

Bá tước Chesterfield

LETTER TO HIS SON AND OTHER

— ĐỂ —

THÀNH CÔNG

— TRONG —

CUỘC SỐNG

THƯ GỬI CON TRAI CỦA CHA

THƯ VIỆN
NATIONAL LIBRARY OF VIETNAM

BOOKS

PHILIP DORMER STANHOPE
EARL OF CHESTERFIELD

*Engraved by J. B. Neave from the Original of
Richard Pussell Esq.*

LETTERS

SELECTED

THE LATE RIGHT HONOURABLE
PHILIP DORMER STANHOPE
EARL OF CHESTERFIELD,

TO

HIS SON,
PHILIP STANHOPE, Esq.

LATE FIRST SECRETARY OF THE GREAT OFFICE

TOGETHER WITH

SEVERAL OTHER PAGES
OF VARIOUS INTEREST

EDITED BY

M^{RS} EUGENIA STANHOPE,

FROM THE ORIGINAL MANUSCRIPTS IN HER POSSESSION

IN TWO VOLUMES

VOL. I

L O N D O N :

Printed for J. DODDGEY in Pall Mall.

MDCCLXXXV.

**Thư Gửi Con Trai Của Cha
-bá tước Chesterfield-**

Mục Lục

1. Xây dựng nền tảng vững chắc cho cuộc đời
2. Hoàn thiện bản thân
3. Không có sự lười nhác vô lý
4. Trên thế gian không có việc nhỏ nhặt
5. Đối diện với thất bại với một thái độ tích cực
6. Giữ lòng tự trọng
7. Tôn trọng người khác
8. Mỗi người có một quan điểm giá trị riêng
9. Cần trọng trọng đối nhân xử thế
10. Có công mài sắt có ngày nên kim
11. Học cách sử dụng thời gian
12. Lý luận “Kinh doanh một ngày”
13. Học hỏi qua những cuộc vui
14. Sự tuyệt vời của lòng hăng say
15. Trí tuệ vô giá
16. Niềm vui trong công việc
17. Xây dựng sự nghiệp riêng
18. Nuôi dưỡng tình yêu lịch sử
19. Học hỏi từ lịch sử
20. Đọc sách là thói quen tích cực
21. Nhận thức bắt nguồn từ thực tiễn
22. Nhìn cuộc đời bằng thái độ lạc quan
23. Dựa theo quan điểm của mình để phân biệt phải trái
24. Cái đầu ưu việt với bộ óc tư duy độc lập
25. Rèn luyện khả năng phán đoán chính xác, tinh tế
26. Hành động quyết đoán
27. Đối đầu với thử thách
28. Thực tiễn giá trị hơn lý thuyết suông
29. Rèn luyện khả năng thuyết phục
30. Sự tự tin thực sự là gì?
31. Rèn luyện khả năng diễn thuyết tự nhiên
32. Chữ ký thể hiện hình ảnh bản thân
33. Bạn bè là tấm gương sáng để con noi theo

34. Kết giao với những người tài giỏi hơn mình
35. Đức tính dũng cảm và sự mềm dẻo
36. Đánh giá đúng người khác
37. Lấy lòng hư vinh làm động lực tiến thân
38. Thể hiện sự cảm ơn chân thành nhất
39. Thế nào là tình yêu trong hôn nhân
40. Làm thế nào để trở thành người cha người mẹ tốt?
41. Cân bằng cuộc sống hôn nhân
42. Nguyên tắc giao tiếp
43. Quân tử không cần trọng sẽ không giữ được sự uy nghiêm
44. Bí quyết thành công khi giao tiếp trong tập thể
45. Để sự quan tâm của con đi sâu vào lòng người
46. Nên làm nhiều việc thiện
47. Người mạnh không có kẻ thù
48. Nguyên tắc sống mang tới thành công.(1)
49. Nguyên tắc sống mang tới thành công.(2)
50. Giữ gìn thiện cảm của người khác dành cho con
51. Bên ngoài kiến thức ta đã học
52. Hãy luôn là người hài hước
53. Sử dụng lễ nghi một cách linh hoạt
54. Cách viết thư tín thương mại
55. Lời nói ôn hoà ở miệng, ý chí ở con tim
56. Kiên trì tạo dựng tương lai
57. Luôn giữ tác phong làm việc siêng năng
58. Lời nói dối đôi khi cũng có thiện chí
59. Giá trị của tiền bạc
60. Sức mạnh của những mối quan hệ xã hội
61. Học cách cạnh tranh
62. Thành công không phải luôn là sự chiến thắng

1. Xây dựng nền tảng vững chắc cho cuộc đời

Con thân yêu!

Bây giờ chính là lúc con cần nghiêm túc xây dựng nền tảng vững chắc cho cuộc đời, nếu con biết sử dụng trọn vẹn quãng thời gian này, đồng thời phát huy hết ý nghĩa của nó thì sự tích góp trong giai đoạn mấu chốt này sẽ mang tới cho con nhiều lợi ích trong tương lai, những điều con nhận lại được sẽ lớn hơn những điều con tưởng tượng.

Cha muốn con biết nhiều điều, nhưng tất cả những điều đó không quan trọng bằng điều cha sẽ nói với con lúc này. Đó là thời gian vô cùng quý giá và phải biết cách sử dụng nó một cách hiệu quả. Rất nhiều người đều nói thời gian là vàng là bạc nhưng những người hiểu thời gian quý hơn vàng và trân trọng thời gian lại không nhiều, và những người làm được điều đó ngày một ít.

Có rất nhiều câu ngạn ngữ nói về thời gian, cho dù là người thờ ơ nhất với sự trôi qua của thời gian vẫn có thể nói được những câu như: “Thời gian như nước cuốn trôi, một đi không trở lại”. Cha nghĩ phải đợi đến khi họ lãng phí thời gian một cách vô ích, lúc đó họ mới hiểu được tầm quan trọng của thời gian và họ sẽ phải thốt lên những lời kêu than.

Với bất cứ ai, việc nói một hai câu ngạn ngữ hay danh ngôn về thời gian là điều không khó; cũng như thế, đôi khi con người ta cảm thấy sự gấp gáp của thời gian, việc ấy cũng không có gì là kì lạ, bởi cho dù con người đi tới bất cứ nơi đâu, thì những chiếc đồng hồ treo trên những tòa nhà to lớn đều giống lên những âm thanh “tích tắc, tích tắc”, mỗi giờ mỗi giây đều nhắc nhở chúng ta rằng: “Thời gian đang trôi đi mà không chờ đợi ai!”. Thế nên việc học thuộc những câu ngạn ngữ, những lời răn dạy về thời gian là không đủ, nếu một người không biết tự mình trải nghiệm thì sẽ không thể hiểu được ý nghĩa thực sự của thời gian và càng không biết sử dụng thời gian thế nào cho hiệu quả.

Theo kinh nghiệm của cha, để biết được ai đó hiểu thế nào về tầm quan trọng của thời gian thì chúng ta có thể nhìn vào cách anh ta sử dụng thời gian. Hiểu tầm quan trọng của thời gian sẽ có ảnh hưởng chặt chẽ đến con đường tương lai của anh ta. Cuộc sống của hai người, một là người biết sử dụng hiệu quả thời gian, hai là người không ý thức được sự trôi qua của thời gian khác nhau một trời một vực. Ở đầu thư cha đã nhắc tới rất nhiều câu danh ngôn, ngạn ngữ nên giờ đây cha không muốn nói quá nhiều, cha chỉ muốn nhắc nhở con về quãng thời gian có ảnh hưởng lớn nhất tới cuộc đời sau này của con - những điều con nên làm một vài năm trước khi con bước vào tuổi trưởng thành.

Đầu tiên, bước vào tuổi mười tám con cần tích lũy cho mình một nền tảng kiến thức vững chắc, theo kinh nghiệm của cha, ở tuổi này nếu con không chuẩn bị kiến thức thì cho dù kế hoạch tương lai của con có tốt

thế nào cũng khó thực hiện. Đến khi con lớn hơn một chút, kiến thức sẽ trở thành bến đỗ nghỉ ngơi, là nơi tĩnh dưỡng sau những tháng ngày lao động vất vả. Bởi thế cha không thể không chân thành nhắc nhở con rằng: “Bây giờ lãng phí một phút, tương lai con sẽ hối hận một đời”. Khi cha đã đi gần hết con đường đời, quay đầu nhìn lại những điều được mất, cảm xúc lớn nhất của cha là: chính bởi cha tự mình hạ quyết tâm và kiên quyết gạt bỏ những tác động của thế giới bên ngoài để chuyên tâm đắm mình trong thú vui đọc sách nên cha mới có được ngày hôm nay. Điều làm cha vui hơn cả là khi ở tuổi như con bây giờ cha không có thời gian nhàn rỗi vô ích, cha đã từng dốc sức cố gắng hết mình! Đương nhiên không phải là cha không có chút nuối tiếc nào, cha tiếc rằng nếu khi đó cha nỗ lực hơn một chút thì bây giờ cảm giác thỏa mãn sẽ càng lớn hơn. Tự trung lại, sự chăm chỉ và vượt khó trong học tập khi ấy của cha đã giúp cha có được niềm vui tách mình khỏi thế giới bên ngoài và thói quen đó cũng khiến cha cảm thấy thoải mái suốt đời này. Cha rất hi vọng con cũng sẽ có niềm vui giống như cha, sau này khi đến tuổi nghỉ hưu con cũng được sống trong không khí của sách vở.

Những năm tháng tuổi trẻ chúng ta tích lũy kiến thức giống như những chú ong chăm chỉ làm mật ngọt là điều đúng đắn, nhưng điều này không có nghĩa vui chơi giải trí là lãng phí thời gian. Giải trí có thể thỏa mãn nhu cầu vui chơi của những người trẻ tuổi, giúp tăng ước mơ khát vọng, đạt được mục tiêu quan trọng trong cuộc sống. Từ đó chúng ta có thể thấy rằng vui chơi giải trí cũng là một hoạt động làm cho tinh thần sáng khoái.

Khi cha còn trẻ cha cũng đã từng vui chơi hết mình, chính nhờ trải nghiệm này cha mới hiểu được những điều mình muốn. Nếu khi đó cha thiếu trải nghiệm qua những cuộc vui, không có được những cảm giác như thế thì giờ đây chắc có lẽ cha vẫn coi việc vui chơi giải trí là điều quan trọng nhất - con người ai cũng cảm thấy hứng thú đối với những điều mới lạ. Ngày hôm nay cha hồi tưởng về những điều đã qua nhưng cha không cảm thấy nuối tiếc bởi bản thân cha đã hiểu được những điều thú vị trong vui chơi giải trí và qua đó cha hiểu ý nghĩa công việc hơn bất cứ người nào khác.

Cha thấy rằng những người chỉ chú ý đến bề ngoài của công việc thường hay nghĩ rằng vùi đầu vào công việc là điều thú vị, từ đó nảy sinh tâm lý nóng lòng muốn thử. Trên thực tế, sau khi bắt tay vào làm, con mới hiểu được ý nghĩa công việc là gì.

May mắn là cả trong công việc và giải trí cha đều rất thông thạo, mọi người xung quanh thấy cha hiểu công việc và hiểu cuộc vui như vậy đều rất ngạc nhiên và khâm phục, họ cho rằng có lẽ trong đời này cha sẽ không còn điều gì phải nuối tiếc. Nhưng thật ra cũng không hẳn như thế, sự thực chỉ có cha mới hiểu rõ nhất. Nếu muốn nói cuộc đời này còn điều gì làm cha phải nuối tiếc thì đó là những ngày tháng sống không mục đích khi cha còn trẻ, cha đã lãng phí quãng thời gian quý giá ấy.

Đối với con hai năm tới đây sẽ là khoảng thời gian vô cùng quan trọng, bởi thế cha phải nhắc lại với con rằng: hãy biết tận dụng quãng thời gian này, để biến nó trở nên có ý nghĩa. Nếu con vứt bỏ cái tôi cá nhân, không phấn đấu vươn lên thì thứ con mất không chỉ là thời gian. Con còn làm giảm đi lượng kiến thức tích lũy được, thiếu kinh nghiệm sống là tổn thất to lớn. Ngược lại, nếu con biết nắm bắt và sử dụng tốt quãng thời gian ấy, biến nó thành giá trị tích lũy thì sau này con có thể nhận được thành quả hậu hĩnh.

Hai năm đó sẽ là thời kỳ hoàng kim để con củng cố kiến thức đã học được, chỉ cần con nắm bắt được quãng thời gian này, tích lũy nền tảng kiến thức vững chắc thì sau này bất cứ lúc nào con cũng có thể sử dụng những kiến thức mà con tích lũy được. Khi nhận ra sự nghèo nàn kiến thức, con có thể tự học hỏi để tích lũy thêm những kiến thức mới trên nền tảng cũ.

Nếu hiện tại con không chịu củng cố kiến thức thì trong tương lai con muốn sử dụng chúng sẽ không còn kịp nữa. Cha không muốn thấy con sau này bước vào đời lại nhận được lời răn dạy của người khác rằng: “Bạn cần phải đọc thêm sách”. Tới khi đó con mới nghiên cứu sách vở thì con đã không còn nhiều thời gian đẹp đẽ như vậy. Hơn nữa, cho dù có thời gian con cũng không thể giống như trước kia, chỉ đọc sách và sống.

Vẫn còn một điều nữa mà cha muốn nói với con. Nếu lúc còn trẻ con không xây dựng tốt nền tảng học vấn thì khi trưởng thành con sẽ trở thành một chàng trai thiếu sức hấp dẫn, một người vô vị nhạt nhẽo.

Con thân yêu! Cha nói với con nhiều điều như thế nhưng mục đích của cha chỉ có một, đó là hi vọng con biết sử dụng tốt quãng thời gian mà con đang có. Bởi đây chính là quãng thời gian tốt nhất để con phấn đấu, tiến bộ, không ai có thể làm phiền tới con, con có thể toàn tâm toàn ý đắm mình trong niềm vui cùng sách vở.

Cha biết đôi khi con thấy chán nản với việc đọc sách, cha không có cách nào để giải quyết vấn đề này giúp con, cha chỉ có thể nói với con rằng: “Khi tâm trạng không tốt, con nên nghĩ đây là con đường duy nhất mà con phải đi, nếu bây giờ con chần chừ một giờ con có thể rút ngắn quãng đường đi tới mục đích sớm hơn một giờ”. Vậy thì con có thể sớm có sự tự do hay không? Điều này có quan hệ mật thiết với việc con sử dụng thời gian như thế nào. Nhiệm vụ quan trọng duy nhất của con lúc này là phải hoàn thiện bản thân.

2. Hoàn thiện bản thân

Con thân yêu!

Con có tuổi trẻ và tinh thần, sức khỏe dồi dào, cho dù con không chăm chỉ luyện tập thể thao cũng không có những rắc rối lớn về sức khỏe. Nhưng trí óc lại không như vậy, đặc biệt trong giai đoạn hoàng kim của tuổi trẻ, con cần phải nỗ lực để bổ sung thêm kiến thức, đương nhiên điều này cũng bao gồm việc con cần học cách để cho đầu óc được nghỉ ngơi. Con sử dụng thời gian như thế nào để bổ sung kiến thức cho bản thân, điều đó sẽ ảnh hưởng tới việc sau này con sẽ tư duy như thế nào đối với những việc xung quanh con. Chúng ta đều biết rằng trí óc phải được rèn luyện mới luôn giữ được tinh thần khỏe mạnh và hoạt bát, cha và con hãy cùng so sánh giữa một trí óc đã được rèn luyện và một trí óc chưa được rèn luyện, để xem chúng khác nhau như thế nào, cha cho rằng con sẽ không buông thả bản thân mà không luyện tập đầu óc.

Sự thực vẫn có những người thông minh bẩm sinh, đó chính là thiên tài mà người ta thường nhắc đến. Nhưng thiên tài thường hiếm gặp, có thể gặp nhưng không thể đuổi kịp; hơn nữa đã là thiên tài, lại được luyện tập thì sẽ chỉ có lợi mà không có hại. Nếu thiên tài được rèn luyện trên nền tảng trí thông minh thiên bẩm của họ thì điều đó chẳng phải càng giúp họ giành được thành công to lớn hơn sao? Con thân yêu! Con hãy biết tận dụng tuổi thanh xuân quý báu của mình, đừng tiếc mồ hôi công sức, hãy nỗ lực học hỏi để tích lũy kiến thức, nếu con không làm được điều này, đừng nói đến việc con sẽ trở thành người nổi trội mà thậm chí con sẽ không thể nhìn thấy chút hi vọng nào về tương lai.

Con hãy nghĩ đến hoàn cảnh hiện tại của con bây giờ, cha mẹ không thể cho con địa vị và tài sản để con thành công, ngoại giao là điểm mạnh duy nhất của cha, nhưng cha không biết cha có thể làm việc này bao lâu nữa. Khi con bước vào đời, cha cũng đã nghỉ hưu. Tới lúc đó con sẽ dựa vào ai? Cha e là ngoài năng lực của bản thân mình con không còn chỗ dựa nào khác. Bởi vậy, tự tìm cách hoàn thiện bản thân mình không chỉ là con đường duy nhất của con mà đó còn là con đường con bắt buộc phải đi.

Có nhiều người phàn nàn rằng: “Tôi không hề thua kém bất cứ ai ở điểm nào, thậm chí tôi còn có nhiều mặt ưu tú hơn họ, vì sao tôi lại không có được sự báo đáp tương xứng?”. Nhưng theo như cha quan sát, sự thực không phải như thế. Khi những người đó nhận xét bản thân họ và người khác, họ thường khoan dung và thiên vị hơn với chính bản thân họ. Cha nghĩ, trên thế giới quả thực cũng có những người mà tài năng của họ bị lãng quên, nhưng với một người ưu tú cho dù ở trong hoàn cảnh nào, anh ta vẫn có thể thành công. Có lẽ quan điểm này của cha có phần hơi cực đoan.

Cha muốn giải thích cho con về ý nghĩa của từ “ưu tú” mà cha nói tới ở đây, để con không hiểu sai về nó. “ưu tú” là nói đến những người có kiến thức uyên bác, có thái độ sống tốt. Một người ưu tú phải là một người có học vấn, điều này không có gì phải tranh cãi. Về tầm quan trọng của kiến thức cha đã giải thích với con nhiều lần, một người cho dù đặt ra bất cứ mục tiêu nào nhưng nếu không có kiến thức thì cũng chỉ là nói suông. Cha muốn nhấn mạnh hai điểm sau: Một là tầm quan trọng của kiến thức đối với một thiên tài. Cha chỉ dùng một câu để miêu tả điều này, ấy là: “Nếu ai đó chỉ biết suy nghĩ nông cạn thì anh ta sẽ sống cuộc đời cô đơn.”

Hai là về thái độ; từ trước tới nay cha chưa bao giờ nói với con về tầm quan trọng của thái độ đối với một con người. Theo quan điểm của cha, thái độ không phải yếu tố đầu tiên dẫn tới thành công, nhưng đó lại là yếu tố không thể thiếu được đối với những người ưu tú. Nếu không có thái độ tốt, trên ánh hào quang kiến thức và trình độ của anh ta sẽ luôn bị bao phủ bởi một lớp mây mù. Nếu không có thái độ tốt, những điều đáng lẽ dễ dàng lại trở thành khó nắm bắt. Sự kỳ diệu chính là khi chúng ta sống với mọi người, có thái độ tốt sẽ khiến mọi người dễ dàng đón nhận chúng ta.

Cha hi vọng con sẽ đọc kỹ bức thư cha gửi cho con đây và mỗi bức thư cha sẽ viết cho con sau này. Những lá thư này là những điều cha muốn dạy con; đó là kết tinh kiến thức mà bao năm qua cha tích lũy được, đó là minh chứng cho sự quan tâm và yêu thương của cha dành cho con. Ngoài con ra, từ trước tới nay cha chưa từng muốn khuyên răn bất kỳ ai như thế. Cha biết, ở tuổi của con, con lo cho bản thân không bằng những điều cha lo cho con. Bởi thế, có lẽ con không thực sự hiểu hết những điều khuyên răn của cha có ích thế nào đối với con. Nhưng, con thân yêu của cha, chỉ cần con kiên nhẫn thêm một chút, để tâm lắng nghe những điều cha nói, sẽ có ngày con sẽ hiểu được tất cả.

3. Không có sự lười nhác vô lý

Con thân yêu!

Tình yêu mà cha dành cho con cho khác với tình cảm của những bậc cha mẹ nuông chiều con cái, cha nghĩ con cũng cảm nhận được điều đó. Cha sẽ không vờ như không thấy những khuyết điểm của con. Không chỉ như thế, nếu cha thấy con còn có khuyết điểm gì, cha sẽ nghiêm khắc với con hơn. Bởi cha cho rằng đôn đốc con cái là nghĩa vụ của cha mẹ, và hơn thế nữa đó còn là một đặc quyền. Con nghĩ sao? Thật may mắn là tới bây giờ cha vẫn chưa phát hiện ra những khuyết điểm nghiêm trọng ở con, nhưng có một điều mà con cần phải chú ý: con đã bắt đầu có biểu hiện lười nhác - Đó là điều mà cha muốn nói ngay với con. Cha phát hiện ra rằng gần đây con có phần lười nhác; không tập trung tinh thần, con cũng bắt đầu lơ là những việc nhỏ. Con yêu, thái độ thờ ơ nếu xuất hiện ở người già còn có thể hiểu được, bởi sự già nua khiến họ chỉ mong mỗi theo đuổi cuộc sống an nhàn bình yên. Nhưng đối với một thanh niên như con, đó hoàn toàn là thái độ sống tiêu cực, không thể tha thứ được.

Thanh niên cần ngập tràn sinh khí, cần phải biết phấn đấu để nổi trội hơn, cần có ý thức kiên trì, nhanh nhạy, linh hoạt trong công việc. Caesar đã từng nói: “Hành động không ưu việt không được coi là hành động”. Câu nói này nói rất thích hợp với những người trẻ tuổi như con. Cha không cho rằng con thiếu sự hoạt bát, chỉ cần con có thái độ sống tích cực hơn, cha tin rằng con có thể tạo nên không khí vui tươi cho mọi người xung quanh! Nếu muốn trở thành người được người khác tôn trọng, con hãy hành động, hãy nỗ lực vì mong muốn ấy, nếu không con sẽ không thể nhận được sự kính trọng, chân thành từ mọi người. Nếu con không muốn mang tới niềm vui cho người khác thì con sẽ không thể làm người khác vui. Tuy nguyên nhân khách quan của hai hành động này khác nhau, nhưng kết quả mang tới lại giống nhau. Những việc làm này đều khiến con mất đi sự đón nhận và tôn trọng của mọi người đối với bản thân.

Mỗi người đều có những ước mơ riêng, tuy nhiên trước khi con định làm gì cũng cần nâng cao kiến thức cho bản thân. Nếu con không có điểm gì khác biệt so với người khác, con càng phải nghĩ cách để bồi dưỡng thêm năng lực, phát huy ưu điểm của bản thân. Con thân yêu! Có thể tương lai con sẽ trở thành nhân viên trong một doanh nghiệp phát triển, vậy thì nhiệm vụ trước mắt của con là phải biết tranh thủ thời gian khi công việc còn chưa bề bộn để nỗ lực mở mang tầm mắt, nâng cao kiến thức, ví dụ như con hãy tìm hiểu về nền chính trị của các quốc gia, tìm hiểu về kinh tế, văn hóa, phong tục tập quán của mỗi nước. Cho dù là một người có trí tuệ bình thường nhưng nếu có kiến thức và biết chuyển hóa những kiến thức đó thành hành động cụ thể thì vẫn có thể trở thành người có tài năng xuất chúng. Cha nghĩ lười nhác là thái độ

khi mà con biết bản thân mình nên làm gì nhưng thực tế lại không muốn hành động. Theo cha không còn từ ngữ nào thích hợp hơn để giải thích cho trường hợp này bằng câu nói trên.

Kẻ lười nhác là người không biết nỗ lực trong công việc, chỉ cần gặp đôi chút khó khăn hay phiền phức, họ sẽ dễ dàng nảy sinh cảm giác chán nản; họ dễ dàng từ bỏ mọi việc trước khi đạt được mục tiêu. Câu cửa miệng của họ luôn là “tôi không biết làm”, “tôi không làm được”, đối với họ những khó khăn trước mắt không thể giải quyết được. Làm việc chăm chỉ và nỗ lực sẽ giúp chúng ta nhận ra rằng trên thế gian không có quá nhiều việc khó khăn. Cha nghĩ rằng “không làm được” chỉ là lời biện minh cho sự lười nhác. Người không biết khát khao sẽ không đạt được sự tiến bộ, nếu con gặp phiền phức hay khó khăn trong cuộc sống hãy trong công việc, tuyệt đối không được tỏ thái độ chán nản hay từ bỏ, trái lại con cần biết khích lệ bản thân và biến nó thành động lực để tiến bộ. Nếu gặp phải hoàn cảnh ấy con phải biết chịu đựng, giữ vững quyết tâm, nỗ lực tới cùng, cha tin sẽ có ngày con trở thành người xuất sắc.

Kẻ lười nhác rất khó tập trung tinh thần, nếu ta ép họ tập trung tinh thần để làm việc gì đó, sợ rằng chỉ sau một tiếng đồng hồ họ sẽ cảm thấy đau khổ và khó chịu vô cùng. Cho dù gặp bất cứ vấn đề gì, họ cũng không biết linh hoạt ứng biến, chỉ suy ngẫm và giải thích vấn đề theo những thông tin thu nhận được từ ban đầu, không muốn suy ngẫm theo hướng khác. Kết quả là những suy nghĩ của họ không bao giờ sâu sắc. Nếu tiếp xúc với những người có khả năng quan sát, họ sẽ bộc lộ sự ngốc nghếch và lười nhác của bản thân.

Để giải quyết vấn đề này không còn con đường nào khác ngoài nâng cao kiến thức của bản thân. Cha muốn nhấn mạnh với con rằng, việc tìm hiểu những kiến thức bên ngoài chuyên ngành của con cũng rất quan trọng. Có những kiến thức không phổ biến rộng rãi, đó là những thứ mà chỉ có các nhà chuyên môn mới cần tìm hiểu. Ví dụ: với những kiến thức về hàng hải, người bình thường chỉ cần hiểu một cách tương đối là được. Ngược lại, có những kiến thức mang tính phổ biến, ai ai cũng phải hiểu, hơn nữa còn cần phải hiểu cặn kẽ. Ví dụ như ngôn ngữ, lịch sử, triết học, địa lý, lý luận học, tu từ học, v.v... Nếu phạm vi theo đuổi của con cao hơn, con còn cần phải hiểu được tình hình kinh tế, chính trị, văn hóa, phong tục, v.v... của các quốc gia. Không dễ dàng gì để con tập hợp những kiến thức này thành một thể thống nhất. Để làm được điều đó con phải có sự nỗ lực rất lớn. Cho dù đó là hệ thống kiến thức khổng lồ ngang bề rộng, nhưng việc tập hợp được chúng thực ra không phải là điều xa vời. Nếu con biết tiếp nhận kiến thức một cách cẩn thận không biết mệt mỏi, kiên trì tới cùng, cha chắc chắn rằng con có thể thu được thành quả kiến thức rực rỡ.

Cha nói rất nhiều điều với con không mong con đáp lại cha rằng: “Con không làm được”! Cha tin con sẽ không bao giờ nói với cha điều đó. Theo kinh nghiệm của cha, không có việc gì là không làm được. Nếu mọi

người đều nói đó là việc dễ dàng mà cá nhân con lại cho rằng không làm được thì đó không phải là rất nhọc nhã sao? Con phải hiểu rằng, tự cho rằng bản thân mình không thể tập trung tinh thần để làm việc cũng đồng nghĩa với việc con tự nhận mình là kẻ ngốc nghếch.

4. Trên thế gian không có việc nhỏ nhất

Con thân yêu!

Trên thế giới, có rất nhiều người, hết năm này qua năm khác họ bận bịu với muôn vàn công việc tẻ nhạt, họ không phân biệt rõ việc nào là quan trọng, việc nào không quan trọng, bởi thế họ không thể phân chia tinh thần và sức lực một cách hợp lý, họ lãng phí sức lực để làm những việc không quan trọng. Khi tiếp xúc với những người như thế, con sẽ nhận ra rằng họ chỉ chú ý tới trang phục bên ngoài nhưng không thể nhìn thấy tính cách của đối phương; khi xem phim, họ thường tỏ ra hứng thú với những đạo cụ điện ảnh hơn là với những tình tiết trong phim; khi đàm phán làm ăn, họ thích hình thức mà quên không nghiên cứu về điều khoản hợp tác. Những người như vậy luôn gặp muôn vàn khó khăn trên con đường chinh phục thành công.

Trong bức thư trước, cha đã nói với con về việc để trở thành người được người khác tôn trọng thì con cần phải nâng cao kiến thức, mở mang tầm mắt, có thái độ sống tốt. Hôm nay cha muốn nhấn mạnh rằng những người cẩn thận ngay cả với những việc nhỏ nhất ắt sẽ có tiền đồ rộng mở. Khi giải quyết những việc hàng ngày, cha hi vọng con sẽ làm tốt mọi việc cho dù là những việc nhỏ nhất nhất, chỉ cần những công việc nhỏ mà con có thể làm với tình yêu lớn thì nhất định con sẽ thành công. Cha muốn khuyên con rằng cho dù là việc nhỏ hay việc lớn đều không thể tùy tiện qua loa, con phải biết để ý tới mọi hành động của bản thân, biết tự quản lý mình, kể cả khi con làm những việc đơn giản như mặc quần áo.

Một người làm việc không chú ý luôn luôn không biết tập trung tinh thần vào công việc mà anh ta làm, người như thế không thể chung sống vui vẻ với người khác. Ngày hôm qua họ nhiệt tình với con, ngày hôm nay họ có thể đồng hành cùng người khác. Hoặc khi tất cả mọi người cùng trao đổi ý kiến, anh ta không nói lên suy nghĩ của mình mà thỉnh thoảng lại thốt lên những chủ đề không ăn khớp với cuộc trò chuyện, đây chính là hiện tượng không tập trung tinh thần. Có lẽ có những việc quan trọng hơn đang chiếm lĩnh tinh thần anh ta khiến anh ta rơi vào trạng thái suy nghĩ miên man.

Newton là một ví dụ thực tế, ông là thiên tài được thế giới công nhận. Ông là người luôn tỏ ra không lưu tâm tới mọi việc, nhưng bởi ông là thiên tài nên mọi người có thể chấp nhận được hành động của ông. Còn đối với những người bình thường, cho dù xung quanh anh ta có biết bao người, tư tưởng và suy nghĩ của anh ta không thể hòa hợp với những người xung quanh, nếu con là người như thế con sẽ bị xem là một kẻ ngốc, một kẻ chậm chạp, thậm chí sẽ bị loại ra khỏi tập thể. Sống chung với những người như vậy là một việc hết sức đau khổ, thậm chí đó là sự sỉ nhục bản thân. Con thử nghĩ mà xem, khi con đứng trước một người

mà con rất tôn trọng và yêu mến, con sẽ tỏ ra dừng dừng ư? Cha nghĩ là không! Hay nói cách khác nếu đối phương là người đáng để con lưu ý, con cần có thái độ nhiệt tình và tỏ ra hết sức quan tâm tới họ; cũng như vậy, khi người ta giao lưu nhiệt tình với con, con cũng nên trao cho họ sự nhiệt tình như thế.

Theo kinh nghiệm của cha, nếu con nói chuyện với một người tỏ ra không quan tâm tới việc gì thì không bằng nói chuyện với một người chết. Bởi ít nhất người quá cố sẽ không coi con như kẻ ngốc. Khi nói chuyện với những người không lưu tâm, dường như thời gian đang thầm nói với cha, coi cha như một người không đáng được quan tâm. Con cũng không cần phải tức giận vì người khác đối xử với con bằng thái độ ấy bởi điều đó cho thấy rằng những hành động của con không hề làm tổn hại đến anh ta. Cho dù như vậy con cũng không nên đối xử lại với anh ta bằng thái độ đó. Nếu con giữ được cho mình sự nhiệt tình và khả năng quan sát, con sẽ nhận thấy tính cách, sở thích và những điều thú vị của người mà con đang nói chuyện. Những người không biết tập trung sẽ không thể cảm nhận được điều đó. Những người không biết tập trung cho dù cả đời sống với vĩ nhân (có rất ít trường hợp như vậy), cũng không thể học được điều gì từ họ. Đương nhiên những người như thế sẽ không thể trở thành người thầy tốt, người bạn tốt.

Trong việc giáo dục con, cha sẽ không tiếc một đồng nào nhưng cha không có ý định sẽ thuê một người “đánh thức”. Chắc con đã đọc câu chuyện về những người đánh thức trong tác phẩm “gulliver du ký” của tác giả swift đúng không nào? Trong số những người laputa được nhắc tới trong cuốn sách mà ai cũng yêu mến này, có rất nhiều nhà triết học luôn chìm đắm trong những suy ngẫm xa xăm. Nếu không có những người đánh thức các giác quan của họ, họ sẽ không thể nói chuyện, không thể lắng nghe những điều người khác nói. Trong gia đình laputa giàu có, lúc nào cũng có một người làm công việc đánh thức. Nếu không có sự giúp đỡ của người đánh thức này, chủ nhân của gia đình thậm chí còn không thể tới thăm hỏi những người hàng xóm, họ chìm đắm trong những dòng suy nghĩ, đó là điều hết sức nguy hiểm. Không chừng đến một lúc nào đó sẽ bước chân lên bờ vực sâu thẳm, hoặc đâm vào cột, va vào người đi đường...

Cha không nghĩ con sẽ trở thành một người lơ đãng như người nhà laputa. Lúc này con mới chỉ ở trong trạng thái đầu óc trống rỗng, đó là do làm việc không tập trung gây ra, vẫn chưa tới mức phải thuê một người đánh thức con.

Mấy ngày nay sống cùng con, cha cảm thấy thật không dễ dàng chút nào. Khi thấy con phiền não vì thất bại của bản thân, mắng nhiếc bản thân là kẻ ngu ngốc, rằng con đã thất bại hoàn toàn, than trách cuộc đời sao dễ tan vỡ như chiếc bình gốm cha cảm thấy lo lắng. Bình gốm vỡ rồi đâu còn trở lại trạng thái ban đầu được nữa, nhưng cuộc đời của con mới vừa bắt đầu.

Thi trượt trường đại học mà con mơ ước quả thật là một sự đả kích rất lớn. Cha biết, con không muốn chấp nhận sự thật này, cha cũng biết đây là khó khăn lớn đầu tiên trong đời mà con gặp phải. Nhưng con phải cứng rắn lên để đối diện với khó khăn đó, phải kiên cường, bình tĩnh đối diện với sự thật. Thất bại và thành công là những trải nghiệm cần có trong cuộc đời mỗi con người, điều quan trọng là khi con gặp phải trở ngại con đã không cho đó là sự thất bại nhất thời, mà trái lại con coi đó là thất bại to lớn ảnh hưởng đến cả cuộc đời con. Hơn nữa, nếu con đã mất đi dũng khí để thử thách bản thân lần nữa, đó mới thực sự là gục ngã hoàn toàn.

Shakespeare đã từng nói: “Ta thường đánh mất hi vọng vào lúc có hi vọng nhất”. Từ trước tới nay việc học của con luôn rất thuận lợi, bởi thế con đã chủ quan khi cho rằng con sẽ dễ dàng bước chân vào trường đại học mà con mơ ước. Đây không phải là bài học cho con hay sao? Trong những thời khắc quan trọng trong cuộc đời mỗi con người không có gì là điều đương nhiên. Con phải chuẩn bị cho mình con đường thứ hai, con đường thứ ba. Con đã không dự phòng cho mình lựa chọn khác, bởi thế sự thất bại lần này càng lớn hơn. Trước đây cha chưa từng nhắc nhở con hãy để cho mình thêm một sự lựa chọn, cha xin lỗi về sự sơ suất này.

Dù thế nào đi chăng nữa, bây giờ con cần lấy lại tinh thần để tiến về phía trước. Cuộc đời mỗi con người không tránh khỏi những lúc thăng trầm, sau này con sẽ gặp phải muôn vàn khúc quanh, đó mới thực sự là cuộc đời. Làm thế nào để đối phó với thách thức, làm thế nào để đối diện với thất bại như thất bại này, tất cả đều ở chính con. Con hãy đón nhận lời khuyên của cha, hãy coi đó như một sự thử thách, hoặc con giống như những người khác, coi đó như vận đen, hãy nghĩ rằng thời vận của con chưa tới... có một người tên là Frank Wood Alma đã từng nói: “Cuộc đời là chuỗi những bất hạnh nối tiếp nhau”. Đây là câu nói của một người biết chấp nhận thất bại. Con hãy nghĩ về hoàn cảnh hiện tại của mình xem, từ khi con đi học, con đã tỏ ra là người dũng cảm và có nghị lực, hơn nữa con đã tốt nghiệp trung học phổ thông với thành tích xuất sắc. Con có sức khỏe; diện mạo đường hoàng; gia đình yên ấm, cha mẹ lúc nào cũng dành cho con mọi sự quan tâm yêu thương. Chưa bao giờ con phải đối diện với sự thiếu hụt về kinh tế. Con hãy nhìn xem, con có nhiều như thế mà còn chán nản không vui ư? Vậy nên làm thế nào? Con hãy mau chóng thoát khỏi trạng thái chán nản này, hãy lạc quan tìm kiếm thông tin của những trường đại học khác, cha tin thành tích học tập xuất sắc của con sẽ được nhiều trường đón nhận. Các trường đại học khác cũng có ngành học mà con yêu thích, chỉ khác người giảng dạy mà thôi. Điều ảnh hưởng lớn nhất đối với con không phải một vị giáo sư nào đó con gặp tại trường đại học mà chính là tâm tư tình cảm của con. Gần đây, con vẫn thường nói với cha: “Cuộc đời con thế là hết, không còn hi vọng gì nữa”. Nhưng thực tế không phải như vậy.

Trong cuộc đời chúng ta sẽ gặp muôn vàn khó khăn khác nhau, có lẽ chúng ta sẽ thường xuyên vấp ngã nhưng tuyệt đối không được để mình dễ dàng bị hạ gục, lại càng cần tiến bước về nơi tràn đầy hi vọng hơn. Chúng ta không được để mất đi quyền chủ động trong cuộc đời.

Rất nhiều người trẻ tuổi cũng giống như con bây giờ, mỗi khi gặp phải trở ngại hay thất bại đều thất vọng, lên án bản thân. Họ đổ tại vận mệnh tàn khốc, họ tự thu hẹp bản thân và trở thành người nhát gan. Mỗi khi nhìn thấy những trường hợp như thế trong lòng cha lại dâng lên cảm xúc nuối tiếc. Trên thực tế, trở ngại không hề đáng sợ, điều quan trọng là người ta có thái độ thế nào khi đối diện với trở ngại ấy. Khi con rơi vào hoàn cảnh khó khăn chính là lúc vận mệnh thách thức con, con cần dũng cảm, không sợ thất bại. Đương nhiên vứt bỏ vũ khí, đầu hàng số phận là điều dễ dàng nhất và thực tế rất nhiều người đã làm như vậy nhưng cha nghĩ chắc chắn con không muốn trở thành một trong số họ phải không nào? Một người không sợ thất bại khi gặp bước đường cùng sẽ lấy hết dũng khí đi tìm lối thoát khác. Họ gõ hết cánh cửa này đến cánh cửa khác cho đến khi được đón nhận. Nếu những người trẻ tuổi đều có được tinh thần ấy thì không có ai không thành công.

Tuy chúng ta không thể trở thành quốc vương hay nữ hoàng nhưng nguyện vọng duy nhất mà chúng ta không thể đạt được có lẽ chỉ có nguyện vọng này. Nếu con đối diện với trở ngại và trớ trêu của cuộc đời bằng thái độ tích cực thì mọi ước mơ đều nằm trong tầm tay con. Con hãy thường xuyên nhắc nhở bản thân mình rằng: “Ta nhất định sẽ chiến thắng! Ta nhất định sẽ chiến thắng!”. Trái tim con sẽ chỉ lối nên làm gì tiếp theo. Con hãy hỏi những người thành đạt, họ đã xây dựng “địa vị” của họ như thế nào? Có lẽ con sẽ nghe họ nói về nghị lực, về sự thách thức và cả về những gian nan trắc trở mà họ đã phải trải qua để đạt được mục đích. Tuy bây giờ con không thi đỗ trường đại học mà con yêu thích nhưng không biết chừng khúc quanh này sẽ đưa con đến một tương lai tốt đẹp hơn. Cha tin rằng chỉ cần con gạt bỏ được cảm giác thất bại trong lòng, nhất định con sẽ hiểu được triết lý của câu chuyện tái ông mất ngựa.

Bên cạnh viên đá và những cành cây gãy nơi con vấp ngã nhất định sẽ có dấu vết dẫn con tới thành công.

5. Đối diện với thất bại với một thái độ tích cực

Con thân yêu!

Trong buổi tiệc tuần trước, con và mấy người bạn của con đã có những hành động làm xấu mặt mọi người (đặc biệt là các bạn con). Cha thấy tiếc thay cho con, vui chơi giải trí là điều tốt nhưng trêu đùa người khác bằng cách hạ thấp bản thân và lấy đó làm niềm vui thì cha không hài lòng chút nào. Từ những biểu hiện của cậu bạn con, có thể thấy dường như cậu ta là một người thường vượt qua những quy tắc thông thường có đúng không con? Những vở kịch trêu đùa người khác như thế ắt hẳn tự bản thân mình sẽ nhận lại sự sỉ nhục. Có lẽ con sẽ nói với cha rằng chẳng qua đó chỉ là góp vui cho buổi tiệc, nhưng ai biết được hành động ấy lại làm tổn thương chính cậu ta. Con có biết điều đó không? Kết quả của hành động ấy là uy tín của con sau này sẽ mất đi. Một người vì sự ngu dốt của mình mà hành động sai, sẽ cần đến mấy ngày, mấy tuần thậm chí mấy tháng mà vẫn cảm thấy xấu hổ và luôn suy nghĩ về vấn đề đó.

Có lẽ lòng tự tôn là một đức tính quan trọng nhất trong tính cách của một con người. Cha tự hào và vui mừng vì con bởi con đã không phá vỡ hình tượng bản thân con như họ, cha hi vọng con vẫn sẽ giữ lòng tự tôn của bản thân, để mọi người luôn tôn trọng con. Nếu con nhận được sự tôn trọng của người khác thì điều đó có nghĩa là hành vi đạo đức của con, quan điểm giá trị của con đang được đánh giá cao, những tên trộm hay những cô gái làng chơi, những đệ tử của ma men hay những kẻ nghiện ngập đều hành động để tìm đến niềm vui hay tiền bạc mà không sợ làm tổn hại đến bản thân hay người khác, nhưng cuối cùng họ nhận lại là thái độ phủ nhận của xã hội, rất khó nhận được sự tôn trọng của người đời. Con hãy quên đi những ví dụ cực đoan đó, một người trẻ tuổi muốn sống một cuộc đời có ý nghĩa, giữ được sự tự tôn và được người khác tôn trọng thì luôn có những điều phải chú ý.

Ai cũng muốn có một người bạn thân. Khi còn trẻ, có thể do thiếu cá tính, thiếu kỹ năng chơi thể thao, thiếu sức hấp dẫn hoặc thiếu một nghệ thuật nào đó, khiến người khác không đánh giá cao bản thân. Sự tác động này luôn khiến những người trẻ tuổi cảm thấy chán nản và nghi hoặc. Vấn đề ở chỗ, họ thiếu sự tự tin khi sống cùng những người bình thường, thiếu phẩm chất để người khác làm bạn với mình. Đôi lúc vì muốn tham gia vào “nhóm bạn lớn” họ đã không ngần ngại hành động quá đà với mong muốn nhận được sự yêu mến và tán đồng của người khác. Nhưng sau những lúc trà dư tửu hậu, khi tỉnh lại, họ sẽ cảm thấy cơ thể mệt mỏi không thoải mái, khi đó họ mới biết mình đã đánh mất lòng tự tôn của bản thân. Cha thấy rằng môi trường xung quanh những người trẻ tuổi bây giờ thay đổi rất nhiều so với thế hệ của cha nhưng những ngày tháng của lứa tuổi thanh xuân không có gì so khác với

trước đây, đó vẫn là giai đoạn nhiều thử thách nhất trong cuộc đời mỗi người. Quan điểm triết học nổi tiếng của hoàng đế la Mã cổ đại Majorianus là: “Đừng hi vọng bội ước và làm mất đi lòng tự tôn có thể mang lại lợi ích cho bạn”. Theo lời dạy của ông, có thể làm bớt đi rủi ro của thời thanh niên.

Con cảm thấy không yên tâm về những hành động, việc làm của bạn bè, con hỏi cha nên làm thế nào để tránh phát sinh những việc như vậy, cha sẽ nói cho con quan điểm của cha. Trước tiên con cần có sự chuẩn bị đầy đủ về mặt tâm lý. Nếu con không đủ để khẳng định chắc chắn, con nên tìm một người bạn có đạo đức và đáng tin cậy để cùng con hành động. Nếu con hành động khi không hiểu rõ mọi việc sẽ chẳng có kết quả tốt. Có lẽ sau này con sẽ thường xuyên ở trong hoàn cảnh “đơn thương độc mã” nhưng một người bạn chân thành là một điều đáng quý giúp đỡ con về mặt tinh thần. Đương nhiên khi người ấy cần sự giúp đỡ của con, con cũng nên giúp cậu ta như vậy. Nếu con không làm được điều này con sẽ bị lương tâm khiển trách. Khi người bạn gặp khó khăn mà con có thể kịp thời giúp đỡ họ, điều này không phải đã thay cho lời giải thích con là người bạn tốt đáng kết giao ư? Giúp đỡ bạn bè còn có thể giúp con rèn luyện đạo đức và hành vi của bản thân. Cha có một lời cảnh báo dành cho con: khi bạn con thoát khỏi hoàn cảnh khó khăn liệu cậu ta có chịu sửa đổi những khuyết điểm đó hay không. Nếu bản thân cậu ta không có ý thức sửa đổi thì cho dù người xung quanh có nỗ lực giúp đỡ thế nào cũng không tác dụng gì. Có những người không đáng để con quên mình, con cần phải biết ai mới là người bạn thực sự chân thành, vấn đề cốt lõi chính là ở nhân cách của cậu ta.

Khi con tụ tập với bạn bè, cần biết khống chế việc uống rượu. Uống rượu là để giải sầu hoặc chia sẻ niềm vui nhưng tuyệt đối không được gây phiền phức vì hành động uống rượu đó.

Những câu chuyện về lòng tự trọng rất nhiều và không thể kể hết, điều quan trọng là con ý thức được giá trị về lòng tự trọng, lòng tự trọng giống như không khí con hít thở mỗi ngày, đó là yếu tố xây dựng nên hạnh phúc của chúng ta. Nếu sống mà không có lòng tự trọng thì không thể coi là cuộc sống đích thực, Vibert louis, một nhà thơ scotland, đã nói: “Thời thanh xuân là sự thực nghiệm”, cha hy vọng con sẽ luôn cẩn thận và chú ý trong quá trình thực nghiệm của con đồng thời đưa ra những lựa chọn thông minh, sáng suốt.

6. Giữ lòng tự trọng

Con thân yêu!

Trong bức thư trước, cha đã kể cho con về câu chuyện người đánh thức; một người luôn sống dựa vào người đánh thức, chỉ quen với những suy nghĩ hạn hẹp, đó quả là một điều bất hạnh. Tuy con vẫn chưa tới mức cần một người đánh thức, nhưng cha thấy rằng con vẫn chưa thực sự quan tâm tới mọi vật và mọi người xung quanh, thậm chí cha có thể nói với con rằng, con đang coi những người xung quanh con như những kẻ ngốc.

Con không cần tỏ ra tôn trọng đối với những người thực sự ngu dốt và những người xấu xa không có một chút tốt đẹp nào, bởi nếu con tỏ thái độ kính trọng họ tức là con không biết phân biệt tốt xấu, con cũng không khác gì họ. Nhưng con cũng không cần tỏ ra khinh miệt họ. Con có thể thầm ghét một ai đó, nhưng không cần thiết phải thể hiện ra mặt. Con hiểu không? Đó không phải là biểu hiện của sự nhượng bộ hay sợ hãi, mà đó là một hành động thông minh. Có lẽ tới một ngày nào đó, con sẽ cần tới sự giúp đỡ của họ. Nếu trong lời nói hay việc làm con tỏ ra không tôn trọng người khác, thì cha nghĩ rằng, dù có khoan dung vĩ đại tới đâu, họ cũng không bao giờ giúp đỡ con.

Thế gian này có những nguyên tắc riêng của nó, ví như con vô tình mạo phạm một ai đó, thì còn có thể tha thứ được; nhưng nếu hành động đó là cố ý thì sẽ không thể nhận được sự tha thứ. Mỗi người đều có sự tự tôn riêng. Cho dù con mạo phạm tới họ trước đó rất lâu, nhưng họ đều khắc ghi trong lòng. Đôi lúc, chúng ta muốn che giấu những sai lầm, khuyết điểm và thiếu sót của bản thân, nhưng nếu người khác thẳng thừng vạch trần những điều ấy một cách không do dự, thì chúng ta sẽ khó mà chịu đựng được. Tuy nhiên, chỉ cần những điều ấy không bị tiết lộ trên bàn tiệc, chúng ta vẫn có thể chấp nhận. Những người chỉ trích thẳng thắn chúng ta cho dù là bạn thân, chúng ta cũng rất khó chấp nhận. Đó là bởi chúng ta lo lắng không biết họ có phát hiện được yếu điểm của mình hay không; hơn nữa, sự tự tôn không cho phép chúng ta chịu sự tổn thương ấy.

Bởi thế, cho dù là bất cứ ai, chỉ cần cảm thấy bị sỉ nhục đều sẽ rất tức giận. Trừ phi con muốn trở thành kẻ thù của ai đó suốt đời, nếu không, cho dù hành động của người khác khiến con tức giận tới mức không thể kìm nén nổi thì con cũng không nên thể hiện thái độ khinh miệt với họ.

Thế nhưng, con hãy nhìn xem những người trẻ tuổi xung quanh chúng ta, để thể hiện sự ưu việt của bản thân, để thu hút mọi người xung quanh, họ luôn bắt chước những khuyết điểm và phơi bày điểm yếu của người khác. Cha rất ghét những việc làm này! Khi con bắt chước khuyết điểm của người khác, có lẽ con sẽ khiến mọi người cười hả hê nhưng cũng vì lẽ đó mà con sẽ có thêm một kẻ thù. Những người cười hả hê ấy,

họ cũng không cho rằng điều đó là đặc biệt có ý nghĩa, ngược lại họ nghi ngờ nhân cách của con. Hãy nhìn xem vì hành động nông cạn đó mà con đã phải trả cái giá đắt như thế nào. Cha cần phải nhắc nhở con thêm lần nữa việc làm này không có gì là vinh quang. Một người có nhân cách cao thượng, tâm hồn lương thiện sẽ không lấy việc phơi bày bất hạnh và nhược điểm của người khác ra làm niềm vui và càng không bắt chước điểm yếu của người khác trước mặt mọi người. Nếu con là một người thông minh nhất định con sẽ khiến những người xung quanh con cảm thấy cuộc sống tươi đẹp như gặp cơn gió mùa xuân và đó cũng là cách không làm tổn thương bất cứ ai.

7. Tôn trọng người khác

Con thân yêu!

Chúng ta nên cảm thấy tiếc nuối với những người không biết phân biệt phải trái, không hiểu đạo lý, tuy nhiên, chúng ta cũng không nên cầu toàn, quở trách hay chê bai họ. Nếu con thực sự muốn giúp đỡ họ thì hãy quan tâm tới họ nhiều hơn. Nếu có thể, khi trò chuyện với họ, con nên xây dựng cho họ một cách nghĩ đúng đắn, tuyệt đối đừng chế cợt họ. Mỗi người đều muốn hành động theo quan điểm của mình, nhưng nếu một ai đó cho rằng mọi việc đều buộc phải làm theo ý nghĩ của anh ta, thì anh ta không chỉ là một người cố chấp mà còn là một người hết sức ngạo mạn.

Ai cũng cho mình là đúng, nhưng rốt cuộc ai mới là người đúng nhất? Không có tiêu chuẩn chính xác nào để đánh giá vấn đề này con ạ. Cho rằng người có ý nghĩ khác mình là kẻ ngốc nghếch; cho rằng người theo đuổi lý tưởng khác mình là ngu dốt, thậm chí cho rằng họ là kẻ phá hoại. Cách nghĩ ấy chúng ta không thể gạt đầu đồng tình. Ai cũng có quyền hành động theo ý mình. Ai cũng nên theo đuổi mục tiêu riêng của bản thân, đó là lẽ thường ở đời.

Trong thư con gửi cho cha, có một điều làm cha nhớ mãi, nhưng cha lại thấy rất khó trả lời con. Con nói rằng những người thích nói dối có nhân cách thấp hèn, rằng con coi thường họ.

Nói dối thực sự không phải là điều không thể tha thứ, chúng ta không nên cố bài trừ họ. Nói dối chẳng qua chỉ vì họ nhút nhát, có ý nghĩ thù địch, chuộng hư danh. Thế nhưng, dù lời nói dối có được che giấu tốt thế nào đi chăng nữa thì cũng có một ngày sự thật sẽ được đưa ra ánh sáng. Lời nói dối khiến con người ta bị tổn thương, nhưng khi sự thật phơi bày, người bị tổn thương nhiều nhất lại chính là kẻ nói dối. Sau này, dù họ có nói gì đi chăng nữa, lòng tin của mọi người với họ cũng đã mất đi nhiều.

Những người làm sai mà lại nói dối là vì họ lo sợ danh tiếng bị tổn hại. Họ sẽ luôn cảm thấy bất an vì sự dối trá của bản thân. Rốt cuộc, cuộc sống của họ đi ngược lại với những gì họ mong muốn. Họ phải chịu đựng ánh mắt khinh bỉ của mọi người xung quanh. Quả là đáng tiếc cho họ. Nếu thực sự đã làm sai, đã nói dối để che giấu sự thật, chẳng thà hãy thật thà nhận sai, xin được tha thứ. Đó là cách duy nhất. Che giấu lỗi lầm không phải là một hành động tốt, mọi người đều có thể nhìn thấu sự lo lắng của kẻ nói dối. Sự sợ hãi, thu hẹp bản thân như thế đương nhiên không thể nhận được sự thông cảm từ người khác và đương nhiên cũng không thể giành được thứ mà người ta vẫn gọi là thành công.

Nếu con muốn trở thành một người đường đường chính chính thì không nên nói dối, đừng để lương tâm mình bị đạo đức lên án. Con hãy

nhớ kỹ lời khuyên răn chân thành này của cha, đây không chỉ là nghĩa vụ của con, mà đó còn là vì cha luôn nghĩ cho tương lai sau này của con.

8. Mỗi người có một quan điểm giá trị riêng

Con thân yêu!

Từ nay trở đi con phải tìm hiểu kỹ mọi người xung quanh, đặc biệt về tính cách và thái độ của mọi người. Hay nói cách khác con phải bắt đầu tìm hiểu về đạo lý đối nhân xử thế. Vấn đề này con phải kiên trì tới cùng, thậm chí đến khi con đã lớn tuổi, hay con sống ở bất cứ nơi nào. Đối với con đây vẫn là một việc làm tương đối khó khăn, thậm chí con sẽ nghi ngờ về yêu cầu này của cha, đôi lúc quả thật để làm điều này thật khó, nhưng thực tế không hoàn toàn như vậy. Trong xã hội ngày càng có ít người đem kinh nghiệm đối nhân xử thế của mình dạy cho những người trẻ tuổi, thậm chí các thầy cô giáo cũng cho rằng việc truyền đạt kiến thức thông thường này cũng không phải nhiệm vụ của họ. Trường học chỉ có thể dạy con chữ viết, con số và có rất ít người có thể nắm bắt được kỹ năng sống từ trường học. Ngoài điều đó con rất khó học thêm những điều có ích khác. Nguyên nhân dẫn đến tình trạng này rất đơn giản vì họ cho rằng đó là những điều thông tục, không thích hợp để giảng dạy trong trường học.

Trong môi trường giáo dục ấy, người làm cha, làm mẹ chỉ có thể tiếp tục phương thức giáo dục trong trường học để con cái họ không bị coi là những đứa trẻ “lạc loài”, hoặc có những ông bố bà mẹ cho rằng bản thân họ không có khả năng giáo dục con mình; hoặc có những người không có thời gian; hoặc có người lại có thái độ thờ ơ, thế nào cũng được. Điều đáng mừng là xung quanh chúng ta vẫn có rất nhiều ông bố bà mẹ thông thái, họ luôn hi vọng con cái mình sẽ học được cách đối nhân xử thế.

Cha nghĩ rằng mỗi đứa trẻ đều cần học cách đối nhân xử thế bởi rồi đây chúng cũng sẽ bước chân vào xã hội. Đối với những người trẻ tuổi lần đầu tiên tiếp xúc với xã hội, xã hội giống như mê cung rộng lớn, vậy nên trước khi đặt chân vào đó chúng nên mời một vị tiên bối đã đặt chân lên mảnh đất này vẽ ra tấm bản đồ chỉ lối, tấm bản đồ ấy phải có đầy đủ nội dung sau đây.

Đối với những vĩ nhân, để có được sự kính trọng của người khác, họ không thể thiếu sự uy nghiêm. Những người thường lừa bịp người khác, hay cười lớn tiếng, đùa cợt trong mọi hoàn cảnh, cư xử với mọi người ai cũng như ai sẽ khó xây dựng sự uy nghiêm. Nếu có thái độ sống như thế, cho dù là người có kiến thức uyên thâm cũng rất khó nhận được sự tôn trọng của người khác, trái lại còn bị mọi người cho coi như kẻ ngốc.

Tính cách thoải mái cởi mở là điều tốt, nhưng nếu quá tùy tiện sẽ bị mọi người khinh thường. Những người như thế sẽ thường xuyên gặp phải phiền toái. Ví dụ như nếu họ không biết chú ý tới thân phận sẽ làm cho các bậc bề trên tức giận; quá tùy tiện sẽ làm tổn thương tới bạn bè; những người có địa vị cao hơn sẽ cho rằng họ là người không hiểu lý lẽ; còn với những người có địa vị thấp hơn họ thì sự tùy tiện của họ sẽ dễ

dàng khiến đối phương hiểu lầm, sẽ đối xử với họ bằng vai phải lứa, thậm chí còn đưa ra những yêu cầu bất hợp lý. Một người mà lúc nào cũng thích nói đùa sẽ rất khó thuyết phục người khác trong những cuộc đàm phán nghiêm túc.

Những người có tính cách cởi mở thường dễ hòa đồng, nếu muốn nhận được sự tôn trọng của người khác cần học cách sử dụng tính cách cởi mở ấy. Trong những cuộc vui chúng ta sẽ cần đến sự có mặt của họ bởi anh ta có giọng ca tuyệt vời, chúng ta thích nghe anh ta hát; bởi anh ta nhảy đẹp, chúng ta thích mời anh ta tham dự dạ hội, bởi anh ta kể chuyện hài nên chúng ta thích mời anh ta ăn cơm... mọi người nhớ tới anh ta là bởi anh ta giỏi trong việc tạo ra không khí vui vẻ. Nhưng giá trị của một người chỉ hạn chế trong những cuộc vui thì e rằng đó không phải là một người tốt. Nếu một người chỉ có “ưu điểm” trong lĩnh vực vui chơi giải trí thì rất có thể người khác sẽ không giao nhiệm vụ quan trọng cho anh ta và càng không thể nói lên những lời tôn trọng anh ta từ đáy lòng.

Cha muốn dạy con một nguyên tắc đối nhân xử thế quan trọng, đó là: cho dù ở bất cứ nơi đâu bất cứ hoàn cảnh nào con đều phải cẩn trọng trong cách sống và cách đối nhân xử thế.

Thái độ cẩn trọng là chỉ khi con đối xử với người khác hay nhận đồ vật từ ai đó cần giữ sự tôn nghiêm nhất định, đương nhiên sự tôn nghiêm này khác hoàn toàn với sự tự cao tự đại. Cha lấy cho con một ví dụ: sự lỗ mãng tuyệt đối không có nghĩa là dũng cảm, sự nhanh nhẹn không có nghĩa là đùa cợt không đúng lúc, như vậy đã vô tình mạo phạm tới những người có lòng kiêu hãnh lớn. Cha nói như thế có thể đã vô tình động chạm tới những người tự cao tự đại, nhưng những người tự cao tự đại kiêu ngạo luôn khiến người khác không vui, thậm chí còn khiến mọi người căm ghét và khinh bỉ. Đối xử với những người kiêu ngạo, tự cao tự đại cũng giống như đối xử với một thương nhân cố tình nâng giá sản phẩm, chúng ta sẽ không chút do dự mà trả giá thấp hơn giá anh ta đưa ra. Cách làm này cũng khác hoàn toàn so với việc đối xử với những thương nhân tuân thủ pháp luật, chúng ta tuyệt đối không làm khó những thương nhân này. Nhưng đối với những thương nhân cố tình nâng cao giá, hoặc chúng ta sẽ kéo giá của họ xuống thấp, hoặc sẽ xem qua loa sản phẩm của họ rồi bỏ đi.

Một người luôn thận trọng sẽ không tùy tiện khen người khác, anh ta không cần thiết phải tỏ ra quá khôn khéo, nịnh hót lấy lòng người khác, càng không kiếm chuyện thị phi ở nơi này nơi khác, không bàn ra tán vào sau lưng người khác. Nếu con có được thái độ thận trọng ấy, con không chỉ có suy nghĩ sáng suốt mà còn có khả năng biểu đạt ý kiến của mình một cách chính xác và bình tâm lắng nghe tiếp thu ý kiến của người khác. Đối nhân xử thế như vậy là thái độ thể hiện được vẻ uy nghiêm của bản thân.

Vẻ bề ngoài cũng có thể thể hiện sự uy nghiêm đó, nghĩa là những trạng thái biểu cảm và hành động thể hiện sự cẩn trọng. Nếu con có nền tảng đó cộng thêm sự nhanh nhẹn con sẽ trở nên càng hoàn thiện. Ngược lại nếu một người bề ngoài nhìn đã lồi thối lệch thếch lại làm việc cầu thả, luôn có thái độ tùy tiện với mọi việc, dáng đi xiêu xiêu vẹo vẹo thì rõ là người không cẩn trọng và làm cho mọi người có cảm giác đó là một người tùy tiện. Một người có vẻ ngoài đạo mạo nhưng làm việc qua loa cũng không được coi là một người cẩn trọng và uy nghiêm.

Cha muốn nói với con rất nhiều điều nhưng không thể nói cho con biết cặn kẽ từng điều một, cha hi vọng rằng con có thể tìm đọc một cuốn sách về lễ nghi, thậm chí học thuộc những đoạn quan trọng trong đó, cha nghĩ điều này sẽ giúp con hình thành thái độ tích cực trong việc đối nhân xử thế.

9. Căn trọng trong đối nhân xử thế

Con thân yêu!

Con sắp bước qua những năm tháng của tuổi học trò, cha cảm thấy con dường như đang hoang mang và mơ hồ với những hình dung về công việc trong tương lai. Sự hoang mang này thực tế không phải chỉ một mình con có, có rất nhiều người khi đứng trước hoàn cảnh này đều cảm thấy hoang mang trống rỗng, có một số người gọi tâm tư này là sự sốc nổi của tuổi học trò, nhưng họ cũng không hiểu và không lý giải được nguyên nhân của nó, còn cha lại cho rằng để những người trẻ tuổi mất phương hướng trên ngưỡng cửa mịt mù khi mới bước vào dòng đời, đó là minh chứng cho việc người lớn vẫn chưa làm tròn trách nhiệm của mình. Trong xã hội chúng ta đang sống, người lớn không mang tới cho những người trẻ tuổi như con những thông tin nghề nghiệp hữu ích. Trong xã hội này hệ thống nghề nghiệp rất phức tạp.

Ví như trong lĩnh vực công nghiệp đã có hơn mười ngành nghề khác nhau. Con có những hiểu biết gì về y học, luật học, địa chất học không? Cha nghĩ rằng con sẽ không thể hiểu được vì trong số những người bạn thân thiết của con không có ai làm trong những ngành này. Nếu có một người giàu kinh nghiệm nói chuyện với con về ngành nghề mà con yêu thích thì không còn gì tốt hơn. Để có được những thông tin hữu dụng, ngoài cách này ra không còn cách nào khác.

Cha có một người bạn là thương nhân, bác ấy từng giảng dạy môn học này trong trường của con trai bác ấy. Họ đã mời giáo viên của mười hai ngành nghề khác nhau tới để thuyết giảng, sau khi các bạn học sinh nghe giới thiệu và thuyết giảng của mười hai thầy cô giáo đó đã chọn được hai ngành nghề mà chúng cảm thấy thích thú. Tiếp đó trường đã sắp xếp cho học sinh tới nơi làm việc của hai ngành nghề đó để tham quan. Những bạn thích ngành y thì tới phòng phẫu thuật, những bạn thích làm giáo viên thì lên giảng đường. Qua cuộc tham quan này, các học sinh đó đã có sự nhận thức đúng hơn về ngành nghề mà mình đã lựa chọn và mỗi bạn đều có cách nghĩ khác nhau; ngoài ra các bạn học sinh đó đã bắt đầu nuôi dưỡng những ước mơ lớn hơn về ngành nghề mà mỗi người lựa chọn. Thu hoạch lớn nhất của phương pháp này là ở chỗ những học sinh tham gia có thể trải nghiệm những công việc khác nhau; mặc dù các học sinh này đã bỏ ra khoảng thời gian một tuần để suy nghĩ về ngành nghề họ lựa chọn cho tương lai của mình. Cũng không tránh khỏi những sơ suất khác nhau nhưng so với những trường chỉ đưa ra những gợi ý và lời khuyên cho sinh viên ngôi trường này đã mang lại cho các sinh viên nhiều kiến thức thực tế hơn. Riêng đối với con, tương lai mười năm sau có lẽ hơi xa vời, nhưng con thử dự đoán tương lai mười năm sau con sẽ làm công việc gì? Con có cảm thấy hạnh phúc hay không? Khi suy nghĩ tới những vấn đề này con cần liệt kê danh

sách ngành nghề mà con yêu thích, con cũng cần phải tính đến những yếu tố quan trọng khác, tìm hiểu hình thái của những ngành nghề này xem những ngành ấy có đặc trưng gì không? Ví dụ cơ hội tìm việc của ngành nghề con định chọn lựa có ít như các nhà hải dương học, sinh vật học, hay các nhà khảo cổ hay không? Có hạn chế về mặt địa lý không? Các nhà địa chất học vì muốn tìm ra những khoáng sản mới phải thường xuyên xa nhà dài ngày. Những điều kiện đó có phù hợp với điều kiện sinh hoạt gia đình mà con mong ước không? Nếu con không đặc biệt yêu thích ngành nghề nào thì cha khuyên con nên chọn những ngành nghề không bị hạn chế về mặt địa lý. Như vậy dù con sống ở đâu những kiến thức mà con học được vẫn sẽ hữu dụng. Đa số các bác sĩ đều cảm thấy việc ra nước ngoài làm việc là điều rất khó bởi việc đào tạo trong ngành y có những chuẩn mực rất nghiêm khắc, hơn nữa ở mỗi quốc gia khác nhau thì những quy tắc này cũng khác nhau.

Ngoài các lý do trên là vấn đề sinh con và nuôi dạy con khôn lớn. Làm thế nào để hài hòa giữa công việc và gia đình, cả vợ và chồng đều phải suy nghĩ rất chín chắn trước khi quyết định nghề nghiệp. Đương nhiên điều này không bao gồm những cặp vợ chồng không muốn sinh con. Tuy cha cho rằng không có con cái vẫn có thể sống một cuộc sống đầy đủ và hạnh phúc, nhưng với tư cách là cha của con cha cảm nhận được cuộc sống vui vẻ hạnh phúc, bởi thế cha cho rằng niềm vui mà con cái mang lại không gì có thể thay thế được. Đương nhiên vẫn còn tồn tại nhiều vấn đề về việc giáo dục con trẻ, rất nhiều chuyên gia tâm lý học cho rằng ba tuổi có thể quyết định cuộc đời của trẻ thơ, bởi vậy các đôi vợ chồng trẻ cần suy nghĩ thật kỹ để làm hài hòa giữa công việc và giáo dục con cái.

Có lẽ tương lai sẽ mịt mờ khó đoán trước, nhưng có công mài sắt có ngày nên kim. Cho dù mười năm sau còn rất xa vời nhưng cha vẫn khuyên con nên rút ngắn những ước mơ hoài bão của con vào hai hoặc ba điểm chính, sau đó hãy tự mình tìm hiểu và cảm nhận những điều đó. (trong nhà máy của bạn cha cũng có công việc mà con yêu thích, họ cũng rất thích nói chuyện với cha, những người lớn tuổi như cha trước đây cũng đã đi qua rất nhiều khúc quanh của cuộc đời, chúng ta đều hi vọng có cơ hội đem kinh nghiệm truyền đạt lại cho các con để những người đi sau như các con không đi lại vào vết xe đổ). Khi con đúc rút kinh nghiệm sau những tìm hiểu thực tế thì chắc chắn con đã có hiểu biết nhất định về tương lai của con. Cha vẫn tin tưởng về điều đó. Cuối cùng cha vẫn nói với con một câu, tuy bây giờ con đang phải đứng trước những lựa chọn mang tính quyết định đến cả cuộc đời nhưng đây cũng chính là giai đoạn vui vẻ nhất, tràn đầy ước mơ khát vọng nhất trong cuộc đời mỗi người. Từ hôm nay trở về sau, con hãy sống bằng chính ước mơ của mình, làm những việc mà con yêu thích! Cha mong rằng con sẽ tĩnh tâm lại, suy ngẫm về những điều cha nói, ngao du hết mình với thế giới tương lai con nhé!

10. Có công mài sắt có ngày nên kim

Con thân yêu!

Chúng ta vẫn thường tiếc thay cho những người không biết sử dụng của cải một cách hiệu quả, nhưng chúng ta lại rất ít khi cảm thấy tiếc thay cho những người không biết sử dụng thời gian. Biết cách sử dụng thời gian còn hữu dụng hơn việc biết cách sử dụng của cải tiền bạc. Đây là đạo lý mà ai cũng hiểu. Cha mong rằng con có thể trở thành người biết sử dụng cả thời gian và cả của cải. Cha có thể nói với con những điều này bởi cha cảm thấy đã tới lúc con cần có cái nhìn đúng đắn về nó.

Khi còn trẻ, người ta luôn cảm thấy thời gian dài vô tận; dù lãng phí một chút thời gian cũng không có vấn đề gì. Trên đời này không có bữa ăn miễn phí, đợi tới khi con hiểu được sự quý giá của thời gian thì hối hận cũng đã quá muộn. Đó chẳng khác nào những người lăm tiền nhiều của, tiêu tiền như rác, đợi khi họ nhận ra chân lý ngồi đưng ăn hoang mỗ vàng cũng cạn thì mọi thứ đã không thể thay đổi được. Của cải là vật hữu hình, của cải hao hụt luôn khiến chúng ta phải cẩn trọng, còn thời gian là vô hình, ngày càng hiếm người có thể lưu tâm tới sự mất mát của thời gian. Lawrence - một đại thần phụ trách tài chính vào thời Wiliam iii, george Vi, đã từng có câu nói nổi tiếng: “Tuyệt đối đừng cười vì một đồng, người cười vì một đồng thì cũng sẽ có lúc phải khóc vì một đồng”. Cha cho rằng đó là một chân lý. Những việc làm của vị đại thần này đã chứng minh tính đúng đắn của chân lý đó, ông đã để lại cho con cháu một tài sản khổng lồ. Câu nói trên thích hợp cho mọi thời điểm, chúng ta có thể sửa lại như sau: Người cười vì một phút, thì cũng có lúc sẽ khóc vì một phút. Bởi vậy, cho dù là từng giây từng phút ngắn ngủi cũng không nên lãng quên và phí hoài. Nếu cộng những giây những phút ấy lại, chúng ta sẽ nhận thấy thời gian mà chúng ta đang lãng phí nhiều không kể xiết.

Cha còn phải nhắc con một điều, đừng nên để thời gian rảnh rỗi biến thành thời gian vô nghĩa. Ví như, con hẹn gặp một ai đó vào lúc mười hai giờ tại một nơi nào đó, con định tiện đi gặp hai ba người bạn nữa, nên đã xuất phát từ lúc mười một giờ. Nhưng mấy người bạn ấy đều không có ở nhà, lúc đó con nên làm thế nào? Tới quán cà phê ngồi giết thời gian ư? Nếu là cha, cha sẽ lập tức đi tới hiệu sách, để có thể đọc thêm một ít sách, mở mang được tầm mắt. Thời gian ngắn ngủi ấy không đủ để nghiền ngẫm tác phẩm của rene descartes, của Newton, nhưng con có thể tìm đọc những câu chuyện ngắn thú vị, giàu kiến thức.

Rất nhiều người đang vô tình lãng phí thời gian. Họ thích ngồi vờn vai trên ghế, suy tính xem mình nên làm những gì, thời gian ngắn ngủi như thế làm việc gì cũng không tốt, v.v..., nhưng cho tới khi có thời gian dài rảnh rỗi, họ lại không thích làm gì, cuối cùng lãng phí cả những giờ phút tốt đẹp. Tóm lại, những người như thế cả đời sẽ không có được sự

thành công, cho dù là đi học hay đi làm, cũng không giành được thành tích nổi trội.

Ở tuổi này, con không thích hợp để sống cuộc sống nhàn hạ, lười nhác. Nếu con muốn bước chân vào xã hội, con cần có sức sống, chăm chỉ, thật thà. Chỉ biết ảo tưởng về tương lai thì có nghĩa lý gì? Nếu con hiểu rõ hoàn cảnh hiện tại của bản thân, tự trong tim con sẽ biết trân trọng thời gian. Cha có một người bạn rất biết sử dụng thời gian, ông ấy sử dụng cả thời gian rảnh rỗi lúc đi vệ sinh để đọc các tác phẩm thơ ca la Mã cổ. Cách đọc sách của ông rất đặc biệt: Khi đi vệ sinh đọc vài trang. Khi bước ra khỏi nhà vệ sinh, có lẽ cũng đã đọc hết hơn nửa bài thơ. Con không cho rằng đó là một phương pháp đặc biệt và hiệu quả sao? So với việc chỉ biết lãng phí thời gian, không bằng con hãy học theo cách sử dụng thời gian hiệu quả của người khác. Hơn nữa, những cuốn sách quý cũng có thể khắc sâu trong tâm trí con. Đương nhiên không phải cách đọc ấy phù hợp với mọi cuốn sách. Có những quyển phải đọc liền một mạch; có những quyển phải ngâm nghĩ từ từ, ví như những cuốn sách viết về khoa học.

Nếu một ai đó biết sử dụng thời gian một cách hiệu quả, anh ta sẽ là một người giỏi khống chế thời gian. So với việc chỉ biết lãng phí thời gian, không bằng con hãy chọn cho mình một cách sống vui tươi. Biết đọc sách là quý thời gian, giải trí cũng là biết quý thời gian. Trước đây cha đã nói với con về tầm quan trọng của việc giải trí đối với sự phát triển của mỗi con người, con cần biết tập trung tinh thần khi vui chơi, đó cũng là cách sử dụng thời gian hiệu quả.

Bất cứ lúc nào con cũng phải hiểu được trình tự trước sau của sự việc. Làm nên sự nghiệp không cần có bản lĩnh đặc biệt, chỉ cần con hiểu được đạo lý về sự chăm chỉ cần cù, hiểu được việc nào quan trọng việc nào không, việc nào gấp việc nào chưa gấp, thì con có thể làm tốt hơn những người chỉ có tài mà không biết phân biệt mức độ nặng nhẹ, nhanh chậm của công việc. Càng bước vào đời, con càng cần phải nuôi dưỡng cho mình thói quen làm việc có hệ thống và hoàn chỉnh. Khi đã xác định được trình tự của vấn đề, con cần làm theo từng phần. Mọi công việc như sáng tác, đọc sách, v.v... đều đi theo quy luật đó. Nếu có thể làm như vậy, con sẽ không chỉ nâng cao được hiệu suất công việc mà còn tiết kiệm được rất nhiều thời gian và làm được nhiều việc hơn. Cha và con hãy cùng nhớ tới công tước Mullen Barra, cùng trong thời gian một tiếng, nhưng ông có thể làm được nhiều việc hơn người khác; không giống như Newcastle, nước đến chân mới nhảy, khi mọi việc đã rơi xuống đầu mới vội vàng hấp tấp, vớ gì làm nấy. Một người dù có năng lực, giỏi giang tới đâu, nhưng làm việc không có trật tự, cũng sẽ vì không biết sắp xếp mọi việc mà lãng phí thời gian.

Cha cảm thấy gần đây con lười nhác hơn trước, cha hi vọng sau này con sửa được tật xấu ấy, con hãy dành ra hai tuần để tìm kiếm cách làm và sắp xếp trình tự công việc. Điểm tốt của cách làm này là có thể giúp

con biết được việc nào nên làm trước, việc nào nên làm sau. Hơn nữa, khi sắp xếp được tốt công việc con sẽ không thể thay đổi trình tự ấy một cách tùy tiện.

11. Học cách sử dụng thời gian

Con thân yêu!

Bất cứ ai khi nhìn thấy con đầu tóc bơ phờ, là họ biết con đang phải đảm đương trách nhiệm nặng nề. Xã hội là thực tế, nó cũng giống như những công ty làm ăn không phát đạt. Có những người sống trong đau khổ, buồn chán, không ai biết nguyên nhân tiềm ẩn trong đó. Cũng có thể do họ sinh ra không gặp thời chẳng? Con có thể oán trách cuộc đời bất công, con có thể ăn năn hối hận; con cũng có thể tự rút ra cho mình bài học, uốn ngực đón nhận mọi áp lực hay mọi vấn đề trong công việc. Quyền quyết định nằm trong tay con, điều quan trọng là, con cần luôn tâm niệm rằng, dù trong bất kỳ hoàn cảnh nào cũng không được lẩn tránh mọi việc. Nếu con nhận ra mình đã dẫn sâu vào sự việc thì con cần dũng cảm đối mặt với khó khăn, suy tính thật kĩ càng “tới bước đường cùng thì phải phản công”, nếu không con sẽ bị hiện thực nhấn chìm, cả ngày chỉ biết thở ngắn than dài không biết làm việc gì. Như những bức thư trước gửi cho con cha đã từng nói: “Hành động tích cực bắt nguồn từ những suy nghĩ tích cực”. Điều này đối với con của ngày trước quả thật có đôi chút khó khăn, nhưng để khắc phục khó khăn con cần có quyết tâm đối diện với mọi vấn đề, bất luận thế nào lấy lại tự tin là điều kiện tiên quyết. Trước đây mỗi khi thức giấc chui ra khỏi túi ngủ, cha luôn có cảm giác không muốn đối diện với hiện thực. Con bây giờ chắc cũng đang có cảm giác như thế. Mỗi khi mở mắt thức giấc mọi vấn đề xuất hiện trong đầu con, khi đó con không thể không tự cổ vũ bản thân mình: “Ta quyết không chịu khuất phục! Ta phải giải quyết mọi khó khăn, ta phải chiến thắng!”. Để chiến thắng cảm giác chán nản mỗi khi thức giấc cha thấy bản thân mình không thể không trải qua những luyện tập gian khổ.

Muốn vượt qua khó khăn trước hết con đừng ngại tạm thời quên đi những mục tiêu và chiến lược lâu dài, hãy bắt tay từ những việc nhỏ nhất, giải quyết vấn đề trong một thời gian ngắn, đây chính là phương pháp tốt nhất để con bình an vượt qua hoàn cảnh khó khăn bằng phương pháp lý luận “Kinh doanh một ngày”. Bằng cách điều chỉnh tâm tư tình cảm của mình con hãy cố gắng bước qua một ngày chứ không phải một tuần hay một tháng, con cần biết rằng thứ duy nhất con có thể nắm bắt được là ngày hôm nay. Không ai có thể đặt một bàn chân mình ở quá khứ còn bàn chân kia đặt ở tương lai. Con đừng quá câu nệ vào quá khứ và cũng đừng quá kì vọng vào tương lai mà để hiện tại qua đi. Khi ấy sự hài hước đúng mực của con có thể phát huy hiệu quả tuyệt vời nhất.

Khi một người bạn của cha bắt đầu khởi nghiệp, bác ấy đã từng thuê một người có danh tiếng và lớn tuổi là John spence làm giám đốc văn phòng. Khi đó ngài John đã hơn bảy mươi tuổi, nhưng hàng ngày ông

vẫn luôn là người đầu tiên đến công ty và lúc nào ông cũng giữ cho mình tâm trạng vui vẻ, trong khi người bạn của cha lúc nào cũng ở trong trạng thái căng thẳng chán nản. Một ngày kia, bạn của cha bị căng thẳng cực độ như bị rơi xuống vũng bùn sâu, hi vọng sẽ có người an ủi mình, ông bèn đem mọi suy nghĩ trong lòng kể cho John, không ngờ ngài John chỉ nói với ông ấy một câu rất đơn giản: “Đúng thế đấy, đó là việc thường gặp mà, sau này còn có nhiều việc tồi tệ hơn thế nữa cơ!”. Mấy năm sau đó cha vẫn lấy câu nói đầy ý nghĩa sâu xa này làm câu chuyện đùa sau bữa ăn. Con hãy suy ngẫm kĩ mà xem, mọi việc trên thế gian quả nhiên như vậy. Chúng ta vẫn thường cho rằng không có điều gì tồi tệ hơn những việc mà hiện tại chúng ta đang gặp phải, nhưng thực tế lại không như chúng ta nghĩ.

Trong những ngày tháng khó khăn đó, ngài John đã khuyên bạn của cha nên tĩnh tâm một thời gian, khuyên ông ấy hãy dành thời gian suy nghĩ về những điều tốt đẹp, tích cực trong cuộc đời, về những điều nhỏ bé nhưng đẹp đẽ như một mái ấm gia đình, một nơi ở đẹp đẽ tao nhã, những món ăn ngon và những người bạn tốt. Đúng như ngài John đã nói, con người không biết trân trọng những điều mình đang có, tới khi mất đi rồi mới cảm thấy nuối tiếc.

Để phương pháp giải quyết vấn đề theo lý luận “Kinh doanh một ngày” phát huy hiệu quả, cha hi vọng con có thể học được sự kiên nhẫn. Những người trẻ tuổi thường thiếu đi sự kiên nhẫn, nhưng để đón nhận những thách thức của cuộc đời, sự kiên nhẫn là điều cần phải có. Robbie lewis - một tác gia châm biếm người Pháp sống ở thế kỉ xVi đã từng nói: “Một người kiên trì sẽ luôn giành thắng lợi”. Shakespeare cũng từng nói: “Những người không có lòng kiên nhẫn thực sự là những kẻ nghèo khó”. Con nghĩ rằng mình đang rơi vào tuyệt vọng, “bầy cá sấu” đã từng gặm nhấm đôi chân cha, bây giờ cũng đang tấn công con một cách vô tình. Bởi thế cho dù gặp biết bao khó khăn con cũng không được để những khó khăn ấy chất chồng thành núi. Điều con phải làm là giải quyết triệt để mọi vấn đề, phải giải quyết từng thứ từng thứ một, để lấy đó là nền móng vượt qua cửa ải khó khăn. Phương pháp này không phải là mới, đã có rất nhiều người rơi vào nghịch cảnh và họ đều vượt qua nghịch cảnh đó như thế. Cha dạy con điều này cũng là để con học tập và phát huy tính kiên nhẫn của bản thân, giúp con giữ được bình tĩnh trước mọi áp lực.

Blau dawes - một nhà hài kịch la Mã cổ đại đã nói: “Kiên nhẫn luôn là phương pháp giải quyết vấn đề tốt nhất trong mọi hoàn cảnh khó khăn”. Con nên lấy đó làm kim chỉ nam răn mình, cố gắng nỗ lực, tự mình trải nghiệm, dùng lý luận “Kinh doanh một ngày” làm tấm gương cho bản thân. Người thực sự hiểu được ý nghĩa của việc vui chơi giải trí sẽ không làm mất đi phẩm cách của bản thân. Ít nhất người đó sẽ không học theo người xấu việc xấu, tạo dựng thói quen xấu cho bản thân.

12. Lý luận “Kinh doanh một ngày”

Con thân yêu!

Điều cha muốn nói với con ngày hôm nay trong bức thư này là điều mà những người trẻ tuổi như con quá quen thuộc. Trong lòng các con trò chơi là niềm vui lớn nhất. Tuy nhiên, với nhiều bạn cùng trang lứa như con, cuộc vui giống như chuyến đi biển, họ hăm hở háng hái giương buồm ra khơi, nhưng lại không mang theo la bàn cũng như không có kiến thức về hàng hải. Bởi gấp gáp như thế nên kết quả sẽ phải trở về cảng xuất phát với đầy thương tích. Cha nói như vậy là có lý do riêng của cha. Cha không phải người theo chủ nghĩa hành xác, cha cũng không ghét việc hưởng thụ niềm vui; nhưng cha cũng giống như những vị mục sư không chủ trương chìm đắm trong hoan lạc. Cha khích lệ con đi hưởng thụ niềm vui đồng thời cũng khuyến khích con học cách làm thế nào để có niềm vui thực sự và trải nghiệm ý nghĩa của cuộc sống. Cha thật lòng nói với con rằng: cha hi vọng con có thể sống vui vẻ và cũng hi vọng con có thể sửa chữa con đường ra biển sai lầm mà các bạn cùng lứa tuổi con đã đi.

Cha biết con đã trải nghiệm niềm vui trong những cuộc chơi. Ví như con đã từng chơi bài tây với một vài người bạn thân, một khoản tiền nho nhỏ làm cho các con càng thêm phần khích, hoặc con dùng bữa tối với những người bạn sành ăn. Như vậy con vừa thưởng thức được món ăn ngon, vừa có thể tiếp thu được nhiều gợi ý cho cuộc sống thông qua cuộc trò chuyện với bạn bè. Cha mong con có thể coi cha như một người bạn thân, có chuyện gì đều có thể kể cho cha nghe. Cha không muốn bình luận về những cuộc chơi của con, nhưng cha hi vọng cha có thể là người chỉ lối trong cuộc đời con và cha cũng hi vọng cha có thể xây cho con chiếc cầu dẫn tới bến bờ của niềm vui thực sự.

Điều thứ nhất cha muốn nhắc nhở con là những người trẻ tuổi thường dễ rơi vào cạm bẫy của cuộc vui. Khi lựa chọn hình thức giải trí, những người trẻ tuổi thường không quan tâm đến việc cách giải trí đó lợi cho sức khỏe hay không. Cực đoan hơn có những người không biết cách tự điều tiết, thậm chí tách biệt khỏi những phương thức giải trí đúng đắn. Ví dụ như uống rượu, ở mức độ vừa phải thì uống rượu thực sự là một cách hưởng thụ, đặc biệt được uống rượu với những người bạn tâm giao thì càng tuyệt vời. Nhưng nếu uống quá nhiều, thậm chí nghiện rượu thành tật thì nó ảnh hưởng xấu tới sức khỏe và tinh thần. Ví dụ như đánh bạc, rất nhiều người đều cho rằng: “Vận may của tôi không tồi tệ như vậy”, đến nỗi nợ nần chồng chất, thân tàn ma dại mà họ vẫn cho rằng đó là một trò chơi thú vị! Lẽ nào không phải như thế?

Con nên hiểu rằng những ví dụ mà cha đưa ra đều là những trò chơi vô bổ và nhạt nhẽo nhưng chúng đã làm mê muội trái tim và khối óc biết bao người. Từ chỗ không suy nghĩ xem những trò chơi đó có ý

nghĩa hay không, rồi họ tham gia trò chơi cùng những người khác, khiến cho bản thân mệt mỏi cả thể xác lẫn tinh thần. Độ tuổi này của con là giai đoạn ham vui nhất, cha là người đã từng đi qua giai đoạn này nên cha phải nhắc nhở con rằng con còn quá trẻ nên thường ham vui, đôi khi không kiểm soát được cuộc vui làm mất cả lý trí hoặc con phát triển không đúng hướng, kết quả là học toàn thói hư tật xấu. Như thế không chỉ phí hoài tuổi xuân mà còn hủy hoại cả bản thân.

Một câu chuyện kể rằng, có một chàng thanh niên muốn biến mình thành một người biết hưởng thụ cuộc vui bên xem vở kịch “Kẻ ghét đời” của Moliere, mặc dù bạn bè đã khuyên anh ta trở thành một kẻ “phóng túng” là được rồi, không nhất thiết phải trở thành kẻ phóng túng chán đời. Nhưng anh ta không nghe lời khuyên của mọi người mà vẫn quyết liệt nói: “Không được! Nếu không tỏ ra chán đời thì sẽ mất đi ý nghĩa của kẻ phóng túng”. Có lẽ con sẽ cho rằng chàng trai này sao có thể hoang đường vô vị như thế, nhưng đó là cách nghĩ của rất nhiều người đi tìm kiếm nguồn vui.

Điều thứ hai cha muốn nhắc nhở con là: những cuộc vui phải có “mục đích”, những trải nghiệm của bản thân cha sẽ có sức thuyết phục hơn. Đó là quá khứ không hề vơ vang của cha, nhưng để chỉ cho con biết cha sẽ kể cho con nghe câu chuyện này. Lúc còn trẻ cha rất ham vui, chỉ cần có bạn tới tìm là cha sẽ lập tức đi chơi cùng họ. Cha vốn không thích uống rượu nhưng sau những lời mời của bạn bè, cha cũng đã cùng họ đi uống rượu. Sau khi uống xong cha thấy rất khó chịu, cha nôn thốc nôn tháo, thậm chí cơn say rượu còn theo đuổi cha đến hai ngày, nhưng cha vẫn không thức tỉnh sau những trải nghiệm tồi tệ ấy. Sau đó lại có một vài người bạn tới mời cha đi uống rượu, cha lại đi cùng họ mà không chút do dự, và rồi cha đã tự tạo cho mình tật xấu nghiện rượu. Về việc đánh bạc cũng vậy, cha đánh bạc không phải vì tiền mà vì nhận thức sai lầm. Lúc đó cha lầm tưởng rằng đánh bạc là thể hiện phong cách của một người có thể lực. Từ đó cha mắc sức bước vào sòng bạc. Tuy cha ghét đánh bạc nhưng trong rất nhiều năm tháng quan trọng nhất của đời người cha hầu như không rời khỏi chiếu bạc! Cha đã lãng phí vô ích biết bao tinh thần và sức lực. Cho tới bây giờ sự việc này vẫn khiến cha cảm thấy hối tiếc. Cha hi vọng sau khi nghe cha kể về những trải nghiệm của cha, con sẽ không giẫm lại vết xe đổ đó.

Có một lần cha đã gặp một người cha rất kính trọng. Khi đó cha vẫn chưa hiểu gì về con người ông ấy, nhưng cha đã học theo hành động, lời nói của ông một cách ấu trĩ, bây giờ nghĩ lại hành động đó của cha thật ngu ngốc và vô nghĩa. Cho tới lúc này cha đã không còn vấp phải những tình huống ấy nữa. Cha hi vọng sau khi con hiểu sâu vấn đề mà cha nói con sẽ không lặp lại những sai lầm mà tuổi trẻ cha đã vấp phải.

Khi cha còn trẻ, cha đã vô duyên vô cớ chìm đắm trong những cuộc chơi mang tính hình thức. Dường như bị nhiễm phải một căn bệnh thịnh hành nào đó và rồi phải trả giá đắt cho những việc làm ấy. Những

cuộc vui không chút ích lợi ấy đã cướp đi niềm vui thực sự của cha, đó có lẽ là sự trừng phạt của ông trời cho những việc là hành động không tốt của cha. Từ những trải nghiệm của cha con đã học được điều gì? Cha hi vọng con sẽ lựa chọn được phương thức giải trí mà con thực sự yêu thích, đừng mù quáng chạy theo người khác, phải có về suy nghĩ của riêng mình con yêu ạ!

Điều thứ ba cha muốn nhắc nhở con là con cần biết phân biệt giữa niềm vui bên ngoài và niềm vui thực sự. Nếu thời gian quay về khi cha bằng tuổi con bây giờ cha sẽ làm thế nào? Bởi cha đã đi qua những sai lầm ấy nên cha sẽ học cách để phân biệt niềm vui bề ngoài và niềm vui thực sự. Điều mà cha cần làm là những điều có thể thực sự mang đến niềm vui cho cha. Tất nhiên cũng bao gồm việc ăn cơm cùng bạn bè, uống rượu, nhưng cha sẽ không chế nó ở mức độ vừa phải.

Ở độ tuổi hai mươi con chưa cần thiết quan tâm xem người khác đánh giá gì về con. Người khác đánh giá là việc của họ, con nên làm mọi việc theo cách mà con thích. Nhưng con nhất định phải chú ý tới sức khỏe của bản thân. Những người không quan tâm tới sức khỏe thì khi làm những việc khác cũng khó lập nên thành tích. Thỉnh thoảng con chơi bài cũng bạn bè cũng không có hại gì, nhưng con cần phải chú ý tới số tiền con đem ra cá cược. Cho dù là thắng hay thua cũng đừng vì thế mà đánh mất những sự đảm bảo cơ bản cho cuộc sống, càng không nên vì thế mà nảy sinh mâu thuẫn. Xung quanh không thiếu những câu chuyện kể về mâu thuẫn nảy sinh vì cờ bạc, bởi thế con phải đặc biệt chú ý điều này.

Tốt nhất con nên dành thời gian đọc sách để nói chuyện với những người có kiến thức uyên bác, làm bạn với những người giỏi hơn mình. Trong giao tiếp xã hội dù là nam hay nữ, việc giao lưu diễn ra thường xuyên, cho dù đôi lúc nội dung của những cuộc trò chuyện không phải hoàn toàn phong phú nhưng chỉ cần sống cùng nhau mọi người sẽ đối với nhau bằng thái độ chân thành nhất, hơn thế nữa người nào cũng cảm thấy hân hoan phấn khởi. Hơn thế nữa điều đó cũng giúp chúng ta học được những lễ nghi và cách cư xử trong đối nhân xử thế.

Nếu quay lại thời gian của tuổi thanh xuân cha sẽ giải trí như những cách mà cha viết trong thư này. Người hiểu được niềm vui sẽ không bao giờ tới những nơi không chính đáng. Con nghĩ những người nho nhã sẽ làm bạn với ma men sao? Họ sẽ giao lưu với những người cờ bạc sao? Họ sẽ sống cùng với những người thô lỗ sao? Chắc chắn là không!

Những người thực sự hiểu ý nghĩa của việc vui chơi giải trí sẽ không đánh mất phẩm hạnh, ít nhất họ sẽ không học theo, làm theo điều xấu, việc xấu. Nếu thực sự tới lúc phải làm những việc không tốt thì bản thân họ cũng biết dừng lại để giảm sự tổn hại tới mức thấp nhất.

13. Học hỏi qua những cuộc vui

Con thân yêu!

Mấy hôm trước ngài harte gửi thư cho cha, trong thư ngài harte rất khen con. Đọc thư xong cha cảm thấy rất vui. Nếu con thực sự tiến bộ như vậy cha hi vọng con sẽ ngày càng chăm chỉ hơn. Ngài harte nói con vừa chăm chỉ lại rất tích cực, khả năng lý giải và lĩnh hội của con đã tiến bộ rất nhiều. Nếu con tiếp tục phát huy tinh thần ấy thì sau này việc học của con sẽ trở nên nhẹ nhàng và thú vị hơn. Theo cha, con đã bắt đầu hiểu được niềm vui của việc học tập rồi đấy.

Khi con đi học đừng quên điều cha đã nhắc nhở con - tập trung tinh thần là điều quan trọng nhất. Ngoài những việc mà con đang làm thì đừng nghĩ đến việc khác, điều này không chỉ cần trong học tập mà khi chơi con cũng cần giữ cho mình tinh thần đó. Cha hi vọng khi vui chơi con cũng chuyên tâm như khi học. Ngược lại, nếu con không thể tập trung tinh thần trong khi chơi cũng như khi học tập thì cho dù con làm việc gì cũng không có thành tựu, và con cũng không thể có được cảm giác thỏa mãn.

Những người không biết tập trung tinh thần thì khi giải trí cũng không thể cảm nhận hết niềm vui của cuộc chơi, khó thành công trong mọi việc. Con hãy thử tưởng tượng trong một buổi dạ tiệc hay trong một buổi chiêu đãi người mà trong đầu còn đang nghĩ tới những vấn đề mang tính logic khác thì dù có đang tham gia cuộc vui cùng mọi người cũng không thể cảm nhận hết niềm vui của buổi chiêu đãi đó. Hơn thế khi biết bao cặp mắt đang đổ dồn vào người đó thì hành động ấy sẽ làm mọi người cảm thấy rất kì quái và đương nhiên sẽ không nhận được sự chào đón của mọi người. Cũng như vậy, khi một người đang tìm hiểu các vấn đề trong thư phòng mà đầu đang trôi theo những điệu nhạc rock thì cũng không thể trở thành nhà học thức.

Tuy cha nhấn mạnh với con chỉ nên mỗi lúc làm một việc, nhưng nếu con có đủ thời gian con có thể làm nhiều việc. Nhưng nếu tiến hành tất cả công việc cùng một lúc thì dù con có dành bao nhiêu thời gian đi chăng nữa thì con cũng không thể gặt hái được những thành tích khiến người khác ngưỡng mộ.

Con còn nhớ ngài dewitt, cố vấn pháp luật đã quá cố không, mọi việc quốc gia đều do ông một tay gánh vác. Mặc dù phải nắm bắt và giải quyết việc quốc gia đại sự nhưng ông cũng không bỏ qua những bữa tiệc đêm. Một người ban ngày phải giải quyết biết bao việc trọng yếu mà vẫn có thời gian ăn tối cùng mọi người. Đôi khi công việc rất bận rộn nhưng ông vẫn sắp xếp thời gian tham gia các hoạt động vui chơi giải trí, vậy rốt cuộc ông đã sử dụng thời gian như thế nào? Ngài dewitt đã từng nói: “Đây không phải là vấn đề khó khăn, mỗi lúc chỉ nên làm một việc, việc hôm nay chớ để ngày mai, chỉ có vậy thôi”. Ngài dewitt có thể

tập trung tinh thần để hoàn thành công việc mà không bị yếu tố khách quan chi phối, đây chính là ưu điểm ông hơn mọi người. Phàm là những người không chuyên tâm làm việc, hấp ta hấp tấp thì không thể có thành tích như thế.

Rất nhiều người bận rộn cả ngày nhưng tới khi chuẩn bị đi ngủ lại nhớ ra có rất nhiều việc quan trọng còn dang dở. Những người như vậy có đọc một cuốn sách trong hai hay ba giờ đồng hồ thì những thứ anh ta gặt hái được cũng chỉ là những câu chữ đơn thuần mà thôi, sau đó nghĩ lại vẫn không biết mình đã đọc những gì chứ đừng nói là họ hiểu nội dung. Khi giao lưu với người khác có những người không hề có một chút cảm xúc muốn chia sẻ. Nếu anh ta không thể lắng nghe nội dung của cuộc trò chuyện đương nhiên sẽ không thể nắm bắt được nội dung. Những người như thế tuy họ đang xuất hiện trong hoàn cảnh ấy nhưng họ không hề có sự liên hệ với sự việc lúc đó, thậm chí họ còn nghĩ cuộc trò chuyện đó thật vô nghĩa. Cho dù đi xem kịch tại nhà hát họ cũng không chú ý tới nội dung vở kịch mà họ chỉ chú ý tới ánh đèn, sắc màu của nhà hát. Khi còn sống bên cạnh người khác con cũng chuyên tâm và tập trung tinh thần như khi đọc sách. Khi đọc sách con phải tập trung tinh thần vào việc đọc hiểu nội dung cuốn sách, để ý nghĩ của con du ngoạn cùng nội dung của cuốn sách ấy. Khi con sống cùng mọi người con cũng cần chú ý tới những điều con nhìn thấy, con nghe thấy.

Có người nói: “Tuy trước mắt đang xảy ra việc gì hay nói gì đó với tôi nhưng tôi không nhìn thấy cũng như không nghe thấy gì, không biết vì sao trong đầu lúc nào cũng nghĩ tới việc khác”. Nếu con cũng có cảm giác như vậy thì cha khuyên con hãy nghiêm khắc nhìn lại bản thân: Vì sao bản thân mình không thể tập trung tinh thần? Con sẽ nhận ra đôi khi đầu óc con đang nghĩ tới việc khác mà lại là lúc đó đầu óc con hoàn toàn trống rỗng.

Có một cách nói thế này, cha muốn chia sẻ con. Đó là nếu không thể tập trung tinh thần làm việc thì hãy vui chơi thỏa thích đi đã. Trên thực tế, những người đã không thể tập trung tinh thần vào công việc thì cũng không thể tập trung tinh thần vào việc vui chơi giải trí. Cho dù họ có dừng công việc đang làm thì cũng không thể an tâm vui chơi một cách thoải mái, bởi những người ấy đã quen với việc bừa bãi trong suy nghĩ và hành động, quen với việc suy tính thiệt hơn.

Khi làm bất cứ việc gì con đều phải làm một cách chuyên tâm, bỏ dở giữa chừng chỉ bằng đừng làm còn hơn. Điều quan trọng là tập trung được toàn bộ tinh thần vào việc mình đang làm. Chỉ cần việc con làm có chút ý nghĩa thì hãy tập trung hoàn thành nó, ngoài điều ấy ra không có giá trị nào có thể xen vào đó được. Cũng giống như khi đọc “sử thi homere”, phải tập trung tâm trí vào những câu thơ và những phép tu từ tuyệt vời trong tác phẩm, chứ không thể để tâm chú ý vào những tác phẩm khác.

14. Sự tuyệt vời của lòng hăng say

Con thân yêu!

Con đã dần học được cách gia nhập vào thế giới của những người trưởng thành rồi đấy. Trong giai đoạn này sẽ có sự thay đổi trong cách thức và con đường tiêu tiền của con. Bây giờ cha sẽ nói cho con biết cha đã chuẩn bị cho con bao nhiêu tiền để con có sự chuẩn bị trước về mặt tâm lý và sắp xếp các kế hoạch của con.

Cha không có ý định tiết kiệm từng hào với con trong chi phí học tập và quan hệ xã hội của con. Khoản tiền cha chuẩn bị cho con bao gồm tiền để con mua sách học tập, tiền mời thầy giáo tới dạy phụ đạo, tiền đi lại và ăn ở trong quá trình học tập. Chi phí để quan hệ xã hội là điều cần thiết, mỗi quan hệ mà cha muốn nói ở đây là mối quan hệ với những người có trí tuệ, ngoài ra còn có những khoản quyên góp cho các tổ chức từ thiện, nhưng con cần để ý với những tổ chức từ thiện được lập ra với những danh nghĩa khác nhau. Những khoản chi phí mà cha nói trên đây cũng bao gồm cả chi phí quà tặng và tiền thù lao cho những người đã từng chăm sóc con. Những chi phí cần thiết cho quan hệ xã hội mà cha nói tới là phí tiêu dùng, du lịch, phí cho những hoạt động vui chơi cần thiết. Khi con tham gia bất cứ một hoạt động nào đó những chi phí này là cần thiết.

Ngoài ra có những khoản mà cha không muốn phải trả một cách vô ích, đó là: khoản tiền phải bồi thường vì những cuộc đánh nhau vô nghĩa, khoản tiền phạt vì tính lười nhác. Con ạ, người thông minh sẽ không bao giờ dùng tiền vào việc làm tổn hại danh tiếng của họ hoặc những việc không có lợi cho bản thân họ. Chỉ có những kẻ ngu ngốc mới phung phí tiền bạc vào những việc đó, những người thông minh sẽ không tùy tiện lãng phí dù chỉ một đồng hay một phút, trừ những trường hợp đặc biệt hoặc để người khác cảm thấy vui lòng. Nhưng những kẻ ngốc thì không như vậy, những lúc cần tiêu tiền thì không chịu bỏ tiền ra, những khi cần tiết kiệm lại hoang phí. Họ thậm chí bị mê hoặc bởi món đồ xa xỉ trong những kệ hàng như: đồng hồ, ba toong,... Nên dễ dàng bị người bán hàng lừa phỉnh.

Khi con tiêu tiền, con hãy tham khảo những điều cha nhắc nhở sau đây:

Điều thứ nhất: con hãy nhanh chóng lĩnh hội “triết lý tiền bạc”. Cho dù con có nhiều tiền thế nào đi chăng nữa nhưng nếu con không học cách tiêu tiền, thì sẽ mua về một núi những món đồ không cần thiết. Ngược lại dù con có một chút tiền nhưng con hiểu được triết lý tiền bạc, biết cách dùng tiền và tiêu tiền một cách cẩn trọng thì con có thể làm rất nhiều điều cho bản thân.

Tốt nhất phải tự mình đi thanh toán. Bởi nếu con nhờ người khác thanh toán hộ, con sẽ phải chi trả cho họ nhiều phí thủ tục và phí để cảm ơn họ hơn. Khi mua đồ, tốt nhất con đừng để xảy ra những trường hợp như cha nói sau đây: vì rẻ mà mua phải đồ mình không thích. Đó không phải là tiết kiệm mà là lãng phí, nếu vì để thỏa mãn hư danh mà con mua những đồ đắt hơn nhiều lần so với giá trị thực của nó thì không thể được. Sau khi kết thúc giao dịch con nên ghi lại giao dịch đó vào một quyển sổ tay. Nếu con ghi lại chi tiết việc chi tiêu, con sẽ không có bất cứ sự hổ thẹn nào. Con cần biết tính toán nhưng cũng đừng quá chi li. Ví dụ như chi phí đi lại, tiền vé xem phim con không cần ghi lại kỹ càng, bởi con ghi lại những khoản chi tiêu quá vụn vặt như vậy không những làm mất quá nhiều thời gian mà tới một lúc nào đó con sẽ trở thành nô lệ của tiền bạc. Chi tiêu trong gia đình và những việc khác con cũng nên làm như vậy, điều cần làm là con biết quan tâm đến những thứ đáng để con quan tâm, không nhất thiết phải để ý đến những thứ tạp nham, điều này vô cùng quan trọng con yêu ạ!

Điều thứ hai cha muốn nhắc nhở con là: hãy nhanh chóng thu thập những thông tin quan trọng. Người thông minh luôn hiểu tương đối chính xác về sự vật còn những kẻ ngốc nghếch lại không làm được điều này. Giống như kính hiển vi khiến mọi vật trông to hơn, dưới kính hiển vi một con bọ chét cũng to như một chú voi. Khi mua hàng nếu thiếu sự hiểu biết về hàng hóa con cũng sẽ gặp phải sai lầm như thế, trong tâm lý của những người thích phóng đại, những thứ nhỏ sau khi bị phóng đại sẽ trở nên mơ hồ nhìn không rõ. Con hãy nhớ đừng bao giờ vì một chút tiền bạc mà nảy sinh tranh chấp, đây là điều không đáng nhất. Những người như thế sẽ bị coi là nô lệ của tiền bạc. Ngoài ra, những người luôn có ước mơ không tưởng là sống một cuộc sống không phù hợp với thu nhập của mình thì anh ta rất có thể mất đi những thứ còn quan trọng hơn đối với anh ta.

Những người thông minh và có ý chí mạnh mẽ luôn hiểu được những điều anh ta có thể làm và những điều anh ta không thể. Nhưng ranh giới này vô cùng mong manh, những người làm việc qua quýt sẽ không bao giờ nhận ra ranh giới ấy. Cha nghĩ cha rất hiểu năng lực của bản thân nhưng tốt nhất con cần phân định rõ ranh giới giữa chúng. Bản thân con phải không ngừng nỗ lực, ngoài ra cha con nhờ ông harte giúp đỡ con, cha hi vọng có thể giúp con đi đúng quỹ đạo. Có những người rất cứng rắn, tuy nhiên có rất ít người có thể đi vững trong ranh giới năng lực của bản thân, nếu có người đi bên cạnh giúp đỡ con cha sẽ thấy yên tâm hơn.

15. Trí tuệ vô giá

Con thân yêu!

Tìm được cách giải trí phù hợp với bản thân là điều vô cùng quan trọng. Trước hết con phải xác định được hình thức giải trí nào là phù hợp với mình. Xung quanh ta có những người mà việc gì cũng tham gia, tuy bề ngoài ta thấy họ thật bận rộn nhưng thực chất họ không có niềm vui thực sự. Cha cho rằng chỉ có người chuyên tâm làm việc, cảm nhận được niềm vui trong công việc thì mới có thể cảm nhận niềm vui trong cuộc chơi. Nếu ta lấy đó làm tiêu chuẩn để đo lường thì tướng quân alcibiades thời la Mã cổ đại có thể coi là hình mẫu tiêu chuẩn nhất. Mặc dù ông tương đối phóng túng trong lời nói và hành động nhưng trong công việc ông là người vô cùng chuyên tâm, ông đã giành được những thành tựu khiến cả thế giới kinh ngạc. Caesar đại đế cũng là người biết phân phối tâm tư và công việc một cách hợp lý. Tuy người la Mã đều cho rằng hành động của caesar đại đế là nổi loạn nhưng ông lại là một học giả ưu tú, có tài, hơn nữa ông còn có năng lực quản lý người khác.

Những người có đời sống tinh thần ở mức thấp đa phần chỉ theo đuổi hưởng thụ ở mức thấp, họ chỉ chìm đắm trong những cuộc vui vô vị. Cuộc sống của họ sẽ không có chút thú vị và ý nghĩa nào. Những người ngày ngày chỉ biết ăn chơi đàn hát suốt ngày đắm mình trong tử sắc chẳng khác gì những cái xác vô hồn, họ không thể có niềm vui thực sự. Những người có đời sống tinh thần ở mức cao sẽ hiểu niềm vui trong công việc và như một lẽ tự nhiên họ sẽ hiểu được ý nghĩa của việc vui chơi giải trí. Họ thích kết bạn với những người có phẩm hạnh lương thiện, đạo đức; họ theo đuổi những cuộc vui phù hợp vừa không mang tính nguy hiểm và không kém phần thú vị. Họ biết giải trí là cách giúp con người thư giãn chứ không phải vì muốn theo đuổi mục đích nào đó.

Để nuôi dưỡng cho bản thân mình một cách sống cao thượng con hãy thử hiện thực hóa trải nghiệm “buổi sáng thông minh hơn buổi tối”.

Con phải biết sắp xếp rõ ràng thời gian làm việc và thời gian vui chơi, việc đọc sách, làm việc hoặc giao lưu với những người nổi tiếng, tốt nhất còn nên sắp xếp vào buổi sáng. Sau bữa tối sẽ là khoảng thời gian con thư giãn tinh thần trải nghiệm cảm giác bình yên. Trừ phi xảy ra những việc gấp cần giải quyết nếu không con đừng chiếm dụng khoảng thời gian thư giãn giải tỏa căng thẳng của mình. Trong những lúc ấy con có thể chơi bài cùng bạn bè hoặc chơi những trò chơi khác, cho dù có xảy ra sơ suất gì cũng đừng tức giận hay cãi nhau. Con có thể đi xem biểu diễn, ăn cơm, nói chuyện cùng bạn bè. Con hãy để bản thân được tận hưởng buổi tối thật thoải mái, vui tươi.

Những điều mà cha nói ở trên với con đều là cách tìm kiếm niềm vui và thư giãn bản thân của những người thực sự hiểu được chân lý của việc giải trí. Nếu con có thể phân phối thời gian rõ ràng như họ, buổi

sáng dành cho việc đọc sách, buổi tối dành cho việc vui chơi giải trí thì cha tin con có thể trở thành một người nổi tiếng trong xã hội.

Chỉ cần con sử dụng tốt thời gian buổi sáng cho việc học tập thì sau một năm con sẽ gặt hái được nhiều kiến thức phong phú, đồng thời qua những cuộc vui chơi thư giãn với bạn bè vào buổi tối, con cũng sẽ tiếp thu được những kiến thức về phương diện giao tiếp xã hội là những điều con không học được từ sách vở. Buổi sáng con học kiến thức từ sách vở, buổi tối con học kiến thức từ người khác, nếu con làm được điều này con sẽ không còn cảm thấy cuộc sống vô vị nữa.

Khi cha còn trẻ cha cũng rất ham chơi, hơn nữa cha cũng kết giao với rất nhiều bạn bè. Đôi lúc cha dành quá nhiều thời gian vào những việc như thế, điểm này ở cha khác biệt rất nhiều so với mọi người. Nhưng dù thế nào đi chăng nữa cha vẫn luôn dành thời gian để đọc sách. Nếu cha thực sự bận tới mức không có thời gian để đọc sách thì khi đó cha chỉ có một cách duy nhất là giảm bớt một phần thời gian giấc ngủ của mình. Mặc dù tối hôm trước cha ngủ rất muộn nhưng sáng hôm sau nhất định cha sẽ dậy sớm. Hơn bốn mươi năm nay, trừ những lần bị ốm, cha vẫn luôn giữ cho mình thói quen này.

Có lẽ bây giờ con đã hiểu cha không phải là người cha cố chấp luôn cấm con cái vui chơi, cha cũng không muốn con làm theo cách nghĩ của cha một cách rập khuôn máy móc. Những điều cha nói với con trên đây con đừng coi đó là sự giáo huấn của cha dành cho con, hãy coi đó là lời động viên của một người bạn.

16. Niềm vui trong công việc

Con thân yêu!

Gần đây con gửi thư cho cha, trong thư đó con có hỏi cha làm sao để xây dựng sự nghiệp riêng cho mình. Cha vẫn chưa trả lời con. Có lẽ con đã cho là cha không quan tâm tới điều đó. Nhưng sự thực không phải như vậy. Cha chỉ muốn nghe hết những phân tích của con về bản thân xác định xem vấn đề nào con cảm thấy khó khăn nhất, sau khi cha suy nghĩ thật kỹ cha mới trả lời con. Cha nghĩ con cũng thích cha viết những suy nghĩ và cảm xúc vào thư khi gửi cho con? Con tràn trề nhiệt huyết muốn xây dựng sự nghiệp riêng. Đây là điều sớm muộn gì cũng sẽ tới, cha hi vọng điều đó, bởi ở con có tố chất lập nghiệp. Nhưng nhiệt huyết và việc xây dựng sự nghiệp thành công là hai việc khác nhau, vấn đề này chắc con hiểu rất rõ.

Con người ta muốn có sự nghiệp của riêng mình chủ yếu vì ba mục đích sau: thứ nhất, bằng việc kiếm ra tiền họ có thể có được sự trải nghiệm mà tiền bạc mang tới; thứ hai, để thoát khỏi mọi sự chi phối của người khác; thứ ba, để cảm nhận sự thách thức và cảm giác phấn khích với việc tự mình xây dựng nên sự nghiệp mang lại. Cha nghĩ con muốn tự mình xây dựng sự nghiệp cũng là bởi ba động lực trên. Cha muốn nói với con rằng nếu con hành động quyết đoán, làm việc có kế hoạch, suy nghĩ chu đáo thì vận may nhất định sẽ mỉm cười với con. Người biết nắm bắt vận mệnh của mình không nhiều, có lẽ những người ấy cũng đã gặp vô số lần thất bại, không dễ dàng gì họ nắm bắt được vận mệnh của chính bản thân họ.

Nền tảng về tiền bạc và của cải là biểu tượng cho sự thành công, điều này ai cũng công nhận. Nhưng ngoài con đường ấy ra còn rất nhiều con đường khác dẫn con tới thành công. Mục đích của thành công không phải là tích lũy thật nhiều tiền bạc mà có thể trở thành một người xuất sắc trong một lĩnh vực nào đó. Sự thành công trong công việc không thể đo bằng tiền bạc.

Chắc con đã từng nghe câu ngạn ngữ cổ: “Hạnh phúc không thể mua được bằng tiền” này! Khi còn trẻ nếu cha nghe thấy người khác nói câu này nhất định cha sẽ cười họ và nói rằng: “Thật thế sao? Nếu tôi cho tiền người khác thì ngược lại người ta còn cảm ơn tôi nữa cơ!”. Biết bao năm tháng trôi qua mới làm cha thực sự hiểu được ý nghĩa của câu nói này. Đôi lúc mặc dù có tiền nhưng con cũng không mua được lòng kính trọng người khác dành cho con, không thể mua được tình yêu không điều kiện, không thể có được sức khỏe trời phú, cha cho rằng những điều này mới chính là niềm hạnh phúc thực sự.

Con nói với cha rằng con không cam tâm chịu sự chi phối của người khác. Khi con chịu sự chi phối của người khác con sẽ làm việc không hiệu quả, ngược lại khi không có ai chi phối con, con có thể hoàn thành

công việc một cách thuận lợi, hiệu quả cũng nâng cao rất nhiều. Có thể thấy là con có tính kỉ luật rất cao. Cha thấy rằng nếu con xây dựng sự nghiệp riêng cho con, trở thành người chi phối chính bản thân con, đương nhiên điều đó sẽ khiến con hài lòng hơn.

Cha biết ước mơ của con bây giờ là tích lũy một khoản tiền lớn, sau đó tự mình điều khiển con thuyền cuộc đời mình. Nhưng con cần phải biết con thuyền nào là thích hợp nhất cho con, bởi phạm vi để con lựa chọn rộng lớn như thế cha khuyên con nên lựa chọn lĩnh vực nào mà con có kinh nghiệm nhất. Hiện tại có rất nhiều ngành nghề bị chiếm lĩnh bởi những nhân vật lão làng có kinh nghiệm phong phú, những người mới vào nghề dường như không có sức cạnh tranh. Họ có được những thực lực vững vàng như vậy cũng chính từ những thất bại liên tiếp của họ. Bởi thế, con không thể hành động một cách tùy tiện.

Những người khai hoang rất đáng để chúng ta tôn trọng và khâm phục. Thành công của những người vĩ đại đều được tạo nên từ muôn vàn thất bại. Khi con thử tạo dựng sự nghiệp mới cho dù có thất bại, nhưng trong sự thất bại ấy vẫn còn giá trị riêng của nó. Con cần chuẩn bị tâm lý để đón nhận những khó khăn trước mắt, đúng như John Beried từng nói: “Thất bại trong sự nghiệp lớn còn tàn khốc hơn địa ngục”. Bởi thế trước khi còn ra quyết định ngoài việc phải đánh giá kinh nghiệm của con trong lĩnh vực mà con theo đuổi, quan trọng hơn là con phải suy nghĩ thật kĩ xem ngành nào đáng để con đầu tư nhất.

Có lẽ con sẽ nghi ngờ vì sao cha không nói với con về sự tự tin và dũng khí cần thiết khi tạo dựng sự nghiệp mà chỉ nhấn mạnh những trở ngại bước đầu khi xây dựng sự nghiệp. Nếu bà nội con còn sống, bà nhất định sẽ khuyến khích con rằng: “Không vào được hang hổ sao bắt được hổ con”. Nhưng mục đích chính của cha là muốn nói cho con biết những điều người mới bắt đầu xây dựng sự nghiệp gặp phải. Có người nói nếu không đầu tư toàn bộ vốn liếng sẽ không thu được lợi nhuận lớn, có lẽ cũng có trường hợp như thế nhưng cha tuyệt đối không lựa chọn cách làm này. Cha nghĩ những sự nghiệp cho dù gặp thất bại cũng không ảnh hưởng tới mạng sống mới chính là sự nghiệp thực sự.

Cha vẫn thường nói với con về sự cần cù chăm chỉ. Chúng ta hãy cùng nhìn lại nghề y con nhé. Mọi người thường ngưỡng mộ những khoản thu nhập cao của các bác sĩ. Nhưng rất ít người nhìn thấy những vất vả của họ. Nếu bác sĩ muốn xây dựng sự nghiệp cho riêng mình thì không thể chỉ trông vào bốn mươi giờ làm việc mỗi tuần, hay suy nghĩ xem một năm được nghỉ bao lâu. Ít nhất con phải đợi tới khi nữ thần thành công dừng chân lâu dài trước cửa nhà con mới có thể thở phào nhẹ nhõm. Mặc dù như thế, con cần phải giữ cho mình tinh thần cảnh giác cao, nhanh nhạy cao độ. Khi con mới bắt đầu sự nghiệp đừng nghĩ tới việc dành thời gian để nghỉ ngơi. Bây giờ có lẽ con sẽ nghĩ mình dường như đang ở trường đua, ngày nào cũng phải chạy rất nhanh, chạy không

dừng nếu không sẽ bị bỏ lại đằng sau - thực tế chúng ta đang sống trong thế giới như thế.

Nói cách khác, con phải làm việc thật chăm chỉ, nhưng cha cũng hi vọng con có thể điều tiết giữa việc tích lũy tiền bạc và theo đuổi hạnh phúc. Con đừng nhầm lẫn giữa hai mục đích này. Chìm đắm trong đời sống vật chất phong phú thực sự sẽ khiến cho người ta ngưỡng mộ con, nhưng cho dù giàu có thế nào đi chăng nữa mà con không có thời gian chăm sóc cho sức khỏe của bản thân, quan tâm tới gia đình, bạn bè của con thì hạnh phúc như thế sẽ rất ngắn ngủi, hơn nữa con cũng không được coi là một người thành công.

George Barnard đã từng nói: “Kết quả của ngày hôm nay đều do ông trời sắp đặt!” nhưng cha không nghĩ như thế. Thành công trên đời đều do con người nỗ lực không ngừng trong công cuộc tìm kiếm và chinh phục. Nếu con không tìm thấy chúng thì con hãy tự mình tạo nên thành công! Trên đời này cũng có những người chỉ mong muốn theo đuổi một cuộc sống ổn định, làm một công việc bình thường và sống một cuộc đời bình lặng, nhưng con không như họ! Con thích thử thách, mạo hiểm và những thứ có thể kích thích và đồng thời khơi dậy khả năng tiềm tàng của con, hơn thế con có đủ dũng khí để đứng lên đối diện với chúng. Con cũng không phải là người mà chỉ mở miệng ra là nói: “Nếu thất bại rồi thì tôi sẽ phải làm thế nào?”.

17. Xây dựng sự nghiệp riêng

Con thân yêu!

Cha quan sát thấy rằng cùng với những hành trình của con trên khắp nước Pháp, dần dần con đã có những quan sát nhất định đối với một số sự việc. Điều làm cha cảm thấy vui nhất là thậm chí con đã biết đi sâu tìm tòi những kiến thức có từ sách vở. Con nên biết có rất nhiều người khi đọc sách họ chỉ in nội dung cuốn sách vào trong đầu mà không suy nghĩ tới chúng, lâu dần óc họ sẽ chất đầy những thứ tạp nham, giống như thùng rác vậy. Nếu con có phương pháp đọc sách đúng đắn, những kiến thức trong đầu sẽ được sắp xếp rất mạch lạc. Nó giống như một căn nhà đã được sắp xếp rất gọn gàng, bất cứ khi nào cần có thể lấy ra những đồ mình muốn. Cha mong con có thể tiếp tục giữ được thói quen ấy.

Khi chúng ta tiếp tục tìm hiểu về kiến thức lịch sử cần tham khảo nhiều tài liệu hơn. Chúng ta không thể biết được sự thực của lịch sử, tác phẩm lịch sử đều được người đương đại viết nên bằng chính quan điểm của họ, bởi thế nếu con tham khảo nhiều tài liệu lịch sử hơn nữa cũng không phải điều xấu. Chúng ta hãy lấy ví dụ về cái chết thực sự của caesar đại đế, có rất nhiều ghi chép về vấn đề này trong các cuốn lịch sử đương đại nhưng chúng ta hoàn toàn không thể tin vào những điều đó. Khi phân tích nguyên nhân của vấn đề chúng ta cần phải xem xét tới cách nghĩ của nhân vật có liên quan tới vấn đề và những mối quan hệ lợi - hại với vấn đề đó, sau đó mới phán đoán xem quan điểm của tác giả là đúng hay sai, xem trong đó còn có động cơ khác nào nữa không? Khi đọc sách con cần biết phân tích, những kiến thức trong sách có bao nhiêu phần là đáng tin? Nếu khi con nghiên cứu những vấn đề liên quan tới lịch sử thì đừng ngại tham khảo thêm những tác phẩm lịch sử khác. Ngoài tên tác giả con đừng cố học thuộc hết những nội dung của cuốn sách đó.

Khi xem xét động cơ, con cần tỉ mỉ như thám tử, manh mối chính là điểm mấu chốt để tìm ra vấn đề. Con người là loài động vật cấp cao vô cùng phức tạp và hay thay đổi, tâm tư tình cảm luôn thay đổi theo sự biến động của thế giới bên ngoài. Cho dù là những người vĩ đại, cũng không nằm ngoài quy luật này; còn những người bình thường sẽ có lúc tỏa sáng. Nhưng khi nghiên cứu về nguyên nhân của những sự kiện mang tính lịch sử, đa phần chúng ta đều tìm hiểu động cơ mang tính cao cả. Ví dụ cuộc cách mạng cải cách tôn giáo của luther, nguyên nhân thực chất của cuộc cải cách này có lẽ là do luther không thỏa mãn được tham vọng tiền bạc của mình. Tuy nhiên, những nhà lịch sử thiên về lý luận lại khoác chiếc áo động cơ chính trị cho các sự kiện lịch sử có liên quan. Cha không dám tùy tiện tán đồng quan điểm này.

Con người luôn đầy mâu thuẫn, hành động của con người không chỉ chịu ảnh hưởng của sự cao thượng. Những người thông minh cũng có thể hành động một cách ngốc nghếch, những kẻ ngốc nghếch cũng có thể làm những việc thông minh. Con người sẽ thay đổi theo hoàn cảnh. Chỉ do tiêu hóa không tốt, mất ngủ cũng có thể khiến một người dũng cảm quyết đoán trở nên nhút nhát, sợ sệt. Cho dù có nỗ lực đào sâu nghiên cứu đến đâu thì khi tìm nguyên nhân của hành vi chúng ta vẫn khó thoát khỏi những suy đoán chủ quan. Ví dụ cái chết của caesar đại đế. Có quan điểm cho rằng caesar bị âm mưu của một tổ chức đen tối gồm 23 người sát hại; nhưng cũng có quan điểm cho rằng 23 người này giết hại caesar bởi tình yêu tự do, yêu la Mã. Khi gặp phải hoàn cảnh này chúng ta không thể không tìm thêm sự giải thích thứ ba. Lẽ nào chỉ có nguyên nhân này sao? Lẽ nào chỉ có nguyên nhân đó mà họ giết caesar đại đế sao? Nếu nghiên cứu tỉ mỉ, chúng ta có thể sẽ phát hiện ra rằng người chủ mưu trong vụ giết hại caesar là Brutus, một người xuất phát từ lòng tự tôn, đố kỵ, oán hận, thất vọng, và muôn vàn động cơ khác... cho dù thế nào, cha luôn cho rằng lịch sử là “tư liệu” tốt để bồi dưỡng phán đoán và phân tích cho chúng ta. Xuất phát từ tâm lý hoài nghi của con người. Trong cuộc sống có rất nhiều việc làm chúng ta nghi ngờ chứ không phải chỉ có những sự kiện lịch sử xa xôi. Ví dụ khi cảnh sát lấy chứng cứ của một sự việc nào đó mới xảy ra gần đây, lời khai của các nhân chứng không hoàn toàn giống nhau. Có người làm chứng theo lương tâm, cảm tính, có người sẽ làm méo mó sự thực bởi những ý định chủ quan của mình. Cũng như vậy, ghi chép của thư kí tòa án trong phiên tòa xét xử chưa chắc đã phản ánh đúng sự thật.

Ý cha muốn nói với con là ghi chép của các sử gia cũng không tránh khỏi những điều không đúng sự thật. Đôi lúc họ muốn bày tỏ cách nghĩ của bản thân, đôi lúc họ muốn kết thúc nhanh tình tiết đó. Quan trọng là con phải học được cách phân tích và phán đoán. Cho dù lịch sử có thể nào thì thói quen biết nghi ngờ là thái độ đúng đắn.

Trong quá trình học lịch sử có một điểm con cần lưu ý: Khi học lịch sử con đừng lấy những tiêu chuẩn của quá khứ để đánh giá hiện tại. Bởi quan điểm quá khứ thế nào sẽ quyết định hiện tại như thế là một quan điểm sai lầm. Chúng ta có thể lấy những vấn đề trong quá khứ để bàn luận những vấn đề hiện tại, tuy nhiên phải hết sức thận trọng. Cho dù là sự kiện chấn động thế nào chúng ta cũng chỉ có thể suy đoán nguyên nhân của sự việc, bởi những người làm chứng đã cách thời đại của chúng ta quá xa, độ tin cậy cũng giảm đi nhiều. Cho dù là những học giả vĩ đại, cũng chỉ có thể dựa theo nguyên nhân “dường như” để tùy ý trích dẫn các sự kiện lịch sử. Điều này đương nhiên rất ngu muội. Từ khi thế giới này xuất hiện, trên thế gian chưa từng tồn tại hai sự việc giống hệt nhau. Vậy chúng ta không thể lấy những điều mà những học giả hay những nhà thơ viết trước đó làm thước đo chân lý. Mỗi một sự việc đều

có sai lệch, bởi thế chúng ta không nhất thiết lấy đó làm căn cứ phán đoán. Còn chỉ cần lấy đó làm căn cứ tham khảo mà thôi.

18. Nuôi dưỡng tình yêu lịch sử

Con thân yêu!

Trong bức thư trước cha đã nói với con rất nhiều điều nhưng mục đích của cha chỉ muốn nhấn mạnh cho con thấy tầm quan trọng đặc biệt của việc nghiên cứu lịch sử. Muốn nắm vững những sự kiện lịch sử mà ai cũng biết con phải dụng tâm đọc tác phẩm của những sử gia đáng tin cậy. Điều quan trọng là con phải coi đó là kiến thức để học tập theo.

Để nghiên cứu lịch sử, con định sử dụng phương pháp nào vậy con yêu? Có người cho rằng để tiết kiệm thời gian và sức lực, chỉ nên tập trung nghiên cứu những sự kiện lớn, còn những sự kiện nhỏ chỉ cần tham khảo đôi chút, có người lại phân chia việc nghiên cứu một cách đồng đều, dù là việc lớn hay việc bé đều dốc hết sức. Còn cha, cha muốn giới thiệu với con một phương pháp khác.

Trước tiên con phải tách theo khu vực quốc gia, bắt đầu nghiên cứu từ những quyển sách đơn giản nhất, nắm được nội dung chính, sau đó mới lựa chọn ra trọng điểm. Ví dụ việc các đế vương đổi ngôi, những hành động quân sự, sóng gió chính trị... con phải chọn ra cho mình những phần mà con thấy quan trọng, sau nghiên cứu thêm những cuốn sách và ghi chép chuyên về chủ đề đó, tìm hiểu thêm về những nghiên cứu này. Ngoài ra con phải chú ý suy ngẫm về nguyên nhân và hậu quả của những sự kiện này. Ví dụ với lịch sử nước Pháp, tác phẩm của ritter ngắn gọn mà đầy súc tích có thể là tài liệu tham khảo cho mọi người, khi đọc tác phẩm này con sẽ có những hiểu biết nhất định về lịch sử nước Pháp.

Sau khi con đã có những hiểu biết nhất định về những sự kiện lịch sử lớn, con có thể xem sách lịch sử của Majorelle, cuốn sách này sẽ giúp con rất nhiều trong việc xem xét vấn đề ở những góc độ khác nhau, đòi hỏi con phải tham khảo những cuốn lịch sử khác nhau. Nếu con muốn nghiên cứu lịch sử cận đại con có thể nghiên cứu từ những ghi chép hồi ký của về chiến tranh thế giới thứ hai của Phillippe.

Khi con giao lưu với mọi người trên nước Pháp, con có thể thử mang những chủ đề lịch sử vào cuộc trò chuyện. Tuy đây không phải là chủ đề mà ai cũng hứng thú, nhưng kĩ năng có thể giúp con gặt hái nhiều kết quả. Cha nhận thấy, cho dù một người không hứng thú với lịch sử cũng sẽ không thể không quan tâm tới lịch sử nước Pháp. Khi con trao đổi với họ con có thể học hỏi được kiến thức cuộc sống từ họ. Những kiến thức này sẽ giúp con bồi đắp thêm những kiến thức con đã học từ sách vở.

19. Học hỏi từ lịch sử

Con thân yêu!

Cuộc đời mỗi con người là một cuốn sách, cha hi vọng việc con có thể làm là mở cuốn sách mang tên “cuộc đời” ấy. Những kiến thức con học được từ cuốn sách đó sẽ vượt xa hẳn những cuốn sách con đã từng đọc. Khi những nhân sĩ nổi tiếng tụ họp, con hãy buông cuốn sách trên tay xuống và hãy lập tức tham gia vào cuộc họp ấy. Bởi con có thể học được rất nhiều điều từ việc giao lưu với họ, những kiến thức mà con học được từ đó còn gấp trăm ngàn lần kiến thức con được học từ sách vở. Có lẽ có người cho rằng khi ta gạt bỏ gánh nặng công việc của một ngày chính là lúc tinh thần thư thái, đó là thời gian tốt nhất để đọc sách, sao chúng ta có thể đánh mất sự hưởng thụ ấy? Vậy làm thế nào mới sử dụng hiệu quả khoảng thời gian đó để có thể hoàn thiện hơn bản thân mình? Cha muốn nói cho con cách nghĩ của cha.

Trước tiên, con không nên lãng phí thời gian vào những cuốn sách vô ích, tác giả của cuốn sách này dường như không hề suy nghĩ mà hoàn toàn đó là sự hư cấu lười nhác, họ thích tiêu tốn thời gian, làm những người lười nhác, không có mục đích. Những cuốn sách ấy vừa vô ích nhưng cũng không có hại gì, nhưng tốt hơn là con không nên đọc chúng.

Thứ hai, con hãy đọc sách với mục đích rõ ràng, trước khi đạt được mục đích của mình con đừng tiếp xúc với những nội dung khác không liên quan tới cuốn sách con đang đọc. Con cần đặc biệt chú ý tới những kiến thức có mối liên quan tới tương lai sau này của con. Cha khuyên con nên chọn ra những nội dung con cảm thấy hứng thú, hãy liệt kê chúng theo thời gian, và nghiên cứu chúng từng nội dung một. Con hãy tìm đọc những cuốn sách viết về những sự kiện có tính chất trung tâm, đọc chúng một cách chuyên tâm, sau đó con hãy tìm đọc những cuốn sách lịch sử, các tư liệu và văn kiện khác để so sánh chúng với nhau. Cha không phải muốn con nghiên cứu những vấn đề này như một tri thức mà cha muốn nhấn mạnh rằng khi con chú ý tới một sự việc nào đó thì nhất định phải chuyên tâm. Đương nhiên nếu con có phương pháp nào đó để sử dụng hiệu quả những khoảng thời gian rỗi thì có thể áp dụng phương pháp đó. Cũng giống như việc con đọc sách vậy, khi con cùng lúc nghiên cứu mấy chủ đề thì không bằng hãy chuyên tâm nghiên cứu có hệ thống một chủ đề, như vậy sẽ mang lại hiệu quả cao hơn.

Đọc một vài quyển sách cùng lúc, đôi khi con sẽ gặp những nội dung mâu thuẫn với nhau. Khi đó con cần tìm đọc nhiều tư liệu hơn để đối chiếu. Nếu con làm theo cách này vừa lãng phí thời gian mà còn khó nhớ hơn. Nếu con đọc sách nói về một sự kiện nào đó, những ấn tượng của cuốn sách sẽ được con ghi nhớ, nhưng nếu con tham khảo nhiều tài liệu khác nhau thì những kiến thức ấy sẽ hằn sâu trong suy nghĩ của con, nếu con nghe các chuyên gia thảo luận về vấn đề đó, tìm hiểu thái

độ của mọi người đối với vấn đề đó có thể giúp con có ấn tượng sâu sắc về sự kiện này. Những kiến thức mà con có được bằng phương pháp ấy vừa hoàn thiện vừa sâu sắc và sẽ mãi in hằn trong tâm trí con.

Khi con bước vào đời con vẫn phải đọc nhiều sách, con có thể thử trải nghiệm những lời khuyên của cha:

Một là, không cần thiết phải đọc quá nhiều những tạp chí, họa báo, con hãy lắng nghe người khác trao đổi. Nếu con giao lưu trao đổi với những người khác nhau sẽ giúp con tăng thêm hiểu biết.

Hai là, đừng đọc những cuốn sách vô nghĩa.

Ba là, tập trung tinh thần vào một vấn đề, cố gắng tham khảo nhiều thêm những cuốn sách có liên quan tới vấn đề đó.

Nếu con có thể làm theo những điều cha nói ở trên thì mỗi ngày con chỉ cần dành ba mươi phút đồng hồ để đọc sách là đủ.

20. Đọc sách là thói quen tích cực

Con thân yêu!

Khi lá thư này tới được tay con thì chắc con đang chuẩn bị hành trình đi từ Venice tới la Mã, đúng không con? Cũng như trong bức thư cha gửi tới ngài harter, tới rome, con có thể đi theo adriatic tới rimini, tới lorotte, ancona... Những địa danh này rất đáng để con chiêm ngưỡng, nhưng con không nên ở đó quá lâu. Vùng đất này mang những dấu ấn của la Mã cổ đại, những tòa kiến trúc và những bức điêu khắc nổi tiếng không dễ bỏ qua. Cha hi vọng con có thể tham quan và trải nghiệm những điều này. Chỉ cần con có thời gian thăm thú hết những địa danh ấy là đủ. Tuy nhiên, có những thứ đáng để chúng ta quan sát tỉ mỉ thì con cần dành nhiều thời gian để nghiên cứu.

Những người trẻ tuổi thường vì nông nổi và thiếu kiên nhẫn mà không tập trung tinh thần. Làm việc gì cũng lơ đãng, bị phê bình là “nhìn mà như không nhìn, nghe mà như không nghe thấy gì”. Nếu việc gì con cũng chỉ nhìn vẻ bề ngoài, chỉ nghe mà không suy nghĩ thì cũng như không nghe, không thấy. Xem những điều tai nghe, mắt thấy mà con ghi lại trong chuyến du lịch của mình, cha cũng cảm thấy yên tâm. Con quan sát tỉ mỉ mỗi địa danh du lịch, luôn giữ thái độ hoài nghi, muốn tìm hiểu trước những điều mới mẻ đó, có thể nói con đã đạt được mục đích du lịch rồi đấy.

Nếu con chỉ coi du lịch là sự trốn chạy để thay đổi đích đến, chỉ nghĩ tới việc vun vút như còn cách đích bao xa, tới đó sẽ ngủ nghỉ ở đâu, những người như vậy khi bắt đầu cuộc hành trình chỉ là những kẻ ngốc với đầu óc trống rỗng, khi kết thúc cuộc hành trình quay trở lại cũng vẫn chỉ là kẻ ngốc mà thôi. Nếu bước chân tới những danh lam thắng cảnh, chỉ nhìn thấy những đỉnh tháp cao chót vót, những chiếc đồng hồ trên nóc nhà thờ hay những kiến trúc hào hoa rực rỡ khác mà cảm thấy vui mừng thì cũng như không có thu hoạch gì. Cuộc hành trình như thế thì an phận ngồi ở nhà còn tốt hơn. Ngược lại có những người cho dù tới đâu cũng quan sát tỉ mỉ đặc điểm nơi mình đến, đồng thời kết bạn với những người địa phương để hiểu hơn về sự hình thành chính quyền địa phương, ưu nhược điểm quy mô sản xuất, phong tục tập quán, hình thái chính trị, quy định pháp luật của địa phương đó. Cũng có người thích kết giao với những người nổi tiếng ở địa phương đó để tìm hiểu những đặc điểm nổi bật của người dân địa phương. Những người như thế có thể thu hoạch được nhiều kiến thức phong phú từ việc đi du lịch. Sau chuyến du lịch trở về sẽ trở thành những người có tầm nhìn mở mang hơn, linh hoạt hơn.

Cha muốn gửi đến con một lời khuyên về du lịch: con hãy để nơi con đến trở thành nơi hội tụ sự hiếu kỳ và ước mơ ham hiểu biết của con. Ví dụ với rome, nơi mà con sắp đến. Thủ đô rome là nơi hội tụ tri thức và

trí tuệ của nhân loại, những tri thức và trí tuệ được thể hiện bằng nghệ thuật biểu đạt đầy sinh động. Một thủ đô với không gian nghệ thuật tinh xảo ấy xếp vào loại hiếm có trên thế giới, trong thời gian ở rome, cha hi vọng con không chỉ dành thời gian tham quan những thần điện của la Mã cổ đại, những cung điện, con chỉ cần bỏ ra một phút là có thể thu thập được kiến thức mà thông thường mười ngày mới nắm bắt được. Tất cả những gì thuộc về đế quốc la Mã cổ đại đều đáng để con dồn tâm trí và sức lực thu thập thông tin và suy nghĩ về chúng. Ví dụ như: bản chất của quốc gia đó, sự thay đổi quyền lực trong giáo hội, hình thái ý thức của giáo chủ, việc lựa chọn giáo hoàng, chính sách trong hoàng gia.

Bất cứ nơi nào cũng có những cuốn sách giới thiệu về lịch sử và tình hình của nơi đó, trước hết con nên tìm đọc chúng. Tuy kiến thức mà chúng mang lại không đầy đủ nhưng con cũng có thể coi đó là kim chỉ nam du lịch. Nếu con muốn tìm hiểu thêm mà những kiến thức đó còn thiếu thì con phải tự mình hỏi những người dân địa phương.

Cha không phản đối con đọc những cuốn sách này, những cuốn sách đó rất có ý nghĩa. Có lẽ chúng sẽ giúp con giải đáp một phần nào những điều con còn nghi vấn. Sau khi những nghi vấn của con có lời giải đáp, con phải tự mình hỏi những người biết rõ về sự việc nhất. Nếu con muốn tìm hiểu kiến thức về quân đội thì phải tìm đến những người sĩ quan. Họ rất hiểu về nghề nghiệp mà họ theo đuổi, và lúc nào cũng mang trong mình tình cảm đặc biệt về nghề nghiệp ấy. Khi con giao lưu với họ, con càng dễ dàng mở rộng những điều con muốn tìm hiểu, con sẽ không gặp phải tình huống bị họ cự tuyệt. Nếu con gặp những người quân nhân trong một cuộc mít tinh con hãy cố gắng hỏi họ những vấn đề có liên quan như về: phương pháp huấn luyện, doanh trại trại bộ đội, cách thức tổ chức trong quân đội, chế độ lương bổng.

21. Nhận thức bắt nguồn từ thực tiễn

Con thân yêu!

Trong bức thư gửi cho cha, ngài harte rất khen con. Trong bức thư này có một điều khiến cha rất mừng, ấy là trong thời gian du ngoạn tại rome, con luôn tìm cách để bước vào xã hội của người Ý, chứ không phải muốn gia nhập vào hội người anh do những phụ nữ anh đề xướng. Điều ấy chứng tỏ rằng con đã hiểu vì sao cha muốn con ra nước ngoài. Thấy con hành động biết suy nghĩ như thế cha rất vui! Tìm hiểu phong tục tập quán của nhiều quốc gia sẽ thỏa mãn được sự hiểu biết của con hơn là chỉ tìm hiểu phong tục tập quán của một quốc gia. Cha hi vọng rằng, sau này dù tới bất cứ quốc gia nào, con cũng giữ được thói quen tốt ấy.

Đặc biệt là ở Paris, cho dù đó là hội những người anh gồm ba mươi người hay ba trăm người, họ cũng không quen với việc giao lưu với người Pháp, họ chỉ thích sống trong chiếc vòng luẩn quẩn của chính mình. Những người anh sống trên đất Pháp có cách sống rất khác: họ dậy rất muộn, sau đó dùng bữa sáng trong hai tiếng đồng hồ. Sau bữa sáng, họ lên xe ngựa, lũ lượt đi tham quan cung điện, lâu đài kỷ niệm albani hoặc Nhà thờ Đức bà, sau đó họ tới quán cà phê, tiếp đến là những quán bar, dùng bữa tối và tham dự tiệc rượu. Sau khi cơm đã no, rượu đã say, theo từng đoàn từng đoàn, họ tới rạp hát tiếp tục cuộc vui. Họ khoác trên người những bộ cánh chất liệu cao cấp, nhưng được may rất ẩu, họ chiếm chỗ ngồi ngay trước khán đài. Khi vở kịch kết thúc, họ quay về khách sạn trong trạng thái say mèm. Đôi lúc giữa họ còn xảy ra những cuộc tranh giành và cãi vã, hoặc đánh nhau trên đường, kết cục là họ gặp nhau trong đồn cảnh sát.

Những sự việc như thế cứ diễn ra hết ngày này qua ngày khác, họ vốn đã không biết tiếng Pháp, lại càng không có cơ hội học tiếng Pháp. Khi về nước, bản chất nóng nảy của họ cũng không hề thay đổi, kiến thức càng không được nâng cao. Dù thế, họ vẫn không quên được ánh hào quang khiến họ trở nên rực sáng, rằng họ là những du học sinh từ nước ngoài trở về, họ biết tiếng Pháp nửa vời, họ mặc những bộ trang phục kiểu Pháp, phong thái chẳng giống ai, ngô không ra ngô, khoai không ra khoai. Rõ ràng, họ đã lãng phí quãng thời gian đẹp để sống ở nước ngoài. Cha hi vọng rằng con sẽ không sống phí hoài, trong thời gian ở Pháp, con nên xây dựng tình bạn tốt với những người Pháp, những thân sĩ lớn tuổi chính là tấm gương tốt để con noi theo, nhưng con đừng ngần ngại, mà hãy giao lưu cả với những người trẻ tuổi.

Theo kinh nghiệm của cha, chỉ cần cởi bỏ tấm áo “người ngoại quốc”, con sẽ nhìn thấy được cuộc sống thực sự ở nơi mà con tới. Nếu chuyến du lịch của con chỉ kéo dài mười ngày hay nửa tháng, trong thời gian ngắn ngủi ấy thậm chí còn không đủ để con tìm kiếm niềm vui, hưởng chỉ là gần gũi, kết giao bạn bè. Nếu vì thời gian quá ngắn ngủi khiến con

không thể tìm cho mình một người bạn thì đó cũng không phải là điều đáng nuối tiếc. Nhưng nếu con ở đó mấy tháng, con sẽ có thời gian hòa nhập cùng mọi người, cảm giác là “người ngoài” của con sẽ theo đó mà mất đi. Có lẽ đó chính là sự thú vị của du lịch! Cho dù tới bất cứ đâu, nếu con có thể hòa nhập cùng người dân địa phương, đi sâu vào cuộc sống của họ, tìm hiểu cuộc sống ấy thì thực sự đó là một điều vô cùng lí thú.

Đó là cách duy nhất để con hiểu được tập quán, lễ nghi và những nét đặc sắc của nơi mà con tới. Một cuộc viếng thăm chính thức kéo dài ba mươi phút không thể nào thu được kết quả như thế. Dù sống ở bất cứ nơi nào trên thế giới, con người luôn có những đặc điểm giống nhau, điểm khác biệt duy nhất là cách thức thể hiện những đặc điểm ấy như thế nào mà thôi. Bởi sự khác biệt về phong tục tập quán và môi trường sống, con người sẽ luôn giữ cho mình cách nhận thức thế giới riêng. Chúng ta cần phải tìm hiểu rõ từng cách thức ấy. Ví như “dã tâm”, con người ai cũng có cảm xúc này, nhưng do giáo dục và phong tục khác nhau, mỗi người sẽ có những cách khác nhau để làm thỏa mãn cảm xúc ấy của mình. Cha lại lấy cho con một ví dụ khác, lễ nghi cũng là hành động xúc cảm mà ai cũng có, nhưng nên thể hiện thế nào, điều này còn phụ thuộc vào từng địa phương. Đối với người anh, cúi chào quốc vương là thể hiện sự tôn kính, còn đối với người Pháp cúi chào quốc vương là hành động thất lễ. Các hoàng đế yêu cầu mọi người cúi mình khi diện kiến, nhưng ở những quốc gia chuyên chế, khi diện kiến đức vua phải quỳ lạy.

Lễ nghi đã tồn tại từ lâu đời, có lẽ lễ nghi sinh ra là bởi những hành động mà bản thân ta không thể nghĩ tới, dẫn đến những phản ứng trái ngược về mặt tình cảm, và những phong tục ấy được lưu truyền từ đời này sang đời khác. Cho dù là người thông minh hay học vấn uyên thâm, không thể nghe người khác mô tả, hay xem mô tả trên sách vở xong là có thể lập tức thể hiện được toàn bộ những lễ nghi đặc thù của địa phương đó. Chỉ có thể tự mình đến nơi đó, tận mắt chứng kiến, tự mình trải nghiệm, con mới có thể thực hiện được hết những nghi lễ của địa phương đó. Rõ ràng, lễ nghi không thể được giải thích bằng lý tính và khả năng phân tích. Đó là những thói quen được hình thành một cách vô tình. Bởi lễ nghi đòi hỏi sự nghiêm ngặt, vậy đương nhiên chúng ta sẽ phải làm theo. Cha không phải chỉ muốn nói tới lễ nghi với quốc vương hay quân chủ. Trong xã hội còn có rất nhiều những lễ nghi tương tự, tốt nhất chúng ta nên thực hiện theo. Ví như cạo lya vì sức khỏe, rõ ràng là việc ngu ngốc, bởi giữa cạo lya và sức khỏe không có mối liên quan đặc biệt nào. Nhưng chúng ta dường như đã có thói quen hành động như thế, đó là một thói quen mang tính thường thức. Tốt nhất chúng ta nên tuân theo thói quen đó con ạ. Lý trí nói với chúng ta rằng, khi đối xử với người khác phải lịch sự, phải lễ phép. Nhưng cùng với sự thay đổi của thời gian, địa điểm, con người, lễ nghi cũng thay đổi theo. Rốt cuộc

chúng ta nên hành xử thế nào, như cha đã nói ở trên, bản thân ta phải tự mình trải qua thì mới có thể hiểu được con ạ.

Kinh nghiệm thứ hai của cha là, du lịch phải khiến ta hưởng thụ được niềm vui “không chỉ ngắm nhìn được vẻ bề ngoài, mà còn tìm hiểu được bản chất ẩn chứa bên trong”. Một người thấu tình đạt lý, cho dù tới bất cứ đâu, trước tiên anh ta cũng đều tìm hiểu và làm theo phong tục tập quán địa phương. Cha cho rằng, đến nơi nào trên thế gian này, đều cần phải “nhập gia tùy tục”. Trừ những điều không đúng với đạo đức, còn những việc khác đều cần phải nhập gia tùy tục con ạ. Thứ gọi là khả năng thích nghi chính là khả năng ở trong một hoàn cảnh mới, trong khoảng thời gian ngắn, con có thể quyết định cho mình thái độ sống phù hợp. Đối với người nghiêm túc chân thành, con cũng phải nghiêm túc chân thành như anh ta; với những người hoạt bát khéo ăn khéo nói, con cũng phải hoạt bát, khéo ăn khéo nói như họ; với những người hay đùa giỡn, con cũng phải đùa giỡn như họ. Cha hi vọng con có thể bồi dưỡng cho mình khả năng này. Con hãy đi tới muôn nơi, hãy giao lưu với những người dân bản xứ học cách sống của họ và hòa mình làm một thành viên trong số họ. Khi ấy con sẽ không còn là người anh, người Pháp hay người Ý mà con đã trở thành người châu Âu hay người của trái đất này. Nếu con biết áp dụng phong tục tập quán của mọi vùng miền trên trái đất, vậy thì khi ở Paris con là người Pháp, khi ở Rome con là người Ý, còn khi ở London con sẽ là người anh chính gốc. Đừng như con cảm thấy đau đầu vì tiếng Ý. Vậy thì con hãy xem những người Pháp, họ có thể tự nhiên đọc lên những bài thơ đầy ý nghĩa bằng tiếng Ý. Cha nghĩ con hoàn toàn có thể nâng cao năng lực tiếng Ý của mình như họ. Chỉ cần con biết tiếng Latinh, tiếng Pháp là con đã hiểu được một nửa tiếng Ý rồi đấy. Con có để ý không? Con đã không cần tra từ điển nữa rồi đấy. Còn về thành ngữ, tục ngữ, con phải thường xuyên luyện tập mới có thể dùng thành thạo được. Chỉ cần con nghe hiểu biện pháp tu từ của người nói, thì con phải cố gắng thử nói chuyện lại với họ, đừng tính tới việc nói đúng hay nói sai, chỉ cần con nhớ được những từ dùng khi hỏi và trả lời, con sẽ dần dần nắm bắt được ngôn ngữ. Nếu con nói “xin chào” bằng tiếng Ý thay vì nói “xin chào” bằng tiếng Pháp thì người ta cũng sẽ đáp lại con bằng tiếng Ý. Chỉ cần con luyện khả năng phản xạ bằng cách này, tới một lúc nào đó con sẽ bất giác nhận ra rằng tiếng Ý của con tiến bộ rất nhiều. Cha cho rằng tiếng Ý còn đơn giản hơn những gì con nghĩ.

Cha gửi con đi học ở nước ngoài, là mong con học được thêm nhiều bản lĩnh. Hi vọng con không chỉ mải mê với việc thưởng ngoạn cảnh sắc mà hi vọng con sẽ lấy việc nghiên cứu tìm tòi, học tập làm mục đích chính. Hi vọng con xây dựng được mối quan hệ tới với những người dân bản xứ, hòa nhập vào họ, tìm hiểu thói quen sống của họ, học được ngôn ngữ của họ. Nếu con làm được điều này thì đó chính là sự báo đáp tốt nhất của con đối với cha.

22. Nhìn cuộc đời bằng thái độ lạc quan

Con thân yêu!

Khi con nhận được bức thư này, chắc con đã về tới leipzig? Con cảm nghĩ gì về những điều con nghe thấy, nhìn thấy đối với cuộc sống trong cung điện ở dresden? Cha tin cuộc sống trong cung điện ở dresden đã để lại cho con một ấn tượng sâu sắc! Với một người có tính kỉ luật như con, sau khi trở về leipzig chắc con sẽ biết bỏ lại sau lưng mình không khí vui tươi nơi cung đình để tiếp tục nỗ lực và cố gắng đúng không nào?

Nếu con bắt đầu nảy sinh hứng thú với cuộc sống chốn cung đình vậy thì bây giờ con hãy nhớ cần nỗ lực cố gắng học tập, tích lũy kiến thức. Chỉ có nỗ lực phấn đấu mới có thể khẳng định bản thân, và đó cũng là con đường phấn đấu duy nhất để con tiếp cận với cung đình. Có thể con sẽ không tưởng tượng được những quý tộc thiếu phẩm chất đạo đức và kiến thức đáng thương như thế nào! Cha hi vọng con không trở thành những người quý tộc như thế, mà phải trở thành một người cao thượng. Người ta thường nói cung đình là chốn đầy rẫy sự lừa lọc và giả dối, nơi mà mọi người lừa gạt nhau. Thực tế cách nói này cũng không hoàn toàn đúng. Có những nơi trong hoàng cung là chỗ hội tụ sự lừa lọc và giả dối, chỉ cần nơi nào có người là nơi đó không thể tránh khỏi phát sinh những việc tương tự, nhưng không phải tất cả. Cha thực sự muốn biết trên thế gian có nơi nào thực sự không có chút vẩn đục mà chỉ có cao thượng.

Chúng ta thường cho rằng, đời sống thôn dã vẫn chưa được khai hóa này sẽ thuần khiết hơn cuộc sống nơi cung đình đầy thị phi. Tuy nhiên, nếu con ngẫm nghĩ tỉ mỉ, con sẽ thấy rằng trong xã hội ấy, sự hiếu thắng tranh giành quyền lực có khác nhau đâu. Hành vi của con người trong cung đình chúng ta đã hiểu phần nào, thế còn nơi thôn dã thì sao? Hai người nông dân có ruộng kề nhau, để thu hoạch nhiều hơn một chút họ đã tranh giành quyết liệt với nhau, sự tranh giành ấy cũng tương đương các quan chức trong triều đình tranh giành vị trí. Mặc dù các nhà thơ rất thích ca ngợi sự hiền lành chất phác của những người nông dân, còn hoàng cung thì đầy giả dối và lừa gạt, nhưng chỉ có những người ngu ngốc hay những người dễ bị lừa gạt mới tin vào quan điểm ấy. Những người nông dân hay quan chức trong triều đình đều là người, tâm tư, suy nghĩ của họ không có gì khác biệt, chỉ có hoàn cảnh sống khiến cách đối nhân xử thế của họ khác nhau mà thôi. Cha thực sự hi vọng con sẽ cẩn trọng khi tiếp nhận những bình luận của xã hội đối với một người nào đó. Xung quanh chúng ta có quá nhiều người thích bình phẩm những việc không có liên quan tới họ và ngày càng không ít người tự cho mình siêu phàm. Những người thông minh không cần theo những lối mòn ấy, lời bình luận của những kẻ tự cho mình siêu phàm rất nghèo

nàn và cứng nhắc, khiến ta thấy tiếc thay cho họ. Ngày nay những lời bình luận về nghề nghiệp hay những lời bình luận về người khác đã trở thành một thói quen ăn sâu bén rễ trong mỗi người. Quan điểm này có chỗ đúng nhưng cũng có chỗ sai. Những người không có khả năng tự phán đoán thì luôn lấy những lời bình luận của mọi người làm quan điểm của chính mình và lấy quan điểm đó để làm tấm áo khoác lên mình nhằm che mắt bịt tai thiên hạ.

Khi cha gặp những người tầm thường và lấy quan điểm của công chúng để tự cao tự đại trước mặt cha, cha thường cố gắng hỏi lại họ một cách nghiêm túc: “Đúng thế sao? Vậy anh nghĩ thế nào?”. Khi đó lập tức họ sẽ tỏ ra luống cuống, lúng túng không biết nên làm thế nào. Bởi thế cha có thể đi đến kết luận rằng những người tự tin không cần dựa vào những lời bình luận thông thường mà vẫn có thể đứng vững nói lên đánh giá của mình. Rất nhiều người muốn tiết kiệm suy nghĩ bởi họ cho suy nghĩ là phiền toái, từ tận đáy lòng mình cha hi vọng con đừng bao giờ không suy nghĩ trước khi hành động.

23. Dựa theo quan điểm của mình để phân biệt phải trái

Con thân yêu!

Ở tuổi này, con đã có thể suy nghĩ thấu đáo nhiều vấn đề rồi. Tuy có nhiều bạn cùng trang lứa với con chưa có được năng lực này, nhưng cha hi vọng con vẫn tiếp tục giữ cho mình thói quen suy nghĩ về hiện tượng và bản chất đúng sai của sự việc. Có được khả năng này, con có thể theo đuổi chân lý, tìm tới những kiến thức chưa từng bị bóp méo. Thực lòng mà nói, yêu cầu này của cha có phần hà khắc đối với con khi mà bằng tuổi con bây giờ cha hoàn toàn không đạt được tới những tiêu chuẩn mà bây giờ cha yêu cầu con. Để giáo dục con một cách tốt nhất, cha không sợ tiết lộ điểm yếu của bản thân, cha dùng chính những điểm chưa hoàn thiện của mình làm bài học cho con,

Ở độ tuổi mười sáu, mười bảy cha mới bắt đầu biết suy nghĩ độc lập, Nhưng khi đó những điều cha tự mình suy nghĩ chẳng qua cũng chỉ là những việc nhỏ nhặt. Cha không hề suy nghĩ mà dễ dàng tin ngay vào những kiến thức cha tiếp thu được một cách máy móc từ sách vở, từ bạn bè. Cha nghĩ so với việc tốn công tốn sức đi tìm kiếm ý nghĩa chính xác của sự việc thì chi bằng cứ thoải mái thuận theo lẽ tự nhiên. Khi đó cha có thái độ qua loa đại khái như thế là bởi một mặt cha cho rằng nếu quá

Chuyên tâm vào mọi việc thì rất phiền toái; mặt khác cha ham vui, ham chơi hơn là suy nghĩ. Hơn nữa khi ấy, cha không có hứng thú gì với xã hội thượng lưu, thậm chí còn có chút tinh thần chống đối.

Khi có được khả năng phán đoán, cha nhận ra mình đã bị những ý kiến phiến diện làm mờ mắt. Tuy lúc đó bản thân cha vẫn chưa nhận ra nhưng những suy nghĩ sai lầm đã ngăn cha theo chân lý. Khi cha thề với lòng mình sẽ thay đổi tất cả, cha bắt đầu thử động não suy nghĩ. Nếu so sánh cách nhìn nhận sự việc mà người khác dạy cha với việc lấy những ảo giác mang tính trừu tượng làm chân lý, cha nhận thấy cách nhìn của cha đối với sự việc có trình tự và khoa học hơn. Nghĩ lại quá khứ, những quan điểm sai lầm của cha không chỉ về về quái vật, linh hồn, ác mộng... Khi cha còn nhỏ, những ý kiến phiến diện của cha còn là lòng tin tuyệt đối vào những thứ cổ điển. Cha đã đọc rất nhiều những cuốn sách cổ, thêm vào đó cha tiếp nhận sự dạy dỗ của thầy cô giáo, bởi thế lòng tin của cha vào chủ nghĩa cổ điển càng vững chắc hơn, điều này con không tưởng tượng được đâu. Cha tin tưởng rằng lương tâm và đạo đức đã bị nhấn chìm trong chiều dài của lịch sử hy lạp cổ đại và la Mã cổ đại. Thời đại ấy hoàn toàn không có gì gọi là lương tâm và đạo đức. Con xem, quan điểm lúc ấy của cha bảo thủ tới mức nào!

Ngoài ra, cha vẫn cho rằng homere và Bagier là người cổ đại, bởi thế các tác phẩm của họ là kinh điển nhất, là vĩnh hằng, đúng đắn, còn Milton và tasso là những người đương đại, bởi thế tác phẩm của họ

không đáng quan tâm. Đương nhiên, bây giờ cha không nghĩ như vậy, bởi cha đã hiểu ra rằng cho dù là những người của ba trăm năm về trước hay những người đương đại thì họ đều giống nhau, họ chỉ khác nhau ở thời điểm họ sống, còn bản chất của con người tự cổ chí kim không thay đổi, cũng giống như các loài động vật và thực vật ngày nay hay của cổ đại cũng không có sự khác biệt lớn. Bởi vậy, không có căn cứ nào khẳng định được rằng những người của ba trăm năm hay một nghìn năm trước đáng tin hơn, thành tâm hay thông minh hơn.

Tầng lớp trí thức luôn tin vào những điều xưa cũ, còn những người khác lại theo đuổi trào lưu cuồng tín hiện đại. Như ví dụ cha đã nói ở trên, chúng ta có thể thấy rằng người cổ đại hay người hiện đại đều có ưu điểm và khuyết điểm, họ có thể làm việc tốt và cũng có thể làm việc xấu. Tuy có thể cho rằng cha là tầng lớp sinh sau đẻ muộn nhưng cha cũng rất vinh hạnh vì cha đã ý thức được điều này. Nếu ta giữ lòng tin tuyệt đối vào những điều mang tính chất cổ điển thì những ý kiến phiến diện về tôn giáo của chúng ta cũng vô cùng sâu sắc. Cha đã từng cho rằng nếu không có quốc giáo của nước anh làm nền tảng thì những người chính trực nhất trên thế gian sẽ không còn tia hi vọng. Khi ấy, cha không ý thức được sự cố chấp trong tư tưởng của mình, có lúc ý kiến của bản thân không giống với người khác. Cũng như vậy nếu ý kiến của người khác không giống với ý kiến của chúng ta cũng là điều đương nhiên. Thực tế là cho dù ý kiến không giống nhau nhưng chỉ cần hai bên đều tỏ rõ thiện chí chân thành thì sẽ không dẫn đến tình huống căng thẳng, đối đầu.

Vẫn còn một quan điểm nữa, mà cha nghĩ rằng đó là quan điểm ngu ngốc. Đó là cho rằng nếu muốn nổi bật trên thế gian thì phải tỏ vẻ “bốn cột với đời”. Khi thấy những người “bốn cột với đời” sẽ nổi danh trong thiên hạ họ bèn không chút suy nghĩ mà mô phỏng lại, lấy đó làm mục tiêu, nhưng thực ra họ làm như vậy là vì họ sợ bị những kẻ thích bốn cột với đời chế cười mà thôi. Giờ đây cha đã không còn lạ gì với những việc như thế, khi ở tuổi cha bây giờ, cho dù họ có học vấn uyên thâm, tự cho mình là cao sang tới đâu thì đối với họ việc bốn cột với đời chẳng qua chỉ là một vết nhơ của họ. Nhưng nếu còn bắt chước thái độ sống như họ thì cái mà con có được không phải là sự khẳng định của mọi người mà chỉ là sự chê bai của người đời.

Nếu con muốn luyện cho mình khả năng suy nghĩ ưu việt con phải chú ý rằng đừng để bản thân bị lừa bởi những sự việc mà nhìn bề ngoài tưởng hợp tình hợp lý. Con cần phải cẩn thận với

Cách nói tuy nghe có vẻ chính xác nhưng bên trong lại hàm chứa nhiều lỗ hổng. Những người có khả năng lý giải tốt, suy nghĩ thấu đáo, khi suy nghĩ vấn đề chỉ cần họ lơ là và thả lỏng tư tưởng trong giây lát sẽ gây ra những sai lầm tưởng như đúng mà lại sai. Ví như trong lịch sử đã từng có câu nói: “Dưới chế độ chuyên chế không có nghệ thuật và khoa học thực sự”. Đây thực sự là vấn đề đáng để chúng ta cân nhắc, lẽ

nào chế độ chuyên chế hạn chế khuynh hướng nghệ thuật của con người ư? Cha không cho là như vậy. Với trình độ khoa học kĩ thuật ở xã hội phong kiến với hoàn cảnh xã hội bị khép kín và trong xã hội nông nghiệp, quyền lợi của con người không được đảm bảo, họ sẽ khó có được sự tiến bộ thực sự. Nhưng nếu nói chế độ chuyên chế áp bức sự phát triển của toán học, thiên văn học, thậm chí là tài năng của những nhà lý luận thì điều này không giống như những điều mọi người vốn tưởng tượng. Ít nhất cha chưa từng nghe tới ví dụ này. Giả sử dưới sự áp bức của chế độ chuyên chế, những người dân thường và những nhà lý luận đều mất quyền phát biểu ý kiến cá nhân, nhưng sự nhiệt tình của họ sẽ không thể bị tước đoạt nếu họ thực sự là người có tài giỏi. Dưới thời louis iV - thời đại được coi là tàn khốc nhất của chế độ chuyên chế, corneille, racine, Moliere, Boileau, la fontaine, v.v... vẫn cho ra đời những tác phẩm nghệ thuật sáng chói. Cha hi vọng con biết những tác giả này và hiểu được thời mà họ sống, khi ấy con sẽ hiểu được những điều cha nói không phải là giả dối. Ngoài ra, phương thức liên hệ bằng thư từ cũng thịnh hành vào thời faschismus khi giáo hoàng leon nắm quyền lực tuyệt đối.

Cha không ủng hộ chế độ độc tài, thực sự cha căm ghét chế độ độc tài, độc tài là hành vi tội lỗi xâm phạm tới những quyền cơ bản nhất của con người. Cha muốn nhắc con, cần phải phân tích xem những ý nghĩ nảy sinh trong đầu con có phải là những ý kiến của bản thân con hay không. Cho dù phải mất một thời gian tương đối lâu, nhưng cha vẫn mong con có thể bồi dưỡng được cho mình thói quen suy nghĩ độc lập. Con phải sắp xếp những ý nghĩ trong đầu mình, xem đó là ý tưởng truyền bá từ mọi người hay đó là thành quả suy nghĩ của con, xem những suy nghĩ ấy có bao hàm những cách lý giải mang tính chất phiến diện hay sai lầm không. Mong rằng con có thể hài hòa quan điểm của mọi người, sửa chữa những lỗi sai trong đó và biến quan điểm ấy thành của mình.

Rất nhiều năm sau đó, mọi người sẽ than phiền rằng: “Nếu tôi biết vận dụng khả năng phán đoán của mình sớm hơn một chút thì tốt biết mấy”. Đã biết có ngày hôm nay, vì sao không hành động sớm hơn? Tất nhiên khi mắc sai lầm thì ai cũng muốn mình là người mắc sai lầm ít nhất. Cách giúp con bù đắp sai sót là hãy đọc sách và thường xuyên giao lưu với mọi người, nhưng tuyệt đối không được chỉ biết đón nhận kiến thức mà không tư duy về những kiến thức ấy. Trên thế gian này có biết bao nhiêu việc phiền toái, ai cũng tránh lãng phí tư duy đối với những việc phiền toái ấy, nhưng từ tận đáy lòng mình, cha hi vọng rằng con đừng vứt bỏ thói quen tư duy.

Bất cứ ưu điểm nào hay những hành động đạo đức, hành động tình cảm nào, một khi đã bước qua giới hạn đều phát triển theo hướng ngược lại. Điều ấy cũng giống như quá khoan dung độ lượng là nuông chiều, quá tiết kiệm là keo kiệt, quá dũng cảm dễ trở thành lỗ mãng; còn quá cẩn thận sẽ trở thành nhút nhát. Con à, ngoài việc phải tránh hành

động thiếu đạo đức, chúng ta còn cần phải thận trọng để không biến những ưu điểm và những hành vi đạo đức thành những hành vi phiến diện. Con người vốn có tâm lý trốn tránh những hành vi thiếu đạo đức, khi gặp những sự việc như vậy chúng ta sẽ nhanh chóng chuyển hướng chú ý chứ đừng nói là nghiên cứu kĩ càng những sự việc như thế. Đương nhiên những người giỏi che giấu sẽ không được cha nói tới ở đây. Những sự vật đẹp để lúc nào cũng có thể thu hút con mắt chú ý của mọi người, khi mọi người nghiên cứu tìm hiểu chúng một cách tỉ mỉ, không ai không bị vẻ đẹp mê hoặc, không ai không động lòng, thậm chí trở nên say đắm - vẻ đẹp luôn như vậy, đó chính là đặc điểm của cái đẹp.

Khả năng phán đoán chính xác cần thiết như thế đấy con ạ, cần thiết khi con muốn đạt tới giới hạn đó. Để những hành vi đạo đức mãi là những hành vi tốt đẹp, để ưu điểm mãi là ưu điểm, lúc nào con phải tỉnh táo, thúc giục bản thân, không thể để bản thân bị chìm đắm, bị mê hoặc. Cha nói với con đạo lý này cũng là vì muốn con cẩn thận đề phòng với cái gọi là “học vấn uyên thâm”, đôi khi chúng sẽ khiến con người ta đưa ra những phán đoán sai lầm.

Người có học vấn uyên thâm nhưng không có khả năng phán đoán chính xác sẽ không tránh khỏi bị người đời cho là “kẻ mọt sách”, “thùng rỗng kêu to”. Con cũng đã có những kiến thức tương đối rồi đúng không, để bản thân không bị rơi vào vòng luẩn quẩn mà mọi người hay vướng phải, để tránh bình luận của người đời, con cần chú ý tới điều này. Những người có kiến thức uyên thâm đều tự tin về những điều mình đã học được, không dễ dàng tiếp nhận ý kiến của người khác. Cha khuyên con: về kiến thức con phải uyên thâm, về thái độ con phải khiêm nhường. Thực tế có một số người thích ép buộc người khác phải tiếp nhận quan điểm của họ, hoặc tự mình đưa ra quyết định. Cách làm ấy có hậu quả như thế nào? Hành động ấy của họ sẽ khiến đối phương cảm thấy ức chế, bị nhục mạ và đương nhiên đối phương sẽ không tâm phục khẩu phục, thậm chí đối phương sẽ phản kháng vì quá tức giận, nghiêm trọng hơn còn dẫn tới kiện tụng.

Để tránh cho con không gặp phải tình huống như cha đã nói trên, cha không thể không nhắc nhở con rằng: kiến thức của con càng uyên thâm thì con càng phải khiêm nhường, cho dù đối với những việc con đã nắm rõ như lòng bàn tay, con cũng phải làm như thể chưa nắm bắt được rõ sự việc. Khi con nói lên ý kiến của mình, không được tùy ý, võ đoán, trước khi con thuyết phục người khác, con cần phải lắng nghe ý kiến của họ. Dần dần con sẽ nhận ra sự khiêm nhường là điều không thể thiếu trong đối nhân xử thế. Đừng bán đứng học thức, để tránh bị người đời đánh giá là “kẻ cả”, “kẻ mọt sách”, cách nói chuyện phải phù hợp với mọi người xung quanh, không được chỉ thể hiện bản thân, không được dùng những phương pháp tu từ để đưa cột trước mặt người khác, con chỉ cần diễn tả ý kiến của bản thân một cách đơn giản nhất là được, con đừng để người ta thấy con đang thể hiện mình là người có học thức

phong phú hơn những người xung quanh. Kiến thức giống như chiếc đồng hồ quả quýt chỉ cần để trong túi áo của mình. Khi có người hỏi con, con đáp lại họ, con không cần phải lấy chúng ra để phô trương phơi bày, càng không cần phải chủ động nói với người khác bây giờ là mấy giờ. Bởi con không phải là chủ nhân cũng không phải kẻ cạnh giữ thời gian.

Kiến thức là một thứ trang sức cần thiết. Nếu thiếu chúng con sẽ cảm thấy hổ thẹn. Nhưng khi sử dụng chúng con phải vô cùng cẩn trọng.

24. Cái đầu ưu việt với bộ óc tư duy độc lập

Con thân yêu!

Cha nghe nói trong cuộc thi đấu gần đây con đã đánh mất chiến thắng vì chậm một bước. Nếu con giành chiến thắng trong cuộc thi đấu này, con sẽ có được thu hoạch lớn. Nhưng thật đáng tiếc. Tuy nhiên, điều làm cha tiếc hơn cả là con đã đánh mất chính mình. Ngay từ đầu, chúng ta đã giành ưu thế, nhưng khi sắp chạm đến chiến thắng, vì con do dự vào đúng thời khắc quan trọng ấy, khiến chúng ta lướt qua chiến thắng, dâng hai tay thành quả cho người khác.

Trong cuộc sống, cha và con đều có thể thấy, biết bao người làm kinh doanh thương mại, chỉ vì chậm ra quyết định mà phải chịu tổn thất. Chỉ bởi sự buông lỏng một cách vô tình, mà ảnh hưởng tới tốc độ ra quyết định, sự nhầm lẫn ấy gây ra lãng phí và mang lại hiệu suất kém trong công việc, thực sự vô cùng đáng tiếc cho những việc làm này. “Sự trì hoãn” là nguyên nhân chính gây ra hậu quả ấy.

Nhà thơ người anh thế kỷ XVIII Edward Young đã từng nói: “Sự trì hoãn là kẻ đánh cắp thời gian”. Câu nói sâu sắc này đã thể hiện bản chất của sự trì hoãn. Không có phương pháp hoàn mỹ nào giúp con giành được thành công. Nói tới kinh nghiệm, có lẽ chúng ta có thể học được ít nhiều từ trò chơi ghép hình. Trong những nguyên tắc cơ bản mà ai cũng biết, có một nguyên tắc với tên gọi là quyết đoán. Khi phải đưa ra quyết định cuối cùng, con cũng cần có khả năng hiểu bản chất sự việc. Đôi lúc, dù đã có khả năng ấy nhưng con vẫn cần sự hỗ trợ của tính quyết đoán. Con cần phải đối diện với thách thức và biết chấp nhận thách thức. Thách thức càng lớn thì cơ hội đến với con càng nhiều. Trên thực tế có rất nhiều người vì hay do dự, thiếu đi sự quyết đoán mà gặp phải thất bại. Có người có khả năng xử lý thông tin nhanh chóng, song lại không thể đưa ra những ý kiến có hiệu quả và mang tính đóng góp, họ sẽ không tránh khỏi việc rơi vào cảm giác lo âu, phiền muộn. Những người như thế sẽ luôn đánh mất cơ hội. Khi đưa ra quyết định, họ chỉ luôn biết đi theo lối mòn.

Dưới đây, cha sẽ hướng dẫn con cách ra quyết định. Có thể những điều này con chưa từng nghe nói tới, cũng có thể con đã từng được nghe qua nhưng chưa có nhận thức về nó. Con cần chuẩn bị một tờ giấy trắng, liệt kê mọi thông tin lên trên. Dùng ký hiệu “+”, “-” để biểu thị. Chính giữa trang giấy kẻ một đường thẳng, đặt những thông tin chính diện vào một cột, thông tin phản diện đặt vào một cột khác. Sau đó đánh giá những thông tin thuộc hai phương diện này. Nếu con đánh giá mỗi mục từ một tới mười hai điểm, con sẽ có được kết quả cụ thể. Nếu dữ liệu của một cột cao hơn hẳn dữ liệu của cột còn lại thì việc lựa chọn sẽ rất dễ dàng; nếu có những ý tưởng trái ngược con đừng ngần ngại, mà hãy bắt đầu suy nghĩ lại, đánh giá lại. Nếu số điểm của hai cột chênh lệch không quá

lớn, theo kinh nghiệm của cha, con nên để vận may của con quyết định. Nhưng, trước khi kết thúc mọi thao tác chuẩn bị, con cần đưa ra kết luận cho vấn đề. Cho dù con đang trong tình trạng ưu phiền bất an, cũng không nên lãng phí thời gian dù chỉ là một phút, bởi khi con ra quyết định, những lo lắng trong con sẽ không còn. Khi con đã hạ quyết tâm thì đừng nên dễ dàng thay đổi hay xao động, rất nhiều tướng lĩnh - người đã trải qua hàng trăm trận chiến đều hành động như vậy con ạ.

Đôi khi cho dù ta đã quyết định, nhưng ta vẫn sợ thất bại. Đây chính là nguyên nhân dẫn tới sự thiếu quyết đoán. Trên thực tế, khi con nhìn thấy cơ hội bay qua cửa sổ phòng làm việc của con, bay vào tay người khác, nếu chỉ biết trăn trăn đứng nhìn cơ hội bay qua thì chỉ bằng con hãy thử sức dù cho phải nếm mùi thất bại. Cha đã nhấn mạnh với con rất nhiều lần rằng, người có thái độ tiêu cực không thể đảm trách vị trí lãnh đạo. Hơn nữa một người hay thay đổi, hay chần chừ, do dự cũng không có tư cách để thử làm lãnh đạo. Làm kinh doanh chính là sự thử thách ý chí, không ngừng ra quyết định, bỏ cái cũ tạo ra cái mới, không ngừng sáng tạo, đặt cược vào kinh doanh, nắm bắt cơ hội để giành lấy thành công, thậm chí đó là sự dấn thân đưa ta tới thất bại. Thực tế, những người xuất sắc không phải luôn là người chiến thắng, chỉ là số lần họ có được chiến thắng nhiều hơn ta mà thôi. Nếu con vì sợ thất bại mà không dám tiến bước lên phía trước thì sẽ không thể giành chiến thắng. Làm kinh doanh cũng thế, một bước nhỏ con đi cũng có thể sẽ là bước đi lớn dẫn con tới thành công.

Sự lười nhác cũng là một nguyên nhân khiến con thiếu đi khả năng phán đoán một cách quyết đoán. Khi cần ra quyết định, con lại thiếu sự kiên nhẫn thu thập thông tin. Cha không thấy có lúc nào tinh thần con sa sút, nhưng cha để ý trên bàn con thường xuyên chất đầy giấy tờ. Có lẽ con có thể tới công sở sớm một tiếng, con có thể hoàn thành những công việc này trước giờ làm hoặc trước khi bắt đầu một ngày làm việc bận rộn? Cha hi vọng con hãy thử sức mình xem.

Có thể con đã nhận thấy cha có phần ưa thích sự quyết đoán, biết nắm bắt cơ hội. Thực tế cha là người như vậy. Song, khi cha biết quyết định của mình là sai lầm, cha vẫn cố gắng thay đổi ý kiến càng sớm càng tốt. Làm kinh doanh, nếu đi trên con đường một chiều không có đường lui, thì không chỉ lãng phí thời gian và sức lực, mà nghiêm trọng hơn còn gây ra tổn thất tương đối lớn về mặt kinh tế. Bởi thế cha muốn nói với con rằng: hãy dành nhiều thời gian để chuẩn bị, khi ấy quyết định con đưa ra sẽ không thiên lệch; trong những tình huống đặc biệt, con nên lưu lại đầy đủ tài liệu dự phòng, ví dụ như số liệu, ghi chép văn bản, v.v... con nên chuẩn bị tốt những tài liệu này, đợi khi thời cơ chín muồi hãy ra quyết định. Hành động này xuất phát từ nhu cầu đánh giá khách quan đối với những tình hình bên ngoài, đó không phải là sự trì hoãn, kéo dài thời gian. Chờ đợi thời cơ và trì hoãn là hai khái niệm hoàn toàn khác nhau.

25. Rèn luyện khả năng phán đoán chính xác, tinh tế

Con thân yêu!

Mạo hiểm chính là việc con nắm bắt một cơ hội nào đó để làm cuộc sống tốt đẹp hơn. Mặc dù sự mạo hiểm đó có thể thay đổi cách sống của con, tính cách của con, hay mối quan hệ xã hội của con. Cuộc sống đầy sự mạo hiểm, nếu ta không dũng cảm đương đầu sẽ không có người rời xa gia đình, rời xa những nơi quen thuộc với ta, không có ai kết hôn sinh con đẻ cái, không có ai vật lộn với cuộc sống để xây dựng sự nghiệp. Mỗi người chúng ta dù ít dù nhiều cũng có một chút tinh thần mạo hiểm.

Cha cho rằng người có tinh thần mạo hiểm nhất mà cha biết là Mundra, ông đã đặt chân tới rất nhiều vùng đất hoang, cuối cùng ông mất ở vùng băng nguyên rộng lớn của Bắc cực. Tuy nhiên, con không cần phải làm những việc kinh thiên động địa như vậy. Sự mạo hiểm cũng có thể chỉ đơn giản là việc thử một điều gì đó khiến người khác cảm thấy khác thường. Ví dụ như đổi công việc hay đi du lịch đến một quốc gia nào đó được cho là vùng đất thần bí. Sự mạo hiểm như thế tuy không thể coi là sự mạo hiểm mang tính giạt gân nhưng nó vẫn có hiệu quả đối với con người. Trong đời người không tránh khỏi những việc không vừa ý, nếu con thường xuyên đối mặt với biến cố, tích lũy cho mình kinh nghiệm phong phú trong việc xử lý vấn đề thì đến khi gặp sóng to gió lớn con sẽ không hoảng hốt lo sợ, nếu không con chỉ sống được một cuộc đời được chẳng hay chớ. Về bản thân mình, cha không thích cuộc sống nhạt nhẽo vô vị. Niềm vui bất ngờ làm cho cuộc sống tràn đầy thú vị. Những người trẻ tuổi luôn thích cuộc sống vui tươi và đầy mới mẻ. Đến tuổi như cha bây giờ họ cũng sợ mạo hiểm, mặc dù người lớn tuổi khi gặp thử thách rất có thể sẽ thất bại, hơn nữa lại càng khiến bản thân già đi nhanh hơn. Nhưng cha vẫn cho rằng người lớn tuổi vẫn nên có dũng khí thử thách mạo hiểm.

Đôi khi trong kinh doanh người ta vô tình phạm phải sai lầm, khiến cho nhân viên bỏ đi, thậm chí gây tổn thất nghiêm trọng. Khi ấy người quản lý lại tỏ ra bình tĩnh như không có vấn đề gì xảy ra khiến người ngoài cuộc không ngót than vãn chán nản. Thực tế họ đã đi qua rất nhiều rủi ro, khó khăn lần này không thể sánh được với những khó khăn mà họ đã trải qua. Mặc dù khó khăn ấy dẫn tới tổn thất nhưng cũng không thể làm họ trắng tay. Trong cuộc đời, đã có nhiều lần cha muốn chạy trốn. Mỗi khi cha nhận thấy bản thân có công việc ổn định, cha chỉ chuyên tâm làm tốt công việc của mình, không hề để ý tới xung quanh. Dù cho mọi việc có đi vào khó khăn nhưng nếu cha thấy phía trước có chút hi vọng thì cha lại cố gắng nỗ lực. Một người bạn trước đây của cha có ý định cải tiến sản phẩm cũ. Bác ấy đã nhập hàng tồn, giữ nguyên thương hiệu vốn có của sản phẩm và tự kết hợp thêm những hình ảnh quảng cáo bắt mắt, rồi đưa những sản phẩm đó vào thị trường.

Ý tưởng đó đã gợi lên rất nhiều suy nghĩ đối với các thương nhân. Họ chấp nhận cho trao đổi nên đã nhập hàng, kí những đơn đặt hàng số lượng lớn. Khi họ bắt tay với người nhân viên ngân hàng trước đây họ đã từng đàm phán, họ hứa rằng khi họ ở nhà sang, lái xe đẹp, họ nhất định sẽ không quên người nhân viên đó. Khi đó họ đều nghĩ họ đã nắm chắc phần thắng trong tay. Khi nhìn thấy những kiện hàng lớn được các nhà phân phối kéo đi, trong lòng họ cảm thấy vui mừng khôn xiết. Nhưng khi họ nhìn thấy hàng hóa bị trả lại kho thì trong lòng họ không biết nên cảm nhận thế nào, đặc biệt là vào những lúc có mặt của người nhân viên ngân hàng họ. Sau thử thách này họ không thu được kết quả gì nhưng đó là bài học cho họ. Trên thương trường kẻ thất bại đôi khi lại được nhiều hơn người chiến thắng. Vậy nên làm thế nào để vạch kế hoạch cho thử thách mới mà không thất bại. Những người đã kinh qua sự thất bại sẽ nhanh chóng nhận ra rằng có sự khác biệt vô cùng lớn giữa việc suy nghĩ sâu sắc kĩ càng và hành động bộc phát. Cho dù làm việc gì con cũng cần có đủ nền tảng về vốn. Trên nền tảng đó con đầu tư vào những lĩnh vực đáng để đầu tư. Cha nhận ra rất nhiều người am hiểu kinh doanh thường đem vốn phân tán ra nhiều ngành nghề khác nhau, cách làm như vậy sẽ không tránh khỏi bị người đời phê phán là mạo hiểm, nhưng đó cũng là cách làm ổn định nhất. Có những người đã “đặt cửa” ở những dự án họ cho là đã chắc chắn nắm trong tay, thậm chí họ đã đổ vào đó tất cả tài sản của mình. Tuy nhiên, kết cục của lòng tham quá độ chính là sự phá sản. Họ phải tận mắt nhìn thấy những giá trị mình đầu tư bằng xương bằng máu bị cuốn đi, ruột gan họ như bị giày xéo. Cũng như con đặt toàn bộ số trứng vào trong một cái giỏ sẽ rất khó tránh được tất cả số trứng đó không còn nguyên vẹn.

Trong kinh doanh còn có một đạo lý mà các thương nhân năm châu bốn bể làm chuẩn mực đó là: cho dù sản phẩm hay dịch vụ tốt tới mức nào nhưng khi bắt tay vào làm cũng không thể có con đường nào thuận buồm xuôi gió. Một người bạn khác của cha dự định mở rộng nhà xưởng, trong 5 năm liên tiếp việc kinh doanh luôn mang lại lợi nhuận lớn. Thế là bác ấy mượn tiền chuyển công ty tới một nhà máy mới, mua thiết bị mới, đợi doanh thu tăng lên. Nhưng một điều mà bác ấy không ngờ tới đã xảy ra ba trong số năm đối tác hợp tác tốt nhất với bác ấy đã nảy sinh vấn đề, bác ấy nhanh chóng mất đi 50% thị phần. Đúng là họa vô đơn chí, lạm phát xảy ra như cơn lốc đã cuốn đi sản nghiệp của bác ấy. Mặc dù bác ấy đã may mắn vượt qua khó khăn nhưng thiệt hại đó suýt chút nữa khiến bác ấy không còn đường lui. Tuy gặp phải rủi ro liên tiếp nhưng bác ấy không hề lần tránh. Mỗi lần gặp phải rủi ro mạo hiểm, bác ấy đều chuẩn bị tinh thần đối đầu với thất bại và không ngừng nghĩ ra những đối sách mới để tránh tiếp tục bị thiệt hại.

Nếu con có ý định tiến quân vào một ngành nghề nào đó con cần tích lũy kinh nghiệm, hậu quả của việc thiếu kinh nghiệm chỉ có một đó là con sẽ bị đá ra khỏi cuộc chơi. Trừ phi con có sự giúp đỡ của những

người lão luyện trong nghề, nếu không con đừng tùy tiện thử thách mình trong lĩnh vực mới, và kể cả có một người lão luyện giúp con thì khi bắt tay vào việc cũng không hề đơn giản. Cha còn nhớ câu chuyện về một chàng trai rất nhanh nhẹn, cậu ta muốn mở một công ty kinh doanh ô tô của riêng mình nên quyết định tới làm thuê cho một công ty kinh doanh về ô tô nổi tiếng. Cậu ta không cần bỏ ra bất cứ đồng vốn nào, không phải chịu bất cứ rủi ro nào vẫn có thể nắm được bí quyết then chốt của ngành ô tô. Ba năm sau cậu ta mang theo khoản tiền vay được và biến lai cầm cố rồi khỏi công ty nợ, bắt đầu hành trình xây dựng sự nghiệp riêng. Hai năm tiếp sau đó cậu ta đã đặt chân lên con đường mơ ước của mình và trở thành đại lý cho một công ty kinh doanh ô tô quy mô lớn. Cậu đã từng nói công việc đầu tiên đã giúp cậu hiểu ra rằng cậu thực sự phù hợp với ngành này. Rất nhiều người hoàn toàn không biết mình hợp với ngành nào để tới mức bản thân phải tiêu tốn sức lực, thậm chí còn phải đau khổ ở những ngành mà bản thân mình không thích.

Nếu con không muốn bị hạ gục khi gặp rủi ro thì con phải cố gắng tới cùng. Bắt đầu một sự nghiệp mới hiếm khi sự việc được thuận buồm xuôi gió như ý muốn. Nếu con thiếu đi nghị lực thì thà con đừng thử thách bản thân còn hơn. Ngoài ra con cần cần rằng chịu đựng để vượt những ngày tháng khó khăn nhất trong giai đoạn bắt đầu làm quen với một ngành nghề mới. Tuy không có việc làm còn tốt hơn là tự mình làm ông chủ nhưng vị trí này không phải ai cũng làm được. Đây là vị trí yêu cầu một người có khả năng đón nhận rủi ro mạo hiểm. Khi ngồi vào vị trí này con sẽ giống như một vị thuyền trưởng của con tàu, con phải tìm kiếm hải trình khi không có tuyến đường an toàn đi biển trong tay. Nếu con muốn ngồi vào vị trí này con phải trải qua thử thách sóng to gió lớn. Có những người không chỉ thất bại một lần mà thất bại nhiều lần, như vậy họ mới có kinh nghiệm. Kinh nghiệm phải do mình tự trải nghiệm mà tổng kết nên, không có con đường học hỏi nào khác, quan trọng là khi thất bại đánh ngã con xuống đất con phải biết đứng lên. Nếu con gục ngã mà không đứng lên được, đó sẽ là điều đau khổ nhất trên đời. Bà của con đã từng mơ ước được sống những ngày tháng yên bình hạnh phúc, nhưng bà không biết cụ thể mình nên làm gì, tuy nhiên bà có dũng khí thử thách bản thân. Bà tích lũy được hai nghìn đô-la để phòng khi phá sản. Ông con đã tán dương bà rằng: “Bà còn có đầu óc tính toán hơn tôi đấy!”.

Con ạ, thực tế sức khỏe, công việc hay quan hệ xã hội hay làm kinh doanh buôn bán trong đời người cũng là một sự mạo hiểm. Mạo hiểm không phải là sự lựa chọn mang tính chất sinh tử mà là thái độ quyết tâm chiến thắng khi con gặp khó khăn. Niềm vui trong cuộc sống hoàn toàn nằm trong sự mạo hiểm, nếu không có rủi ro, mạo hiểm thì có lẽ cha đã trở thành người nông dân đời thứ ba dựa vào sức lực của mình

để mưu sinh trên đồng ruộng, còn con - con trai của ta - con chính là đời
thứ tư.

26. Hành động quyết đoán

Con thân yêu!

Hôm nay cha cảm thấy rất mệt mỏi, toàn thân như bất lực. Nguyên nhân là hôm nay có một vị thân sĩ già có họ hàng với chúng ta tới thăm cha, ông ta vừa có học vấn uyên thâm lại là người cao sang. Cha và ông ấy cùng dùng bữa tối, hàn huyên chuyện trên trời dưới biển, đó vốn là một việc rất vui nhưng cha không cảm thấy một chút vui vẻ nào mà ngược lại cha thấy rất mệt mỏi. Cha phải nói là ông ta là “một sách” trứ danh.

Chúng ta vẫn thường quan niệm những câu giao tiếp hàng ngày là những câu nói không có nội dung và vô nghĩa, song những câu nói của vị thân sĩ này lại khiến người ta cảm thấy chán nản, ông ta sử dụng nhiều ví dụ trong các tác phẩm kinh điển. Nếu ông ta nói những câu nói thông thường còn có thể khiến người ta vui vẻ thoải mái, có lẽ chắc vì ông ta thường xuyên vui đùa trong sách vở nên cách nói cũng chỉ chu như trong suy nghĩ của ông ta vậy, không hề có một chút sơ hở nào, khiến người ta cảm thấy rất ức chế. Tuy một số điều ông ấy nói rất có lý nhưng cộng thêm thái độ cố chấp, những hành động mang tính ép buộc thậm chí thô lỗ khiến cha chìm đắm vào suy nghĩ trong một quãng thời gian. Có lẽ về học thức ông có những thành tích đáng nể nhưng về đối nhân xử thế thì ông hoàn toàn không hiểu biết. Sự việc này khiến cha nhận ra rằng việc chọn một đối tượng nói chuyện cũng là việc quan trọng. Đôi khi cha chọn những người giỏi nói chuyện phiếm để giao lưu còn hơn, logic của những kẻ một sách suốt ngày vui đùa vào sách vở khiến người ta không thể chịu nổi. Ví như khi vị thân sĩ đó luận bàn về chủ đề “thế giới là gì?”. Nếu con ngắt lời ông và xen vào rằng: “Không phải như thế” thì cuộc trò chuyện ấy đừng mong có hồi kết. Nếu đối phương là nghiên cứu sinh của một trường đại học, ông sẽ cho đó là kì phùng địch thủ của ông, sau một loạt các luận chứng ông đi đến kết luận hạ gục đối thủ, thậm chí những chỉ tiết nhỏ nhất ông cũng không chịu bỏ qua. Bằng những phân tích, giả thiết, giải thích mang tính triết lý, cuối cùng ông đưa ra kết luận, cho tới khi ông giành chiến thắng với cái đầu bác học của mình - bởi thắng lợi đối với ông là điều đương nhiên, ông luôn cho là như vậy.

Cha nghĩ giao lưu với những người như thế thực chất không có chút ý nghĩa nào, họ không biết quan sát người khác, không biết tìm hiểu thế giới một cách thực sự, họ không biết tìm hiểu sở thích và đặc điểm của những người đang sống quanh họ. Trong mắt họ thế giới chỉ là một điểm mù. Con sẽ nhận ra rằng cho dù trong phòng thí nghiệm họ kết luận: “Con người thích được tán dương”, nhưng họ cũng không thể tán dương người khác một cách hoàn hảo, bởi lẽ trên thực tế họ chưa hề tán dương ai. Họ sẽ thường tán dương người khác mà không phân biệt

được hoàn cảnh, đối tượng, do họ chọn không đúng thời điểm hoặc không đúng chỗ mà dẫn tới những hậu quả ngược lại. Vậy thì chẳng thà đừng tán dương người khác còn hơn. Con hãy nhớ lại những người chỉ nghĩ tới những việc của bản thân, khi đứng giữa tập thể lớn, họ không ý thức được hoàn cảnh xung quanh, họ không hiểu về sở thích của người khác mà lại hấp tấp đưa ra lời lẽ tán dương, những người xung quanh sẽ đưa ra lời lẽ thế nào ư? Mọi người sẽ nghi ngờ, lo lắng, thậm chí kinh ngạc về điều anh ta nói. Con người giống như màu sắc. Giống như Newton có thể dùng lăng kính để phân tách màu sắc của ánh sáng, ta có thể tưởng tượng dùng ánh sáng làm ví dụ để phân loại con người, loại người này là màu sắc này, loại người kia là màu sắc kia. Nhưng với những người thợ nhuộm thì không như thế. Những người thợ nhuộm có kinh nghiệm phong phú biết màu sắc có độ sáng, có độ màu, thậm chí họ còn biết màu sắc đó là sự hòa trộn của những màu sắc nào, kể cả những màu sắc đơn giản nhất, họ cũng biết nó được tạo nên từ những dải màu nào. Trên thế gian không có ai chỉ mang một màu duy nhất, con người ai cũng là sự tổng hợp của các màu dù ít hay nhiều. Hơn nữa, con người giống như sợi tơ, không ngừng biến đổi màu sắc theo sự thay đổi của môi trường.

Những người có chút hiểu biết đều hiểu đạo lý này, những học giả tự tách mình xa rời xã hội, sẽ không hiểu được điều đó, bởi những đạo lý ấy không phải chỉ dùng đầu óc là nghĩ ra. Những nhà nghiên cứu luôn muốn đem những điều học được để hoán vị với thực tiễn, nhưng họ luôn nhận thấy điều đó là hoàn toàn không thể. Điều đó giống như một người chưa từng tiếp xúc với vũ đạo cho dù đã nghe rất nhiều bản nhạc, nghiên cứu rất nhiều về vũ đạo nhưng không thể nhảy được dù là điệu nhảy đơn giản nhất.

Những người biết quan sát, tìm tòi nghiên cứu sẽ hiểu được tác dụng của “lời khen”, họ biết được vào lúc nào và ở nơi đâu những lời tán dương sẽ có được hiệu quả tốt nhất, thậm chí họ còn biết dùng nhiều cách khác nhau để ca tụng người khác. Không nhất thiết bằng cách trực tiếp mà có thể bằng những cách khéo léo, so sánh, hay ngầm ý, họ đã phát huy được tối đa tác dụng của những lời tán dương. Đã nhiều lần cha chúng kiến những người mà ta hay gọi là dân giang hồ, học vấn của họ không uyên thâm, nhân cách không phải cao sang song họ lại khiến cho những người có kiến thức, có phẩm cách nhưng không hiểu sự đời phải quay cuồng, mặc cho họ chi phối.

Có sự khác biệt lớn về mặt bản chất giữa người biết quan sát cuộc sống, dùng tâm của mình để hiểu nhân tình thế thái và người chỉ biết thu lượm kiến thức trên sách vở nhưng không hiểu việc đối nhân xử thế. Những người biết quan sát cuộc sống luôn giỏi giang thành đạt hơn những người chỉ biết học kiến thức trên sách vở. Triết lý ấy giống như việc những chú ngựa được huấn luyện và có tố chất sẽ hữu dụng hơn những chú lừa không được huấn luyện.

Giờ cũng đến lúc con tổng kết những kiến thức đã học, tổng hợp những điều mà con đã nghe thấy, đã nhìn thấy. Con cần xây dựng cho mình khả năng phán đoán, xây dựng cho mình nhân cách, thói quen, tác phong, cách làm việc, lễ nghi và phong độ của riêng con. Tiếp đó con cần tìm hiểu thêm về nhân tình thế thái, rèn luyện khả năng đối nhân xử thế, đừng ngại đọc những cuốn sách viết về xã hội học, và nếu con biết kết hợp với thực tiễn cuộc sống thì sẽ tốt hơn. Ví như con có thể suy nghĩ sâu sắc về những câu châm ngôn của la rochefoucauld, sau đó con có thể ứng dụng những câu ngạn ngữ ấy trong giao tiếp với mọi người. Với những cuốn sách của la Bruyere, sau khi đọc xong con có thể kết hợp với những điều trong tác phẩm này với thực tiễn trong những buổi giao lưu. Trên sách vở đã viết rất đầy đủ về tâm lý của con người, con không thể chỉ biết thỏa mãn mình ở việc tìm kiếm kiến thức sách vở, nếu không thực tiễn hóa những kiến thức mà con thu thập được từ sách vở, vậy thì những kiến thức con vất vả học tập bao lâu nay đều trở thành vô nghĩa. Cũng giống như con ốc sên cả đời nằm trong vỏ, giờ bản đồ nhìn lên đó chăm chăm mấy tiếng đồng hồ nhưng vẫn không biết gì về thế giới này. Cho dù con muốn thu hút sự chú ý trong những buổi họp mặt riêng hay muốn thuyết phục công chúng ở những nơi công cộng, ngoài nội dung mà con muốn nói ra, quan trọng nhất là con phải để ý đến thái độ, biểu cảm, phong thái, phẩm cách, giọng nói, những tiêu chuẩn và những trọng điểm nổi bật khác.

27. Đối đầu với thử thách

Con thân yêu!

Hôm nay cha muốn kể cho con về câu chuyện cha đề nghị thượng viện đổi lịch Julius thành lịch gregory, có lẽ câu chuyện này sẽ trở thành tài liệu tham khảo cho con.

Lịch Julius nhiều hơn lịch dương mười một ngày. Sau khi cân nhắc, giáo hoàng gregory xiii đã sửa đổi lịch Julius, và lịch Julius đã trở thành lịch pháp thông dụng dưới thế lực của thiên chúa giáo. Ngoài Nga, Thụy Điển, anh quốc, các nước châu Âu đã nằm trong phạm vi ảnh hưởng của đạo giáo mới. Châu Âu đã sử dụng lịch pháp gregory, còn chúng ta vẫn đang sử dụng lịch Julius, đó là sự lựa chọn không hề sáng suốt chút nào. Ngoài cha ra, rất nhiều nhà chính trị và các thương nhân đi công tác nước ngoài đều cảm thấy bất tiện của lịch Julius. Bởi thế, cha cho rằng cần phải thay đổi lịch pháp của nước anh, phải quyết tâm hành động càng nhanh càng tốt.

Dưới đây là những lời trình bày của cha với thượng viện về việc thay đổi lịch pháp:

Trước tiên, với sự hỗ trợ của những luật sư, những nhà thiên văn học hàng đầu, đại diện cho quốc gia tôi, tôi xin đưa ra bản dự luật, những công việc tiếp sau đây sẽ do tôi hoàn toàn chịu trách nhiệm. Mặc dù người đưa ra phương án sửa đổi pháp lịch là người ngoài ngành thiên văn như tôi đây, nhưng để dự luật được thông qua, tôi xin phép đề nghị viện biết tôi cũng có chút hiểu biết về pháp luật và thiên văn, đồng thời tôi cũng xin phép để những thành viên nghị viện chưa hiểu rõ về những thuật ngữ, các phương án của pháp luật và thiên văn có cái nhìn nhất định về lĩnh vực này.

Đối với cha việc trình bày các kiến thức về thiên văn học và học tiếng xlavơ không phải là điều khó, nhưng những thành viên nghị viện không có hứng thú nghe cha giải thích về những kiến thức thiên văn học khó hiểu ấy. Bởi thế cha quyết định không dùng phương pháp liệt kê nội dung bằng thuật ngữ mà đổi sang phương pháp thu hút sự chú ý của họ, từ lịch ai cập tới lịch gregory, cha thêm vào đó những câu chuyện kì lạ và hấp dẫn, tạo nên một sự mô tả tổng thể và sinh động. Ngoài việc sử dụng những kĩ năng trình bày, cha còn dùng các biện pháp tu từ, linh hoạt vận dụng các động tác của cơ thể để thu hút sự chú ý của người nghe. Cách làm này quả nhiên có hiệu quả, sau đó cha mới đi sâu vào chủ đề của buổi thảo luận và cha đã giành được thành công rực rỡ. Cha không sử dụng cách nói mang tính logic cao nhưng đã khiến các thành viên của nghị viện hiểu được bản chất vấn đề. Sau bài phát biểu của cha, sự xuất hiện của vị công thần cuối cùng - người cuối cùng giúp cho bản dự luật được thông qua đó là nhà toán học hàng đầu của châu Âu Magnus andreas fuerth, ông đã có một bài phát biểu chuyên đề. Tuy

nhiên, bài phát biểu của ông không thu được cảm tình của người nghe. Nhưng với một người không hiểu biết nhiều về khoa học như cha lại giành được sự yêu mến của mọi người. Đôi khi thế gian là như vậy đấy con ạ.

Con cũng từng có những cảm nhận như thế đúng không? Khi một người có giọng nói khó nghe, ngữ điệu kì quái, ăn nói mơ hồ, con sẽ không hiểu, không muốn tiếp lời, thậm chí chán không thèm chú ý tới anh ta. Nhưng nếu một người nói chuyện khiến người khác gần gũi thì mọi người không chỉ muốn giao lưu trò chuyện, mà thậm chí còn yêu thích nhân cách của anh ta.

Nếu con muốn câu nói của con có sức thuyết phục thì nội dung con nói phải đầy đủ, trọn vẹn và không thể bỏ qua những tình tiết nhỏ. Nếu con cho rằng chỉ cần biểu đạt nội dung một cách rõ ràng đúng trình tự mà không cần chỉnh lý, bổ sung thêm chi tiết nào là có thể đặt chân vào giới chính trị thì đó là một quan điểm sai lầm. Khi đứng diễn thuyết trước mọi người, ngoài nội dung, mọi người còn quan sát khả năng hùng biện của con. Cho dù là con muốn thu hút sự chú ý của mọi người trong buổi tiệc cá nhân nào đó hay con muốn thuyết phục công chúng thì ngoài nội dung, quan trọng hơn con cần phải chú ý đến những chi tiết nhỏ như thái độ biểu cảm, phong thái, giọng nói, sự chính xác và những điểm nổi bật của bài thuyết trình.

Cha cho rằng ngài Pitt, Bộ trưởng Bộ tư pháp trước đây và ngài Miller là những nhà diễn thuyết hàng đầu của nước ta. Chỉ có hai nhân vật này mới đủ khả năng làm nghị trường nước anh đang ồn ào phải lắng xuống, khiến những nghị viên đang tranh cãi kịch liệt phải im lặng và bình tĩnh nghe họ trình bày quan điểm. Nếu con được tận mắt chứng kiến buổi diễn thuyết của họ, chắc chắn con sẽ bị mê hoặc. Khi họ diễn thuyết, Quốc hội im lặng tới mức ngay cả tiếng kim rơi cũng có thể nghe thấy. Thường thường, khi nghe những bài diễn thuyết của họ xong, cha thường suy ngẫm một cách tỉ mỉ nguyên nhân của nhiều vấn đề trong bài diễn thuyết ấy. Là do nền tảng lý luận của họ vững chắc ư, nội dung họ trình bày phong phú ư? Vì sao buổi diễn thuyết của họ lại có sức thuyết phục lớn như vậy? Khi cha suy nghĩ vấn đề một cách tỉ mỉ cha nhận ra rằng nội dung mà họ diễn thuyết hoàn toàn rỗng tuếch, thiếu đi nội dung chính. Điều đó chứng tỏ rằng khi họ diễn thuyết, họ đã dùng vẻ bề ngoài để thu hút sự chú ý của công chúng.

Trong một cuộc họp có hai đến ba thành phần trí thức, những lời diễn thuyết rõ ràng mạch lạc không chỉnh sửa thêm bớt sẽ có sức thuyết phục nhất định, nhưng trong những buổi diễn thuyết trước đông người thì những điều này không còn phù hợp. Thực tế phải nghe người khác giáo huấn không là điều làm cho người ta thấy thoải mái, điều đó có nghĩa là bản thân chúng ta không có kiến thức. Nhưng chúng ta vẫn vui vẻ thoải mái khi nghe người khác diễn thuyết. Bởi thế để làm người

nghe không khó chịu, những điều con nói phải đi theo ý thích của người nghe, thế giới này vốn như thế con ạ.

28. Thực tiễn giá trị hơn lý thuyết suông

Con thân yêu!

Một vị luật sư đã từng nói với cha: “Tôi không thể đứng trước đám đông và phát biểu ý kiến giống như anh, bởi tôi không thể chấp nhận sự phê bình từ người khác”. Cha cảm thấy vô cùng kinh ngạc nên đã thử tìm hiểu về vị luật sư nọ và cha thấy quả nhiên ông ta đã bị những lời phê bình làm cho rối loạn tâm tư, hơn thế nữa là vì những nguyên nhân rất cá nhân như cách mặc quần áo, cách chủ trì hội nghị. Còn cha, từ trước tới nay cha không để ý tới sự phê bình của người khác chủ yếu vì hai nguyên nhân này:

Thứ nhất là, nếu cha sợ phê bình như vị luật sư kia, thì cha sẽ đánh mất sự tự tin. Trừ phi con dũng cảm gạt bỏ những lời gièm pha ác ý, nếu không cuối cùng chính điều này sẽ hạn chế sự phát triển của bản thân con. Đó là điều cha hoàn toàn không muốn. Khi cha còn trẻ, cha có một người bạn tên là eric, ở trường đại học bác ấy học chuyên về âm nhạc. Cha đã từng vô cùng khâm phục khả năng tập trung vào âm nhạc của bác ấy. Sau khi tốt nghiệp bác ấy giành được học bổng và tiếp tục học cao hơn. Cha còn nhớ vào một ngày mùa hè, cha tới thăm bác ấy, bác ấy vẫn luyện đàn rất hăng say, mỗi ngày đến tám, chín tiếng đồng hồ. Cha và bác ấy đã nói chuyện với nhau trong một khoảng thời gian ngắn ngủi, cha chúc bác ấy sớm trở thành một nghệ sĩ dương cầm. Nhưng một năm sau gặp lại, cha thấy bác ấy hoàn toàn thay đổi. Bác ấy đã xin được học bổng của học viện âm nhạc nổi tiếng nhất nhưng không theo học nổi tới tám tháng thì bác ấy đã thôi học. Nguyên nhân là vì bác ấy phải biểu diễn trước đông đảo khán giả và bác ấy không thể chấp nhận những lời phê bình khác nhau của khán giả. Có những lời phê bình nói đúng điểm yếu của bác ấy, lại có lời phê bình xuất phát từ sự ghen tị, ác ý. Chính vì thế bác ấy gục ngã. Tới khi gặp lại cha, bác ấy đã rất lâu không động tới đàn piano. Không chỉ có bác ấy cảm thấy đau khổ mà ngay cả cha của bác ấy cũng tỏ ra rất lo lắng cho bác ấy. Mặc cho người khác khuyên nhủ thế nào, eric vẫn không thể gạt bỏ được những chuyện trong lòng. Bác ấy không tự xây được bức tường chống lại sự gièm pha, phê phán trong lòng mình. Bởi thế lòng tự tin đã bị tan thành những mảnh vỡ bởi những lời phê phán. Cuối cùng bác ấy quay trở lại trường đại học và xin giấy chứng nhận học vị, kể từ đó không bao giờ bác ấy nhắc tới âm nhạc nữa. Đã rất lâu rồi cha không gặp lại eric, cũng như không nghe được thông tin gì từ eric, không biết bây giờ bác ấy sống ra sao. Bác ấy có tài năng trời phú, nhưng chỉ vì những lời gièm pha không căn cứ đã phá vỡ thành tích âm nhạc của bác ấy.

Thứ hai là, thực tế có rất nhiều lời phê bình hoàn toàn không có căn cứ. Cha biết có những người bản thân họ hoàn toàn không có thành tích nhưng lại rất thích bình luận về sự được mất của người khác. Nếu con

để ý tới lời phê bình của những người này, thì hoàn toàn chỉ lãng phí thời gian bản thân mà thôi. Khi còn trẻ, cha cũng từng trải qua những sóng gió như Eric. Khi ấy cha cầm báo cáo trong tay, đọc những lời phê bình của giáo sư hướng dẫn cha, rất lâu sau đó cha không thể quên được: “Chastain, từ trước tới nay tôi chưa bao giờ đọc một báo cáo vô vị và nặng nề như của cậu, tôi nghi ngờ không biết cậu đã vào trường đại học này như thế nào”. Khi ấy cha không học được cách dày mặt, vờ như không có chuyện gì xảy ra. Đương nhiên vì thế cha bị những lời phê bình ác ý của vị giáo sư ấy tác động tới mức bản thân trở nên hèn nhát không dám tự bảo vệ bản thân. Nhưng ngày hôm nay cha rất muốn nói với vị giáo sư đó rằng: “Thưa giáo sư, lương của giáo sư được chi trả từ khoản tiền của những người nộp thuế cho quốc gia, bởi thế hướng dẫn tôi viết một báo cáo đạt tiêu chuẩn là trách nhiệm của giáo sư. Nếu đến cuối kì giáo sư vẫn chưa thể dạy tôi viết một báo cáo đạt tiêu chuẩn, vậy giáo sư chính là vị giáo sư vô trách nhiệm nhất mà tôi đã từng gặp”.

Đôi khi những lời ác ý chỉ xuất phát từ những người có tính cách quái gở. Chỉ là vì họ nhiều tuổi hơn, hoặc giàu kinh nghiệm hơn, hoặc giàu có hơn chúng ta. Có những người không biết nên ứng phó với những lời phê phán ác ý ấy như thế nào, thật may mắn cũng có những người giống như cha, biết phải xử sự như nào trong hoàn cảnh ấy. Đó là việc xảy ra khi cha vừa tốt nghiệp đại học. Cha vừa học vừa làm tại một công ty nhỏ, lương của cha rất thấp, ngoài số tiền phải chi trả cho ăn uống và thuê nhà, cha còn lại không đáng bao nhiêu. Một ngày nọ một người bạn đã giúp cha tìm một công việc viết sách để kiếm thêm, như thế cha có thể có thêm một khoản thu nhập nữa. Vài ngày sau đó người bạn ấy lại giới thiệu cha đến làm công việc kế toán thay cho người quen của cậu ấy (Người quen của cậu ta đã thành lập một công ty hoàn thuế xăng dầu khác). Như thế cha đã lại có thêm một khoản thu nhập. Nhưng công ty cha đang làm không cho phép cha kiêm nhiệm chức vụ ở một công ty khác.

Tuy cha đã phá vỡ quy định nhưng cái mà cha có được chỉ là một chút tiền nhỏ. Một ngày nọ, việc làm của cha bị một người đồng nghiệp thích hoạnh hơ và keo kiệt tiết lộ. Cha bước vào phòng làm việc của người quản lý. Ông ta chất vấn về công việc mà cha đang kiêm nhiệm. Cha đã báo cáo với vị quản lý rõ đầu đuôi ngọn ngành. Ông ta đã hỏi cha vì sao dám phá vỡ quy định của công ty và muốn đuổi việc cha, ông ta cho rằng cha có lỗi, muốn ngăn cản kì thi cuối kì của cha. Cha đã kể cho ông ta nghe về việc viết sách của mình, ông ta đã mắng cha là kẻ lừa đảo, đã hủy hoại danh tiếng của công ty. Khi ông ta đang than vãn, cha đã mạnh dạn phát biểu ý kiến của mình rằng:

“Tôi đã kiêm nhiệm công việc khác mà không để ý đến quy định của công ty, đó là lỗi của tôi, như ông nói đó là phạm pháp, nhưng tôi làm người học việc ở công ty này đã ba năm rồi, mà lương của tôi chỉ dừng ở mức hai trăm đô-la. Gia đình tôi cách đây 1500 km, tôi không thể sống

cùng gia đình. Ngoài việc phải lo vấn đề ăn, mặc và học hành, tôi còn có mặt ở thành phố này, làm nhân viên của ông. Mặc dù tôi rất tiếc đã để xảy ra việc này nhưng người gián tiếp gây ra chính là ông. Ông biết trước khi tôi tốt nghiệp chắc chắn phải chịu sự điều khiển của ông, nên ông đã đối đãi với tôi như đối đãi với một nô lệ. Thực sự có những việc tôi không đúng nhưng nguyên nhân không phải là tôi không đáng tin cậy mà là vì ông đã thuê sinh viên với mức lương thấp nhằm mưu lợi”.

Nói xong cha chờ đợi cơn thịnh nộ của người quản lý nọ trút lên đầu cha nhưng ông ta chỉ thẹn quá hóa giận, quát lên: “Đến đây là kết thúc, lần sau không được như thế!”. Sự việc này có thể khiến người khác thu mình hơn nhưng với cha đó là một bước ngoặt. Từ đó cha không bao giờ cho phép người khác được phê phán nặng nề mình trừ khi cha gặp mắc sai lầm nghiêm trọng. Lời bịa đặt của những kẻ thích kiếm chuyện đối với cha hoàn toàn không có nghĩa lý gì. Cũng từ đó trở đi, lương của những sinh viên vừa học vừa làm ở công ty đó đã được điều chỉnh tăng năm mươi phần trăm và công ty ấy cũng không để họ làm thêm bên ngoài. Cha cho rằng đó là điều rất công bằng. Từ đó trở đi, cha có thời gian để tập trung học tập. Điều quan trọng hơn là cha đã dũng cảm bảo vệ mình.

Muốn tăng sự tự tin thì phải dũng cảm đứng lên. Ngày hôm nay, cha không để ý xem người khác nghĩ gì, điều quan trọng hơn cả là cha tự nhìn nhận bản thân cha như thế nào. Đôi lúc sự phê bình không xuất phát từ những nhận xét khách quan, mà chúng lại liên quan đến việc sáng nay người phê bình cho con ăn món gì. Nhưng ai cũng có quyền thể hiện ý kiến của bản thân, bởi vậy cha không nghe những lời phê bình phiến diện của người khác và cha cũng không nghe những lời ca tụng tâng bốc. Sự tự tin của chúng ta không được xây dựng trên cơ sở của những lời tâng bốc mà là trên nền tảng của những lời nhận xét chính trực khách quan.

Tuy nhiên, cũng có những lời phê bình đáng để chúng ta lắng nghe. Những ý kiến nói đúng khiếm khuyết có tác dụng nhất định đối với việc cải tiến công việc. Nếu ta biết được sai lầm nằm ở đâu thì mới có thể tiến bộ. Những người biết dùng sự cổ vũ để chỉ ra khuyết điểm của con mới là những vị cố vấn tốt, bởi có những người ấy cha mới dũng cảm thừa nhận sai lầm của bản thân. Có những người thề thốt để che đậy khuyết điểm, hoặc chối bỏ trách nhiệm - đó mới chính là lỗi lầm lớn nhất, hành động ấy chắc chắn sẽ làm mất đi sự tín nhiệm của người khác đối với con. Ngoài ra, con phải học cách phân biệt những lời phê bình của người khác, lời phê bình nào có ích cho con, lời phê bình nào là ác ý.

Bà nội từng nói với cha: “Nếu con không nghĩ ra lời khen dành cho người khác thì chớ bằng đừng nói”. Tự nhiên lại, cha muốn khuyên con những điều thế này:

- Dũng cảm nhận sai.

- Dút rã kinh nghiệm từ những ý kiến đúng đắn.
- Khi không khí lắng dịu, phải biết phát biểu ý kiến để bảo vệ bản thân.
- Nếu gặp phải những lời phê bình ác ý của người khác hãy dùng cách đó để phản bác lại người đó.
- Chỉ cần việc làm của con không vi phạm đạo đức xã hội, thì cách nghĩ của mọi người với việc làm ấy không quan trọng.
- Bản thân con phải có sự đánh giá khách quan và trọng yếu đối với bản thân con.

Cha đã bỏ rất nhiều thời gian để có thể tổng kết nên những điều như cha vừa viết, đó cũng là những điều răn mình của cha.

Cha thực sự hi vọng người bạn Eric của cha có thể hiểu được điều này.

29. Rèn luyện khả năng thuyết phục

Con thân yêu!

Làm thế nào để trở thành một người có khả năng ăn nói? Theo cha, thực tế không có con đường nào để rèn luyện khả năng này, trừ khi con coi đó là mục tiêu. Để thực hiện mục tiêu này con phải tập trung tinh thần nghiên cứu những cuốn sách có liên quan, luyện kỹ năng viết lách. Trước tiên con cần tự nhủ rằng ta phải chiếm một vị trí nào đó trong xã hội này, bởi thế cần có khả năng ăn nói tốt. Sau đó con cần tham khảo những cuốn sách và những tác phẩm của những nhà diễn thuyết nổi tiếng, sách hiện đại hay cổ điển đều được, con cần học phong thái diễn thuyết tự nhiên của họ. Để giúp con nắm được kỹ năng diễn thuyết có lẽ những ý kiến dưới đây của cha sẽ giúp ích phần nào cho con.

Trước tiên, con cần lĩnh hội kiến thức nhiều hơn nữa từ sách vở, con hãy đọc sách với mục đích để học hỏi cách diễn thuyết, chú ý đến câu chữ và cách dùng từ được sử dụng trong sách, đồng thời phải suy nghĩ xem làm thế nào để thể hiện những điều ấy một cách tốt nhất. Cùng là một sự việc nhưng với những tác giả khác nhau sẽ có những cách mô tả khác nhau. Tiêu chuẩn của các tác giả khác nhau cũng sẽ dẫn đến cách thể hiện khác nhau và điều đó đồng nghĩa với việc những cuốn sách đó mang lại những ấn tượng khác nhau cho người đọc. Một bài văn chỉ có thể khiến người đọc cảm thấy hài hòa khi bài văn ấy sử dụng phong cách thống nhất. Ngoài ra, khi con viết thư hay miêu tả về một sự việc hấp dẫn nào đó, con nhất định phải chú ý đến việc làm thế nào để thể hiện phong cách của mình, phong cách độc lập, riêng biệt vô cùng quan trọng với một diễn giả. Muốn tiến bộ trong diễn thuyết, quan trọng là trước khi diễn thuyết con cần xem có những cách nào để diễn đạt tốt hơn không và tiến hành lựa chọn cách tốt nhất trong số những cách diễn thuyết ấy. Con đã để ý xem những nhà diễn thuyết ưu tú họ làm thế nào chưa? Họ rất chú ý đến cách phát ngôn và đi đứng trong buổi diễn thuyết, đương nhiên trước hết họ phải đảm bảo những thông tin mà họ truyền đạt là chính xác. Tác dụng của ngôn ngữ là truyền đạt thông tin, nếu những thông tin của con không được người khác đáp lại, như vậy chắc chắn con không thể thu hút được sự quan tâm của mọi người.

Con có thể luyện đọc các bài văn, luyện đọc to và nhờ ngài harte giúp đỡ, nhờ ông ấy chỉ ra những điểm còn khiếm khuyết khi con đọc, ví dụ như cách đổi giọng, sự nhấn mạnh, tốc độ đọc, v.v... Khi con đọc, phải chú ý mở to khẩu hình, phát âm rõ ràng. Nếu gặp phải những chữ mà con chưa biết hoặc tốc độ đọc quá nhanh con nên dừng lại một chút. Kể cả khi con tự luyện tập cũng không nên đọc quá nhanh, để sửa tốc độ nói quá nhanh của con. Nếu con đọc quá nhanh sẽ khiến người nghe luôn cảm thấy mơ hồ không rõ ràng, đặc biệt là khi con phát âm âm phụ

“v”, con hãy cứ đọc chậm chậm một vài lần cho tới khi phát ra âm chuẩn nhất. Thứ hai, con cần khai thông tư tưởng để những ý nghĩ của

Con trở thành bài văn lưu loát.

Con hãy chọn một chủ đề xã hội mang tính đại diện, suy ngẫm về những điều gây tranh cãi mà vấn đề này mang lại trên cả hai mặt chính diện và phản diện, đồng thời con cần điều chỉnh tư tưởng của mình theo những tình huống tranh luận ấy, viết ra một bài diễn thuyết lưu loát về chủ đề này, như vậy sẽ làm cho con nâng cao khả năng ngôn ngữ một cách nhanh chóng. Ví dụ như chủ đề mở rộng quân bị. Ý kiến phản bác lại tư tưởng này là vì lo sợ các nước láng giềng sẽ lo lắng về việc mở rộng quân bị, từ đó sẽ dẫn tới các cuộc chạy đua vũ trang, còn những người ủng hộ sẽ cho rằng đây là hành vi đối kháng quốc tế thông thường. Cho dù đi theo quan điểm tán thành hay phản đối, con đều phải cố gắng làm phong phú thêm quan điểm của mình. Dựa vào đó con có thể viết ra những bài diễn thuyết phong phú, cách rèn luyện này không chỉ có tác dụng nâng cao khả năng diễn thuyết mà còn xây dựng cho con khả năng “xuất khẩu thành chương”.

Thứ ba, hãy suy nghĩ về nhu cầu thực sự của công chúng. Cha vẫn còn nhớ, lúc mới bước chân vào nghị viện, khi đó cha cho rằng những người trong nghị viện đều là những người đáng kính, cha cảm thấy vô cùng áp lực. Nhưng khi cha ngày một quen thuộc hơn với môi trường trong nghị viện ấy, cảm giác áp lực ngày một mất đi, cha nhận ra rằng trong 560 nghị viên có không tới 30 người muốn lắng nghe những bài diễn thuyết với nội dung phong phú, mạch lạc rõ ràng, những nghị viên còn lại không có gì khác người bình thường, bởi thế chỉ cần mang lại cho họ cảm giác thoải mái dễ chịu là được. Bây giờ, chẳng những cha không còn cảm giác áp lực mà ngược lại cha còn có thể “vờ như không thấy”. Khi đứng trước các nghị viên cha có thể tập trung toàn bộ sự chú ý của mình vào kĩ năng và nội dung diễn thuyết, những lời nói của cha thậm chí có thể tự do biến đổi theo hoàn cảnh xung quanh. Những lời tự khen vô tư ấy của cha chỉ muốn nhắc nhở con rằng: “Diễn thuyết không phải là đánh giá cao hay đánh giá thấp người nghe mà là phải làm người nghe cảm thấy vui vẻ”.

Thực tế, nhà diễn thuyết và người thợ giày rất giống nhau, chỉ cần trước tiên họ làm vui lòng người nghe hoặc khách hàng thì sau đó những việc còn lại họ chỉ cần thực hiện theo thói quen. Nếu con muốn làm người nghe cảm thấy hài lòng trước tiên con phải làm họ vui. Người diễn thuyết đừng hi vọng bản thân có thể thay đổi người nghe mà phải thuận theo nhu cầu của người nghe, người nghe chỉ thích những điều thỏa mãn nhu cầu tinh thần của họ. Giống như tác giả rabelais, tác phẩm đầu tay của ông không thể thu hút sự chú ý của độc giả, nhưng khi ông căn cứ vào niềm yêu thích của độc giả và cho ra đời tác phẩm: “Câu chuyện về gargantua” và “câu chuyện về Pantagruel”, khi ấy ông mới nhận được sự kính trọng của độc giả.

30. Sự tự tin thực sự là gì?

Con thân yêu!

Mấy hôm trước con mang tới chỗ cha tờ đơn xin 90 bảng anh, khi ấy cha đã nghĩ có nên chi trả khoản tiền này hay không? Vấn đề không phải ở chỗ số tiền ấy trị giá bao nhiêu, mà từ trước tới nay những việc mà con gặp phải và cần giải quyết con đều gửi thư thông báo trước cho cha, nhưng lần này đến một bức thư con cũng không hề gửi cho cha. Còn nữa, thậm chí cha còn không tìm được chữ kí của con trên đó! Cha đã phải dùng kính lúp cộng với sự giúp đỡ của người đưa thư, cha mới nhìn thấy ở góc cuối của tờ giấy là một chữ kí vừa nhỏ lại vừa khó nhận biết. Thậm chí cha còn nghĩ chữ kí đó là của một người không biết chữ viết bừa lên.

Các thương nhân và nhân sĩ luôn sử dụng chữ kí tay, thói quen ấy có từ lâu rồi. Cách làm này không những là để cho người khác biết được chữ kí của mình mà còn là tránh giả mạo. Chữ kí thường to hơn chữ viết trong văn bản, nhưng chữ kí của con không những bé hơn trong văn bản mà còn rất xấu. Nhìn chữ kí này đương nhiên người ta có thể nghĩ rằng khi con kí đang xảy ra việc gì đó không tốt.

Nếu vô tình bức thư này bị gửi nhầm tới nội các, có lẽ họ sẽ đem nó ra xem xét một cách rất thận trọng và cho rằng đó là thư mật mã và đem nó đi giải mã cơ đấy! Nếu con giống như vua henrich IV gửi thư tình qua những chú bồ câu, thì các cô nương chắc chắn sẽ cho rằng bức thư tình đó là của người bán chim bồ câu!

Có thể con sẽ giải thích với cha rằng lúc đó con đang gấp gáp, trong lúc vội vã con đã viết lờ tay. Nhưng con ơi, với một thân sĩ có đầu óc logic cho dù có gặp phải sự việc bất ngờ cũng không căng thẳng tới mức mắc sai lầm. Chúng ta đều biết hoang mang sẽ làm sự việc tồi tệ hơn. Một ngày nào đó con phải giải quyết những việc lớn lao hơn thì con phải chú ý đừng để xảy ra sai sót.

Khi con người cảm thấy mọi công việc chồng chất, thời gian không đủ sẽ rất dễ hoang mang, dễ phạm phải sai lầm, vì không thể gánh vác được mọi việc, tay chân luống cuống sẽ làm cho tâm tư rối bời và luôn ở trong tình trạng chán nản. Đôi lúc ta muốn hoàn thành mọi việc nhưng không biết nên bắt đầu từ đâu. Một người giàu kinh nghiệm và khả năng phán đoán sẽ không bao giờ gặp phải hoàn cảnh ấy. Cho dù công việc có bề bộn đến đâu họ cũng không bao giờ lúng túng mà họ sẽ hoàn thành mọi việc một cách khoa học và quy củ. Cho dù gặp phải những tình huống khẩn cấp về mặt thời gian, cũng không được lúng túng, con phải xử lý vấn đề một cách bình tĩnh. Khi chưa hoàn thành công việc này thì đừng bắt đầu công việc khác.

Cha hiểu thời gian của con không có nhiều, con cũng còn rất nhiều việc phải làm nhưng nếu vì thế mà ảnh hưởng tới chất lượng công việc chỉ bằng con hãy chuyên tâm hoàn thành một nửa khối lượng công việc, nửa còn lại tạm thời gác lại. Hơn nữa con kí ngoáy tên của mình có thể giúp con tiết kiệm vài phút đồng hồ nhưng ngược lại hoàn toàn không mang lại lợi ích gì cho con.

31. Rèn luyện khả năng diễn thuyết tự nhiên

Con thân yêu!

Khi con nhận được bức thư này, chắc hẳn con đã trải qua lễ hội carnival ở Venice và trở về torino để tiếp tục công việc học hành đúng không nào? Cha hi vọng những điều tai nghe mắt thấy trong hành trình du lịch này sẽ làm phong phú thêm và có ích cho việc học tập của con. Thực ra có một điều khiến cha rất lo lắng cho con. Cha nghe nói ở trường torino có một số người anh không đường hoàng cho lắm, họ kết bè kết đảng và làm những việc tổn hại đến hình ảnh của bản thân, cha rất lo những thói quen tốt mà con gây dựng được sẽ bị ảnh hưởng bởi những thói hư tật xấu ấy. Những hành động ấy chỉ xuất phát từ tinh thần trượng nghĩa giữa bạn bè với nhau thì còn may mắn, nhưng dường như mọi việc không phải như vậy. Nếu con không đứng cùng chiến tuyến với họ sợ rằng sẽ bị họ uy hiếp, hoặc họ sẽ làm những điều bất lợi cho con. Ở tuổi này con vẫn còn thiếu kinh nghiệm, cha sợ con không chịu được áp lực dẫn tới những hậu quả không tốt. Cha hi vọng con cư xử một cách lý trí với họ, và thuận lợi hoàn thành sự nghiệp học hành của mình.

Những người trẻ tuổi không muốn từ chối yêu cầu của người khác, dường như khi đưa ra lời từ chối ai đó bản thân sẽ cảm thấy không đáng mặt bạn bè hoặc làm cho người khác không vui, từ đó giữa bạn bè với nhau dường như hình thành bức tường ngăn cách. Nếu con lo lắng như vậy có lẽ cũng đúng. Nếu đối phương là người có đạo đức tốt thì không có vấn đề gì; nhưng khi con bị đối phương kìm hãm, hậu quả sẽ vô cùng tồi tệ. Con phải thận trọng với chính những khuyết điểm của mình, đừng học theo thói quen xấu của người khác, để tránh bản thân con mắc phải những thói quen xấu.

Cha cho rằng tình bạn không vụ lợi mới là tình bạn thực sự, thứ tình cảm thật thường lúc nhiệt tình khi hờ hững không thể coi là tình bạn. Trong trường đại học torino loại người nào cũng có, chắc con không nhận ra điều này, con không thể hòa nhập với tất cả mọi người đúng không nào. Sự giao lưu giữa những người trẻ tuổi thường diễn ra ở mức độ hời hợt, trong tập thể của con sự giao lưu hời hợt ấy là nhiều nhất. Sự giao lưu ấy khi hờ hững lúc nhiệt tình, họ thích những cuộc ngao du vô lo vô nghĩ, thích sự tự do phóng đãng, thích tình cảm nam nữ say đắm... sự hờ hững như thế lẽ nào là con đường dẫn tới tình bạn ư? Khi gặp phải những bất công trong xã hội, họ không lý giải được và cũng không phản kháng, sợ sự thẳng thắn trượng nghĩa. Với những thứ liên quan tới lợi ích bản thân họ tranh giành cướp đoạt, họ ngộ nhận những hành vi mù quáng ấy là tình bạn, tuy nhiên, tình bạn thực sự không phải dễ gì mà có được. Tình bạn lâu bền cần có sự bồi đắp. Phải trải qua thời gian quen biết, sống và tìm hiểu về nhau tình bạn mới nở hoa rực rỡ.

Những người như thế một khi tình cảm giữa họ với người khác rạn nứt, họ sẽ lộ rõ bản chất. Họ không tiếc lời đả kích, tung tin đồn thất thiệt. Họ tăng cường sự đả kích với thứ mà họ vẫn gọi là “tình bạn”.

Bởi thế con cần phân biệt rõ giữa bạn và bè. Khi sống bên cạnh những người bạn thực sự, ngoài niềm vui trong tâm hồn con nhận được, con có thể đưa ra những ý kiến trái ngược, thậm chí nói “không” với bạn bè, tuy hành động ấy có thể khiến người khác cảm thấy không gần gũi nhưng lại có tác dụng không gì có thể so sánh được trong việc xây dựng một tình bạn thực sự. Con hãy cố gắng đối xử với những người vô vị bằng thái độ thoải mái, khoan dung, không cần thiết phải trở thành kẻ thù với họ. Con có thể biết một người như thế nào khi nhìn những người bạn mà anh ta kết giao. Ngạn ngữ tây Ban Nha đã từng nói: “Chỉ cần nói với tôi bạn sống cùng ai tôi sẽ biết bạn là người như thế nào”. Kết giao với những người không tốt bản thân con sẽ cảm thấy chán nản, nhưng cũng đừng vì thế mà tránh xa những người ngốc nghếch hoặc những người có đạo đức thấp kém. Tuy con không muốn kết giao với họ nhưng cũng đừng coi họ như kẻ thù để tránh gây thù chuốc oán cho bản thân. Nếu là cha, cha sẽ áp dụng thái độ trung lập, những người ngốc nghếch hay những người đạo đức kém không đáng để chúng ta trốn tránh hoặc coi như kẻ thù. Thái độ hận thù tiêu cực chắc chắn sẽ khiến sự việc ngày càng trở nên tồi tệ hơn.

học cách đối nhân xử thế rất quan trọng. Con phải học cách tư duy những điều gì nên nói và những điều gì không nên nói; những việc cần làm và những việc không cần làm. Thực đáng thương thay cho những người biết rõ chân lý ấy nhưng vẫn cố tình phớt lờ. Chính họ đang tạo ra kẻ thù cho bản thân. Đôi lúc những điều con muốn nói vốn không phải như vậy, nhưng lại luôn khiến đối phương tức giận. Con người luôn bị thu hút bởi những vấn đề vô vị mà không suy nghĩ tới những ý nghĩa thực sự đằng sau câu nói. Đến khi không kìm được bản thân mà nói lên ý kiến của mình, sẽ vô tình tạo cho mình thêm một kẻ thù.

32. Chữ ký thể hiện hình ảnh bản thân

Con thân yêu!

Về chủ đề bạn bè cha chỉ nói tới đây thôi. Bây giờ cha sẽ nói cho con biết con nên kết giao với những người như thế nào.

Con phải có mối quan hệ xã hội tốt. Con nên nỗ lực theo hướng kết giao với những người tài giỏi hơn mình. Con biết đấy, gần mực thì đen gần đèn thì rạng, nếu biết giao lưu với những người giỏi hơn năng lực của bản thân con sẽ được nâng cao; ngược lại nếu con kết giao với những người không bằng mình, sẽ khó tránh khỏi việc con chỉ dậm chân tại chỗ. “Người thông thái” không phải là người có công danh hiển hách, người thông thái không phải là người trả lời hết mọi câu hỏi, mà là người biết im lặng trước những câu hỏi khó.

Những người có trí thông minh ưu việt là những người giữ vị trí quan trọng trong xã hội, đồng thời cũng là những người có tài năng đặc biệt. Họ có những đóng góp đặc biệt cho xã hội, có khả năng xuất chúng, họ có thể là những học giả với hiểu biết uyên thâm, hoặc những nghệ sĩ tài hoa. Xã hội luôn đánh giá cao về họ đó mới chính là những người con cần kết giao. Con có thể tự mình làm quen với họ, quen họ qua sự giới thiệu của người khác, hoặc quen họ khi tham gia một buổi hội họp nào đó... tóm lại là không có một cách làm quen cố định nào để áp dụng cho mọi trường hợp. Khi con gia nhập thế giới của họ, không những hiểu biết của con sẽ có sự khác biệt so với mọi người mà còn giúp con học được nhiều điều bổ ích.

Cuộc tụ họp của những người nổi tiếng hoàn toàn không quá cao sang và tao nhã như tưởng tượng. Trong cuộc tụ họp đó cũng có những người học vấn uyên thâm mà không hiểu sự đời. Đây là những người được người khác tôn trọng, nhưng họ không phải là đối tượng số một để kết giao. Khi tham gia những cuộc tụ họp như vậy đòi hỏi con phải có đủ khả năng phán đoán, suy xét, đồng thời phải thường xuyên suy nghĩ về những điều con nhìn thấy, con nghe thấy. Rất nhiều người trẻ tuổi mong muốn được giao lưu với những người nổi tiếng, đặc biệt hơn nếu qua sự giao lưu ấy bản thân có được chút danh tiếng nào đó thì càng tốt. Cho dù không thể nâng cao danh tiếng của mình thì vẫn thỏa mãn được một phần nào đó lòng chuộng hư vinh của bản thân. Điều cha muốn nói với con là cho dù con có kết giao với những người đầy sức hấp dẫn thì cũng không được đánh mất bản thân. Không đánh mất lập trường của bản thân mới chứng tỏ sự giao lưu của con đạt tới tầm cao nhất.

Đôi khi con người ta cảm thấy áp lực của trí tuệ. Dưới bao ánh mắt dò xét của mọi người, trí tuệ và năng lực sẽ làm người ta cảm thấy sợ hãi. Cũng giống như khi người phụ nữ nhìn thấy súng ống, trong lòng họ sẽ xuất hiện cảm giác sợ hãi, chỉ lo người khác mạnh động bóp cò, giương súng bắn về phía mình. Cho dù như vậy, việc kết giao với những người

có trí tuệ uyên thâm, hiểu biết, có tầm nhìn rộng cũng vẫn là điều tuyệt vời. Ngoài ra, nếu con ham hố giao lưu với những người nổi tiếng mà quên đi giao lưu với những người xung quanh thì cũng không đúng.

Đừng vì lòng hư vinh mà kết giao với những người có trình độ thấp.

Lòng hư vinh của con người là thứ mà người ta khó gạt bỏ. Dưới sự xui khiến của lòng hư vinh người ta có thể làm xằng làm bậy. Đôi khi xuất phát từ lòng hư vinh mà người ta kết giao với người có trình độ thấp hơn mình, chỉ vì hi vọng nhận được sự ngợi khen, tán dương của họ khiến địa vị của bản thân được nâng cao, từ đó lãnh đạo được họ, nhận được tôn trọng. Vì địa vị đáng thương ấy mà kết giao với họ thì bản thân con cũng đã cùng tầng lớp với họ. Không lâu sau con sẽ nhận ra trình độ của con cũng bị hạ thấp. Đúng thế, con người rất dễ bị đồng hóa, một khi tiêu chuẩn của bản thân bị hạ thấp sẽ không dễ dàng tiếp xúc với những người có trình độ cao hơn mình. Cha không muốn con kết giao với những người có trình độ thấp hơn con vì cha đã chứng kiến rất nhiều sự việc tương tự. Rất nhiều nhân vật có địa cao, có khả năng phán đoán giỏi, nhưng vì kết giao với những người thấp hơn họ mà dẫn tới bị lụn bại, không còn uy phong, cuối cùng thân bại danh liệt.

Những bản chất ấy của con người nếu đặt ở những người có trình độ cao thì cũng như thế. Con phải học cách căn cứ vào những sự việc phát sinh khi con kết giao với mọi người để dùng khả năng phán đoán của mình phán đoán mọi việc.

33. Bạn bè là tấm gương sáng để con noi theo

Con thân yêu!

Tới bây giờ cha vẫn còn nhớ như in khi cha mới bước chân vào xã hội, cha được giới thiệu với những nhân vật có tiếng tăm trong xã hội. Là một chàng sinh viên vừa bước chân rời khỏi giảng đường đại học, lúc đó cha tỏ ra lúng ta lúng túng khi đứng trước mặt người đã có kinh nghiệm trong xã hội, mặc dù cha vẫn luôn nhắc nhở bản thân mình cử chỉ hành động phải thật tao nhã, tự nhiên, nhưng khi đứng trước mặt họ cha vẫn thấy hoang mang lo sợ. Nếu không cúi đầu im lặng thì cũng đứng ngẩn người hay thở dài. Khi có người bắt chuyện, đầu óc cha càng u mê không biết nên ứng xử thế nào cho phải. Khi nghe thấy họ thì thầm to nhỏ, cha đã nghĩ họ đang âm thầm bình luận phong thái của cha, nhạo báng cha. Thực tế, nếu suy nghĩ kĩ, cha sẽ hiểu, đối với những người mới bước chân vào xã hội như cha có điều gì đáng để người khác phải soi mói, bắt bẻ đâu?

Khi ấy cha hòa vào dòng người như một kẻ phạm tội, tâm lý luôn chìm đắm trong chán nản và áp lực. Nếu một người không có ước vọng và quyết tâm mạnh mẽ thì không thể rèn luyện bản thân một cách hiệu quả, không thể giao tiếp một cách tự nhiên với mọi người, thậm chí còn đánh mất sự tự tin, từ đó không dám xuất hiện trong những tình huống giao tiếp xã hội khác nữa. Cha nghĩ, nếu cha đã tới đây thì nên hòa hợp với mọi người ở đây. Sau khi đã xác định được hướng đi cho mình, trong lòng cha cảm thấy thoải mái hơn và ở cha không còn những biểu hiện lấp lỏ, không còn những cử chỉ lóng ngóng nữa. Theo kinh nghiệm của cha, cha cho rằng cha nên khuyên nhủ con một vài điều.

Mọi sự khởi đầu tốt đều do bản thân mình tạo nên. Trong buổi gặp gỡ hôm đó, có người thấy cha tỏ ra mất tự nhiên nên khi rảnh rỗi đã chủ động bắt chuyện với cha. Cha rất cảm ơn những người đã tới bắt chuyện, trao đổi với cha vào thời khắc ấy, cha cảm nhận được rằng dường như thương đế đã phái họ tới để giúp đỡ cha, mang tới cho cha dũng khí. Cha đã lấy hết dũng khí nói chuyện về thời tiết với người vị thân sĩ ấy. Ông ta cũng trả lời cha một cách đầy khách khí. Tuy nhiên, cha cũng không thể tránh khỏi việc nói năng thiếu lưu loát. Trong giây phút gượng gạo im lặng, ông ta đã nhận thấy sự ngưng ngóng của cha, bèn lên tiếng: “Cậu đừng bối rối. Xem ra cậu đang lấy hết dũng khí để nói chuyện với tôi đấy”. Tuy không tìm được chủ đề để nói chuyện nhưng cũng đừng vứt bỏ cơ hội giao lưu với tất cả mọi người, có rất nhiều người ở đây hiểu được tâm trạng của một người mới bước chân vào xã hội như cha. Trước tiên con cần học cách thả lỏng bản thân, chỉ cần con làm cho đầu óc đang căng thẳng của mình được thoải mái một chút, những việc sau đó sẽ thuận lợi hơn nhiều.

Trở lại câu chuyện của cha. Lúc đó cha đang rất lúng túng, ngượng ngập, bỗng nghe ông ta tiếp lời: “Thực tế cậu không thiếu chủ đề để trao đổi, chỉ cần cậu dụng tâm, tương lai cậu sẽ trở thành một người xuất sắc, nếu cậu muốn học theo ta, ta cũng sẽ coi cậu là học trò cưng và giới thiệu cậu với bạn bè của ta”.

Con có thể tưởng tượng khi nghe được những điều đó cha đã vui mừng đến thế nào không? Nhưng cha chỉ đáp lại lời ông ấy bằng hai tiếng ho khan. Sau khi suy nghĩ một hồi, cha đáp lại: “Cháu rất cảm ơn sự giúp đỡ của bác. Cháu chỉ hơi thiếu sự tự tin, chưa quen với những nhân vật kiệt xuất. Nếu bác không chê và vui lòng chỉ bảo cho cháu, cháu nguyện coi bác là thầy”.

Vị thân sĩ ấy đã gọi bạn bè của ông lại và giới thiệu cho cha và nói bằng tiếng Pháp (khi ấy cha đang ở Pháp): “Thưa các bạn, chàng thanh niên trẻ tuổi này rất thích tôi, nếu không cậu ta đã không tới bắt chuyện với tôi. Tôi rất vui vì sẽ đảm nhận nhiệm vụ dạy bảo chàng trai này, ngày hôm nay chàng trai này đã lấy dũng khí để trong vòng mười hai phút nói chuyện với tôi về chủ đề thời tiết. Thưa các vị, tôi muốn mời các vị chỉ bảo cho chàng trai này. Cậu ta cần một tấm gương tốt. Nếu tôi không phải là tấm gương tốt ấy, cậu ta có quyền chọn người khác làm tấm gương cho mình. Nhưng cậu đừng chọn nữ ca sĩ hay nữ diễn viên để tính chuyện yêu đương, tuy cậu có thể nhận được kết quả tốt như nhau nhưng cậu sẽ mất đi tiền bạc, bại hoại tư tưởng và từ đó bản thân cậu sẽ tụt dốc”.

Mọi người bật cười sau khi ông nói, cha đứng đó, đỏ mặt tía tai, không biết liệu ông ta đang đùa hay nói thật. Sau đó cha nhận ra rằng đức tính dũng cảm và sự mềm dẻo là hai điều kiện quan trọng khi giao lưu với những người như họ. Sau đó vị nhân sĩ tốt bụng ấy và bạn bè của ông đều tiến cử cha với mọi người. Với sự ủng hộ của họ, cha đã bước qua sự sợ hãi trong giao tiếp, cử chỉ và hành động của cha đã tự nhiên hơn, tao nhã hơn, từ đó trở đi khi gặp những người giỏi hơn mình cha đều học theo họ, và biến những hành động của họ thành của mình.

Muốn trở thành người được mọi người yêu mến, ta cần phải tự xây dựng cho mình sự nghiệp riêng, ước mơ này không phải là điều không thể. Nếu con có được dũng khí và sự mềm dẻo con có thể thành công gấp bội.

34. Kết giao với những người tài giỏi hơn mình

Con thân yêu!

Những người trẻ tuổi thường không hiểu được bản chất sự việc, và thường đưa ra những phán đoán sai lầm. Một khi họ hiểu được bản chất của sự việc họ sẽ nhận ra rằng sự việc còn tồi tệ hơn những gì họ nghĩ. Con người không phải là động vật lý tính và đầy trí tuệ như trong tưởng tượng của con. Mà là loài động vật dễ bị chi phối bởi tình cảm nhất. Một khi gặp phải biến cố, tinh thần sẽ rất dễ suy sụp. Cho dù là những người tài hoa nhưng chưa hẳn đã là người có học vấn uyên thâm, chỉ là họ nổi trội hơn người khác, ít khuyết điểm hơn người khác một chút mà thôi. Để chi phối người khác họ cố gắng hạn chế khuyết điểm của bản thân, không hành động một cách ngốc nghếch, phân tích tình hình một cách lý tính hơn, họ khéo léo xâm nhập vào thế giới tình cảm và họ âm thầm khống chế mọi người xung quanh mà không ai hay biết. Nhưng nếu quan sát họ từ xa, ta sẽ nhận ra rằng không phải là họ không có chút khuyết điểm nào. Brutus Marca đã từng đóng giả làm kẻ trộm ở Macedonia; giáo chủ của nước Pháp armand richard vì muốn các tác phẩm của mình lưu truyền hậu thế, nên đã “đạo” tác phẩm của những người nổi tiếng; công tước Marut Parra là điển hình của sự keo kiệt. Nếu con muốn biết con người là loài động vật như thế nào cha khuyên con nên đọc tác phẩm “tuyển tập ngàn ngữ” của la rochefoucauld. Cha nghĩ rằng không có cuốn sách nào bộc lộ hết bản chất của con người như thế. Con có thể đọc tác phẩm này mỗi ngày, từ từ cảm nhận, con sẽ nhận ra rằng cuốn sách này đã phản ánh bản chất của con người một cách kì diệu như thế nào. Nếu con thấu hiểu được những điều cuốn sách muốn nói thì chắc chắn con sẽ đánh giá cao cuốn sách này với mọi người. Tuy nhiên, đây tuyệt đối không phải là tác phẩm coi khinh con người.

Về việc nhìn nhận đánh giá con người, cha có hai lời khuyên cho con:

Những thanh niên bằng tuổi con đều tràn trề sinh lực, nếu không được dẫn dắt đúng hướng rất dễ lầm đường lạc lối. Tuy nhiên, những người trẻ tuổi luôn kiêu căng và hống hách, những lời chỉ bảo thông thường sợ rằng không có tác dụng. Thực chất nếu ta xem xét ở góc độ đặc điểm của những người trẻ tuổi, chỉ cần họ có một chút khiêm nhường và thận trọng, họ sẽ nhận được sự hoan nghênh của mọi người. Con có thể gạt đi sự nông nổi của tuổi trẻ, điềm tĩnh hơn một chút, loại bỏ những suy nghĩ tiêu cực để lạc quan hơn. Nếu con làm được điều này, con chắc chắn sẽ đường đường chính chính bước chân vào xã hội, tiếp xúc với mọi người. Đôi khi, bạn bè sẽ không thích thái độ dứt khoát của con, nhưng với phần lớn mọi người, họ sẽ thích những người quả quyết như thế. Nếu con chú ý đến hành động của bạn bè con, con sẽ thấy rằng không phải ai cũng là người trong sáng lương thiện, những người thích

phê bình người khác không phải là ít và những người biết tiếp thu ý kiến phê bình của người khác cũng không ít. Khi tiếp xúc với họ, con phải biết khen ngợi những ưu điểm chung của họ, đồng thời con cũng phải biết phê phán khuyết điểm của một số người. Mọi người sẽ cảm thấy khâm phục con, những lời phê bình sẽ chỉ dành cho những người khác, chứ không phải dành cho con.

Khi một người tiếp xúc với những tập thể có những cá nhân ưu tú, sẽ có những lúc cá nhân ấy rơi vào cảm giác suy tư nhạy cảm. Cá nhân ấy sẽ bất giác chú ý tới cử chỉ hành vi của những người xung quanh, khi người khác nói chuyện riêng hoặc cười mỉm không thành tiếng, anh ta sẽ cho là mọi người đang bình phẩm về cử chỉ, hành động của anh ta. Khi nghe người khác trò chuyện anh ta cũng đặc biệt chú ý tới những điều mình không thích, và như thế có tật giat mình anh ta sẽ cho rằng mọi người đang chế giễu anh ta. Tác giả của cuốn sách “Mưu lược” đã từng nói: “Họ cười to như vậy, dường như họ đang chế giễu tôi”.

Nếu một lúc nào đó trong đầu con xuất hiện những ý nghĩ như vậy thì con hãy vứt bỏ chúng ra khỏi đầu ngay và tập trung vào công việc. Cho dù gặp phải trắc trở lớn thế nào, hay gặp phải những lời thì thầm và những tiếng cười chế giễu đầy phản cảm, con phải biết nhẫn nhịn để hóa giải những kích bác phản diện ấy. Dần dần con sẽ hình thành cho mình phong cách cởi mở và có thể ứng xử tự nhiên nhất trong mọi tình huống.

Con đừng ngại để một vài người bạn thân đốc thúc, giám sát thúc con, khi con làm điều gì quá đáng, hoặc hành động không đúng lúc bạn bè sẽ chỉ ra khiếm khuyết cho con. Khi được bạn bè nhắc nhở con nhớ đừng quên cảm ơn những người bạn ấy. Như thế sẽ khiến bạn bè con hiểu được sự thành tâm thành ý của con, họ mới thẳng thắn giúp con sửa khuyết điểm. Nếu những người bạn của con cũng nhờ con đốc thúc như vậy tình bạn giữa các con sẽ càng sâu đậm hơn. Các con sẽ dần bỏ được những tật xấu, những thói quen không tốt, các con sẽ nhận thấy trong tâm hồn mình luôn ngự trị cảm giác tự do thoải mái và tình bạn giữa các con sẽ ngày càng bền chặt hơn.

35. Đức tính dũng cảm và sự mềm dẻo

Con thân yêu!

Cho dù là ai, dù ít dù nhiều đều có lòng hư vinh. Nói một cách tích cực lòng hư vinh chẳng qua chỉ là sự mong muốn nhận được sự tán đồng và khen ngợi của người khác. Tuy nhiên, nếu ta không phân biệt được ranh giới một cách rạch ròi, dẫn tới lòng hư vinh quá độ, sẽ mang tới những ảnh hưởng phiến diện tới chúng ta, thậm chí sẽ dẫn tới những hậu quả nghiêm trọng. Cha cho rằng, động lực của lòng hư vinh và tâm lý luôn muốn hơn người khác của con người có những điểm giao hòa nhau.

Để thỏa mãn lòng hư vinh, trong chúng ta sẽ hình thành chí tiến thủ mãnh liệt và lúc nào cũng suy nghĩ để tìm ra con đường phát triển trong tương lai. Nếu chúng ta luôn kiên trì, không biết mệt mỏi, chắc chắn sẽ giành được những thành tựu phi phàm. Nếu một ai đó không muốn nhận được sự đồng cảm của người khác thì anh ta sẽ mất đi hứng thú với mọi việc, đối với mọi việc xung quanh anh ta sẽ nhìn mà như không thấy và đương nhiên cũng sẽ không thể làm tốt việc gì, như thế sẽ ức chế tiềm năng phát triển của bản thân, thực sự là rất đáng tiếc. Chỉ có những người cam tâm hạ mình, ý chí yếu đuối mới hành động như vậy, ngược lại những người có lòng hư vinh cao sẽ luôn nỗ lực phấn đấu, tích cực phấn đấu, tích cực tận tụy.

Để giáo dục con, cha không giấu những kinh nghiệm, những điều cha đã trải qua, cho dù đó là những việc làm khôn ngoan hay ngốc nghếch. Nhưng cho dù là người rất thẳng thắn, cha vẫn là người có lòng hư vinh - điểm yếu của con người. Nhưng không vì thế mà cha cảm thấy hối tiếc. Ngược lại cha nhận thấy rằng con có người lòng hư vinh cũng là một điều tốt. Nếu thích một điểm nào đó thì chính điều này sẽ mang đến cho cha cảm giác hư vinh, đồng thời thúc đẩy cha tiến bộ hơn nữa, hoàn thiện hơn nữa điểm đó của mình. Cha cũng như bao người khác đặt chân vào xã hội với mong muốn làm nên nghiệp lớn, với tâm lý muốn “chứng minh cho mọi người thấy mình là ai” cha mang trong mình ước vọng sẽ gây dựng nên những thành tích xán lạn. Dưới sự thúc giục của ước vọng cuồng nhiệt ấy, cha đã làm rất nhiều việc ngốc nghếch nhưng cũng có nhiều việc đáng để người đời ngợi khen.

Trong những buổi tụ họp của những chàng trai, cha luôn thầm đoán rằng mình mạnh mẽ hơn những chàng trai khác, thậm chí cha còn thề với bản thân rằng sớm muộn gì cũng tới ngày cha sẽ vượt qua chàng trai xuất sắc nhất trong bọn họ. Xuất phát từ ý nghĩa này mà cha không ngừng nỗ lực nâng cao năng lực của bản thân, cha nỗ lực để bắt kịp với tầng lớp thượng lưu, nếu không được làm nhân vật số một thì cũng phải là nhân vật số hai, số ba. Lâu dần cùng với quyết tâm ấy, cha đã trở thành tiêu điểm trong số họ, mọi người quen dần với sự xuất hiện và những việc làm của cha. Trong những buổi tụ họp của các đôi nam

thanh nữ tú, mọi người thường coi những cử chỉ của cha là những hành động mang phong cách rất thời thượng, khi ấy cảm giác thỏa mãn trong cha thật khó diễn tả.

Từ đó về sau trong các buổi tụ họp, lần nào họ cũng mời cha, bởi cha có thể mang tới không khí mới mẻ cho những buổi tiệc ấy. Không chỉ vậy, mọi người còn lo âu quan hệ giữa cha và một quý phu nhân khác. Thật khó giải thích, nhưng trong xã hội những việc như thế nhiều không kể xiết. Khi đứng trước người đàn ông khác, cha luôn coi mình như một diễn viên, khi giao tiếp với những người trực tính, cha thẳng thắn hơn bất cứ ai trong họ; khi xuất hiện trong những buổi hội họp quan trọng, cha trở nên nghiêm túc hơn so với mọi người; có người đã chủ động làm quen với cha, thể hiện tình cảm yêu mến của họ dành cho cha, và cha cũng đáp trả lại họ một cách chân thành nhất, đồng thời cảm ơn họ bằng thái độ bằng hữu cởi mở. Như thế, không chỉ khiến đối phương hài lòng mà còn giúp cha xây dựng mối quan hệ thân thiết lâu bền với mọi người. Không lâu sau đó cha đã kết giao được với những nhân vật trong giới thượng lưu.

Các nhà triết học thường coi lòng hư vinh là một điểm yếu, coi đó là sự thấp hèn của loài người. Nhưng cha không đồng tình với quan điểm này. Bản thân cha đã trải nghiệm, và cha cảm nhận được những động lực và thành công to lớn mà lòng hư vinh mang lại. Bởi thế cha khuyến khích con cũng nên nuôi dưỡng cho mình lòng hư vinh và dùng lòng hư vinh đó để thúc đẩy bản thân đạt được thành công.

36. Đánh giá đúng người khác

Con thân yêu!

Qua người bạn trở về từ rome, cha biết được một vài tình hình của con khi ở rome. Cậu ta nói ở rome, con được mọi người hoan nghênh chào đón hơn bất cứ ai. Nghe cậu ta nói vậy, cha rất vui mừng. Cha nghĩ chắc khi ở Paris con cũng nhận được sự tiếp đón nồng nhiệt như thế, đúng không nào? Người Paris thích những du khách lịch thiệp và hiếu lễ nghi. Nhưng dù con có khiến hai bên đều cảm thấy thoải mái thân mật, con cũng đừng vì thế mà quá thỏa mãn, đừng tự đắc. Nếu họ cảm thấy sự yêu mến chân thành của con đối với đất nước, con người và cách sống của họ, điều đó mới đáng mừng. Đương nhiên, chúng ta không cần thiết lúc nào cũng phải nói lời cảm ơn, nhưng nếu con biết thể hiện sự cảm ơn ấy một cách thích hợp thì không phải có ý nghĩa hơn sao? Nếu cha đi du lịch tới châu Phi, nếu người khác thể hiện sự nhiệt tình và thiện chí với cha, cha cũng đáp lại họ sự biết ơn đối với họ một cách nhiệt tình và thiện chí.

Con đã giành được những thành tích tương đối, nhưng vẫn có một số điều con cần đặc biệt lưu ý.

Ý chí kiên cường và tính cách cởi mở thậm chí còn hữu dụng hơn một sự giáo dục tốt.

Cha đã giúp con hỏi thăm chỗ ở tại Paris, những thủ tục khác cũng đã chuẩn bị đầy đủ cả. Con có biết không? Nếu con không chuẩn bị tốt chỗ ở, ít nhất phải mất nửa năm con phải sống trong những khu nhà dân ở bên ngoài hoặc sống trong khách sạn, nếu chẳng may gặp phải những hôm thời tiết xấu thì con sẽ bị ảnh hưởng tới việc học, bởi thế con nên cảm ơn cha vì đã chuẩn bị chu đáo cho con mọi thứ. Thực sự thì chuẩn bị tất cả những điều này không phải là tốn kém, cha không cảm thấy khó khăn khi bỏ ra khoản tiền đó. Bởi thế con cũng không cần phải canh cánh trong lòng sự biết ơn đối với cha. Thực tế không phải vì cha lo cho việc học hành của con cha mới giúp con chuẩn bị mọi thứ, mà bởi vì cha lo con sẽ bỏ lỡ những việc quan trọng hơn. Cha biết vốn tiếng Pháp của con không có vấn đề gì, thậm chí với trình độ tiếng Pháp của mình con có thể gia nhập ngay vào xã hội của những người Paris.

Như thế con sẽ dễ dàng tiếp cận với trung tâm của các quan hệ xã hội tại Paris. Được sống trong môi trường xã hội đầy đủ. Tuy nhiên, có một số người anh trẻ tuổi tuy tới Pháp rất lâu nhưng vẫn không thể nói tốt tiếng Pháp. Nếu chỉ dừng lại ở đó thì không có gì đáng nói. Nhưng về đối nhân xử thế họ cũng không hiểu gì chứ đừng nói bước chân vào xã hội. Bởi họ thiếu những kinh nghiệm này nên họ sợ giao tiếp xã hội, họ do dự, dè dặt khi đứng trước những tình huống phải giao tiếp. Như thế không chỉ thất bại trong việc xã giao mà còn để lại ấn tượng không tốt cho người khác. Bất luận là đàn ông hay phụ nữ, chỉ cần có đủ lòng tự

tin thì sẽ có cơ hội giành được thành công; người mà cho dù làm bất cứ việc gì cũng luôn đi theo quan điểm: “Hãy cứ thử đi có lẽ sẽ thành công”, thì chỉ cần họ cố gắng nỗ lực hết mình chắc chắn sẽ có ngày nhìn thấy ánh hào quang thành công sau mây mù.

Kiến thức của con cũng đã phong phú nhiều rồi, không biết con có chú ý tới những người này hay không: họ không có kiến thức uyên bác, không có được môi trường giáo dục tốt, thậm chí người ta không dám gặt đầu đồng tình với sự giáo dục mà những người đồ được lĩnh hội, tuy nhiên những người ấy lại có tính cách cởi mở, phóng khoáng, kiên cường, làm việc gì cũng đều tích cực, nếu không đạt được mục đích sẽ không ngừng nghỉ. Cho dù gặp thất bại họ cũng không tỏ ra đau khổ, họ sẽ nhanh chóng lấy tinh thần tiếp tục tiến bước trên con đường chinh phục mục tiêu. Những người như thế cuối cùng chắc chắn sẽ giành thắng lợi. Họ cũng là những người nổi trội, kiệt xuất trong xã hội. Con có tố chất rất tốt, tiềm năng phát triển của con rất lớn. Bởi thế con hãy noi gương theo cách nghĩ của họ, với sự tu dưỡng nhân cách mà con đã có, con sẽ tới đích dễ dàng hơn, nhanh hơn.

Chưa tới đích thì đừng ngừng nghỉ.

Thực tế trong cuộc sống, việc con có tài năng hay không có tài năng không thể quyết định được việc con có thành công hay không, nếu con có lòng quyết tâm, dũng khí kiên cường, con có thể thay đổi tất cả. Chúng ta không nhất thiết phải thách thức khó khăn, chỉ cần khi đối diện với một vấn đề nào đó chúng ta phát huy toàn bộ năng lực thì sẽ có được hiệu quả khiến ta hài lòng. Đôi lúc đi theo một con đường không thể dẫn con tới đích, khi ấy con có thể nhờ sự giúp đỡ của người khác hoặc cầu cứu bạn bè.

Trong lịch sử có những nhân vật nổi tiếng, trong số đó có những người để rèn luyện ý chí của mình, phát huy khả năng mềm dẻo của bản thân, họ thường đưa ra kế hoạch cho những vấn đề lớn, và khống chế cục diện theo ý mình. Một trong số đó là thủ tướng louis aaron, người đã nhiều lần thương lượng với giáo chủ Mazatlan, để cuối cùng đi tới điều khoản Bailey Zimis. Ngài thủ tướng bằng nghị lực, thái độ bình tĩnh đến kinh ngạc cộng với sự kiên quyết, ông đã vạch ra sách lược trên bàn đàm phán, kiên quyết không từ bỏ mấu chốt vấn đề, cuối cùng ông đã giành được kết quả khiến mọi người ai nấy đều hài lòng. Giáo chủ Mazatlan là điển hình cho tính cách người anh, nhưng cũng không thể thắng được thái độ bình tĩnh của louis aaron. Khi làm giáo chủ Mazatlan lo lắng nhất là sự kiện tendu tại Paris, giáo chủ muốn nhanh chóng quay trở về Paris để chỉ đạo tình hình, bởi thế không có tâm trạng để đàm phán. Ngài thủ tướng đã nhanh chóng nắm được nhược điểm này của giáo chủ, ông nhiều lần nhắc tới sự kiện tendu, khiến giáo chủ không thể an tâm. Ngài giáo chủ thậm chí còn thay đổi, rút khỏi cuộc đàm phán. Ngài thủ tướng với thái độ lạnh lùng bình tĩnh cuối cùng đã giành được chiến thắng, ký được công ước, mang lợi ích lớn về cho quốc gia.

Một người có năng lực phải biết phân biệt đâu là điều có thể, đâu là điều không thể trong những tình huống quan trọng, cho dù khó khăn chồng chất nhưng chỉ cần giữ vững quan điểm này chắc chắn sẽ có ngày giành được thành công rực rỡ. Đương nhiên việc tập trung tinh thần để giải quyết vấn đề trước mắt, cũng được coi là khả năng nắm bắt thành công.

37. Lấy lòng hư vinh làm động lực tiến thân

Con thân yêu!

Mấy hôm trước con đã hỏi cha có biết việc yêu đương của con hay không? Nghe con hỏi thế cha bất giác mỉm cười. Một tháng nay, sợ rằng đến con vật cưng trong nhà cũng cảm thấy sự thay đổi khác thường của con. Thứ sức sống dồi dào rực rỡ như cây mới đâm chồi ấy trừ khi là người chậm hiểu mới không biết được nguyên nhân của sự thay đổi ấy là gì. Đương nhiên, khi con nói với cha điều này, cha cảm thấy rất vui. Cha để ý thấy rằng, tuy con vẫn chưa kiểm soát được tình cảm của mình, vẫn có một chút e dè nào đó đối với chuyện tình cảm, nhưng khi con chìm đắm trong niềm vui ấy con đã thể hiện được những tình cảm ấm áp nhất. Thực tế

Chúng ta không cần lo lắng, nếu con cảm thấy sự mơ hồ, cảm nhận được mình đang chìm đắm trong thế giới tình cảm nhưng không thể nào nắm bắt được cô gái đó, thì cha không thể không nói với con rằng đó chính là tình yêu. Sức hấp dẫn của tình yêu vô cùng lớn. Cô ấy mang lại cho con vẻ đẹp về ngoại hình, niềm vui và cảm giác hạnh phúc không gì sánh được, những cảm giác ấy đôi khi thật khó đoán biết! Tình yêu là thứ tình cảm đẹp đẽ, rực rỡ nhất của con người. Tình yêu là thứ thuốc quý chữa lành mọi vết thương, đó cũng là thiên thần xuất hiện ở bất cứ nơi nào trên thế gian. Nơi nào tràn ngập tình yêu thì nơi đó sẽ ngập tràn sự bao dung, yêu thương, dịu dàng và khát vọng.

Những người trẻ tuổi luôn hi vọng được kết hôn với người mình yêu thương và sống bên nhau trọn đời. Niềm khát vọng tự nhiên ấy luôn khiến giấc mơ cả đời của chúng ta trở nên đẹp đẽ và hài hòa hơn. Tuy nhiên, mơ ước luôn phải đi liền với thực tại. Có những người trẻ tuổi vì muốn trốn tránh sự gò ép của gia đình mà trốn tránh kết hôn; có những người vì chìm đắm trong sự tuyệt vời của hôn nhân đã vội vã dắt tay nhau tới thánh đường... những người trẻ tuổi thường đi tới hôn nhân bởi những lý do không chính xác ấy.

Nhưng hôn nhân không phải là không có trở ngại và rủi ro. Chỉ cần tình yêu khắc phục được hết những khó khăn ấy tình yêu sẽ giống như cội nguồn của dòng suối, từ mạch nguồn ấy luôn chảy mãi dòng chảy của tình yêu. Nhà văn John Philip Marchand đã nói: “Ở Boston, hôn nhân là sự nghiệp đầy nghiêm túc và trang trọng”. Đây quả là lời ngọc ý vàng! Cha nghĩ hôn nhân không chỉ là một sự nghiệp mà ta có thể bắt đầu bất cứ khi nào, thậm chí đó không phải là việc có thể cho là điều đương nhiên. Trước khi kết hôn, con cần phải thử nghiệm sự sâu sắc sức mạnh của tình yêu.

Thực tế trước khi kết hôn con phải tạm thời gạt bỏ những niềm vui mà tình yêu mang lại, quan sát đối tượng sẽ kết hôn với mình bằng cái nhìn khách quan nhất, xem xét những đặc điểm và bản chất thực của

người con gái ấy. Con người luôn u mê đầu óc vì tình yêu, niềm vui mang tới những đổi thay lớn trong tính cách của con người. Con người ta khi yêu sẽ bắt đầu biết quan tâm tới người khác, lắng nghe người khác, trở nên tỉ mỉ, hòa nhã, nhiệt tình hơn. Nhưng lòng nhiệt tình ấy sẽ nguội lạnh dần theo thời gian của cuộc hôn nhân. Giống như trên những bức tường rêu phong, theo thời gian sẽ có muôn vàn những cành dây leo đầy sức sống, nhưng chỉ cần ánh sáng dần mất đi, chúng sẽ trở thành những cây khô không sức sống.

Những điều hoa mỹ giống như lớp vàng mạ bên ngoài, cuối cùng rồi cũng mất đi. Những việc như thế này đã xảy ra rất nhiều rồi, khi các con sống bên nhau một khoảng thời gian, hai bên sẽ hiểu rõ về nhau.

38. Thể hiện sự cảm ơn chân thành nhất

Con thân yêu!

Hôm qua, khi nhìn thấy con yêu của con, trong lòng cha cảm thấy vui mừng vô hạn! Nhìn thấy đứa cháu đáng yêu của mình, cha đã nhớ tới đứa con đầu tiên của cha - đó chính là con, con trai của ta. Khi ôm con trong tay, cha như chìm đắm trong cảm giác hạnh phúc diệu kì mà thiêng liêng, cho tới tận ngày hôm nay cha vẫn không sao quên được cảm giác ấy. Nếu chúng ta có thể chia sẻ cảm giác diệu kì ấy thì sự vui mừng đó càng sâu sắc hơn. Nghe mọi người nói lần đầu tiên con nhìn thấy con của con chào đời, đầu óc con căng ra như sắp nổ. Có lẽ con sẽ nhanh chóng thích nghi với sự thay đổi này. Sự ra đời của đứa bé sẽ thay đổi hoàn toàn cuộc đời con, chỉ cần nghe tiếng khóc oa oa của đứa bé thì con sẽ không có thời gian để ngủ, mà sẽ phải thay bỉm, pha sữa và dỗ dành nó. Nhưng con đừng lo mình không làm tròn trách nhiệm, thương để đã dành cho những người cha người mẹ đức tính kiên nhẫn và tinh thần chịu đựng phi thường. Sự kiên nhẫn và tinh thần ấy sẽ theo con cho tới khi con gái của con lớn lên trong vòng tay yêu thương của hai vợ chồng con, và trở thành một thiếu nữ giỏi giang độc lập.

Đứa bé chỉ cần sự yêu thương và dỗ dành của con. Bản thân bé sẽ cảm nhận được sự hiện hữu của tình yêu các con dành cho bé. Chúng ta không cần đi sâu nghiên cứu xem một đứa bé đến bao nhiêu tuổi mới có thể hiểu được tình yêu là gì, rất nhiều nhà tâm lý học cho rằng càng dành sự yêu thương cho trẻ nhỏ càng sớm càng tốt. Trẻ sơ sinh nhỏ bé như vậy, hoàn toàn không có khả năng gì, chúng chỉ cần cảm giác an toàn. Bởi thế con cần phải biến những lời nói của con thành tình yêu, luôn ôm ấp đứa bé trong lòng dỗ dành vỗ về nó, dần dần con sẽ mang tới cho con gái của con cảm giác ấm áp và an toàn.

Đây là giai đoạn sâu đậm gắn kết nhất của tình cảm cha con. Bây giờ, bé vẫn chưa hình thành tính cách, quan điểm, chưa nhận thức được gì về thế giới này. Trong sáu năm tiếp theo con phải không ngừng duy trì tình cảm cha con quý báu này. Trong cuộc đời con đây chỉ là quãng thời gian ngắn ngủi nhưng đối với con gái con thì đây là quãng thời gian vô cùng quan trọng. Có rất nhiều người đáng thương, họ sống trong những tâm tư tình cảm hỗn loạn bởi tuổi thơ họ không nhận được sự yêu thương và giáo dục đúng mức, hoặc khi lớn lên họ phải sống trong những môi trường khắc nghiệt. Có thể do họ thiếu tình yêu thương của cha mẹ hoặc họ bị ngược đãi, phải lớn lên trong sự sợ hãi, ghẻ lạnh của người đời và trở thành vật hi sinh cho sự vô trách nhiệm. Đôi khi dưỡng dục con cái là một điều rất khổ cực, nhưng chỉ cần con tỉ mỉ quan sát, con sẽ nhận ra rằng có rất nhiều giây phút hạnh phúc mà chúng ta không thể quên được. Ví dụ như lần đầu tiên con biết cười, lần đầu tiên con biết gọi cha, gọi mẹ, lần đầu tiên con chập chững biết đi, lần đầu

tiên con ngã, lần đầu tiên mọc răng, lần đầu tiên con nhìn thấy ông già Noel... có biết bao giai đoạn phát triển, có biết bao khoảnh khắc đáng để con hồi tưởng, lẽ nào những điều này không đáng để con tận hưởng sao? Việc trao đổi và tìm kiếm phương pháp giáo dục con cái lẽ nào không phải là trách nhiệm và công việc đáng để các bậc cha mẹ làm hay sao? Về việc giáo dục trong gia đình, cha nghĩ rằng tiến hành càng sớm càng tốt. Rất nhiều gia đình đã quên đi việc giáo dục con cái ngay từ khi chúng vẫn còn sống trong gia đình và cuối cùng phải đánh đổi rất lớn. Các con cần phải rèn luyện kĩ năng giáo dục con cái. Tuy nhiên, cách giáo dục tốt nhất là nói cho con cái quan điểm giá trị toàn diện, đạo đức đúng đắn, năng lực tự kiểm soát bản thân một cách vững vàng. Nhà thơ người anh thế kỉ XVIII alexander Pope đã từng viết: “Cành cây khi còn nhỏ bị cong, khi lớn lên chắc chắn sẽ nghiêng”.

Trong quá trình phát triển, đứa trẻ sẽ dần hoàn thiện bản thân bằng cách bắt chước những hành động và việc làm của cha mẹ. Trẻ nhỏ không chỉ bắt chước theo những hành động bên ngoài của cha mẹ, trong tâm hồn ngây thơ của chúng, cha mẹ là người không có điều gì không làm được, đó là người khiến chúng cảm thấy kính nể. Nếu con biết được những điều mà trẻ nhỏ nghĩ con sẽ cảm thấy trọng trách nặng nề trên vai. Trẻ em nói dối thường có nguyên do từ việc cha mẹ chúng nói dối, trẻ em biết lừa gạt người khác luôn có nguyên nhân bởi cha mẹ chúng là người lừa đảo; trong quá trình phát triển trẻ em giống như miếng bọt biển, chúng sẽ hấp thu mọi cử chỉ, hành động, việc làm của người lớn. Nếu con biết được những hành động của con sẽ là tấm gương muôn đời cho con cái thì con sẽ không tùy tiện hành động nữa. Trong cuộc sống con đã xây dựng cho mình một nhân cách sống, con dễ gần, công bằng, chính trực, chăm chỉ, có tính kỉ luật, giàu óc hài hước. Đây chính là hình ảnh của con trong cha, nếu con cũng khen ngợi con gái con chân thành như vậy thì chúng ta sẽ không cần bàn tới hiệu quả của việc giáo dục con cái.

Thực tế, cha có một vài điều muốn nói với con.

Ông bà ta có câu: “Không ai hiểu con cái bằng cha mẹ”, đối với con cái, hành động và việc làm của chúng luôn chịu sự ảnh hưởng gần gũi của cha mẹ, bởi thế không ai có thể thay các con giáo dục chúng. Khi chúng lớn lên các con cũng phải chịu trách nhiệm dạy cho chúng biết thế nào là giới tính, đạo đức, thế nào là lòng tự tôn, thậm chí còn phải cho chúng hiểu về rượu, thuốc phiện và tác hại của chúng, trách nhiệm giáo dục con cái các con không thể chối bỏ cho bất cứ ai. Người làm cha làm mẹ phải luôn xuất hiện kịp thời bên con cái, giúp chúng giải quyết những vấn đề khó khăn, chỉ đường dẫn lối vào đời cho chúng, hướng dẫn chúng học tính dũng cảm chấp nhận thách thức. Giúp con cái phân tích mọi vấn đề, để chúng hiểu cái gì là quan trọng, cái gì là bản chất của vấn đề, nếu chúng hành động như vậy sẽ gặp vấn đề gì?... Con phải giữ được tình yêu và sự tôn kính của con cái đối với con, như thế chúng sẽ không

làm những việc ảnh hưởng tới thể diện của con, mà chúng sẽ nỗ lực hết sức để báo đáp công ơn sinh thành dưỡng dục của cha mẹ.

Con phải quan tâm tới mọi hành động và việc làm của con cái. Ví dụ như việc học hành, các hoạt động giải trí vui chơi, các kì nghỉ, sở thích, các mối quan hệ bạn bè của chúng... con phải quan tâm đến những vấn đề mà con cái con quan tâm nhất, để chúng càng trưởng thành và chín chắn hơn. Khi con của con đến một độ tuổi nhất định, con phải dạy cho chúng những kiến thức nhất định, những điều thường thức trong cuộc sống. Ngoài ra con phải trao đổi với chúng những vấn đề về trách nhiệm, lòng tự tôn trong phạm vi mà chúng lý giải được. Như vậy không chỉ có thể làm tăng tình cảm thân thiết giữa cha và con mà còn có thể giúp chúng học cách tư duy và ghi lại trong tâm trí những điều đẹp đẽ nhất. Có một thứ tình cảm trong quá trình con cái con trưởng thành khó mà duy trì được. Đó chính là sự khoan dung. Đôi lúc những việc làm của con cái sẽ khiến cha mẹ tức giận, tiếp sau đó là cảm giác thất bại trong việc giáo dục con cái, rồi kêu than rằng: “Tôi sai ở đâu? Mọi việc đã xảy ra rồi, mọi việc nên làm thế nào mới đúng?”.

Thực tế nên xuất hiện ngay từ ban đầu để giải quyết tất cả mọi việc mới là điều mà những người làm cha làm mẹ nên làm. Cha mẹ tức giận cũng bởi xuất phát từ tình yêu thương và sự quan tâm đến con cái, nhưng nếu con cái đã biết nhận lỗi sai thì các con cũng đừng nhắc đi lại nhiều lần. Chỉ bằng hãy nguôi giận, kìm chế cảm xúc, xử lý mọi việc. Con cái phạm lỗi đôi khi sẽ dẫn tới những hậu quả nghiêm trọng, làm mất đi sự tin cậy của bạn bè, thậm chí mất cả sự tự tin. Cha mẹ phải giúp đỡ chúng thoát khỏi vũng bùn ấy, giúp chúng trở lại con đường đúng đắn. Nếu gặp phải vấn đề khó giải quyết, con đừng ngại ngần mà hãy tìm đến sự giúp đỡ của chuyên gia tư vấn. Con cái dù sao cũng vẫn là con của chúng ta, chúng ta cũng nên giúp đỡ chúng. Nếu vấn đề nghiêm trọng đến mức như bạn bè đều xa lánh chúng, thì bậc làm cha làm mẹ phải là chỗ dựa vững chắc cho con cái.

Cha đã từng sử dụng cách “hối lộ” để dẫn dắt các con. Khi con còn nhỏ, cha đã từng “hối lộ” con và em trai con. Thực tế có thể coi đó là phần thưởng cho các con khi các con làm điều gì đó đúng đắn. Nhưng con cần thận trọng khi sử dụng cách làm này, đừng để con trẻ cho rằng đó là việc mà cha mẹ nên làm. Đôi lúc lũ trẻ sẽ làm bẩn căn nhà của con, tùy ý làm một số việc nào đó như quyết kem đánh răng khắp mọi nơi, đem đất sét chất đầy trong phòng... Những lúc như thế con đừng mắng nhiếc chúng, chúng là trẻ nhỏ, khi con còn bé con cũng như vậy, hãy nhớ rằng cho dù xảy ra bất cứ việc gì cũng đừng nên chửi mắng con cái. Làm được những điều như cha nói không phải dễ, không phải ai cũng mở lòng lắng nghe trước khi lớn tiếng mắng con trẻ, trẻ con là thế đấy. Thực sự việc nuôi dưỡng một đứa trẻ hạnh phúc nhiều hơn là đau khổ. Giống như cha và mẹ con, cha và mẹ luôn cùng nhau chia sẻ những ngày tháng nuôi dạy con và em trai con. Những cuốn nhật kí ghi lại những khoảnh

khắc của con và em trai con với những việc làm ngộ nghĩnh, chắc cũng thành một chồng dày rồi đấy.

39. Thế nào là tình yêu trong hôn nhân

Con thân yêu!

Thứ bảy tuần trước cha tới nhà con chơi, tiếc là cha không gặp con. Vợ con nói với cha là con phải làm tăng ca, đến thời gian nghỉ ngơi cuối tuần cũng không có. Nghe giọng vợ con có cả chút giận hờn khiến cha cảm thấy không yên. Còn nữa, dạo gần đây khi ăn cơm cùng con, cha vẫn còn nhớ như in thái độ của con với người phục vụ, con hoàn toàn không giống với người đàn ông ôn hòa nho nhã mà cha quen thuộc. Có lẽ trong đầu con bây giờ chỉ toàn công việc, không có thời gian để lo toan những việc khác trong cuộc sống, thậm chí không có thời gian để suy nghĩ về cuộc sống gia đình. Song dù thế nào đi nữa, con không nên chút mọi gánh nặng lên đôi vai vợ con. Thực tế, trách nhiệm của hai con với gia đình đều như nhau, nhưng bây giờ vợ con đang phải gánh vác trách nhiệm của cả hai con.

Cha hiểu hoàn cảnh con bây giờ, công việc của con rất bận rộn. Trước đây cha đã từng nói với con, chăm chỉ làm việc là một biểu hiện của tinh thần tiến thủ, nhưng với vai trò là một người cha đồng cảm với con, cha muốn khuyên con rằng ngoài công việc con còn có gia đình và bạn bè và con đừng quên phải biết giữ cân bằng trong cuộc sống. Con có biết không, khi con vui đầu trong công việc, con đã vô tình đánh mất sự ấm áp và sự quan tâm của bạn bè dành cho con, đánh mất tình yêu của vợ dành cho con. Con có được thành công, có kiến thức nhưng lại mất đi gia đình - điều quý giá nhất. Liệu sự đánh đổi đó có đáng không con?

Cha có một người bạn cảnh sát, mặc dù còn rất trẻ nhưng đã được thăng chức đội trưởng. Tất cả mọi người chúc mừng bác ấy được thăng quan tiến chức, nhưng không ai biết điều này đã tác động lớn tới mức nào đến gia đình bác ấy. Từ đó trở đi bác ấy dành hết thời gian và sức lực cho công việc, hằng ngày ngoài tăng ca, bác ấy cũng hi sinh cả ngày chủ nhật cho công việc. Bác ấy bận bịu cả ngày với công việc và lâu dần đã kéo bác ấy xa cách gia đình, bác ấy không biết mọi người trong gia đình làm gì. Bất luận là đưa con cái đi dã ngoại, đi chơi thể thao hay đi thăm ông bà, chỉ cần nhận được thông báo bác ấy lập tức rời bỏ cuộc sống gia đình. Hai con bác ấy thường xuyên không gặp cha mình, bởi bác ấy luôn thất hẹn với chúng. Đối với con của bác ấy thì việc gặp cha là một niềm khát vọng. Dần dần chúng thường hay đặt những câu hỏi như: "Có phải cha không sống cùng chúng ta nữa không?".

Lâu sau đó chúng không hỏi những câu liên quan tới cha chúng nữa. Chúng đã quen với việc cuộc sống không có hình bóng của cha. Không biết vợ bác ấy đã nhắc nhở bác ấy bao nhiêu lần, mong bác ấy chuyển sang làm việc khác, nhưng bác ấy đã từ chối, vì muốn gia đình được sống tốt hơn một chút, bác ấy phải không ngừng nỗ lực, cố gắng. Bác ấy cho rằng chỉ cần vợ mình ở nhà chăm sóc gia đình là được. Nhưng vợ

bác ấy không chấp nhận ý kiến này, thậm chí còn muốn đưa con cái rời bỏ ngôi nhà họ đang sống. Cũng may vợ bác ấy không phải người không biết trước biết sau, nên đã không nói ra câu muốn bỏ nhà ra đi. Bởi vợ bác ấy hiểu rằng, bất cứ làm việc trong nghề nào cũng có áp lực. Thực tế nếu vì công việc mà vứt bỏ gia đình thì cuối cùng sẽ trắng tay. Hơn thế, với con cái, có một gia đình giàu có nhưng không đầy đủ tình cảm không thể bằng có một gia đình hạnh phúc ấm êm, cho dù không giàu có cũng không sao.

Trước khi giải quyết được vấn đề này, ai cũng phải nhận nhận, chịu đựng những rủi ro và khó khăn trong một khoảng thời gian, ai đi qua những việc như thế đều cảm thấy không vui. Thật may mắn là sau này nếu có xảy ra vấn đề như thế, các con sẽ có hướng giải quyết. Con người là một loài động vật xã hội, sống tới già và học hỏi tới già, hơn thế nữa những kiến thức trên thế giới này có học cả đời cũng không thể hết. Ví như âm nhạc, không có những quãng ngắt trong giai điệu thì không thể nghe thấy những âm thanh vui tươi được. Trong cuộc sống thường nhật của con, đã bao giờ con muốn nghiên cứu chủ đề quan trọng này chưa? Khi con bận rộn với công việc, vợ con đã cố sức để làm tròn bốn phận ở công ty cũng như trong gia đình, vợ con đã nỗ lực để cân bằng giữa công việc với gia đình. Cho dù như thế, 80% thời gian vợ con đều dành gánh vác công việc gia đình, nếu vợ con không yêu con tha thiết thì sẽ không bao giờ nỗ lực như thế.

Vợ con đã nỗ lực để duy trì hạnh phúc gia đình mà không đòi hỏi bất cứ điều kiện nào, cha cho rằng đó là một người vợ tốt. Nhưng con cũng đừng vì thế mà cho rằng người ta sẽ mãi gánh vác sự phân công trách nhiệm không công bằng ấy trong gia đình. Phân công trách nhiệm trong gia đình là một điều quan trọng trong hôn nhân. Nếu con và vợ con đổi chỗ cho nhau, để con gánh vác cả hai nhiệm vụ là công việc và gia đình, con sẽ nghĩ thế nào? Một cuộc sống hoàn thiện phải có cả công việc, vợ và con cái, nhưng vì con quá chú tâm vào công việc nên đã để công việc chiếm trọn khoảng thời gian của con.

Vợ con chắc hẳn rất mong con lấy lại được cân bằng trong cuộc sống. Cho dù sự cân bằng đó chỉ là trong ngày thứ bảy nghỉ ngơi, con có thể giúp đỡ vợ con một chút trách nhiệm gia đình. Nhưng con đã quen với việc làm tăng ca ngày thứ bảy, bởi thế con đã bỏ lỡ không chỉ thời gian để nghỉ ngơi, mà còn đánh mất cả thời gian để đoàn tụ với gia đình, bạn bè, và con sẽ không bao giờ lấy lại được những khoảng thời gian đã mất ấy. Có lẽ con sẽ cho rằng tiền bạc con có được trong công việc sẽ lấp hết thiếu sót ấy, nhưng thực tế điều này giống cảm giác thỏa mãn thích thú như sau khi ăn xong chiếc bánh ga tô sô-cô-la, chỉ đến khi tăng cân mới hối hận nhưng hối hận cũng đã muộn.

Cha hi vọng rằng con có thể tổ chức một cuộc họp gia đình xem nên làm thế nào để cân bằng giữa vợ, con cái, và công việc. Cha mong được nhìn thấy con đưa lũ trẻ tới nhà trẻ, đi khám nha khoa, dỗ chúng ngủ,

đưa chúng đi học piano, và cha cũng hi vọng được thấy con đưa gia đình đi chơi vào ngày cuối tuần, nhìn thấy con gặp gỡ bạn bè. Có lẽ thật khó để giảm thời gian làm việc. Nhưng nếu con cho rằng việc này đáng để làm thì con phải cố gắng.

40. Làm thế nào để trở thành người cha người mẹ tốt?

Con thân yêu!

Trước đây cha và con đã từng đề cập đến vấn đề giao tiếp giữa người với người trong xã hội. Bây giờ, kết hợp với những kinh nghiệm và hiểu biết về tâm lý con người của cha trong bao năm qua, cha muốn cùng con trao đổi về sự giao tiếp giữa người với người trong xã hội, khi giao tiếp xã hội ta nên giữ thái độ thế nào.

Khi giao lưu với những nhân vật kiệt xuất, nếu bản thân ta không thấy vui vẻ thoải mái thì hãy coi đó là những người không đáng để ta giao lưu.

Con vẫn còn nhớ chuyến du lịch tới Thụy Sĩ của con chứ? Sự nhiệt tình khoản đãi của những người bạn bản xứ đã khiến con vui mừng khôn xiết. Khi ấy cha đã viết thư cảm ơn sự giúp đỡ những người bạn con đã dành cho con, hi vọng con cũng hành động như cha. Nếu khi ấy họ để lại những ấn tượng sâu sắc trong con, vậy thì con cũng càng phải có những hành động thích hợp để đáp lại đối phương, cho dù chỉ là một cử chỉ thân mật nào đó cũng khiến người khác cảm thấy vui mừng.

Chúng ta luôn thật lòng yêu thương và quan tâm tới bạn bè, hi vọng họ được hưởng sự bình an và luôn vui tươi, mong muốn đầy thiện chí ấy chính là nguyên tắc trong quan hệ giữa người với người. Muốn giữ mối quan hệ với mọi người, cần xây dựng tình bằng hữu, nếu không có tình cảm này con sẽ không thể làm bạn bè con cảm thấy vui. Nếu có được tình cảm này, con sẽ có thể giao lưu với bạn bè một cách đỉnh đặc, tự nhiên. Cha cho rằng ai cũng có mong muốn làm người khác vui, nhưng trong quá trình giao lưu, thực sự không biết nên làm thế nào để người khác cảm thấy vui, những người có thể làm được điều này cũng không nhiều con ạ.

Trong mỗi quan hệ giữa người với người, không có nguyên tắc nào là bất biến, chỉ có một nguyên tắc duy nhất có thể áp dụng trong mọi hoàn cảnh, ấy là: có sự tương tác. Nếu con hiểu được nguyên tắc này và vận dụng nó một cách linh hoạt, con có thể khiến bạn bè con lúc nào cũng cảm thấy vui vẻ, hạnh phúc. Vậy cụ thể ta nên làm thế nào? Con không nên tự độc thoại với bản thân. Nhanh mồm nhanh miệng đúng là một điều tốt, nhưng nếu vì thế mà thao thao bất tuyệt thì không phải là hành động đẹp. Trong những hoàn cảnh buộc phải trình bày dài dòng, con cũng đừng khiến mọi người cảm thấy khô khan vô vị. Cho dù là người có tài ăn nói, mồm mép tép nhảy thì cũng nên nói ăn nói ngắn gọn, dễ hiểu, dẫu sao nói chuyện không phải là sự độc thoại của một người mà cần có sự đáp trả của người đối diện. Trong những hoàn cảnh giao tiếp, nhiệm vụ của con là phải điều tiết khả năng bản thân. Cha thường thấy những người vì muốn thể hiện khả năng ăn nói của mình mà diễn thuyết tới mức nước bọt bắn vào cả người đối diện. Khi những người

xung quanh chưa tỏ ra chán nản, họ vẫn chộp lấy một ai đó - thường là những người ngồi im lặng, nếu không cũng là những người ngồi ở ghế bên cạnh - để tiếp tục thao thao bất tuyệt. Hành động ấy được xem là lịch sự ư? Đó là cách nói chuyện sáng suốt sao?

Còn nữa, con phải biết lựa chọn những nội dung khác nhau trong những hoàn cảnh khác nhau. Ở những cuộc tụ họp so với việc bàn chuyện thiên văn địa lý, lịch sử chính trị, thà rằng con nói tới những vấn đề liên quan tới thời thượng, thời tiết thì còn tốt hơn, những điều này sẽ làm không khí vui vẻ hơn, khiến mọi người đều thấy thoải mái. Đôi khi ta cũng cần những câu chuyện hài hước, tuy những chủ đề này không có ý nghĩa gì, nhưng đó là lại chủ đề bàn luận chung của mọi người. Trên bàn đàm phán, rất khó tránh khỏi bầu không khí căng thẳng, khi ấy nếu ai đó nói ra những lời nói dí dỏm, thì những lời nói ấy không những không khiến người ta hiểu lầm, mà ngược lại còn là sách lược điều khiển hoàn cảnh cao tay. Với những hoàn cảnh khác nhau nên chọn những chủ đề thảo luận khác nhau, cha cũng đã từng nói với con, nhưng cha cho rằng điều này không cần người khác nhắc nhở con mới lĩnh hội được, kiến thức thường thức này con có thể bắt gặp ở bất cứ đâu trong cuộc sống. Trong cuộc sống không ai nói chuyện với tất cả mọi người chỉ bằng một chủ đề duy nhất. Nhà chính trị có những chủ đề của nhà chính trị, nhà nghệ thuật có chủ đề của nhà nghệ thuật, phụ nữ có chủ đề thảo luận của phụ nữ. Nếu con có kinh nghiệm sống phong phú, con có thể khống chế mọi tình huống dễ như trở bàn tay. Con đừng cho rằng đây là sự lấu cá, đó chính là chất bôi trơn tạo nên bầu không khí ôn hòa, thân thiện. Con người không cần điều khiển hoàn cảnh, chỉ cần thuận theo hoàn cảnh là được. Một người linh hoạt, đôi lúc tỏ ra đạo mạo, lễ độ, lúc lại phóng khoáng, thoải mái, thậm chí có lúc lại tỏ ra suồng sã một chút. Chỉ cần đối phương là người có đức hạnh, không cần con phải gắng sức tìm kiếm những chủ đề nói chuyện đặc biệt, sự giao lưu giữa các con cũng sẽ tuôn chảy dạt dào như suối nguồn. Nếu thiếu tự tin mà lúc nào cũng bàn luận về bản thân mình như thế nào, thì thà rằng cứ giữ thái độ im lặng còn hơn.

Trong những tập thể với những ý kiến bất đồng, con phải tránh tạo ra những chủ đề đối lập. Khi thảo luận nếu nhận thấy không đi đúng chủ đề con cần kịp thời điều chỉnh nội dung, để tránh dẫn tới những hậu quả không vui.

Đừng để nội dung cuộc trò chuyện xoay quanh bản thân. Biểu hiện ngu ngốc nhất trong những buổi tụ họp là để nội dung bàn luận xoay quanh bản thân. Dù là ai, chỉ cần nhắc tới những vấn đề liên quan tới bản thân rất dễ thao thao bất tuyệt, hành động ấy sẽ để lại những ấn tượng không mấy vui vẻ cho mọi người. Trừ phi là một người bị lòng hư vinh dẫn lối mới đem bản thân mình ra làm tiêu điểm của chủ đề bàn luận. Trong buổi trò chuyện nếu đột nhiên nhắc tới những việc có liên quan tới bản thân, sẽ khiến người ấy tự cao tự đại. Còn có những người

sẽ tự đánh giá về bản thân bằng thái độ tự cho mình là kẻ thông minh, ví như khi tất cả mọi người bàn luận về những hành vi, việc làm không chính đáng, anh ta sẽ liệt kê ra những việc mà anh ta làm để tạo nên sự khác biệt: “Hành động như thế là quá ngốc nghếch. Tôi không bao giờ làm như vậy”, “Nếu phải chịu oan ức, bất luận thế nào tôi cũng phải đấu tranh chứng minh cho sự trong sạch của bản thân tới cùng”.

Trên thực tế xuất phát từ lòng hư vinh hoặc sự tự tôn, con người ta khi bị đánh giá một cách phiến diện sẽ luôn có hành động biện bạch cho bản thân và thể hiện rõ thái độ kiên quyết phải tìm ra lí lẽ ngọn ngành sự việc. Nhưng hành động này thật nông cạn và thiếu hiểu biết biết bao! Còn có những người khi nói về bản thân mình luôn giữ thái độ hạ thấp bản thân, họ sẽ luôn tỏ ra ngoan ngoãn vâng lời, e thẹn, do dự, họ kể lể rằng bản thân họ bất hạnh như thế nào, thương để sẽ là người làm chứng rằng họ chỉ là kẻ yếu đuối... cha thực sự không biết vì sao họ lại hành động như vậy. Cho dù mọi người có biết rằng anh ta là kẻ yếu đuối thì có làm sao? Sự đồng tình của mọi người không giúp gì được cho anh ta, thậm chí mọi người còn không biết nên giúp đỡ anh ta như thế nào. Những người như thế luôn làm những việc ngốc nghếch nhưng sẽ chẳng bao giờ anh ta tỉnh ngộ, kết cục của những việc làm này chúng ta cũng không cần phải bàn tới nữa bởi ai cũng có thể hiểu.

Những người đầy khiếm khuyết cho dù họ thành công chẳng qua đó cũng chỉ là sự may mắn. Họ nhìn thấy hiện thực rõ mồn một và họ không thể thay đổi được, họ cùng quần quá hóa liều mà đấu tranh tới cùng. Có lẽ con sẽ nghĩ ngờ không biết trong thực tế có xảy ra những điều như vậy hay không? Nhưng nếu con chú ý quan sát tỉ mỉ những người xung quanh con sẽ nhận thấy rằng những điều cha nói không phải là giả dối.

Không ai thích những người “mèo khen mèo dài đuôi”.

Có những người rõ ràng là những cao thủ trong việc tự tăng bốc bản thân, họ tăng bốc bản thân khéo tới mức không để lộ bất cứ kẽ hở nào để người khác nhận ra, họ che giấu sự trỗi dậy của lòng hư vinh. Nhưng khi họ gặp những kẻ khiêu khích họ sẽ lộ chân tướng, họ tự tăng bốc mình mà chẳng để ý tới bất cứ điều gì. Có những người vì muốn nghe người khác ca tụng mình nên đã tăng bốc rằng bản thân mình thế này thế nọ. Nhưng cho dù tất cả những điều mà họ nói ra đều là sự thật thì cũng không bao giờ họ nhận được một câu tán dương ca ngợi từ người khác.

Ví dụ như, bản thân anh ta là người thân thuộc hoặc thế hệ sau của một nhân vật nổi tiếng nào đó, cha của anh ta là ai, ông nội của anh ta là ai, dường như anh ta cũng là một người nổi tiếng, nhưng trên thực tế những người thuộc thế hệ trước có là người nổi tiếng hay không cũng không có quan hệ gì tới anh ta. Với những người dựa vào danh tiếng gia đình để nhận được sự tôn trọng của người khác con không cần phải gặp mặt họ, cho dù tất cả những điều anh ta nói có là sự thật hay không thì

cũng có nghĩa lý gì đâu? Những người ba hoa về việc mình có thể uống năm hay sáu chai rượu thì nếu không phải kẻ có động cơ không bình thường thì cũng là người nghiện rượu, sớm muộn gì cũng vì rượu mà gây ra chuyện thị phi hoặc rồi cũng bị bệnh gan vì thói nghiện rượu ấy.

Lòng hư vinh dẫn lối khiến con người ta luôn làm những việc ngốc nghếch, nhưng hành động khoa trương của anh ta không chỉ nói lên rằng anh ta không phải là một người nổi tiếng mà ngược lại còn hạ thấp địa vị và hình ảnh của anh ta trong mắt mọi người. Bởi thế sự张扬 bốc khoa trương chỉ làm lộ rõ sự nông cạn và thiếu hiểu biết của một con người.

Ưu điểm sẽ không bị nhấn chìm bởi sự im lặng.

Để tránh khuyết điểm con đừng bàn luận về bản thân. Khi phải kể về những điều bản thân con đã trải qua, con cần đặc biệt chú ý đến những câu từ con phát ngôn để tránh người khác cảm thấy không hài lòng. Nhân cách cao thượng hay thấp hèn không có quan hệ quá lớn tới sự lương thiện hay độc ác. Vì thế không cần bản thân con phải cố gắng chứng minh điều này, hơn nữa cha sợ rằng không có ai tin những điều mà một ai đó tự đánh giá về bản thân mình là sự thật. Hành động cố gắng che giấu khuyết điểm, để bộc lộ ưu điểm cũng sẽ làm cho khuyết điểm càng hiện rõ hơn. Nếu con im lặng, trái lại sẽ khiến người ta cho rằng con nhất định sẽ có những sở trường, ít nhất mọi người sẽ nghĩ con là người đường hoàng lễ độ, cử chỉ tao nhã. Cho dù có bị ai đó cười nhạo cũng không ảnh hưởng tới sự đánh giá của mọi người đối với con. Ngược lại những kẻ muốn giành được sự đánh giá cao từ người khác mà phải dùng tới những lời nói không chân thật sẽ chỉ mang tới hậu quả xấu. Chỉ cần con cố gắng không bình luận về bản thân con sẽ không gặp phải những tình huống khó khăn như thế.

41. Cân bằng cuộc sống hôn nhân

Con thân yêu!

Một người có tư tưởng mờ ám, tính cách không rõ ràng rất khó nhận được sự đánh giá cao từ người khác. Họ luôn khiến mọi người xa lánh, đồng thời họ cũng không bao giờ tâm sự với người khác về những bí mật của bản thân. Những người có tài năng thực sự không phải là những người có vẻ ngoài kiêu ngạo, họ là những người khiêm tốn, với vẻ bề ngoài giản dị, bất cứ ai đều có thể gần gũi với họ. Cử chỉ của họ chân thành. Họ biết nhìn xa trông rộng và luôn cư xử một cách thẳng thắn. Chúng ta luôn sợ người khác biết được ý nghĩ của ta khi ta giao lưu với mọi người, để rồi ta tự khép lòng mình, thực sự hành động này chẳng qua chỉ do cảm giác tự ti đang đưa đường dẫn lối ta. Chỉ khi con giao lưu một cách thẳng thắn với mọi người, con mới dần khắc phục được nhược điểm này.

Khi con giao lưu với mọi người, cha hi vọng con có thể dùng đôi mắt của mình để quan sát và lắng nghe chứ không phải chỉ dùng đôi tai. Nếu con không nhìn thẳng vào người đối diện sẽ làm cho người đối diện nghĩ rằng trong lòng con có điều gì đó xấu xa. Lúc ngẩng đầu nhìn trần nhà, lúc đưa mắt nhìn phong cảnh bên ngoài, lúc lại nghịch những món đồ chơi nhỏ trong tay. Đây đều là những hành động không lịch sự, ít nhất đó cũng không phải những hành động nói lên sự tôn trọng của con với người đối diện. Nếu người đối diện với con là một người có lòng tự tôn cao, rất có thể vì thế họ sẽ tức giận và tỏ ra không vui. Cha đã nhiều lần nhắc nhở con rằng hành động đó không chỉ làm tổn thương, ảnh hưởng tới những suy nghĩ không tốt về con trong lòng mọi người, mà con còn mất đi cơ hội để quan sát và tìm hiểu người đối diện. Cha cho rằng để hiểu một ai đó thì việc quan sát còn tin cậy hơn là con lắng nghe họ. Bởi rất dễ dùng lời nói để che giấu hành động nhưng cặp mắt thì không biết nói dối.

Đừng bao giờ làm tổn thương người khác. Mọi người đều có hứng thú, thậm chí những người xung quanh sẽ không kìm chế được cảm giác mê hoặc, họ sẽ tuyên truyền hay bàn luận về vấn đề này, nhưng con đừng bao giờ hành động như họ và càng không được tỏ ra nhiệt tình với những việc như thế. Con hãy thử suy nghĩ xem việc làm ấy có chút lợi ích nào không - ngoài việc làm tổn thương người khác ra thì dường như hành động này không mang lại bất cứ điều tốt đẹp nào.

Vẻ mặt tươi cười, ôn hòa là minh chứng tốt nhất cho nhận xét rằng con là một người được giáo dục tốt. Những buổi họp mặt ở chốn đông người không thích hợp cho những tiếng cười hả hê, đặc biệt nếu con cười to bởi những việc nhỏ nhặt vô nghĩa sẽ không chỉ là hành động thiếu tế nhị mà còn khiến người khác có cảm giác khó chịu, gây phản cảm. Một người có tầm nhìn xa trông rộng sẽ biết cười đúng lúc và sẽ

không làm mọi người mất vui. Con đừng để bị tiêm nhiễm vào mình những hành vi thấp hèn, cười vì những việc không đáng để cười. Ví như một ai đó đang định ngồi xuống nhưng ghế của họ không biết bị kéo đi từ lúc nào. Khi họ ngã xuống đất, những tiếng cười xung quanh rộ lên như cơn hồng thủy, hành động cười trên sự đau khổ của người khác thật thấp hèn và vô nghĩa biết chừng nào! Thế mà vẫn có những người cười không ngớt vì điều ấy. Bởi thế những người có suy nghĩ nông cạn không bao giờ có hứng thú để mở mang hiểu biết của bản thân, làm phong phú tâm hồn, hưởng thụ niềm vui thực sự. Đương nhiên, những hành vi của họ là minh chứng rõ nhất cho bản chất của họ.

Chỉ cần nỗ lực một chút là có thể sửa được khuyết điểm hay cười cợt một cách ngốc nghếch. Mọi người không nóng lòng thay đổi thói quen này, bởi mọi người vẫn thường cho rằng đó là một niềm vui, là biểu hiện của sự lạnh mạnh và chí tiến thủ. Đáng tiếc rằng họ đều không nhìn thấy sự đáng thương và ngốc nghếch trong hành động đó. Có lẽ những hành động tưởng chừng vô ý này lại hạ thấp vị thế của bản thân họ trong mắt người khác. Một người bạn của cha là bác Walla, khi nói chuyện, lúc nào bác ấy cũng vừa cười vừa nói, nếu không cười bác ấy sẽ không nói được điều gì. Mặc dù bác ấy là người có đạo đức cao thượng, nhưng lần đầu gặp bác ấy, ai cũng cảm thấy không quen với cách cư xử này. Thực tế đây là một nhược điểm không thể khắc phục được của bác ấy. Rất nhiều người trẻ tuổi khi bước chân vào xã hội, trong vô thức họ hành động một cách rụt rè như thể đang che giấu điều gì, dần dần những hành động ấy trở thành thói quen. Có rất nhiều người có những hành động như vuốt tóc, xoa cằm, gãi mũi một cách vô ý thức, đó đều là những hành động trong lúc hoang mang khi họ còn trẻ, và những hành động ấy còn tàn dư tới giờ. Những hành động ấy không phải là một điều gì đó xấu xa, nhưng nó sẽ để lại những ấn tượng không tốt trong lòng mọi người, tốt nhất con nên tránh những thói quen xấu này.

42. Nguyên tắc giao tiếp

Con thân yêu!

Trong một tập thể tất yếu sẽ tồn tại những câu chuyện hài hước. Bởi tập thể chính là một miền đất để những câu chuyện ấy sinh sôi nảy nở. Mỗi tập thể có những hoàn cảnh riêng, vì thế sẽ sản sinh ra những sự hài hước đặc sắc. Cũng như thực vật có thể tồn tại ở một nơi nào đó, nếu di chuyển chúng tới khu vực khác chúng sẽ khó tồn tại. Sự hài hước cũng như vậy, nếu sự hài hước mất đi vùng đất phát triển là tập thể thì nó cũng mất đi sức sống. Không có gì có thể khiến con ngưng ngưng hơn là việc khi con kể một câu chuyện cười mà không ai hiểu nội dung câu chuyện đó, con sẽ cảm thấy càng ngưng ngưng hơn khi mọi người yêu cầu con giải thích về nguồn gốc câu chuyện và con không thể không đưa ra câu trả lời, đương nhiên không cần nói ai cũng hiểu sự mất hứng và ngưng ngưng của mọi người lúc đó.

Con đừng bao giờ tuyên truyền những sự việc xảy ra trong tập thể này với một tập thể khác, cho dù đó có là một việc không quan trọng đi chăng nữa, nhưng khi con tuyên truyền câu chuyện đó rất có thể sẽ gây ra những sự việc hết sức nghiêm trọng.

Cha nhắc nhở con điều này là vì muốn con tôn trọng lễ nghi. Những câu chuyện, những chủ đề mà con nghe được trong tập thể này thì đừng bao giờ nói ra miệng khi con đang đứng trong tập thể khác, đó là giao ước ngầm trong cuộc sống. Nếu con tùy tiện tuyên truyền thông tin từ tập thể này sang tập thể kia chỉ khiến con mất đi sự chào đón từ mọi người. Về điều này cha có hai lời khuyên dành cho con:

“Người ba phải” sẽ không thể có vai trò quan trọng trong tập thể. Trong bất cứ tập thể nào đều có những người ba phải, họ có thể tham gia vào tập thể bởi họ là người ba phải. Nếu con tỉ mỉ quan sát họ, con sẽ thấy họ không chỉ thiếu sức hấp dẫn, trên người không có vật gì đáng giá, ý chí yếu hèn, thậm chí không có ý chí chủ quan, và thiếu khả năng phán đoán suy xét. Họ tùy tiện phụ họa theo và đồng tình với mọi ý kiến, thậm chí những ý kiến ngu ngốc và sai lầm đôi lúc cũng nhận được sự hoan nghênh từ họ. Chỉ có những người không có chút sở trường nào mới làm những việc ngốc nghếch ấy, cha chắc rằng con cũng không đồng tình với những người này. Nếu con muốn có chỗ đứng vững trong tập thể nào đó, con phải giữ vững lập trường. Đừng vì những ý kiến bên ngoài mà thay đổi chủ kiến ban đầu của con. Nhưng đồng thời con cũng cần chú ý đến cách con thể hiện chủ kiến. Một người có thái độ đoan chính, có óc hài hước mới là người quân tử. Bây giờ con tỏ ra khoan dung độ lượng đưa ra những lời bình luận thì cha nghĩ còn quá sớm, bởi con không có ưu thế về tuổi tác.

Làm thế nào để có thể tỏ ra ôn tồn hòa nhã với tất cả mọi người, kỹ năng này con cần không ngừng luyện tập, ôn hòa là một thái độ không

thể thiếu. Trong một môi trường sống hòa thuận chúng ta hoàn toàn có thể bỏ qua những khuyết điểm nhỏ, những từ ngữ giả tạo nhằm che đậy khuyết điểm của ai đó, bởi những điều này không gây ảnh gì lớn, thậm chí ta còn chấp nhận những lời lời tán dương tích cực. Những người được khen sẽ cảm thấy vui vẻ, cho dù bản thân họ cảm thấy có giá nhưng họ sẽ tự khuyến khích bản thân mình tiến bộ hơn nữa.

Học cách tán dương người khác là một cách làm hay. Trong bất cứ một tập thể bao giờ cũng xuất hiện một người có khả năng chi phối mọi vấn đề của tập thể ấy, họ có cách nói chuyện, cách ăn mặc và thái độ đúng mực. Nếu là phụ nữ thì đó chắc chắn là một nhân vật ưu tú có diện mạo, trí tuệ, tài hoa, thời thượng; nếu là đàn ông thì chắc chắn là người biết thu hút người khác bằng sức hấp dẫn của mình. Nhưng cho dù là phụ nữ hay đàn ông đều không thể sánh được với những người biết dựa vào khả năng của mình để thu hút người khác. Khi biết bao ánh mắt của mọi người đổ dồn về phía anh ta, mọi người có thể cảm nhận được sự uy nghiêm và những điểm khác biệt của anh ta, nếu anh ta khác biệt hẳn với mọi người chắc chắn sẽ nảy sinh đối lập với tập thể và để lại hậu quả không tốt.

43. Quân tử không cần trọng sẽ không giữ được sự uy nghiêm

Con thân yêu!

Nếu con nói với một ai đó rằng, bữa tiệc hôm nay con đã chuẩn bị loại rượu đặc biệt cậu ta yêu thích hoặc vì cậu ta mà con đã không mời người mà cậu ta không thích tới, cậu ta sẽ cảm thấy tình cảm thân thiết và sự quan tâm của con. Những sự quan tâm nhỏ bé trong cuộc sống luôn khiến ta khó quên. Nếu biết rằng bạn con không thích một thứ gì đó nhưng con lại không cẩn thận phạm phải điều này sẽ khiến bạn con cho rằng con khinh thường cậu ấy, thậm chí vì thế mà cắt đứt quan hệ với con. Con người dường như luôn đặc biệt quan tâm chú ý tới những việc nhỏ bé ấy và luôn ghi nhớ mãi sự quan tâm ấy trong lòng.

Con có nhớ cảm giác phấn khởi và vui mừng thế nào khi người khác quan tâm tới con? Con hãy nhớ kĩ điều này, việc làm ấy có thể sẽ làm thỏa mãn lòng hư vinh của con người. Mọi người luôn thích được tán dương nhưng không thích bị chỉ trích; con người luôn thích cảm giác vui vẻ hạnh phúc chứ không phải thích bị chọc tức; con người thích bản thân được người khác yêu mến chứ không phải bản thân bị mọi người xa lánh. Chỉ cần con là người biết quan sát tỉ mỉ con cũng nhận thấy con cũng có những sở thích như họ. Nếu có người quan tâm chăm chút con, con cũng sẽ yêu mến người ta, cho dù người ta có làm gì cho con thì con cũng đều cho rằng hành động đó xuất phát từ mục đích tốt đẹp. Đó là bản năng của con người. Bởi thế cha có vài lời khuyên cho con.

Khi khen ngợi người khác con phải khen ngợi những điểm tốt của họ.

Nếu con muốn kết giao với ai đó, con hãy quan sát sở thích, ưu điểm, khuyết điểm của anh ta, tìm thấy những điểm mà anh ta thực sự muốn người khác ca ngợi. Bất cứ ai cũng có ưu điểm thực sự và ai cũng có những điểm muốn người khác ca ngợi. Nếu ưu điểm của anh ta được mọi người khen ngợi, anh ta sẽ cảm thấy rất vui; và khi con làm anh ta thỏa mãn những điều anh ta muốn được người khác khen sẽ khiến anh ta phấn khích và thỏa mãn tột độ. Cũng giống như người hành khất trên sa mạc bỗng tìm được con suối. Giáo chủ richard liu là một chính trị gia kiệt xuất, nhưng ông có tham vọng mãnh liệt là giành được danh hiệu nổi tiếng trong lĩnh vực thơ ca, vì thế ông rất đố kỵ với tác gia curtis Neal, ông đã thuê người viết một cuốn sách phê bình về curtis Neal. Những kẻ giỏi nịnh hót sau khi đọc được cuốn sách này đã tuyệt đối không bàn luận tới sách lược chính trị của giáo chủ mà chuyển sang bàn luận về văn chương và ngòi bút của ông. Họ biết rằng giáo chủ richard liu sẽ rất thích thú trước những lời tán dương này. Vị giáo chủ này tuy luôn hả lòng hả dạ với những sách lược chính trị của mình nhưng ông ta không hề có chút tự tin nào về tài năng văn chương của bản thân. Thực tế ai cũng đều có ham muốn được ca ngợi, nếu con muốn biết niềm khát vọng của mỗi người thì con phải học cách quan sát. Những điều người

ta luôn cảm thấy mãn nguyện đặc ý sẽ luôn nói ra miệng, nếu con chú ý trong cuộc trò chuyện anh ta luôn nhắc tới những chủ đề này, tự con sẽ nhận thấy điều anh ta thực sự mong muốn là gì. Chỉ cần con nắm bắt được điểm mấu chốt của vấn đề, chắc chắn con sẽ thành công.

Đôi lúc giả vờ cũng là một sách lược cần thiết.

Không phải cha bảo con phải lấy sự giả dối để chi phối người khác. Thực tế con không cần phải tán dương những việc làm xấu xa và khuyết điểm của người khác. Cha cho rằng đối với những việc làm xấu xa và khuyết điểm của người khác chúng ta không cần có thái độ phản đối hay ngăn cấm. Tuy nhiên, nếu chúng ta nhìn mà vờ như không thấy trước thực tại và lòng hư vinh, nông cạn và ấu trĩ vốn có của con người thì làm thế nào chúng ta đứng vững trong cuộc sống đây? Thực tế ai cũng đều hi vọng mình ngày càng hoàn thiện, nhưng nếu con chỉ giữ ý nghĩ đánh giá về người khác trong lòng con sẽ không làm tổn thương tới bất cứ ai, nếu con nói với họ rằng suy nghĩ của họ quá ấu trĩ, cách làm quá ngây thơ không hợp với hoàn cảnh thực tế, khi ấy mọi người chắc chắn sẽ xa lánh con. Nếu là cha, cha sẽ sử dụng sách lược lấy lòng người khác, nếu nhận thấy ưu điểm của anh ta thì phải khen ngợi anh ta bằng những lời lẽ đẹp đẽ nhất. Khi đối diện với những hành vi mà ta không thích nhưng những hành vi ấy lại được xã hội thừa nhận ta chỉ nên nhắm một mắt, mở một mắt coi như không nghe thấy hoặc không nhìn thấy hoặc phải chuyển nội dung cuộc nói chuyện sang chủ đề khác.

Cha nhận thấy con vẫn chưa biết cách ca ngợi người khác, đó là bởi con vẫn chưa hiểu được khát vọng của người đời đối với những lời khen ngợi. Con người ta khát khao biết bao với những lời lẽ khen ngợi ủng hộ, thậm chí là sự tha thứ và đồng cảm với lỗi lầm nhỏ nhất. Nếu chúng ta chỉ nghĩ tới ý kiến của bản thân mà quên đi người khác hoặc bói móc những sai lầm trong cách ăn mặc, thái độ của người khác thì chính chúng ta sẽ nhận được những kết quả đó.

Vào thời trị vì của Charles II, người giữ chức thẩm phán là Shafer Bailey. Nhưng ông ta không chỉ muốn làm một vị đại thần mà ông ta còn muốn trở thành một vị đại thần được sủng ái. Ông ta đã bí mật dò xét được rằng quốc vương là một người háo sắc, trong lòng ông ta bèn nảy sinh âm mưu. Cả ngày ông ta trà trộn trong đám phụ nữ (thực tế ông ta cũng không sa đoạ vào thói hư tật xấu ấy). Quốc vương biết được sự việc bèn hỏi thăm bá tước Shafer Bailey. Shafer nói: “Quả thực có việc này, thần còn chiêu nạp một vài mỹ nhân. Lối sống đầy sự thay đổi này thực khiến người ta thỏa mãn”.

Một ngày nọ, quốc vương nhìn thấy bá tước Shafer từ xa, ông bèn nói với những người xung quanh: “Có lẽ các người không tin, nhưng con người nhỏ bé kia lại là tay cao thủ chơi đùa phụ nữ số một vương quốc ta”. Khi bá tước lại gần, ông cất tiếng cười lớn: “Chúng ta đang bàn luận về người đấy”.

“Đang bàn luận về thần ư?” - Bá tước làm ra vẻ kinh ngạc. “Đương nhiên, người là tay cao thủ chơi đùa phụ nữ số một ở vương quốc ta, lẽ nào không phải ư?”. Quốc vương cao giọng hỏi.

“Thế sao?Ồ dường như thần cũng từng có ý muốn trở thành cao thủ số một, giờ đây thần đã thực sự trở thành cao thủ số một rồi”. Bá tước nói.

Ai cũng có thể tưởng tượng ra được khi ấy quốc vương phần khích như thế nào. Con người có những cách nghĩ, phương thức thể hiện khác nhau đối với mỗi sự việc nhưng lại không thể tự tán dương bản thân. Để phá vỡ sự ràng buộc ấy, con người đã để những lời đánh giá về bản thân mình thuận theo lẽ tự nhiên, chỉ cần sự đánh giá ấy không quá ác nghiệt hay làm tổn hại đến danh tiếng hay sự tôn nghiêm của họ.

Việc khen ngợi sau lưng luôn khiến người ta cảm thấy vui. Nghệ thuật khen ngợi để làm người khác vui mừng nhất là khen họ khi không có mặt họ ở đó. Đương nhiên nếu người ta không biết sự khen ngợi của con đối với họ thì việc làm này cũng không có tác dụng gì. Bởi thế, việc chọn một người truyền đạt thông tin tốt cũng là một điều hết sức quan trọng. Tốt nhất con nên chọn những người mà bản thân họ thu được lợi ích nào đó nhờ vào việc truyền đạt thông tin, khi đó họ không chỉ truyền đạt thông tin một cách chính xác mà còn thêm hình thêm ảnh để làm tăng độ tin cậy và tính xác thực của thông tin ấy. Đây là cách tốt nhất để con khen ngợi một ai đó.

Những điều mà cha nói với con trên đây chính là con đường để con phân biệt những điều nên và không nên khi con bước chân vào xã hội để kết giao với bạn bè. Ở tuổi này mà con biết được những đạo lý ấy thì tốt biết bao, như thế con sẽ ít gặp những điều làm con phải ầm ức. Cha phải mất ba mươi lăm năm mới hiểu đạo lý ấy, nếu con tiếp thu được đạo lý ấy cha sẽ không còn gì phải ân hận nữa.

44. Bí quyết thành công khi giao tiếp trong tập thể

Con thân yêu!

Mấy hôm trước cha nghe bạn con, Cate, nói: con nhận nuôi dưỡng người cao tuổi của thị trấn, cha cảm thấy rất vui. Trước đây cha đã từng nghe nói đến những hoạt động tổ chức cho thanh niên tới viện dưỡng lão nhưng cha không biết con tham gia những hoạt động này tích cực như vậy. Đáng tiếc rằng xã hội dường như không hề quan tâm tới những hoạt động tương tự. Con người dường như không thích làm việc thiện trong cuộc sống. Giới truyền thông thường tập trung vào những tiêu cực đại diện cho những mặt tối của xã hội, có vẻ như khi họ đưa những tin tức chính thống báo sẽ khó bán hơn, truyền hình ít người xem hơn.

Thực tế ta sẽ có cảm giác rất vui khi giúp đỡ người khác. Cha không hiểu tại sao mọi người lại không bao giờ hành động như thế. Cho dù họ giúp đỡ người khác cũng phải chọn đối tượng để giúp đỡ, họ ngưng khi nhìn thấy sự khó khăn của những người mà họ không quen biết. Giống như ta giúp đỡ những người bị thủng lốp xe ô tô, nhường ghế khi đi xe, giúp đỡ người già khi qua đường... thực sự điều ta cảm thấy khó xử nhất là việc chúng ta không kịp thời giúp đỡ những người cần được giúp đỡ.

Nếu con kịp thời đưa tay giúp đỡ người khác thì lúc con gặp khó khăn con sẽ nhận được sự giúp đỡ từ người khác. Những lúc ấy chắc chắn sẽ có sự xuất hiện của một người nào đó, người sẽ mang tới cho con sự giúp đỡ như một sự đền đáp những điều con đã giúp người khác. Thiện tâm sẽ mang tới thiện tâm, những việc làm hướng thiện sẽ dẫn lối cho những hành động hướng thiện, đây là một trong những phản ứng dây chuyền mạnh mẽ nhất trên thế gian này. Đây không phải là ma thuật. Xung quanh chúng ta, đâu đâu ta cũng bắt gặp những người mà chỉ cần nhận được chút ít sự giúp đỡ, những thứ mà họ cần chỉ là những câu an ủi hoặc một lời quan tâm. Những người nằm liệt trên giường, cử động khó khăn ở ngay xung quanh ta, nhưng ta luôn quên mất điều đó, thậm chí không để ý tới họ.

Nhắc tới “láng giềng”, cha liên tưởng ngay đến một câu chuyện bà nội con từng kể cho cha. Nhân vật chính trong câu chuyện là một người phụ nữ trẻ tuổi trong thôn nọ, không biết vì sao mọi người rất ít qua lại giao lưu với người phụ nữ ấy. Nói chung người phụ nữ trẻ tuổi ấy là một quả phụ, một mình cô phải nuôi bốn đứa con, ngày nào cũng đầu tắt mặt tối từ sáng tới khuya mới đủ tiền sống qua ngày. Ngay bên cạnh nhà cô là một lão nông mắc bệnh ung thư. Ngoài người phụ nữ này những người họ hàng của lão nông nọ không ai tới chăm sóc ông, cũng không có ai dành chút thời gian tới thăm ông. Ông lão nhận được sự chăm sóc của người phụ nữ trẻ sau một năm thì qua đời, những người họ hàng của ông biết tin bèn đi tìm luật sư để yêu cầu giải quyết việc kế thừa tài sản.

Nhưng điều khiến mọi người ngạc nhiên là không ai trong số họ nhận được một xu nào. Lão nông nọ đã di chúc toàn bộ tài sản của ông cho góa phụ trẻ đã chăm sóc ông trong những ngày tháng ông bệnh tật.

Ông lão biết cô gái không chỉ có ý tốt trong một phút nhất thời, ông hiểu cô gái ấy đã chăm sóc ông tận tình chu đáo. Sau này đã có sự thay đổi lớn trong cuộc sống của người phụ nữ ấy, cô không cần vất vả lao động để kiếm tiền nuôi các con nữa, nhưng sự thay đổi lớn nhất là mọi người đã thay đổi cách nhìn về cô vì những hành động cô đã làm, mọi người tán dương việc làm của cô. Nếu những người họ hàng của lão nông nọ tỉnh ngộ, cha nghĩ họ cũng sẽ ca ngợi những việc làm của cô gái ấy.

Người làm việc tốt sẽ nhận được những kết cục như trong phim ảnh, nghe có vẻ như một câu chuyện cổ tích. Đúng là trên thực tế rất hiếm có trường hợp như vậy, nhưng nếu giúp đỡ người khác mà không cần báo đáp sẽ làm cho ta có cảm giác mãn nguyện. Làm việc tốt sẽ nhận được tình yêu mến của mọi người. Nhưng nếu muốn nhận được sự yêu mến của mọi người mới làm việc tốt thì ý nguyện tốt đẹp ấy sẽ mất đi giá trị. Cha cho rằng những người bỏ ra nhiều thời gian sức lực và tiền bạc để giúp đỡ người khác không vì mục đích muốn biểu dương tên tuổi và bản thân được ca tụng, là bởi họ hiểu được ý nghĩa thực sự của việc giúp đỡ người khác. Xung quanh ta không thiếu những vị anh hùng vô danh. Có những người vì muốn nâng cao chất lượng cuộc sống của chúng ta mà đã không tiếc thời gian và công sức của bản thân. Trong lĩnh vực y tế, họ là những người làm việc nghĩa, giúp đỡ người bệnh hồi phục sức khỏe, họ quyên góp cho những công trình nghiên cứu ung thư, chứng đau dây thần kinh, bệnh tim...; trong lĩnh vực giáo dục, họ xây dựng các quỹ học bổng dành cho học sinh nghèo vượt khó, giúp đỡ các em học sinh hoàn thành ước mơ học hành. Những việc làm của họ không được ghi nhận vào sổ sách. Họ chỉ mong muốn những nỗ lực của bản thân họ có thể giúp đỡ mọi người. Mong muốn được cảm nhận niềm vui khi giúp đỡ người khác.

Khi cha biết được những hành động yêu thương nghĩa tình của con thì con đã làm những việc thiện này nửa năm rồi, xem ra con không hề hi vọng người khác biết việc làm của con. Con hành động không phải vì muốn biểu dương tên tuổi của mình. Hành động của con chân thành và đáng tin cậy, cha thực sự rất tự hào về con. Hành động của con xuất phát từ tấm lòng lương thiện không hề có bất cứ động cơ lợi vụ nào. Hàng tháng con vẫn đem phần tiền lương nhỏ bé của mình quyên góp cho những người khó khăn, thật khiến mọi người phải kính nể. Người xưa có câu: “Hạnh phúc khi cho đi lớn hơn khi nhận được”. Con an ủi người khác khi con đang cần sự an ủi; con vỗ về người khác khi bản thân con cũng đang đau khổ. Lấy cuộc sống của mình để chia sẻ với người khác thật sự là một hành động đáng kính. Nhà thơ Philip James Bailey đã nói: “Cuộc đời con người không phải chuỗi thời gian mà là chuỗi những

hành động”. Đây quả là lời lẽ sâu sắc. Cha hi vọng con tiếp tục phát huy hơn nữa những việc làm tốt đẹp ấy. Đồng thời cha cũng mong con sẽ nhận được những sự báo đáp xứng đáng.

45. Để sự quan tâm của con đi sâu vào lòng người

Con thân yêu!

Trên thế gian này không có ai nhận được sự yêu mến của tất cả mọi người và cũng không có ai không có kẻ thù. Cha nói vậy có nghĩa là con không cần buộc phải được tất cả mọi người yêu mến, điều cha muốn nói với con ai là người có ít kẻ thù và nhiều bạn nhất mới là kẻ mạnh. Theo kinh nghiệm của cha, những người như vậy sẽ rất ít khi bị người khác đổ kị và hãm hại, bởi thế sẽ dễ thành công hơn. Cho dù không may thất thế rơi vào khó khăn cũng sẽ dễ nhận được sự giúp đỡ của mọi người. Bởi vậy, nếu con muốn trở thành một người không có kẻ thù thì hãy tự xây dựng mục tiêu và cố gắng hết mình. Có lẽ con đã nghe qua những câu chuyện của công tước ormonde rồi đúng không? Trí tuệ của ông tuy không xuất chúng, nhưng cách cư xử của ông lại rất thấu đáo, nổi tiếng khắp đất nước. Ông có tính cách ngay thẳng cởi mở, đối xử với mọi người ôn hòa, luôn suy nghĩ tỉ mỉ, cẩn trọng, những tính cách rất riêng của ông đã che lấp nhược điểm về trí tuệ, ông được người đời đánh giá rất cao. Cha muốn chia sẻ với con một vài điều về việc rèn luyện đức tính này.

Trước tiên phải vun đắp tình yêu của mọi người dành cho con. Không có tiêu chuẩn để đo lường danh tiếng của một con người. Một người được mọi người tôn sùng sẽ dành được tình cảm của mọi người. Vậy làm thế nào để giành được tình cảm của mọi người đây? Trên thế gian này không ai có được thành quả gì mà không phải đổ mồ hôi nước mắt, sự yêu mến của con người cũng vậy. Tình cảm cha muốn nói ở đây không phải là tình yêu đôi lứa giữa những đôi tình nhân, cũng không phải tình bằng hữu. Đó không phải tình cảm trong phạm vi một nhóm người mà là mối quan hệ thân thiết với tất cả mọi người. Nếu con giao lưu với những người này sẽ khiến cả hai phía cảm thấy những tâm nguyện và tình cảm tốt đẹp. Thứ tình cảm đó không chỉ dừng lại giữa những người không có xung đột về mặt lợi ích với nhau mà còn vươn tới những phạm vi rộng hơn.

Cha đã gần bốn mươi rồi, nếu có thể quay lại tuổi hai mươi cha nguyện bỏ ra nhiều thời gian hơn nữa để giành được sự yêu mến của mọi người xung quanh. Trước đây cha chỉ bằng lòng dành sự quan tâm yêu mến của mình cho những người mà cha quan tâm, yêu mến, không bao giờ để ý tới những người khác, cha hi vọng con không vấp phải sai lầm như cha. Một số người thường nói những điều không đúng mực, làm những việc không đúng lúc với người mình yêu mến, cuối cùng khiến đối phương tức giận và khiến chính bản thân mình rơi vào cảm giác hoang mang bối rối. Đương nhiên, nếu con nhận được sự yêu mến của mọi người con sẽ vượt qua cảm giác hoang mang bối rối ấy. Đây quả thật là sự hậu thuẫn vững chắc cho thành công. Tình cảm luôn là yếu

điểm lớn nhất của con người, nếu con được những người đức cao vọng trọng làm hậu thuẫn thành công sẽ không phải là điều xa vời đối với con.

Xây dựng tình cảm không phải là điều khó. Chỉ cần con có tấm lòng và ánh mắt chân thành, cử chỉ đoan chính, lời ăn tiếng nói nho nhã chín chắn, biết nắm bắt hoàn cảnh, con sẽ thu hút của đối phương. Cha đã gặp rất nhiều người phụ nữ mặc dù có vẻ ngoài xinh đẹp, nhưng không thể cuốn hút được cha. Có lẽ đó là do khoảng cách về mặt quan niệm. Cũng có rất nhiều người không thể giành được thiện cảm của người khác, chắc rằng con sẽ hiểu được nguyên nhân vì sao họ không được mọi người chào đón. Có những người vì quá tự cao với vẻ bề ngoài và năng lực của mình mà lười nhác không cố gắng để giành được tình cảm của người khác, đó thực sự là một sai lầm rất lớn. Cha đã từng dành tình cảm cho những người phụ nữ có vẻ ngoài không được đánh giá là nổi bật lắm, nhưng biết quan tâm đến tâm tư của người khác, biết làm người khác vui, hơn nữa lại có khí chất tao nhã khiến người khác phải khâm phục. Chỉ khi con yêu cô gái có tính cách như thế con mới có được cảm giác hạnh phúc như trong cõi mộng.

46. Nên làm nhiều việc thiện

Con thân yêu!

Gần nơi cha ở trước đây có một khu nhà giam địa phương. Cha thường xuyên nhìn thấy cảnh sát áp giải phạm nhân ra ra vào vào nhà ngục. Cha thường quan sát họ, và luôn thử đoán những điều mà những phạm nhân ấy đã từng phạm phải, đoán xem họ phải chịu hình phạt gì. Cha vẫn nhớ có một người thanh niên bị tố cáo đã mưu sát cha mình, khi ấy cha đoán chắc người thanh niên ấy phải chịu hình phạt treo cổ. Hình ảnh của người phạm nhân trên giá treo cổ lúc nào cũng ám ảnh trong đầu cha. Sau đó một vị luật sư nổi tiếng đã bào chữa giúp chàng trai nọ. Ông chứng minh được rằng chàng trai ấy sát hại cha vì tự vệ, những lập luận của vị luật sư nọ đã thuyết phục bồi thẩm đoàn giúp chàng trai tránh được hình phạt phải lên giá treo cổ. Vụ án li kì như phim ảnh ấy làm cha hiểu được đạo lý rằng: trên thế gian này có những quy tắc của nó, nếu ta coi những quy tắc ấy là vô hình thì sẽ đến lúc chính bản thân ta hủy hoại cuộc sống của chính ta.

Càng đi nhiều cha càng nhận thấy cuộc sống này cũng có quy tắc của nó, nếu phá vỡ những quy tắc ấy tuy không đến mức phải ngồi tù nhưng sẽ khiến con đường sống trở nên vô vị hơn, hẹp hơn. Cha đã gặp rất nhiều người có tiền đồ phát triển nhưng không phải vì thế mà họ tràn trề hi vọng vào cuộc sống, họ thường tự mình làm hẹp lại con đường cơ hội của chính mình, thu hẹp vùng đất lựa chọn của bản thân. Mỗi lần quan sát được những sự việc như thế cha thường suy nghĩ về những điều được mất của bản thân - nguyên nhân gì đã khiến họ thất bại, nguyên nhân gì khiến bản thân cha thành công. Cha cho rằng điều khiến cha thành công trong cuộc sống là do cha có được cảm nhận sâu sắc niềm vui của cuộc sống. Cha rất hi vọng có thể sắp xếp lại những kinh nghiệm trong cuộc đời mình để lấy đó làm bài học răn mình cho hậu thế. Khi cha được mời diễn thuyết, cha thường chia sẻ những điều tâm đắc của mình với tất cả mọi người.

Suy nghĩ tích cực mang tới những giá trị tích cực mà ta không thể đoán trước được.

Xung quanh chúng ta không thiếu người luôn chìm đắm trong đau khổ oán hận, dường như họ thích tiếp cận với sự u buồn và lòng đố kị, ngược lại cũng có những người mặt mũi hân hoan tươi cười đầy sức sống. Con thích ở cạnh người nào hơn? Bản thân con là mẫu người như thế nào? Con đi theo lối tư tưởng nào? Điều gì đã khiến người ta nuôi dưỡng được thói quen suy nghĩ tích cực? Tất cả những vấn đề này cha đều không thể giải thích, nhưng cha có một vài lời khuyên cho con. Chúng ta đều có ý thức và tiềm thức. Ý thức giống như cơ quan tham mưu, nó nói cho ta biết nên làm gì, còn tiềm thức giống như bộ phận lưu trữ, chịu trách nhiệm lưu giữ mọi cảm giác và tình cảm của chúng

ta. Nếu chúng ta thường xuyên có cảm xúc không vui thì khi chúng ta cần tiềm thức sẽ hiển thị những thông tin phản diện cho chúng ta; nếu chúng ta luôn ở trong trạng thái tích cực thì cuối cùng điều mà chúng ta nhận được sẽ là những thông tin chính diện - những thông tin mà ai cũng hoan nghênh chào đón. Nghe có vẻ không tồi đấy chứ, nhưng có những người không bao giờ làm được điều đó cho dù họ có tự khuyên nhủ bản thân như thế nào, cho dù họ cố làm nảy sinh trong đầu những thông tin tích cực, nhưng kết quả cũng không được như ý muốn. Đó là bởi nằm sâu trong tiềm thức của họ có những ý nghĩ cố hữu luôn tác động vào họ rằng: “Người không có chút giá trị nào, người không có khả năng ấy”.

Chứng bệnh khó chữa ấy hình thành từ chính cuộc sống của họ. Có thể là do những nguyên nhân thể lực yếu, khả năng học tập tiếp thu giới hạn, gia đình không hòa thuận. Nhưng đây là những thông tin sai lầm! Ai cũng có điểm mạnh, có quyền được sống an nhàn, chỉ cần nhận thấy trong đầu mình có những ý nghĩ tiêu cực thì nên thay đổi những ý nghĩ ấy càng sớm càng tốt, nếu không chính những ý nghĩ này sẽ hạn chế sự thành công của con. Trong tiềm thức đều tồn tại những thông tin mang tính chính diện tích cực, nó sẽ giúp con đứng vững, không bao giờ bị quật ngã. Trên thế gian này, người giành được thành công thực sự không phải là người có nhiều tiền bạc, nhiều nhà cao cửa rộng, cũng không phải là người có địa vị nhất, mà là những người không ngừng nỗ lực, phấn đấu chiến thắng bản thân, khẳng định bản thân.

Xác định mục tiêu cho bản thân.

Đối với cha, thành công là cội nguồn của niềm vui. Nhưng muốn thành công phải biết thành công là gì, phải hiểu được bản thân mình muốn thành công như thế nào. Nếu chúng ta không có khái niệm cụ thể về thành công thì cũng giống như thuyền đi biển không có la bàn, trôi dạt đông tây không có phương hướng, và cuối cùng sẽ đánh mất chính bản thân.

Đã từng có một nhà diễn thuyết cổ động phát biểu trước một nhóm các nhân viên kinh doanh bất động sản rằng: “Cho dù gặp phải bất cứ vấn đề gì, trong một năm chắc chắn các bạn có thể tạo ra được năm triệu doanh thu. Hơn thế nữa năm nay chắc chắn các bạn sẽ làm được điều này”. Một nhân viên bất động sản

Có thành tích hàng đầu đã nói với ông rằng: “Trong một năm có lẽ chúng tôi có thể tạo ra được kì tích như ngài nói, nhưng trước mắt đã là tháng sáu rồi, chúng tôi chỉ còn nửa năm nữa thôi”. Nhà diễn thuyết vẫn giữ vững quan điểm của ông: “Nếu bạn quyết tâm, trước ngày ba mươi mốt tháng mười sẽ tạo ra năm triệu doanh thu thì bạn chắc chắn sẽ làm được điều đó”. Khoảng ngày hai mươi tháng mười năm đó, nhà diễn thuyết nhận được điện thoại từ công ty bất động sản, họ nói: “Chúng tôi được biết trong số những nhân viên được ngài thuyết giảng có tám người đã bán được mức doanh thu năm triệu”. Rõ ràng đây là mức kế

hoạch mà chính bản thân những nhân viên đã đặt ra cho mình. Mọi thành tựu đều không dễ dàng mà có, đặt ra mục tiêu chỉ là bước đầu tiên, các bước tiếp theo cũng quan trọng không kém. Một kế hoạch hoàn chỉnh có sự sắp xếp hợp lý và phải được thực hiện một cách trọn vẹn thì kế hoạch đó mới thành hiện thực. Nói đơn giản là vậy nhưng chúng ta khó có thể nhận thức được điều ấy, xác định được mục tiêu mới chính là con đường duy nhất dẫn tới thành công.

Kiên trì bền bỉ.

Cha không biết trên thế gian này có hay không những người chưa trải qua thất bại mà giành được thành công. Nhưng cha biết có rất nhiều người mà sự thành công của họ không phải là điều thần kì, họ chỉ tự đứng lên từ thất bại. Họ không coi thất bại là trở ngại mà coi đó là giáo án để học tập, để từ đó rút ra bài học cho bản thân. Thất bại không phải là sự gục ngã không thể vực dậy được mà đó chỉ là sự bắt đầu mới. Chỉ có những kẻ vì sợ hãi không dám thử lại một lần nữa mới là kẻ thất bại thực sự. Thất bại là một phần của thành công. Có những người vì thất bại trở nên đau khổ; có những người khi gặp thất bại sẽ thận trọng tìm hiểu nguyên nhân của sự thất bại ấy, họ sẽ đem thất bại đúc kết thành chìa khóa để mở cánh cửa thành công. Con hãy nhìn những chiếc bóng đèn mà xem, Edison thất bại mười nghìn lần rồi, nhưng cuối cùng ông đã cho ra đời thành công chiếc bóng đèn mà chúng ta dùng ngày nay.

Khi cha học đại học, trong lớp của cha có một trăm hai mươi lăm sinh viên, nhưng cuối cùng chỉ có mười hai người được nhận bằng tốt nghiệp. Cha thường suy nghĩ xem giữa những sinh viên còn lại so với cha và mười một sinh viên nhận được bằng tốt nghiệp có điều gì khác nhau. Thật sự những sinh viên không được tốt nghiệp không thông minh hơn cha và những người khác, trong quá trình học tập có những người đã chọn khoa khác, cũng có những người không hiểu vì nguyên nhân gì mà đã rời bỏ trường học. Có lẽ cũng có những người từ đó đã bị sự thất bại làm ảnh hưởng tới cả một đời.

Tính cách trung thực chính trực.

Đã có những người hỏi cha, nếu chỉ chọn một bức để gửi cho con, thì cha chọn bức thư nào? Cha không do dự và nói rằng: cha sẽ chọn bức thư nói về sự trung thực và chính trực. Bởi nếu con thiếu sự trung thực, ngay thẳng con sẽ không có điều gì để thu hút sự hứng thú của cha và những người như cha đối với bản thân con.

Khi trò chuyện với các sinh viên đại học, cha đã rất kinh ngạc vì họ cho rằng sự trung thực và thẳng thắn không mang lại thành công thực sự. Họ đều cho rằng chỉ có những “con đường tắt” mới là con đường duy nhất dẫn tới thành công. Sự chờ đợi của họ với những “con đường tắt” khiến người ta cảm thấy lo lắng. Cha hi vọng những sinh viên ấy có cơ hội nói chuyện với những người thành công, họ sẽ nhận ra những hành động của mình sẽ mang tới những hiểm họa với cuộc sống ngục tù như

thế nào! Một số sinh viên quyết tâm bước lên đỉnh cao của thành công, thậm chí để đạt được mục đích này mà họ không tiếc hủy hoại đạo đức và luân lý. Cha đã dành rất nhiều thời gian và tâm huyết để nói với họ rằng sự thực không phải như vậy. Abu Kaku đã từng nói: “Sự tín nhiệm như sợi tơ mảnh đã đứt rồi không thể nối lại được”. Cha cho rằng đức tính trung thực và chính trực là tài sản quý báu nhất của con người, phẩm chất này không thể mua được bằng tiền bạc.

Xây dựng tập thể cho riêng mình.

Ngày nay hợp tác tập thể là khái niệm đã bị lạm dụng nhiều, nguyên nhân là bởi hiện nay chúng ta không hiểu hết nguyên tắc và áp dụng để xây dựng tập thể. Trong các công ty phương tây, con càng khó bắt gặp sự hợp tác tập thể và khăng khít. Nhưng trong các doanh nghiệp của Nhật, tinh thần làm việc tập thể khăng khít là điều thường thấy. Có thể nói điều này có mối liên hệ rất mật thiết với hình thái văn hóa của mỗi khu vực. Các môn thể thao đồng đội là ví dụ điển hình về tầm quan trọng của tinh thần hợp tác, cho dù là một cầu thủ nổi tiếng nhất nhưng nếu không có sự hợp tác của đồng đội thì anh ta cũng trở nên vô nghĩa.

Cũng theo nguyên lý ấy, một cá nhân không thể biết tất cả kiến thức, trình độ và sự quyết đoán, phương pháp hiệu quả nhất là phát huy tinh thần đồng đội. Tinh thần đồng đội có giá trị hơn một cú đấm, có sức mạnh lớn hơn sức mạnh của từng ngón tay, đơn thương độc mã khó giành được thắng lợi, đó chính là đạo lý này. Nếu các thành viên trong tập thể có được sự tôn trọng và được tổ chức quản lý một cách hiệu quả, họ sẽ phát huy được sức mạnh vượt bậc. Khi xuất hiện mâu thuẫn và ngăn cách giữa các thành viên trong tập thể, người lãnh đạo cần nhanh chóng giải quyết các vấn đề tồn tại để tránh những hậu quả khó lường đằng sau những mâu thuẫn ấy. Việc để mất hòa khí, tổn thất đến tinh thần đồng đội là nguyên nhân chủ yếu dẫn tới việc làm suy giảm sức mạnh của tập thể. Người lãnh đạo giống như linh hồn của tập thể, phải giữ được sức sống của tập thể và phải biết cách loại bỏ những thành viên không muốn xây dựng tập thể vững mạnh.

47. Người mạnh không có kẻ thù

Con thân yêu!

Quyết đoán thể hiện sự hiệu quả.

Như trước đây cha đã từng nói với con, trì hoãn là kẻ cắp thời gian. Khi cha vẫn còn là một nhân vật nhỏ bé trong xã hội, cha vẫn thường lấy những tư duy nhanh nhạy và tính cách quyết đoán để đánh bại những nhân vật lớn. Tuy nhiên, sự quyết đoán nhanh chóng và sự qua loa đại khái có sự khác nhau về bản chất. Khi cần thiết, sự quyết đoán phải được xây dựng trên góc độ con đã có đầy đủ thông tin dữ liệu. Nó khác với việc chưa nắm rõ thông tin đã đưa ra quyết định võ đoán. Cha đã quen với việc lập tức phân tích vấn đề. Cha liệt kê tất cả các yếu tố ở cả hai phương diện: chính diện và phản diện lên giấy, sau đó bằng cách đánh giá điểm số của các yếu tố này cha đưa ra quyết định. Phương pháp này tuy không phải là phương pháp nhanh, nhưng cha đã thu được những kết quả không nhỏ từ nó.

Học tập là công việc của cả đời.

Có câu nói nổi tiếng là: “Sống tới già, học tới già”, cha vẫn thường tự khuyên mình như vậy. Nhưng cha nhận ra rằng có rất nhiều thanh niên khi trưởng thành, sau khi kết thúc sự nghiệp học hành của mình đã không học tập nghiên cứu thêm gì nữa. Họ nói rằng: “Tôi đã chuẩn bị đủ kiến thức giúp tôi có thể sinh tồn”.

Vậy thì sự sinh tồn là mục đích cuối cùng của chúng ta ư? Nếu thế ta phải không ngừng nâng cao khả năng học tập. Bao nhiêu năm nay cha vẫn luôn khâm phục và kính trọng những người có sự sáng tạo. Mười năm trước đây, cha quen một người - người có thể dạy cho người khác làm thế nào để phát huy hết trí tuệ của bản thân. Trong bữa cơm cùng với người đàn ông đó, cha đã nói lên suy nghĩ của mình. Cha nói: “Kinh nghiệm và kiến thức giúp vận dụng đầu óc của mình tốt hơn”.

Bác ấy nói: “Quả thật đó là yếu tố cơ bản nhất. Tuy nhiên, cậu có thể tới tham dự bài giảng của tôi, tôi sẽ dạy cho cậu làm thế nào để rèn luyện tâm trí, để cậu có thể vận dụng kiến thức của mình tốt hơn nữa”.

Cha cảm nhận được rằng đấy là buổi huấn luyện tốt nhất cha từng tham gia. Qua buổi huấn luyện này cha đã học được cách sử dụng tiềm thức để nuôi dưỡng tư duy sáng tạo. Cha đã nuôi dưỡng cho mình thói quen thu thập thông tin, sau đó phân tích thông tin và biến chúng trở thành của mình. Từ đó trở về sau thói quen này đã ngấm sâu vào máu thịt cha và trở thành một công cụ mà cha có thể tự do vận dụng bất cứ lúc nào. Khả năng xử lý các vấn đề của cha cũng được cải thiện rõ rệt. Nhưng đáng tiếc đến năm cha bốn mươi tám tuổi cha mới học được điều này, chứ không phải học được điều đó từ năm mười tám tuổi. Chỉ

cần con không muốn cả đời sống với một cái đầu trống rỗng thì con phải không ngừng hoàn thiện bản thân.

Sức khỏe chính là nền tảng của hạnh phúc.

Một người không có cơ thể khỏe mạnh sẽ khó có thể đem lại giá trị cho xã hội và chính gia đình anh ta. Đáng tiếc là trong cuộc sống chúng ta thường lưu giữ những thói quen không tốt cho sức khỏe, rất nhiều người sau khi giành được thành công mới bắt đầu hạn chế những thói quen không tốt cho sức khỏe như: hút thuốc, uống rượu, béo phì, tuy tất cả những yếu tố này không gây tổn hại ngay lập tức, nhưng sẽ có một ngày con nhận ra rằng mình dần dần già yếu, khả năng xử lý mọi việc cũng kém đi. Trước đây cha quen một vị giám đốc, ông ta có rất nhiều điều kiện tốt để thành công, nhưng dần dần cha nhận ra ông ta có tật nghiện rượu. Cho tới một ngày ông ta nói với cha rằng ông ta có bệnh về tim, cha khuyên ông ta không nên uống rượu quá nhiều. Nhưng ông ta không để ý đến điều cha nói. Mấy tuần sau đó ông ta qua đời và cha cũng tới nhà tang lễ tham dự tang lễ của ông ta.

Bởi vậy hãy luôn đặt sức khỏe lên hàng đầu! Đó là điều kiện tiên quyết để ta theo đuổi những giấc mơ.

Hãy trân trọng gia đình của con.

Một người thông minh sẽ dốc hết sức để duy trì hạnh phúc gia đình, anh ta sẽ không vứt bỏ gia đình để theo đuổi sự nghiệp. Anh ta luôn thận trọng trong việc cân bằng giữa gia đình và sự nghiệp. Trong sự nghiệp anh ta luôn cẩn trọng và có trách nhiệm, trong gia đình luôn là người biết nhìn xa trông rộng và yêu thương tất cả các thành viên trong gia đình. Trong cuộc sống gia đình anh ta luôn nhận được sự thoải mái về tinh thần, những điều này có lợi cho sự nghiệp của anh ta. Rất nhiều người khi thành công lại cho rằng năng lực của bản thân mình đủ để thống lĩnh cả sự nghiệp và gia đình, nhưng cuối cùng họ lại nhận ra họ đã đánh mất niềm hạnh phúc lớn nhất trên thế gian. Đó là sự tổn thất không thể dùng tiền mua lại được, không chỉ có vậy mà điều đó còn mang đau khổ đến cho những người xung quanh họ. Ngoài sức khỏe, gia đình là nền tảng quan trọng nhất. Con đã vận dụng rất tốt những nguyên tắc cha truyền đạt cho con để giành được thành công trong công việc. Nhưng nếu con không muốn trở thành một kẻ thất bại trong gia đình thì con phải giữ gìn hạnh phúc gia đình mình, học cách chia sẻ những giờ phút đẹp để cùng gia đình. Nếu con hỏi những người mà bản thân họ đã gần gũi xa trời, họ sẽ nói với con rằng: nếu họ được sống một lần nữa, điều họ mong muốn nhất là được cùng chung sống trong gia đình.

Luôn tràn trề tự tin vào bản thân.

Những người không có sự tự tin, vĩnh viễn không bao giờ làm nên nghiệp lớn. Làm thế nào để rèn luyện cho mình bản lĩnh ấy? Cha cho rằng không có câu trả lời chuẩn xác nào cho câu hỏi này, nhưng nếu con

làm được những điều mà cha nói với con sau đây thì chắc chắn con sẽ có được sự tự tin vững vàng, đó là: suy nghĩ tích cực, có mục tiêu rõ ràng, kiên trì bền bỉ, chính trực ngay thẳng, biết lãnh đạo tập thể, quyết đoán, ham học hỏi, biết giữ gìn sức khỏe, yêu thương gia đình. Cho dù bức tường khó khăn cao tới đâu cũng không thể ngăn được bước chân của con.

Voltaire đã từng nói: “Không thể tìm kiếm những kiến thức thường thức”. Những kiến thức ấy không cần con phải bỏ tiền bạc, không cần con phải hi sinh, cũng không làm con đau khổ, chúng chỉ cần con xây dựng được cho mình quy phạm cuộc sống. Nếu con làm được những điều này con sẽ nhận được những sự báo đáp chính bản thân con cũng không tưởng đến. Con cũng sẽ có được một cuộc sống đầy chân thành và ý nghĩa. Khi con sống hết mình, con sẽ có được cảm giác hài lòng. Một người có được tất cả những điều này thì còn điều gì mà không hài lòng nữa? Cha cho rằng đó là biểu hiện của một người có cuộc sống hạnh phúc.

Đây cũng là lời chúc của cha dành cho các con.

48. Nguyên tắc sống mang tới thành công (1)

Con thân yêu!

Vấn đề khiến cha quan tâm nhất là một người có vóc dáng nhỏ bé như con làm thế nào gây được ấn tượng một cách tổng thể với người khác. Cha hi vọng con để ý tới trang phục, để tạo những ấn tượng tốt hơn trong mắt người khác. Chắc con cũng biết được rằng ấn tượng đẹp luôn xuất phát từ thái độ ôn hòa nho nhã và sự tài hoa. Đối với những công trình xây dựng, tuy đẹp mà không thực tế thì đó là công trình thô kệch, nhưng nếu chỉ kiên cố mà không đẹp thì không đủ sức hấp dẫn.

Công trình kiến trúc Kartos là một trong những công trình kiên cố nhất. Nhưng về ngoài thô kệch cũng nổi tiếng như sự kiên cố của nó. Đương nhiên không cần bàn luận gì về sự kiên cố nhưng trên đường phố, những công trình như thế không thu hút được sự chú ý của người khác chứ đừng nói mọi người có mong muốn tham quan kiến trúc bên trong của công trình đó. Nếu trên nền tảng của kiến trúc này kết hợp thêm một số cột trụ theo phong

Cách dolia (mô hình kiến trúc hy lạp cổ đại với đặc điểm là sự hùng vĩ mà giản dị, ví như thần điện apollo), kiểu ionian (đầu cột hình xoắn ốc), phong cách glyndwr (thanh thoát, đẹp dễ, trên đầu cột có trang trí bằng hình lá cây lau)... Chắc chắn những người vốn không có hứng thú với kiến trúc cũng sẽ phải ngạc nhiên, tới gần quan sát và thậm chí còn muốn vào bên trong tham quan. Thực tế việc rèn luyện sức hấp dẫn của một người cũng thế. Cha có hai lời khuyên cho con, con hãy tham khảo ý kiến của cha:

Rèn luyện khả năng thu hút sự chú ý của người khác.

Có những người học thức phong phú, có giáo dục, cử chỉ ôn hòa nho nhã, rất được mọi người yêu mến, những ai gặp anh ta lần đầu đều rất dễ nảy sinh thiện cảm. Bất cứ ai gặp anh ta đều có ấn tượng rất sâu sắc về cử chỉ lịch sự lễ độ của anh ta. Trong mắt mọi người anh ta lung linh như ánh sao. Nhưng nếu có một người cũng có kiến thức như anh ta, có hiểu biết hơn và có khả năng phán đoán chính xác hơn thì có lẽ sức hấp dẫn của người này sẽ hơn anh ta. Vậy thì ai là người được thuận buồm xuôi gió hơn trong cuộc đời đây? Đương nhiên sẽ là người thứ hai mà cha nhắc tới ở trên chứ không phải anh ta. Trên thực tế những người có kiến thức thông thường (những người này chiếm khoảng ba phần tư dân số) luôn phải dựa vào vẻ bề ngoài. Đối với họ cử chỉ hành động của một người dường như thể hiện mọi điều về con người đó. Nếu con học được nghệ thuật này con có thể thu hút rất nhiều người. Cho dù là một người thông minh sáng suốt nhưng đối với những thứ không làm trái tim họ lay động thì họ cũng không chú ý tới.

Luôn giữ gìn phẩm giá.

Chúng ta luôn dựa diện mạo bên ngoài để thu hút mọi người và cũng dựa vào diện mạo bên ngoài để làm vui lòng mọi người, sau đó ta mới có thể nắm bắt được lý trí của họ, làm rung động trái tim họ, đây cũng là hành động giữ gìn nhân phẩm. Trên thực tế, mỗi đoạn trong nội dung trò chuyện sẽ để lại những cảm xúc khác nhau cho người nghe. Một kẻ rụt rè, không biết chăm

Chút tới phong thái diện mạo, ăn nói ứng xử, cho dù có khả năng đặc biệt nhưng cũng sẽ để lại ấn tượng không tốt trong con, nên con cũng không có ý muốn tìm hiểu bản chất con người anh ta. Những người có khả năng làm rung động lòng người sẽ khiến người khác bị mê hoặc. Cho dù không biết bản chất anh ta, nhưng chính ánh hào quang tỏa sáng từ những cử chỉ hành động của anh ta sẽ nhanh chóng thu hút được tâm hồn của mọi người chỉ trong giây lát, khiến ánh mắt mọi người không thể rời khỏi anh ta. Cảm giác đẹp đẽ ấy giống như những tấm phù điêu Mosaic, nếu chỉ ngắm một tấm đơn lẻ sẽ không thể cảm nhận được màu sắc của chúng, chỉ khi xếp chúng lại với nhau, chúng sẽ trở thành bức tranh tuyệt đẹp.

Cha cho rằng cách trang điểm trang nhã, thuần khiết, cử chỉ đàng hoàng đĩnh đạc, trang phục nho nhã thích hợp, giọng nói rõ ràng trong trẻo, nét mặt vui tươi, cởi mở, khả năng ăn nói tự nhiên chín chắn, v.v..., đều là những yếu tố quan trọng để thu hút sự quan tâm chú ý của mọi người.

49. Nguyên tắc sống mang tới thành công (2)

Con thân yêu!

Có phải bất cứ ai cũng đều có thể học được cách quan sát lời ăn tiếng nói và biểu hiện sắc thái tình cảm của người khác đâu con? Nếu con kết giao với những nhân vật kiệt xuất, cộng thêm sự tháo vát của bản thân chắc chắn sẽ con sẽ thu được thành quả lớn. Những người tài năng xuất chúng sẽ luôn có ảnh hưởng tới hành động, việc làm của con. Khi giao lưu với mọi người, con sẽ gặp những người khiến con có cảm giác mới gặp mà như thể đã thân quen từ lâu, khi ấy con phải suy ngẫm xem anh ta có điều gì mà thu hút con đến vậy. Là bởi cử chỉ tao nhã của anh ta? Hay vì thái độ mộc mạc chân thành? Hay vì cách ăn mặc đĩnh đạc? Khi hiểu được điều đó con hãy học hỏi theo. Nhưng con cần chú ý đừng vì thế mà đánh mất chính mình. Giống như những thợ vẽ chỉ biết mô phỏng bắt chước, cho dù tác phẩm của anh ta có tốt thế nào thì đó cũng chỉ là một bản sao hoàn mỹ mà thôi.

Để giúp con hoàn thiện bản thân và hướng tới trở thành một người ưu tú, cha có hai lời khuyên dành cho con, con hãy lắng nghe và coi đó như cuốn tài liệu tham khảo cho việc tu dưỡng của con: hãy quan sát những người mà con có thiện cảm, học theo ưu điểm của anh ta; đối với những người luôn nhận được sự đánh giá cao của mọi người con phải nhìn nhận sự việc ở một góc độ khác, phải quan sát tỉ mỉ. Tư duy về một số vấn đề cụ thể nào đó đặc biệt đáng để ta trân trọng, ví dụ nên giữ thái độ như thế nào khi giao tiếp với những người lớn tuổi hơn? Khi đứng trước những người ngang hàng nên giữ thái độ như thế nào? Làm thế nào để kết giao với những người không bằng mình? Buổi trưa nên thảo luận về những vấn đề gì? Trong những buổi tụ tập buổi tối nên thảo luận về vấn đề gì? Thời gian thích hợp cho những buổi tụ tập là khi nào? Tất cả những vấn đề này con đều phải để ý xem người ta thực hiện chúng như thế nào? Sau khi quan sát xong con nên học hỏi theo những cách làm ấy, đương nhiên đừng để những hành động của con trở nên gượng gạo.

Những tấm gương không phải lúc nào cũng hoàn mỹ. Những khuyết điểm của họ đương nhiên con không thể học theo. Trong đối nhân xử thế con cần phải có thước đo chuẩn mực, như thế chắc chắn con sẽ giành được cảm tình của mọi người. Người xưa có câu: “Gieo nhân nào gặt quả ấy”, cần thận gieo trồng những hạt giống được mọi người yêu mến sẽ thu được vụ mùa bội thu. Trên thực tế chúng ta rất dễ nảy sinh thiện cảm với những người học theo ưu điểm của ta. Cũng giống như con hiện nay, những phẩm chất mà con có được đa phần học từ người khác. Điều quan trọng là con phải chọn cho mình một tấm gương tốt và bản thân con phải biết đưa ra những phán đoán chính xác.

Hầu như tất cả kinh nghiệm và ưu điểm của chúng ta đều được tích lũy trong quá trình giao lưu, tiếp xúc với mọi người. Rất nhiều người bạn của cha vốn không phải là người thông minh nhưng sau khi họ kết giao với những người thông minh họ trở nên nhanh nhạy hơn. Khi giao lưu với những người ưu tú không bắt buộc phải dốc sức học theo họ mà chính trong quá trình con giao tiếp với họ, sẽ diễn ra những thay đổi ngầm trong con, giúp con nâng cao năng lực bản thân. Chỉ cần con để ý một chút thôi con sẽ đạt được thành tích giống như người mà con đã chọn làm tấm gương để học hỏi.

Trong ba người đi cùng ta ắt sẽ có người làm thầy ta. Trong cuộc sống không phải ai cũng xuất sắc nhưng xung quanh ta có rất nhiều người để ta học tập theo. Những người bình thường cũng có ưu điểm và đương nhiên những người ưu tú cũng có khuyết điểm. Những người không được người khác hoan nghênh yêu mến nhất chắc chắn cũng có ưu điểm, đối với những người như vậy con chỉ học được ở họ những điều tinh hoa và loại bỏ những khuyết điểm là được. Tuy nhiên, những khuyết điểm của người khác lẽ nào không phải là một cảnh báo cho ta sao? Thực tế không có sự khác biệt quá lớn giữa người không được người khác hoan nghênh và người luôn được người khác quý mến. Ai cũng đều biết ăn nói, ngủ nghỉ, chỉ là vì thái độ, cách ứng xử của hai loại người này không giống nhau, bởi thế cách thức biểu hiện cũng không giống nhau. Nên con phải để ý tới những hành động cử chỉ mà con có ấn tượng không tốt, khi ấy tự nhiên con sẽ biết mình phải hành động như thế nào.

50. Giữ gìn thiện cảm của người khác dành cho con

Con thân yêu!

Mấy hôm trước cha nhận được thư của phu nhân haba, vì phu nhân này thường xuyên khen ngợi con, lần này bà ấy lại nhắc tới những sự thể hiện của con trong lễ hội, bà ấy nghĩ rằng dáng nhảy của con rất tao nhã. Đọc bức thư này trong lòng cha cảm thấy rất hạnh phúc. Một khi tư thế nhảy của con tao nhã thì chắc chắn con đi đứng nói năng cũng rất thanh lịch. Trong những người bạn của cha, không ít người có dáng nhảy uyển chuyển, mềm mại, nhưng cử chỉ lại vô cùng cứng nhắc. Trong cuộc sống thường nhật, họ không tao nhã như trên sàn nhảy mà thường xuyên tỏ ra cầu thả, ngồi không có dáng ngồi, đứng không có dáng đứng. Cho dù là những người bạn thân thiết của họ nhìn thấy dáng vẻ này cũng cảm thấy không quen mắt.

Tư thế ngồi tiêu chuẩn là biểu hiện của tâm trạng vui vẻ, không phải là tư thế ngồi cứng nhắc mà thể hiện sự tự nhiên. Nếu con không làm được điều này thì cần cố gắng luyện tập hơn nữa.

Con phải để ý tới những hành động chưa hoàn thiện của bản thân kể cả chi tiết nhỏ nhất nhất, chính những hành động này có lúc lại làm nảy sinh tình cảm nam nữ. Ở châu Âu, khi chiếc quạt của người phụ nữ rơi xuống đất người đàn ông thường cúi nhặt chúng lên. Những người đàn ông nho nhã thường cư xử rất lịch sự, còn những người đàn ông thô lỗ thường tỏ ra vồn vã. Những động tác nhã nhặn nhìn như thể là những hành động rất nhỏ nhưng chúng lại phát huy tác dụng trong những thời điểm quan trọng nhất. Một việc nhỏ như uống cà phê, nếu tư thế cầm cốc không đúng sẽ làm cà phê sánh ra ngoài.

Còn về trang phục. Tốt nhất không nên chọn những bộ trang phục làm lộ rõ sự vụng về. Khi con quan sát trang phục của người nào đó, con có thể biết cử chỉ, việc làm của người ấy, nhìn những chi tiết kiểu cách trên trang phục của họ, con sẽ biết được đó là người có tư tưởng thiên vị. Ngày nay thanh niên anh quốc đa phần đều thích những bộ trang phục lập dị không giống ai. Tuy nhiên, so với việc phải nhìn những bộ trang phục tuềnh toàng của người khác thì cha thà nhìn những bộ trang phục lập dị của họ còn hơn. Có những người lại thích những bộ trang phục mang tính chất khoa trương mỹ miều. Cha vẫn thường tự mình đưa ra phán đoán, cha cho rằng họ vì muốn che đậy sự thiếu hiểu biết và nông cạn của bản thân nên mới cố ý ăn mặc như vậy.

Những người có chủ kiến sẽ không cố tình tạo ra những điểm khác biệt trên trang phục của họ. Họ không có gì khác so với những người xung quanh. Những bộ trang phục quá diêm dúa sẽ trở nên không chân thực, ăn mặc quá tuềnh toàng sẽ trở thành thiếu lịch sự. Những người ăn mặc quá bóng bẩy, bản thân họ cũng trở nên bóng bẩy như bộ trang phục họ đang mặc. Những người trang điểm mộc mạc, bản thân họ cũng

mộc mạc như cách trang điểm của họ. Điều quan trọng là con phải biết cách trang điểm ăn mặc một cách thích hợp. Con đừng quá bận tâm tới trang phục. Nếu vì quá bận tâm tới việc ăn mặc, xem trang phục có đẹp hay không con sẽ đánh mất vẻ đẹp tự nhiên. Đôi lúc trang phục thậm chí sẽ bó buộc tâm hồn con người. Ngoài ra về đầu tóc, giày dép, cà vạt và những chi tiết nhỏ khác trong cách ăn mặc, con cũng đừng nên quá tùy tiện.

Con có phải là người kĩ tính trong việc vệ sinh hay không? Có thường xuyên giữ sạch sẽ móng chân móng tay không? Có thường xuyên giữ hàm răng trắng sạch hay không? Bởi khi còn trẻ cha không biết quan tâm chăm sóc tới hàm răng của mình nên bây giờ mới phải chịu khổ thế này, nếu con hiểu được tầm quan trọng của việc giữ gìn răng miệng con hãy dùng những chiếc bàn chải mềm mại để vệ sinh răng trong vài phút. Nếu gần nơi con ở có bác sĩ nha khoa, tốt nhất nên thường xuyên đi khám nha khoa để chỉnh sửa những chiếc răng dị thường càng sớm càng tốt.

Trái tim cũng như khuôn mặt, cũng cần được tô điểm. Dường như con không nhận ra rằng, trong tất cả những phương pháp lấy lòng người khác, không phương pháp nào tốt hơn là sử dụng vẻ mặt. Con người thường che giấu những chỗ khiếm khuyết trên khuôn mặt, đặc biệt là những người không xinh xắn, họ luôn muốn bản thân mình trở nên xinh đẹp hơn, bởi thế họ cố gắng có những cử chỉ tao nhã, khuôn mặt lúc nào cũng niềm nở, mặc dù nụ cười ấy còn khủng khiếp hơn ác quỷ mà Milton miêu tả trong tác phẩm “thiên đường đã mất”. Hôm nay, con có được khuôn mặt sáng sủa này, nếu con không biết cảm ơn thượng đế, thì không thể tránh khỏi tội coi thường thần linh. Con nên thể hiện cảm xúc trên nét mặt như thế nào? Nếu vì muốn thể hiện bản lĩnh đàn ông mà con đánh sặc mặt trông sẽ rất giống một anh lớp trưởng nghiêm khắc đang chỉ đạo lớp mình.

Cha vẫn còn nhớ một chàng trai trẻ vừa trúng cử nghị viên, câu chuyện cậu ta đứng trước gương luyện cử chỉ và nét mặt đã lan truyền thành chuyện cười. Nhưng cha không hề chế nhạo chàng trai ấy, bởi hơn tất cả những người cười nhạo cậu ta, cha hiểu được ý nghĩa thực sự của hành động này. Thực tế chỉ cần con chuyên tâm rèn luyện trong hai ngày cuối tuần, con có thể biết cách thể hiện xúc cảm đúng đắn, như thế sau này con sẽ không

Cần phải lo lắng điều gì nữa.

Con đừng ngại học theo ánh mắt đầy ấm áp của các giáo sĩ truyền đạo, trong ánh mắt ấy có sự nghiêm khắc, nhưng không vì thế mất đi sự trìu mến. Không phải chỉ cần diễn theo những sự biểu cảm ấy là có được tình cảm của mọi người, điều quan trọng hơn cả là con phải thực tâm, chân thành đối xử với mọi người. Đừng cho rằng việc rèn luyện sự biểu cảm trên khuôn mặt là một điều phiền phức. Con có thể lĩnh hội tốt

những phương pháp giành thiện cảm của người khác cũng giống như việc con có thể luyện thuần thục những điệu nhảy.

Để tạo ấn tượng tốt đẹp trong lòng người khác, chúng ta cần ăn mặc chỉnh chu, sạch sẽ; để kiểu tóc phù hợp; hành động, nói năng thỏa đáng. Hiểu được đạo lý này, con sẽ hiểu được tầm quan trọng của việc học biểu cảm. Đừng để sự biểu cảm chôn vùi đi những tư thế nhảy, bộ trang phục và kiểu tóc mà con đã mất công chuẩn bị. Những buổi vũ hội một năm chỉ diễn ra sáu, bảy lần, nhưng sự biểu cảm luôn hiện diện trên khuôn mặt con trong suốt ba trăm sáu mươi lăm ngày trong năm.

Nếu con không thể vận dụng linh hoạt những ví dụ mà cha đã nói với con, cho dù kiến thức của con có phong phú, con biết cách nắm bắt thời cơ, con cũng không thể hoàn hành mọi nhiệm vụ một cách thuận lợi. Bây giờ chính là lúc con học cách trang bị cho bản thân, qua giai đoạn hoàng kim này con sẽ không còn cơ hội nữa. Đừng ngại buông những việc trên tay con xuống, tập trung tinh thần để tạo lập cho mình sự hấp dẫn bền vững, tương lai chắc chắn không có trận chiến nào mà con không thể giành được thắng lợi.

Những lão hủ nho bảo thủ khi biết cha viết bức thư này để răn dạy con, chắc chắn họ sẽ khịt mũi khinh thường, kèm theo cả sự đả kích. Họ cho rằng khi người cha răn dạy con cái sẽ đưa ra những đạo lý có sức thuyết phục hơn là những điều cha nói với con. Tuy nhiên, cha cho rằng trong từ điển của họ không có những khái niệm như

“Được hoan nghênh chào đón”, “thiện cảm”. Ai cũng mong muốn có được những tình cảm tồn tại trong cuộc sống thực, chứ không phải mong muốn nhận được sự khinh thường và nhạo báng.

Cha khuyên con nên chú ý tới lễ nghi. Trước đây mọi người thường phàn nàn rằng thanh niên bây giờ không biết chú trọng lễ nghi. Có phải do thông thường những người trẻ tuổi ấy không được giáo dục sao? Hay từ trước tới giờ họ chưa bao giờ nghĩ tới vấn đề này? Hay vì cả hai nguyên nhân đó? Họ cho con cái họ đi học, cho chúng có cơ hội được hưởng nền giáo dục tiên tiến, nhưng họ không quan tâm tới cuộc sống của chúng. Từ trước tới nay họ chưa từng quan sát hành vi của con cái mình trong từng giai đoạn phát triển của chúng. Cho dù có quan sát, họ cũng chỉ đưa ra kết luận vội vàng mà không có sự phán đoán nào.

Họ hành động như vậy chẳng qua chỉ vì muốn bản thân được an lòng, và tự kỳ vọng con cái mình chắc chắn cũng xuất sắc như những đứa trẻ khác. Thực tế nếu nhận được sự giáo dục như nhau, cũng chưa chắc sẽ thu được kết quả giống nhau. Trong trường học, chúng khó bỏ đi tính khí trẻ con, khi lên đại học sẽ không sửa được tâm lý cực đoan. Tới khi xa gia đình đi du học, cuộc sống xa nhà sẽ chỉ mang tới cho chúng sự trơ tráo, mặt dày mày dạn. Người làm cha làm mẹ không thể nhìn thấy sự thay đổi của con cái, trong khi đó con cái họ không hề ý thức được sự thay đổi của bản thân, để tới mức mờ mắt, tiếp tục hành động một cách

bừa bãi. Trước đây đã rất nhiều lần cha nhắc tới thái độ của người làm cha làm mẹ đối với vấn đề lễ nghi và cách đối nhân xử thế của con cái, cha mẹ phải luôn lưu tâm tới vấn đề này, cho dù bên cạnh con cái họ có những người bạn thân thiết, chúng cũng không thể rèn luyện tốt như có cha mẹ ở bên.

Nếu con có cặp mắt sắc bén như cha để quan sát mọi việc, thì thật xứng đáng để cha chúc mừng con. Cha có thể khẳng định rằng không có bất cứ việc gì có thể lọt qua mắt cha. Những khuyết điểm nơi con cha luôn phát hiện kịp thời và chỉ ra cho con thấy. Đương nhiên cha cũng khen ngợi những ưu điểm của con. Đây là trách nhiệm của các bậc cha mẹ.

51. Bên ngoài kiến thức ta đã học

Con thân yêu!

Con người vốn không hoàn mỹ. Bởi thế chúng ta phải không ngừng nỗ lực để hoàn thiện bản thân mình hơn nữa. Bởi cha luôn kỳ vọng điều này ở con nên cha đã phải cố gắng rất nhiều. Cha không hối hận vì đã bỏ ra tiền của và thời gian, bởi mục đích của giáo dục chính là để con người chiến thắng chính bản thân, là cách để nâng bản thân lên một tầm cao mới. Cha nghĩ giờ đây con cũng hiểu được đạo lý này. Khi còn còn nhỏ, cha dạy con phải tận tâm làm việc thiện, giáo dục con trở thành người ngay thẳng, đứa trẻ non nớt như con chỉ biết nhớ những điều cha dạy một cách máy móc. Bây giờ con lớn khôn, con đã có cách nhìn của riêng mình về những đạo lý ấy. Không cần phải dốc hết sức để học hỏi con cũng có thể tự mình trải nghiệm.

Công tước shafer Bailey đã từng nói: “Ta làm việc thiện không phải vì muốn người khác biết tới, mà là vì chính bản thân ta. Cũng như việc ta ăn mặc sạch sẽ gọn gàng không phải vì muốn mọi người ngắm nhìn, mà là vì chính sự sức khỏe của bản thân ta”. Giờ đây con đã không cần cha phải nhắc nhở con về tầm quan trọng của việc làm việc thiện, bởi con đã quen với việc làm này rồi. Còn nữa, cha và phu nhân haba đều nhận thấy rằng, chính bởi sự nỗ lực của mình, con đã giành được những thành quả bước đầu, không phụ lòng mong mỏi của cha.

Cha viết thư cho con năm lần bảy lượt bởi trong cách đối nhân xử thế của con vẫn còn những điểm không thỏa đáng. Nếu con không thấu hiểu kinh nghiệm đối nhân xử thế, vậy thì mọi sự nỗ lực của con chỉ là lãng phí. Về vấn đề này, cha đã nói tương đối nhiều rồi, điều cha muốn nhắc nhở con là con phải biết khống chế cảm xúc của mình, đón lấy cảm xúc của người đối diện. Một người bạn của cha đã từng nói, lễ nghi là trò chơi mà khi giao tiếp với mọi người ta biết khống chế bản thân, biết giúp đỡ người khác hoàn thành ước nguyện, phân biệt đúng sai. Cha tin không ai phản đối luận điểm này.

Việc thể hiện lễ nghi đúng đắn sẽ thay đổi theo từng địa điểm, từng đối tượng; nhưng thói quen tuân theo lễ nghi lại không phân biệt thời gian hay đối tượng. Việc có hay không nghị lực để kiên quyết hành động theo đúng lễ nghi sẽ trở thành điều kiện mấu chốt để con trở thành một người đàng hoàng, đứng đắn.

Ảnh hưởng của lễ nghi đối với xã hội lớn hơn ảnh hưởng của đạo đức đối với xã hội. Lễ nghi có tác dụng to lớn trong việc uốn nắn trật tự xã hội. Luật pháp được xây dựng để khen thưởng đạo đức, trừng phạt những kẻ gian tà. Ngoài luật pháp, trong xã hội cũng tồn tại những phạm trù có quan hệ đến quý phạm đạo đức. Con đừng tỏ ra ngạc nhiên khi cha luận bàn tới đạo đức và luật pháp cùng một lúc. Cha cho rằng hai yếu tố này có những nét tương đồng. Một người chiếm đoạt tài sản

của người khác rồi sẽ bị trừng trị theo pháp luật; một người thô bạo phá hoại cuộc sống bình lặng của người khác cũng sẽ bị xã hội lên án.

Cha cho rằng, hành động lễ nghi đẹp đẽ chỉ giới hạn ở việc làm việc thiện, đó là cách để giành được thiện cảm từ người khác.

Người đàn ông hoàng đỉnh đặc sẽ được mọi người yêu mến bởi chính những hành động tốt đẹp của anh ta.

52. Hãy luôn là người hài hước

Con thân yêu!

Tuần trước khi ăn trưa cùng cha con đã nói với cha rằng: Keno là nữ tác gia mà con yêu thích nhất. Cha hỏi con: con thích bà ấy ở điểm gì, con đã nói rất nhiều nhưng điều làm cha thấy ấn tượng nhất là bà ấy hài hước một cách tuyệt vời, có thể hóa giải sự ưu phiền chất chứa trong lòng người khác. Vì sao chúng ta có cảm giác thích một người nào đó? Chỉ cần con suy nghĩ thêm một chút con sẽ nhận ra những người được người khác yêu mến là những người có tính cách hoàn thiện. Mọi người trong chúng ta đều thích tiếp xúc với những người có óc hài hước, phong phú nhưng dường như chúng ta chưa từng nghĩ rằng sẽ phát triển cho mình khả năng hài hước như thế. Nếu chúng ta thiếu tính hài hước thì nên nghiêm túc suy nghĩ về những điểm thực sự khiếm khuyết của chúng ta, sau đó phải đưa ra những biện pháp để cải tạo chúng. Nếu nghĩ ra phương pháp tốt nên nhanh chóng thực hiện.

Cha không cho rằng sự hài hước là bẩm sinh hay không thể rèn luyện khả năng hài hước. Theo những nghiên cứu đơn giản của

Cha, cha thấy chỉ cần ta nhận ra rằng mình có chút tiềm năng hài hước thì có thể khiến hạt giống hài hước nảy mầm và đơm hoa kết trái. Nếu chúng ta sống với tinh thần vui tươi, vậy thì phải quét sạch sự u ám, thế giới này sẽ trở nên xán lạn lạ thường.

Tâm tư tình cảm của con người dễ chịu ảnh hưởng của tính cách và khí chất, cũng giống như mặt trăng luôn thay đổi lúc tối lúc sáng, lúc tròn lúc khuyết, không thể đoán trước. Tới bây giờ cha đã đi qua quá nửa đời người, cha nhận ra nếu sống những tháng ngày quý báu trong tâm trạng u ám là điều lãng phí nhất, trái lại, tâm trạng vui vẻ tích cực sẽ đưa ta tới một ngày mai xán lạn. Cho dù có rơi vào hoàn cảnh khó khăn, vẫn có thể mỉm cười. Con còn nhớ ngày tưởng niệm người em trai Blaine đã khuất của con không? Ông nội của con đã bình thản đối diện với sự thật đau buồn ấy, ông luôn kể những câu chuyện vui khiến chúng ta phải cười, để giúp chúng ta hóa giải tâm trạng căng thẳng vì ưu phiền. Từ đó cha học được cách cảm nhận ý nghĩa của cuộc sống. Tới bây giờ cha đã hiểu, mỗi buổi sáng đều là một sự lựa chọn với chúng ta, chúng ta có thể lựa chọn sống trong tâm trạng ưu phiền ngọt ngào thì cũng có thể sống trong tâm trạng hân hoan, vui tươi. Con còn nhớ những ngày tháng vui tươi của ông nội con không? Một người thông minh như con chắc chắn sẽ hiểu, đó chính là nguyên nhân giúp ông sống vui vẻ, tích cực. Cha nghĩ đến một ngày nào đó chúng ta có thể dùng những phương pháp khoa học để chứng minh rằng sự hài hước và vui vẻ cũng có tác dụng giữ gìn sức khỏe. Cha tin rằng sự hài hước là liều thuốc tốt giúp chúng ta chống chọi với bệnh tật.

Chế nhạo nhược điểm của người khác, sự hài hước mang tính mỉa mai châm chọc chỉ là hỏa mù mà một số cá nhân tung ra để che lấp sự tự ti của bản thân. Giữa bạn bè với nhau đôi khi cũng không thể hành động tùy tiện như thế, nếu không sẽ dẫn tới hiểu lầm và làm tổn thương lẫn nhau. Những lời khen tặng và những lời nói thẳng thắn đều khiến mọi người cảm thấy vui tươi, hơn nữa sẽ không làm tổn thương nhau.

Cuối cùng cha muốn kể cho con một câu chuyện vui. Đây là câu chuyện mà ông ngoại con thường kể, bây giờ cha sẽ kể lại cho con nghe:

Một ông bố đi công tác trở về, ông phát hiện ra một mảnh giấy mà người vợ đã viết cho ông: “Con trai John của chúng ta xảy ra chuyện ở trường học, nó chạy về nhà đánh thức em”. Người cha vội vàng gọi vợ dậy và hỏi, ông biết con trai mình đã bị phạt ở trường vì nói bậy, trước khi sửa được khuyết điểm đó sẽ không được trở lại trường học. Người cha nói với vợ rằng không phải lo lắng, ông sẽ giải quyết việc này.

Ngày hôm sau cậu bé John bước vào bếp nhìn thấy cha, cha cậu hỏi: “Chào con, John, hôm nay con muốn ăn gì?”.

“Con muốn ăn phân ngô”.

Người cha tức giận, vung tay về phía cậu con trai làm cậu ngã xoài xuống đất. Khi ấy ông nhìn thấy đứa con gái đang đứng ở cửa, ông cất tiếng hỏi: “Chào buổi sáng con yêu, sáng nay con muốn ăn gì?”.

Cô con gái dễ thương nói: “Con cho rằng chắc chắn không phải là phân ngô đâu ạ”.

Con đừng đánh mất nụ cười trong bất cứ hoàn cảnh nào, nụ cười ẩn chứa niềm vui sẽ giúp chúng ta vượt qua khó khăn. Cho dù là đang vui hay đang đau khổ, con đều phải học theo ông ngoại con để mỗi ngày đều trở thành điểm bắt đầu của một cuộc sống mới.

53. Sử dụng lễ nghi một cách linh hoạt

Con thân yêu!

Về lễ nghi, chúng ta đã bàn tương đối nhiều. Tiếp theo cha muốn thảo luận với con về việc áp dụng các nghi thức lễ nghi trong các tình huống khác nhau như thế nào. Đối với bậc bề trên cần giữ thái độ lễ phép. Nếu con biết người đối diện con là người cao tuổi hoặc cấp trên thì không thể không cư xử một cách lịch sự, lễ độ. Những người có kinh nghiệm sẽ biết cư xử lễ độ một cách tự nhiên, những hành động của họ cũng ôn tồn nho nhã không có chút gượng ép. Còn đối với những người thiếu kinh nghiệm, cần phải có một khoảng thời gian để quan sát và học hỏi.

Không được xem nhẹ lễ nghi.

Khi cha còn trẻ, cha chỉ biết tập trung để ý đến những nhân vật lớn trong xã hội, cha không hề để ý tới những người không có danh tiếng. Bản thân cha lúc đó nghĩ rằng những người không có tiếng tăm đều là những người không đáng để ta quan tâm, không mang tới lợi ích gì cho ta. Đương nhiên, cha cũng chưa từng thể hiện thái độ kính trọng và lễ độ với họ. Nhưng ngược lại với những nhân vật có tiếng tăm, cha luôn cố gắng tiếp cận để làm quen, đương nhiên hành động ấy của cha khiến mọi người không hài lòng. Sự ngốc nghếch ấy đã mang tới cho cha sự thất bại mà cha không bao giờ nghĩ tới. Chính vào thời điểm cha chờ đợi những lời đánh giá tốt đẹp thì những người bị cha coi thường đã công kích cha một cách nặng nề. Khi ấy cha mới hiểu ra rằng cha là kẻ ngạo mạn vô lễ. Thực sự bản thân cha chỉ thiếu khả năng phán đoán mà thôi. Chúng ta không thể tránh khỏi những hành động xem thường người khác nhưng thái độ vô lễ chính là hành động thể hiện sự ngạo mạn. Điều này có nghĩa là nếu con cũng xử sự như cha lúc trẻ thì con cũng đang coi người đứng đối diện con là kẻ ngốc nghếch. Với hành động này con sẽ khó tránh khỏi ý nghĩ thù địch của người khác dành cho mình.

Không thể vì địa vị của người khác cao hay thấp mà con có sự thay đổi trong cách đối đãi cư xử với họ. Nếu chỉ trọng tình nghĩa với những người có địa vị cao quý, giàu có, xinh đẹp mà xem nhẹ những người bình thường thì chắc chắn đó là kẻ không biết những phép lịch sự tối thiểu nhất. Người xưa có nói: hoàng đế lấy được lòng dân thì quốc thái dân an. Sự kính phục và yêu mến của thần dân mạnh mẽ hơn bất cứ thứ vũ khí nào. Những người bình thường như chúng ta đây nếu nắm bắt được lòng người có nghĩa là chúng ta đang có được sức mạnh vô cùng to lớn.

Thái độ cư xử với bạn bè.

Tình cảm thân thiết với bạn bè là mối quan hệ không bị ràng buộc gò bó nhất trong tất cả các mối quan hệ. Tuy nhiên, cho dù như vậy trong tình bạn có những vùng đất cấm tuyệt đối ta không được phép xâm phạm. Nếu lúc nào ta cũng bàn luận tới những điều bản thân ta cảm

thấy thích thú, hoặc nói lung tung không biết giới hạn, không để ý tới thái độ của bạn bè ta thì những câu nói này không những làm tình bạn mất đi sự trong sáng mà không biết chừng sẽ còn dẫn tới những hậu quả cực đoan.

Những câu nói lạnh lùng không thể làm rung động tâm hồn. Cha lấy cho con một ví dụ điển hình như thế này: Ví dụ cha và con cùng sống chung trong một ngôi nhà. Con cho rằng nếu con muốn thứ gì thì sẽ được sẽ có điều đó, còn cha thì cho rằng bản thân cha có thể nói bất cứ điều gì mà cha thích, vậy theo con sẽ xảy ra điều gì đây? Khi con nói, cha sẽ ngáp, khịt mũi, thậm chí có những hành động, cử chỉ thô lỗ, chắc chắn lúc đó con sẽ bỏ cha ở lại và đi nơi khác cho dù giữa chúng ta có thân thiết thế nào, nếu không muốn phá vỡ tình cha con thiêng liêng thì con phải giữ những sự lễ phép nhất định. Không chỉ với bạn bè mà giữa vợ chồng với nhau cũng cần như vậy, nếu vì chúng ta sống bên nhau cả ngày mà vứt bỏ đi mọi sự kính nể và mọi khoảng cách, chắc chắn sẽ dẫn tới sự nghi kỵ và chán ghét. Bất cứ ai cũng có khiếm khuyết, nếu ta cố ý bộc lộ những khuyết điểm này đó không chỉ là hành động bất lịch sự mà đó còn là biểu hiện của kẻ thiếu hiểu biết về cách đối nhân xử thế. Cha cho rằng kể cả giữa cha và con cũng cần giữ những lễ nghi thích hợp thì mới đúng đạo cha con, tình cha con mới không bị sút mẻ. Những cử chỉ lễ nghi đúng đắn là nền tảng giao lưu tình cảm giữa hai bên.

Câu chuyện về lễ nghi bàn đến đây thôi con nhé, cha hi vọng con dành thời gian để học những điều liên quan tới lễ nghi. Kim cương không qua mài giũa sẽ không thành bảo vật, chỉ có cách rèn giũa tỉ mỉ mới làm toát lên giá trị của viên kim cương. Một viên kim cương đẹp đòi hỏi phải đạt được độ cứng và mật độ liên kết giữa các phân tử ở một mức độ nhất định nào đó. Nhưng nếu không trải qua công đoạn mài giũa đánh bóng cuối cùng thì nó vẫn chỉ là một viên đá, chỉ có thể đem ra trưng bày trong tủ kính của các nhà sưu tầm mà thôi.

Con giống như một viên kim cương có độ liên kết phân tử rắn chắc, việc cần làm bây giờ đối với con là phải tự mình mài giũa đánh bóng chính mình, phát huy tiềm lực và ưu điểm của bản thân. Tìm hiểu những người xung quanh, tấm gương về những người tài giỏi xuất chúng chắc chắn sẽ nêu gương cho con trong quá trình rèn luyện để trở thành một nhân vật kiệt xuất, khiến con tỏa ánh hào quang rực rỡ.

54. Cách viết thư tín thương mại

Con thân yêu!

Con sắp bước chân vào xã hội, sắp trở thành một thành viên của xã hội. Cha luôn mong chờ tới ngày này và luôn khao khát được nhìn con tự mình xây dựng sự nghiệp. Trên thế gian này chỉ cần con nỗ lực hết mình, bất cứ điều gì cũng đều có thể trở thành sự thực. Chúng ta hãy lấy ví dụ từ việc viết thư nhé. Một bức thư có thể giúp con người nhận thức được những kiến thức thường thức mà một công dân trong xã hội cần phải có.

Ví dụ như thư thương mại, điều quan trọng nhất là cần rõ ràng, chính xác, rõ ràng tới mức những người gốc gác khác nhất khi đọc cũng không bị hiểu lầm theo nghĩa khác. Những bức thư mà khi đã xem qua rồi không cần phải đọc lại lần nữa mới là một bức thư thương mại đạt tiêu chuẩn. Đương nhiên, nếu không đánh mất phong cách viết thì càng tốt. Nếu trong các thư tín thương mại có cách biểu đạt như các bức thư thông thường, thì chính cách dùng từ hoặc nghệ thuật tu từ được sử dụng để diễn tả cảm xúc của người viết thư sẽ khiến người đọc buồn cười, cảm thấy bức thư không chuẩn mực. Tốt nhất khi viết thư thương mại cần trình bày mạch lạc, cách hành văn chính xác, không bỏ qua bất cứ chi tiết nhỏ nào. Cũng giống như việc chọn trang phục, nếu trên bộ trang phục chính thống xuất hiện quá nhiều họa tiết vô nghĩa, những họa tiết này không chỉ phá vỡ sự hài hòa của bộ trang phục mà còn khiến mọi người cảm thấy cách ăn mặc ấy quá lỗ bịch, ngô không ra ngô, khoai chẳng ra khoai.

Khi viết hết một bức thư thương mại, con hãy đứng ở góc độ người thứ ba để đọc lại một lần nữa, xem có điểm nào khiến người khác hiểu lầm hay không. Ngoài ra con nên thận trọng sử dụng các đại từ như “điều này”, “điều kia”..., để tránh làm người khác hiểu lầm, tốt nhất con nên trình bày thẳng vào vấn đề; với những câu dài con nên cố gắng diễn đạt chúng thành những câu đơn giản, ngắn gọn. Trong thư tín thương mại càng cần phải chú ý tới nguyên tắc và phép lịch sự trong cách dùng từ. Nhà ngoại giao được cử ra nước ngoài, khi viết thư về nước cần chú ý tới cách dùng từ và những từ thể hiện sự lịch sự, cho dù là viết cho quốc vương hay viết cho những người ủng hộ ông hoặc nhằm thu hút sự ủng hộ của một ai đó, đều phải đặc biệt chú ý tới phong cách bức thư. Thậm chí cách gấp, cách dán thư, cách kí tên đều thể hiện phong thái tinh thần của người viết, quyết định những ấn tượng mà người viết để lại cho người đọc. Bởi thế con đừng bỏ qua những chi tiết này.

Một bức thư hay ngoài cách diễn đạt trôi chảy, nội dung rõ ràng, về cơ bản không có yêu cầu gì khác. Tuy nhiên, vẫn còn một điều, điều này có tác dụng nhất định tới bức thư, đó chính là phẩm chất của người viết. Ngôn từ của thư tín thương mại không cần chau chuốt, nhưng hành văn

phải trôi chảy, diễn đạt ý phải rõ ràng. Bây giờ phong cách viết thư của con vẫn chưa được ổn định, nên tạm thời không cần phải nghĩ làm thế nào để làm nổi bật phẩm chất riêng của mình qua những bức thư. Thông thường những bức thư đơn giản, rõ ràng sẽ khiến người đọc cảm giác được sự nghiêm túc, quyết đoán của người viết; còn nếu không biết cách trình bày, nội dung bức thư sẽ mang tới những hiệu quả phản diện. Không có giới hạn cố định về độ dài của bức thư, nhưng bức thư quá ngắn hoặc quá dài đều không hợp lý, tốt nhất phải viết như thế nào để làm nổi bật mục đích bức thư muốn đề cập tới. Cha không hiểu vì sao con lại viết ngoáy như thế? Nếu luyện viết chữ thường xuyên, chắc chắn con sẽ viết rất đẹp. Cha hi vọng con cố gắng hơn trong việc luyện chữ. Nếu được như vậy, khi con viết thư cho những nhân vật quan trọng con sẽ không cảm thấy lo âu, chán nản về chữ viết của mình nữa.

Viết thư chỉ là một phương diện trong vô số những hành vi xã hội. Cha hi vọng con đừng quá chú ý tới việc này mà làm giới hạn tầm nhìn của mình. Có một đứa trẻ khi còn nhỏ không chịu chăm chỉ học hành, hay bị phân tâm vì những việc nhỏ nhặt, kết quả là cậu ta đã nuôi dưỡng cho mình thói quen chỉ quan tâm tới những việc nhỏ nhặt vì thiếu đi năng lực xử lý vấn đề. Cho tới khi tiếp xúc với xã hội, cậu ta đã phải gánh chịu những lời chê cười. Mọi người đều cho rằng cậu ta chỉ có thể giải quyết những việc nhỏ mà không có khả năng lập chiến lược. Con bây giờ cũng đang dừng lại ở mức chỉ giải quyết những việc nhỏ bé. Cha hi vọng con để tâm hơn nữa như thế sau này tới khi cần con gánh vác giải quyết ở những việc lớn hơn con sẽ không cần phải bận tâm tới những việc nhỏ bé nữa.

55. Lời nói ôn hoà ở miệng, ý chí ở con tim

Con thân yêu!

Trước giờ cha đã không ít lần nói với con rằng: “Lời nói ôn hòa ở miệng, ý chí ở con tim”, không có đạo lý nào thích hợp hơn cho cuộc sống nhiều phương diện, nhiều tầng lớp hiện nay như đạo lý này. Hôm nay, cũng vẫn về chủ đề này, cha sẽ giải thích cho con biết thế nào là “lời nói ôn hòa ở miệng” và thế nào là “Ý chí ở con tim”, làm thế nào để kết hợp cả hai yếu tố này với nhau, làm thế nào để vận dụng đạo lý này vào cuộc sống.

Người có thái độ ôn hòa nhưng không có chủ kiến, ý chí không vững vàng, cũng chỉ là một người dịu dàng, không tránh khỏi có lúc phải khom lưng cúi gồi. Ngược lại, nếu có ý chí kiên cường nhưng thái độ thô bạo, cũng không tránh khỏi có lúc hành xử lỗ mãng. Rất hiếm người có cả hai mặt này. Người có ý chí mạnh mẽ đa số là những người có thể lực cường tráng, họ luôn cho rằng thái độ ôn hòa là biểu hiện của sự mềm yếu. Họ hành động quả quyết, luôn dũng cảm tiến lên phía trước. Nếu họ gặp phải những người có tính cách ôn hòa thì không có vấn đề gì, nhưng nếu đối phương là người cũng có tính cách quyết liệt như họ, chắc chắn sẽ nảy sinh mâu thuẫn. Những người có tính cách ôn hòa luôn xử sự với mọi người và mọi việc một cách dịu dàng, vẹn toàn. Những người này chắc chắn là những người rất khôn khéo. Nhưng dường như họ không có quan điểm riêng khi đứng trước mọi vấn đề, luôn hòa theo quan điểm của người khác. Họ biết cách đón nhận thái độ của mọi người. Hành động này luôn lừa gạt được những kẻ ngốc nghếch, nhưng lại không thể lọt qua cặp mắt của những người thông minh.

Người có cả tính cách ôn hòa và dịu dàng không phải là kẻ lỗ mãng, cũng tuyệt đối không phải kẻ yếu đuối, mà là một người thông thái và sáng suốt. Những mệnh lệnh họ đưa ra, mọi người sẽ tuân theo một cách vui vẻ và kính phục. Còn những lời ra lệnh lỗ mãng, cứng nhắc sợ rằng sẽ chẳng bao giờ nhận được kết quả tốt. Nếu cha ra lệnh với thái độ quyết liệt rằng: “Rót cho ta một ly Brandy!”. Chắc chắn khi ấy, người đứng trước mặt cha sẽ tỏ ra do dự trong giây lát, rồi anh ta sẽ hắt ly rượu Brandy lên người cha. Còn nếu cha yêu cầu anh ta một cách ôn hòa mà kiên định thì sao? Chắc chắn sức mạnh không thể cưỡng lại của lời nói dịu dàng ấy sẽ khiến anh ta vui vẻ làm theo. Bởi khi con ra lệnh với thái độ dịu dàng và nhẹ nhàng sẽ thể hiện sự tôn trọng của con đối với người nghe.

Khi xin ý kiến của những bậc bề trên, tình huống gặp phải cũng tương tự. Nếu bậc bề dưới tỏ thái độ quyết liệt, cứng nhắc, họ không những không đạt được mục đích mà còn bị các bậc bề trên khiển trách nặng nề. Những người như thế sẽ không bao giờ giành được thành tích lớn lao. Song, con phải nhớ rằng, chúng ta tỏ ra ôn hòa không đồng nghĩa với

việc đánh mất lập trường và sự kiên định. Những nhân vật lớn trong giới chính trị thường có thái độ nhượng bộ vì chính nghĩa, vì lợi ích quốc gia, nhưng cũng chính bởi thế mà đôi lúc họ có thái độ khuất phục đối phương. Những người có địa vị cao trong xã hội đã sớm mất đi cảnh giác đối với những lời kể lể hay thỉnh cầu của người khác, cũng giống như bác sĩ vô cảm trước nỗi đau của bệnh nhân. Lâu dần họ mất đi khả năng phân biệt thật giả, trong muôn vàn những lời kể lể, họ không biết đâu là sự thật, đâu mới là sự giả dối. Chỉ cần con có thái độ ôn hòa đã đủ khiến người đang kể lể cảm phục, hoặc con tỏ thái độ lạnh lùng khiến họ có cảm giác rằng nếu không tiếp nhận lời khuyên của con, chính bản thân họ sẽ phải ăn năn, hối hận. Và một cách tự nhiên, họ sẽ đón nhận những người an ủi, khuyên nhủ của con.

Con vẫn chưa thay đổi được tính trẻ con và bướng bỉnh của mình, sau khi lên đại học con vẫn có thái độ cực quan. Khi con đi du học, điều duy nhất con có được là ý chí con đã mạnh mẽ hơn nhiều. Nhưng con tuyệt đối không được ép buộc người khác tiếp nhận quan điểm của con. Sự mạnh mẽ trong thái độ ôn hòa là cách giúp con không mất đi tôn nghiêm nhưng vẫn khiến người khác vui vẻ đón nhận con. Đó cũng là phương pháp tốt để trí tuệ, sự uy nghiêm hội tụ trong con.

Tiếp theo đây, cha và con sẽ tiếp tục bàn tới vấn đề thực tiễn. Nhượng bộ không có nghĩa là tỏ ra yếu đuối. Khi con đứng trước người có thái độ ngạo mạn, lỗ mãng, cho dù đó là người có địa vị thấp hơn con, ngang bằng con, hay thậm chí cao hơn con, con đều phải biết cách khống chế bản thân, thể hiện thái độ ôn hòa, giữ kín cảm xúc của bản thân, tránh để đối phương nắm được sự thay đổi trong biểu hiện thái độ của con. Đặc biệt trong kinh doanh, con càng cần chú ý điểm này. Nếu đối phương không có ý nhượng bộ, con cũng đừng tỏ ra khó chịu và cố bắt ép đối phương. Người ngạo mạn luôn hùng hổ hăm dọa người khác, nếu con để họ tìm thấy điểm yếu của mình, họ sẽ không nể nang gì con đâu. Những người yếu đuối luôn bị người khác giẫm cọt, chỉ cần con hiểu được điều này, trong con sẽ có những sự thay đổi “láy trời chuyển đất”.

Đối với bạn bè, thái độ ôn hòa là vũ khí để con có được tình bạn bền chặt; đối với kẻ thù, thái độ ôn hòa là bản tự đề cử, giới thiệu bản thân, để mở lòng kẻ thù, biến thù thành bạn. Để anh ta hiểu rằng con không mang trong mình những ý nghĩ độc ác, trái tim con không hẹp hòi, con không giống anh ta. Hành động của con chỉ mang tính chất phòng vệ.

Làm thế nào để giao lưu với người khác trong công việc. Cho dù trong công việc, cũng đừng quên dùng ý chí của mình để gây ảnh hưởng tới đối phương. Trong đàm phán, đừng dễ dàng thỏa hiệp, cho dù thỏa hiệp cũng đừng đánh mất sự đối kháng. Con đừng dễ dàng chấp nhận phương án hòa giải. Con phải để đối phương cảm nhận được thái độ kiên quyết của mình, từng bước nắm bắt tâm tư tình cảm của đối phương, để tác động tới họ vào đúng thời điểm thích hợp.

Con có thể thẳng thắn nói với anh ta rằng: “Bất luận xảy ra chuyện gì, tôi vẫn rất tôn trọng bạn. Năng lực và thái độ nhiệt tình của anh khiến người khác khâm phục. Tôi đang nghĩ rằng, nếu có thể hiểu thêm một chút về phương pháp làm việc của anh, tiếp xúc nhiều hơn với anh thì thật là may mắn biết bao!”. Nếu con không chế tình cảm của bản thân, biết cách quan sát tâm trạng của người khác thì việc nắm bắt tâm tư, suy nghĩ của đối phương từ đó đạt được mục đích của bản thân không phải chỉ là mơ ước. Hãy học cách thể hiện quan điểm của bản thân từ cuộc thi giữa “gió bắc và mặt trời”.

Tuy cha luôn nhấn mạnh tầm quan trọng của thái độ ôn hòa, nhưng con cần phải hiểu ý cha rằng không phải chỉ có thái độ ôn hòa là đủ. Con phải biết thể hiện ý kiến của mình, đồng thời phải biết chỉ ra những điểm sai của người khác với thái độ góp ý chân thành. Thái độ ôn hòa không phải là tỏ ra dễ dãi thoải mái, cũng không phải là hành động khoan dung giả tạo, mà là hành động thể hiện ý kiến thể hiện ý kiến thuận theo lẽ tự nhiên. Tuy nhiên, khi con phát biểu ý kiến con hoàn toàn có thể nói rằng: “Nếu bạn hỏi quan điểm của tôi thế nào, tôi sẽ trả lời bạn đây là cách nghĩ của tôi! Mặc dù tôi chưa hoàn toàn nắm rõ về vấn đề này,...”, “Mặc dù còn nhiều điều thiếu sót nhưng quan điểm của tôi là như vậy...”.

Tuy cách trình bày quan điểm này có đôi chút mềm mỏng nhưng không thiếu sức thuyết phục. Cũng giống như gió bắc và mặt trời, tuy chúng có những điểm khác biệt nhưng chúng đều

Biết nắm bắt tâm lý của đối phương.

Biết cách kết thúc câu chuyện trong không khí vui vẻ là điều tốt nhất. Cho dù có quan điểm bất đồng, nhưng chỉ cần các bên nhượng bộ nhau thì sẽ tìm ra cách giải quyết. Điều quan trọng là đối phương phải có những hành động không vì mục đích làm hại tới người khác. Thái độ của con người khó tránh khỏi việc không phân biệt được đâu là thiện, đâu là ác. Tuy nhiên, thái độ thể hiện cũng là thứ không thể lừa gạt người khác. Nếu con hành động thiện chí nhưng người khác coi con như kẻ thù, hay con mang ý nghĩ độc ác nhưng lại muốn người khác coi con là bạn thì điều đó là không thể, bởi thái độ truyền đạt thông tin một cách nguyên bản nhất cho người nhận nó. Chỉ cần con học được cách cân bằng tâm lý, thể hiện thái độ ôn hòa, ý chí kiên quyết thì con sẽ nắm bắt được lòng người.

56. Kiên trì tạo dựng tương lai

Con thân yêu!

Sống trong xã hội không thể thiếu được kĩ năng nắm bắt những tri thức trong cuộc sống, nếu sớm hiểu và nắm bắt được những kĩ năng sống này, con sẽ nhanh chóng làm nên nghiệp lớn. Có rất nhiều thanh niên có những phản ứng thiếu tích cực với điều này, nhưng cha cho rằng việc hiểu và nắm bắt được một vài điều vẫn tốt hơn là không hiểu biết gì. Trí tuệ trong cuộc sống chính là đừng để người khác nghe con nói, nhìn cử chỉ hành động của con mà đoán ra được con đang dao động, đừng để họ xỏ mũi con. Cho dù trong cuộc sống hay trong công việc, cũng sẽ có lúc xảy ra những tình huống như vậy. Những kẻ xảo quyết cố ý nói những lời khích bác để thăm dò phản ứng của người nghe, để từ đó nắm bắt được tính cách của đối phương; kể cả những người tốt cũng luôn hành động như vậy, chỉ có điều họ không thu được lợi lộc gì từ việc làm này, kẻ xảo quyết ngược lại họ còn bộc lộ yếu điểm của bản thân. Nếu tâm tư tình cảm của con thay đổi theo từng câu nói của người đang đứng trước mặt con, khi nghe những lời nói đáng ghét mà con tỏ ra tức giận, nghe những lời tán dương thì niềm nở tươi cười, như thế con sẽ rất dễ cắn trúng mồi câu mà họ giăng ra. Bởi thế con cần nhớ: đừng lấy lý do vì tính cách mà bị mắc lừa, có thể con sẽ phản biện và cho rằng biểu hiện tình cảm của con người rất dễ chịu sự tác động của tính cách, đôi khi lý trí cũng không thể phát huy tác dụng. Nhưng thực tế chúng ta không có cách nào để cải thiện vấn đề này sao? Đừng mãi trách móc, đổ lỗi cho tính cách, chỉ cần chúng ta cố gắng hơn một chút, cha tin rằng bằng nghị lực con có thể phát huy tác dụng của lý trí, kiềm chế sự kích động ngay cả khi con bị kích động nhất để tránh tạo cơ hội chiến thắng cho đối phương qua vẻ mặt hay lời nói của con.

Sự thông minh, lanh lợi, hoạt bát của một người sẽ giúp họ giành được sự khen ngợi từ người khác, nhưng cũng vì thế mà mang tới cho họ kẻ thù. Nếu con nghe thấy những lời đánh giá mang tính phiến diện thì cứ làm như không nghe thấy gì; nếu đó là những lời khích bác, chửi mắng rất khó nghe con hãy cứ mỉm cười với chúng, khen trí thông minh của họ - chỉ cần con nắm bắt được tình hình là được. Khi nghe thấy những lời đánh giá không chính xác về mình, con cũng không cần vội vã phân bua với họ, bởi khi con cố biện hộ cho bản thân có nghĩa là con đang bị tổn thương. Những tố chất con vất vả rèn luyện bao lâu nay sẽ bị hủy hoại nhanh chóng.

Bị nắm bắt suy nghĩ khi đàm phán cũng giống như bị lộ bài trong cuộc đồ đen. Nếu đối phương là người tràn trề nhiệt huyết, dễ bị kích động bởi các yếu tố bên ngoài, anh ta sẽ nhanh chóng bộc lộ mọi tâm tư tình cảm trên khuôn mặt, nếu con biết cách sử dụng nghệ thuật trong lời nói, con sẽ làm cho anh ta tự nguyện nói ra bí mật, nắm bắt được ý nghĩ

thực sự của anh ta. Một khi con đã nắm rõ đối phương như lòng bàn tay, sẽ không thể không có màn kết thành công. Bị người khác nắm bắt tâm lý sẽ rất dễ chịu sự chi phối của người khác.

Nếu đối phương là người cao tay, thì càng không thể giành thắng lợi. Có lẽ con sẽ nói rằng: “Con sẽ giả vờ như không có chuyện gì là được”. Thực tế một khi tâm lý con bị khống chế thì con rất khó nắm bắt tâm lý đối phương, không chỉ không thể nắm bắt người khác thậm chí còn thể hiện ra rằng con không thể thành công trong bất cứ việc gì chứ đừng nói tới việc con có thể che giấu ý nghĩ thực của mình. Che giấu bản thân để không cho đối phương biết và việc giả vờ như không biết để lừa gạt người khác có sự khác biệt lớn, hành động giả vờ để lừa gạt người khác là hành động sai lầm, hơn thế nữa đó còn là hành động vi phạm đạo đức.

Baconic đã từng nói: “Những người trí tuệ thông thái không muốn lừa gạt người khác. Ta không muốn bị người khác nhìn thấu tâm can cũng giống như che giấu những quân bài của ta trên bàn cờ; còn việc lừa gạt người khác cũng đồng nghĩa với việc ta đang xem trộm bài của người khác”. Trong cuốn sách của mình chính trị gia Pauline Brook đã viết: “Lừa gạt người khác cũng giống như là dùng gương đánh úp trong bóng tối, không những không quang minh, mà hơn nữa cho dù có phân bua thế nào hành động ấy cũng không thể trở thành hành động quang minh chính đại; vì không muốn người khác nhìn xuyên thấu cảm xúc của mình mà che giấu tình cảm của bản thân, thì cũng giống như tay cầm lá chắn, thân khoác áo giáp”. Cha hi vọng sẽ nhanh chóng gửi cuốn sách này cho con đọc.

Chúng ta không thể không thể che giấu một số trạng thái tình cảm nào đó, cũng giống như việc đúc tiền cũng phải pha hợp kim. Nhưng nếu hợp kim quá nhiều sẽ làm mất đi tác dụng của đồng tiền, sự tín nhiệm người đúc tiền cũng mất đi. Cho dù xảy ra bất cứ việc gì cũng đừng để lộ cảm xúc trên khuôn mặt, cho dù khó khăn như thế nào cha hi vọng con có thể rèn luyện khả năng này. Người thông minh sẽ không thách thức những điều mà anh ta không thể làm, nhưng nếu mục tiêu khó bao nhiêu thì càng có giá trị theo đuổi bấy nhiêu, cho dù phải nỗ lực gấp bội cũng xứng đáng.

57. Luôn giữ tác phong làm việc siêng năng

Con thân yêu!

Buổi thảo luận trên bàn ăn tối qua khiến cha không thể nào quên được. Cha cảm thấy rất thú vị về cuộc trao đổi giữa con và em trai con về sự khác nhau giữa những người thành công và không thành công trong xã hội. Cha muốn nói một chút quan điểm của mình nhưng hoàn toàn không có cơ hội để xen vào cuộc tranh luận này. Ngày hôm nay, một mình cha ngồi trong thư phòng, ngẫm nghĩ lại những câu nói của các con. Các con đã chỉ ra rất nhiều nguyên nhân dẫn tới sự thất bại, nhưng cha nhận thấy dường như các con quên không nhắc tới sự siêng năng chăm chỉ. Bây giờ nếu sắp xếp thứ tự cho những điều các con liệt kê ra thì cha không do dự xếp đức tính chăm chỉ đứng đầu tiên.

Theo quan điểm của các con, một người cả đời chăm chỉ siêng năng, nếu chỉ thiếu tố chất hay thiếu đi một yếu tố nào đó sẽ không thể giành được thành công. Tuy nhiên, trong xã hội, người giành được thành công không phải là người toàn tài. Họ vẫn có một vài khuyết điểm rõ rệt, nhưng có một điều mà ai trong số họ cũng có - đó là sự cần cù. Không có sự cần cù thì họ không có thành công. Cha vẫn còn nhớ khi con học năm thứ nhất đại học, thành tích học tập của con không phải là một thành tích lý tưởng đúng không nào? Con đã bị những buổi dạ tiệc, bạn bè và chuyện tình cảm làm phân tán tư tưởng. Là một chàng sinh viên mới bước chân vào cánh cửa của trường đại học, nếu có ham vui một chút cũng không phải là sai lầm quá lớn, hơn nữa con đã không lãng phí thời gian của cả một năm, bởi tới kì học thứ hai con đã cố gắng chuyên tâm hơn và bù đắp lại sự ham chơi của mình trước đó. Một sinh viên đại học như con nếu không có hứng thú với bài vở chắc chắn con sẽ không có động lực học hành.

Con khi ấy cũng giống như những người khác khi nhận ra niềm vui trong công việc. Một tuần với bốn mươi giờ làm việc đối với một người không yêu thích công việc họ đang làm thì quả là mệt mỏi vô cùng, tuy nhiên cũng có rất nhiều người không cảm thấy mệt mỏi khi một tuần họ phải làm việc bảy mươi giờ đồng hồ. Rất nhiều người thích công việc, thậm chí có người còn hồ thẹn khi nhắc tới tiền lương. Bởi vì họ đã thực sự quên mình vì công việc nên thực sự không thấy vất vả. Có những người theo đuổi hưởng thụ cuộc sống quan trọng hơn cả công việc. Cha không phê phán quan điểm này. Họ cho rằng công việc không phải là toàn bộ cuộc sống, họ thà xem ti vi, đi mua sắm, thậm chí ngồi thần thờ còn hơn làm việc. Tuy nhiên, nếu con muốn có được thành công trong sự nghiệp con phải có tinh thần quên mình trong công việc. Nếu con đạt tới mức độ coi công việc là một trò chơi thì chắc chắn con sẽ có được thành công. Thomas edison đã nói: "Cần cù là con đường duy nhất dẫn tới thành công". Đây là câu nói bất hủ. Ngày nay con giàu có về mặt thời

gian, điều con phải làm là nuôi dưỡng tình yêu đối với công việc bằng chính tinh thần không chịu khuất phục khó khăn và nghị lực của con.

Đối với mỗi quốc gia, tài sản lớn nhất chính là người dân. Trong một quốc gia phồn vinh, mỗi công dân đều có ý thức và khả năng làm việc hăng hái, đó là một trong những điều kiện cần thiết để duy trì sức mạnh quốc gia. Đây cũng là biểu hiện cho sự sinh tồn của một công ty. Nếu con chăm chỉ và nghị lực vượt khó trong công việc, chắc chắn thành công cách con không xa. Sự đền đáp cho hành động chăm chỉ là ta giành được mục tiêu, giành được sự ngưỡng mộ, tôn kính của người khác, quan trọng hơn cả là ta có cảm giác thỏa mãn trong tâm hồn. Bởi trên thế gian này, thượng đế đã mở lối cho ta, nên ta cảm thấy bản thân ta là một phần quý giá mà thượng đế tạo nên. Cảm giác ấy là sự báo đáp đặc biệt cho những cố gắng của riêng ta.

Cha không thể kính trọng những người có năng lực nhưng không có chí tiến thủ, và cũng không tôn trọng những người có năng lực nhưng không muốn cống hiến. Họ là những kẻ ăn bám xã hội, thật tiếc họ không nhận ra được hành động giả dối của bản thân. Cha cảm thấy nếu không làm việc gì hay chỉ làm một phần nhỏ công việc là một sự trống rỗng. Không ai có mặt trên thế gian này chỉ vì mục đích muốn nhận lại sự trống rỗng đó. Bà nội con đã từng làm việc tám mươi tiếng đồng hồ một tuần, bà nói với cha rằng: “Cuộc đời sống mà không nỗ lực là cuộc đời vô nghĩa”, quan điểm này trùng hợp một cách ngẫu nhiên với quan điểm của nhà thơ hora teese thời la Mã cổ đại. Cha hi vọng trong buổi thảo luận lần sau sẽ có cơ hội đưa ra điều kiện về sự cần cù chăm chỉ với con và em trai con, đồng thời cho đức tính chăm chỉ một vị trí xứng đáng.

58. Lời nói dối đôi khi cũng có thiện chí

Con thân yêu!

Đôi khi giả câm giả điếc cũng mang lại hiệu quả kì diệu. Ví dụ như khi có người kể chuyện cho con nghe một cách rất hào hứng, con có thể vờ như chưa từng biết câu chuyện anh ta kể, khi anh ta hỏi con đã nghe câu chuyện đó bao giờ chưa, con hãy nói với anh ta: “Thế sao? Tôi chưa từng biết tới điều này”. Bởi rất nhiều người khi kể một câu chuyện nào đó sẽ mang tới cho họ cảm giác vui vẻ. Đặc biệt là khi kể những câu chuyện riêng tư. Anh ta kể cho con nghe chứng tỏ rằng anh ta muốn chia sẻ những việc đó với con. Nếu con nói với anh ta rằng: “Ôi dào, chuyện này tôi biết từ lâu rồi”, chắc chắn anh ta sẽ cảm thấy vô cùng thất vọng.

Đặc biệt là đối với những câu chuyện nói xấu người khác sau lưng hoặc những lời lẽ mang tính chất hăm hại, vu khống cho người khác, con phải tuyệt đối cẩn thận với cách thể hiện của bản thân. Bởi trong những tình huống này cả người kể và người nghe đều bị coi là

Có hành động thiếu văn hóa. Vì vậy đối với những chủ đề này con phải tuyệt đối cẩn thận, trừ khi là những người bạn thân thiết nhất của con, còn với người khác tốt nhất con nên vờ như không nghe thấy điều gì. Hơn nữa, một người làm ra vẻ không biết về bất cứ điều gì thường sẽ có được những thông tin mật bất ngờ.

Lại nhắc tới việc thu thập tin tức tình báo, chúng ta không thể không nhắc tới lòng hư vinh, không chịu an phận của con người. Cho dù chỉ trong khoảng khắc ngắn ngủi nhưng con người vẫn luôn hi vọng mình được đứng trên tầm cao, vẫn muốn có được cảm giác thỏa mãn khi đem những điều mình biết để dạy dỗ cho những kẻ không biết. Nếu con giả bộ như không biết điều gì, không những con có thể thu thập những thông tin ấy, mà còn tránh được sự dè chừng của người nói dối với con. Hành động này còn thông minh hơn việc đóng tai nghe ngóng thông tin khắp nơi. Bất cứ ai cũng chỉ trích và luôn đề phòng những “nhân viên tình báo”, đồng thời họ cũng không bao giờ cung cấp cho những con người này những “thông tin mật” chất lượng cao. Cho dù có ai đó lỡ miệng nói ra thông tin mật thì đối với con đó chưa phải là việc xấu bởi con đã thu thập được thông tin từ những câu nói ấy của họ. Đó là điều đương nhiên con phải biết. Những người vô tâm nếu biết con vốn đã biết điều này họ sẽ cho rằng con đã biết rồi có tiết lộ thêm cho con thì cũng không có vấn đề gì; còn những người luôn đề phòng khi gặp phải tình huống này họ cũng sẽ xuất phát từ mục đích muốn thăm dò mà đem tất cả những thông tin mật để nói cho con biết.

Con phải luôn lưu tâm tới những người xung quanh, luôn giữ thái độ bình tĩnh, chỉ có như vậy con mới có thể vận dụng trí tuệ trong cuộc sống một cách linh hoạt và hiệu quả. Người lính dũng cảm nhất cũng cần phải chuẩn bị vũ trang đầy đủ trước khi ra chiến trường. Xã hội này

giống như chiến trường và con là người lính đó. Lúc nào con cũng phải trang bị đầy đủ vũ khí cho mình. Nếu con còn có điểm yếu nào khác thì hãy tự trang bị cho mình thêm một loại vũ khí nữa, nếu không chỉ cần lo là một giây nào đó con sẽ mất đi mạng sống.

59. Giá trị của tiền bạc

Con thân yêu!

Một tác gia người Mỹ từng nói: “Trong kí ức của con người có hay không những ngày tháng vui tươi, tiền bạc đủ đầy?”. Giống như biết bao người khác, điều mà chúng ta luôn theo đuổi là sự đầy đủ về mặt vật chất. Ngày nay dường như chúng ta ngày càng tiếp cận gần hơn mục tiêu này. Rất nhiều người chỉ mong muốn có đủ vật phẩm cho cuộc sống nhưng những vật dụng cần thiết của chúng ta ngày hôm nay dường như đã nhiều hơn hẳn của những thế hệ trước. Khi ông bà nội con còn trẻ, lần đầu tiên xa gia đình tới một “thành phố lớn” cách nhà hơn ba trăm năm mươi dặm. Để chuẩn bị cho chuyến du lịch lý thú này, ông bà con đã phải chuẩn bị mấy tuần liền. Tới giờ những kí ức về chuyến du lịch ấy vẫn được ông bà nhắc lại. Bây giờ thời đại đã đổi thay, trừ khi đặt chân tới những nơi cách xa hơn bảy nghìn dặm, nếu không mọi người sẽ cho rằng chuyến đi ấy không có gì đáng để kể.

Chúng ta kì vọng quá nhiều vào cuộc sống, rất nhiều người không thể không mạo hiểm trong việc cân bằng thu chi để tiêu dùng, mục đích cũng chỉ là không muốn bị tụt hậu so với hàng xóm. Thế hệ đi trước chúng ta tuyệt đối sẽ không tán đồng cách thức tiêu dùng này. Sợ rằng nếu đó không phải là cách làm tăng thêm thu nhập thì họ sẽ không bao giờ nghĩ tới. Thực tế hành động tiêu dùng của rất nhiều người xuất phát từ những ý nghĩ bộc phát.

Bác George, một người bạn của cha, sở hữu rất nhiều công ty. Một ngày kia bác ấy quyết định bán tất cả công ty của mình. Ngay sau ngày bác ấy bán hết toàn bộ những công ty mà bác ấy sở hữu, cha đã cùng bác ấy dùng bữa trưa. Cha rất hứng thú về kế hoạch tiếp theo của bác ấy.

“Cậu định sử dụng khoản tiền khổng lồ ấy để làm gì đây?”, cha hỏi bác ấy.

“Trước tiên tớ sẽ tậu một chiếc xe mới, sau đó tớ sẽ mua tặng vợ tớ một chiếc nhẫn kim cương”, bác ấy trả lời.

“Ý hay đấy. Đó là phần thưởng cho những nỗ lực làm việc của cậu, điều đó không có gì quá đáng. Nhưng những kế hoạch ấy của cậu cũng không tiêu tốn nhiều tiền đâu. Cậu định làm gì với số tiền còn lại?”.

“Phần còn lại tớ định đầu tư vào bất động sản hoặc tớ sẽ đầu tư vào những công ty nhỏ bước đầu đang xây dựng”. Bác ấy lập tức trả lời.

Cha vô cùng kinh ngạc bởi bác ấy mới thoát khỏi rủi ro trong kinh doanh, vậy vì sao vẫn muốn tiếp tục lao đầu vào rủi ro? “George, cậu làm như vậy không phải tự tìm rắc rối sao,

Cậu không thể từ bỏ tiền bạc để tận hưởng cuộc sống ư? Việc làm tiếp theo của cậu chính là lấy rủi ro này để đổi lấy rủi ro khác đấy. Cậu sẽ

kiếm được nhiều tiền hơn từ khoản đầu tư này, nhưng thực tế cậu không cần nhiều tiền như thế”.

George rất không hài lòng với quan điểm của cha, nhưng cha chỉ ra cho bác ấy thấy ví dụ về sự theo đuổi tiền bạc điên cuồng. Rất nhiều người cả đời không thoát khỏi vòng tròn luẩn quẩn ấy.

Sự lo lắng của mọi người còn bắt nguồn từ lạm phát. Mọi người lo rằng những khoản tiền tiết kiệm của mình sẽ thu hẹp dần bởi sự suy thoái tài chính, họ lo sợ không thể có được mức sống tốt khi về già. Nhưng trong xã hội thay đổi tới chóng mặt như ngày nay, có biện pháp nào đảm bảo cho tiền không mất giá hay không? Rất nhiều chuyên gia kinh tế đã đưa ra những lời giải thích rất thấu đáo. Cha muốn trao đổi với con vấn đề này trên nền tảng quan điểm của các nhà kinh tế, kết hợp với những kinh nghiệm mà cha đã từng trải qua. Có người đưa ra quan điểm rằng, chỉ có kiếm được tiền mới thấy dư dả, có người đầu tư vào bất động sản, có người đầu tư vào vàng, có người lại đầu tư vào thị trường chứng khoán. Có người cho rằng, một dự án nào đó sẽ giúp một ai đó kiếm được một khoản tiền lớn, và bản thân họ cũng kiếm được một món hời từ dự án đó. Nhưng trong những lĩnh vực mà ta không biết, rốt cuộc có biết bao đã thú đang đợi chờ để nuốt trọn tiền bạc của ta? Cha cho rằng đầu tư ở một hai lĩnh vực mà ta quen thuộc là khả thi, còn nếu đầu tư tất cả vào một ngành, đương nhiên sẽ vô cùng mạo hiểm.

Cha có một người bạn rất giỏi trong lĩnh vực đầu tư đa ngành, bác ấy hiểu rất rõ, cho dù là một lĩnh vực mới thì lĩnh vực ấy cũng có những ngành mà bác ấy vốn quen biết. Bác ấy bắt đầu từ lĩnh vực buôn bán thuốc pha chế sẵn, cuối cùng bác ấy đã làm được sản phẩm y tế của riêng mình. Thậm chí bác ấy còn tự sản xuất các sản phẩm y tế. Sau khi tìm hiểu kỹ về quy trình quản lý chất lượng dược phẩm, bác ấy mua một phòng thí nghiệm. Lĩnh vực mà bác ấy làm có liên quan đến chế phẩm hoá học, sau đó bác ấy lại mở một công ty nhập khẩu chế phẩm hoá học, ngoài ra bác còn hợp tác cùng bạn bè mở một công ty đóng gói dược phẩm. Bằng việc kinh doanh của mình, vốn của bác ấy ngày một nhiều. Một người bạn của cha cũng làm giám đốc, bác này rất lo lắng về tình hình lợi nhuận của công ty bác ấy, thực tế ngành của bác ấy rất ổn định, tính rủi ro thấp, nhưng đối với bác ấy đó là toàn bộ tài sản. Cha khuyên bác ấy đem một phần doanh thu đầu tư vào lĩnh vực khác bởi lĩnh vực đó rất hợp với bác ấy.

Đối với những người chỉ dựa vào đồng lương ít ỏi thì những ví dụ của cha đưa ra họ không dám nghĩ tới. Thực tế triết lý này cũng có thể sử dụng với những nhà đầu tư nhỏ. Trừ khi con chắc chắn một lĩnh vực nào đó hoàn toàn không có rủi ro (liệu có ngành nghề nào không có rủi ro không con?), nếu không thì tốt nhất nên đầu tư vào lĩnh vực mà bản thân con hiểu rõ nhất.

Đầu tư một cách thận trọng quả nhiên vô cùng quan trọng, trò chơi tiền sinh ra tiền cũng rất thú vị và hấp dẫn. Có người đã từng hỏi cha rằng: làm triệu phú, tỉ phú sẽ có cảm giác thế nào? Câu hỏi này không dễ trả lời một chút nào bởi cha chưa bao giờ trải qua những cảm giác ấy. Cha nghĩ rằng một tỉ phú hay triệu phú sẽ có thể mua bất cứ thứ gì mà họ thích. Việc đi du lịch vòng quanh thế giới đương nhiên càng không cần nói tới. Việc tiêu tiền cũng không làm họ phải xót xa, điều quan trọng là có tiền có thể là minh chứng mình là người thành công. Tiền bạc có thể giúp họ không phải đau đầu vì các hoá đơn đến kì thanh toán, nhưng điều đó không có ý nghĩa gì với họ, bởi một lần họ cũng chỉ ăn một miếng sườn bò, nhu cầu thực tế của họ cũng chỉ nhỏ bé thế thôi. Socrates đã từng nói: “Hãy nhìn tất cả các sản phẩm mà xem, có bao nhiêu thứ chúng ta thực sự cần?”.

Tiền bạc hoàn toàn không thể khiến con người hạnh phúc, niềm vui mỗi sáng thức dậy đón ngày mới sẽ không có gì khác biệt bởi lý do con có nhiều tiền hay ít tiền, cảm giác thoải mái mà tiền bạc mang lại không có quá nhiều khác biệt so với cảm giác thoải mái mà những điều khác không phải là tiền bạc mang tới cho con. Rất nhiều người có nhận thức sai lầm rằng tiền bạc có thể mang lại tất cả và họ hưởng thụ hết mình cuộc sống tiền bạc mang lại. Trong mắt họ đầy sự tự mãn và ngạo mạn, những khoản tiền trong ngân hàng chính là minh chứng cho tham vọng của họ. Nhưng vô tình họ đã đánh mất rất nhiều, đánh mất cả những người bạn.

Một gia đình đang êm ấm nhưng vì có khối tài sản khổng lồ do tổ tiên để lại mà các thành viên trong gia đình mâu thuẫn, trở thành hằn thù, gia đình tan nát. Ngẫm lại câu chuyện này quả khiến ta hối tiếc vạn phần. Rõ ràng họ không biết điều gì là quan trọng nhất trong cuộc sống. Họ có vàng bạc nhưng mất đi tình thân, tình bạn, sự cô đơn ấy chỉ bản thân họ mới hiểu. Tiền bạc giống như món ăn, chúng ta chỉ cần ăn đủ no, nếu quá nhiều nó sẽ biến thành món khai vị, con có thể coi món khai vị ấy như phần thưởng cho sự vất vả của con. Nếu tiền bạc là do cha mẹ để lại thì hãy nhớ mang lại vinh hiển cho cha mẹ.

Cha có một người bạn, khi bác ấy phải đối diện với thử thách của tiền bạc, bác ấy đã cho cha hiểu được ý nghĩa thực sự của tiền bạc.

Người bạn này của cha vốn là nhà triệu phú, bởi sự sụp đổ của thị trường cổ phiếu làm cho bất động sản giảm giá mạnh, hệ thống máy tính tiết kiệm năng lượng thế hệ mới cũng vì thị trường ảm đạm mà phải đối mặt với những khó khăn vô cùng lớn. Cha biết tài sản của bác ấy ít nhất cũng sẽ mất giá một nửa. Lần trước khi cha và bác ấy đi câu cá, chúng ta đã cùng bàn về vấn đề này, bác ấy nói với cha rằng: “Bây giờ tớ mới nhận ra là cuộc sống của chúng ta chỉ cần có một chút tiền”.

Sau đó bác ấy đã kể cho cha về việc làm ăn thất bại của mình, khi cận kề tuổi năm mươi lăm, bác ấy sẽ không thể không tuyên bố phá sản. Cha nói lên cảm giác bất an của mình với bác ấy, nhưng bác ấy đã nói với

cha: “Ở một mức độ nào đó, tình hình như bây giờ là tốt nhất rồi. Từ trước tới nay đây là lần đầu tiên tớ để ý tới một việc khác, tớ phát hiện ra rằng: thì ra chúng ta cũng chỉ cần một số tiền rất nhỏ để nuôi sống bản thân. Có tiền sẽ tiện lợi hơn một chút, nhưng không có quá nhiều việc đòi hỏi ta phải có thật nhiều tiền”.

Câu nói tiếp theo của bác ấy đã làm cha nhớ mãi: “Năng lực và tài năng thiên bẩm của con người mới là tài sản lớn nhất, tiền bạc chỉ là phần thưởng cho một thứ năng lực nào đó mà thôi. Cho tới ngày hôm nay tớ đã cố gắng phát huy năng lực này, khi tớ mất đi tiền bạc vì biến cố trong kinh doanh, điều duy nhất tớ phải làm là bắt đầu lại từ đầu. Chỉ có điều tớ sẽ không coi tiền bạc là mục tiêu như trước đây nữa, bởi trong đời người còn rất nhiều điều quan trọng hơn”. Trong thử thách bác ấy đã thực sự hiểu ra ý nghĩa của tiền bạc. Cha hy vọng con cũng hiểu được đạo lý này giống như bác ấy, bởi đây mới là sự đảm bảo quan trọng nhất trong đời con.

60. Sức mạnh của những mối quan hệ xã hội

Con thân yêu!

Không biết thư của cha có thể thuận lợi tới được tay con không. Cha cầu mong bệnh tình của ngài harte sớm bình phục, cha hi vọng con có thể tới Paris trước kì nghỉ lễ giáng sinh. Khi con tới Paris cha sẽ giới thiệu cho con hai người bạn anh quốc rất được mọi người yêu mến, kính trọng của cha. Cha cũng hi vọng con có thể giao lưu với họ nhiều hơn, trong đó có một người là phụ nữ. Ý của cha không phải vì bà ấy là phụ nữ mà cha muốn con xây dựng mối quan hệ thân thiết, thực tế bà ấy đã hơn năm mươi tuổi rồi. Bà ấy chính là phu nhân haba mà cha đã từng kể với con. May mắn rằng mùa đông năm nay bà ấy sẽ tới Paris. Từ nhỏ phu nhân haba đã sống trong cung điện, bà có những ưu điểm và nét đẹp của hoàng gia, không một chút khuyết điểm. Bà có khí chất cao sang, luôn thân thiết hoà nhã với mọi người, là một người có lễ nghi, bà đã từng đọc những cuốn sách mà phụ nữ ai cũng cần biết, nhưng học thức của bà không chỉ dừng ở đó, tiếng la tinh là một trong những sở trường của bà. Khi con gặp bà ấy cũng giống như khi con gặp cha, bà ấy sẽ đối xử với con như đối xử với con ruột của bà ấy. Bất cứ điều gì con cũng có thể hỏi ý kiến bà ấy, đặc biệt là những kiến thức liên quan tới lễ giáo và cách đối nhân xử thế thì hãy cố gắng hỏi ý kiến bà. Cha dám cá rằng ở châu Âu không thể tìm thấy người nào khả năng đảm nhận nhiệm vụ dạy dỗ con như bà.

Còn một người nữa, chắc con cũng biết, người thanh niên ấy là bá tước Huntington.

Ngoài con ra, chàng trai trẻ này là người cha yêu mến nhất. Trên thực tế, cậu ta vẫn gọi cha là cha đỡ đầu. Cậu ấy có kiến thức phong phú và đạo đức tốt, nếu xem xét những ưu điểm của cậu ấy để đưa ra lời đánh giá khái quát nhất thì có thể nói rằng cậu ấy là đại diện cho thế hệ thanh niên ưu tú của đất nước chúng ta. Nếu có cơ hội tiếp xúc với cậu ấy chắc chắn con sẽ có thu hoạch lớn. Cho dù sớm hay muộn, cha tin rằng con sẽ thân thiết với cậu ấy và học được nhiều điều từ cậu ấy.

Về quan hệ xã hội, cha có một bí quyết muốn truyền lại cho con. Trong xã hội của chúng ta các mối quan hệ vô cùng quan trọng. Nếu con biết xây dựng và duy trì các mối quan hệ một cách thận trọng, thành công sẽ sớm đến với con. Có hai loại quan hệ xã hội, cha hi vọng con nhớ kĩ trong lòng.

Thứ nhất là mối quan hệ xã hội bình đẳng. ấy là mối quan hệ cùng có lợi giữa hai cá nhân có thực lực tương đương, hai người tự do trao đổi thông tin, trao đổi ý kiến. Nếu con nhận thấy đối phương là người có thực lực không tương đương với con hoặc giữa hai người không thể có những cuộc trao đổi mang lại hiệu quả cho cả hai thì mối quan hệ ấy không thể xây dựng và bồi đắp. Dù vậy, con cũng vẫn phải giữ thái độ

cung kính thích hợp. Cho dù giữa hai người có mâu thuẫn về mặt lợi ích, con cũng cần giữ cho mối quan hệ đó tồn tại. Nếu cả hai bên đều có lòng muốn giao lưu với nhau thì mỗi bên sẽ nhượng bộ nhau một chút, đồng thời nghiên cứu tìm ra phương pháp giải quyết tối ưu. Cha

Hi vọng giữa con và bá tước huntington sẽ xây dựng được mối quan hệ này. Nếu con học được năng lực và khả năng tập trung của bá tước Huntington, cha hi vọng hai con sẽ liên kết những người trẻ tuổi khác lại tạo thành một tập thể có khả năng giành được sự quan tâm chú ý của các tổ chức chính trị, sau này trong xã hội các con sẽ trở thành những nhân vật xuất chúng.

Thứ hai là mối quan hệ xã hội không bình đẳng. Đó là mối quan hệ giữa một bên có lợi ích thực tế như tài sản, địa vị và một bên có năng lực, khả năng. Mối quan hệ này không thể tách rời ân huệ, ân huệ này cũng không biểu hiện trên bề mặt mà ẩn giấu khéo léo bên trong mối quan hệ đó. Người nhận ân huệ sẽ làm những việc mà người ban ân muốn, nếu người ban ơn là người có chỗ dựa thì những người bị anh ta thao túng cũng sẽ có được lợi ích lớn. Ví dụ này cha đã kể cho con rất nhiều, trong cuộc sống cũng không thiếu những trường hợp cụ thể ấy nhưng con cần chú ý rằng những mối quan hệ mang lại lợi ích cho một phía ấy vô cùng tầm thường.

61. Học cách cạnh tranh

Con thân yêu!

Đối với những người trẻ tuổi, đối thủ cạnh tranh đôi khi cũng chính là kẻ thù của họ. Rất nhiều người trẻ tuổi biết nên làm thế nào khi kết giao với những người không được mọi người yêu mến, tuy nhiên khi bước vào thực tiễn rất ít người trẻ tuổi làm tốt điều này. Bởi những người trẻ tuổi luôn tràn trề sức sống, họ hành động hấp tấp không để ý tới hậu quả, chỉ cần có người phê bình bản thân dù là trong công việc, lĩnh vực học tập hay tình cảm, họ cũng đều lập tức tỏ rõ thái độ đối lập với những người phê bình. Khi những người này xuất hiện trước mặt con, theo lẽ tự nhiên con sẽ có cảm giác gét bỏ, khinh thường họ thậm chí muốn tóm lấy đối phương đánh cho một trận. Những hành động này là những hành động vô lý. Bởi đối phương có quyền lựa chọn những điều mà anh ta thích. Trên thực tế, đối lập với mọi người không mang lại lợi ích cho con mà còn bị người thứ ba thừa nước đục thả câu.

Rất nhiều việc không chỉ đơn giản như thế. Dù là trong lĩnh vực học tập hay công việc, đều có những việc không thể xoay chuyển bằng những suy nghĩ giản đơn, thậm chí có những vấn đề con hoàn toàn không muốn tiếp xúc với chúng nhưng nếu không phân tích nguyên nhân sẽ dẫn tới kết quả như thế nào? Nếu khi tình địch gặp nhau, hai bên nhìn nhau bằng ánh mắt căm thù, cha tin rằng những người xung quanh sẽ cảm thấy chán ghét họ. Người trong mộng của họ khi biết điều này chắc chắn cũng sẽ nảy sinh cảm giác chán ghét! Nhưng chỉ cần khi đối diện với tình địch người đó luôn tươi cười, bất luận trong lòng có nghĩ gì chẳng nữa, nhưng mặt vẫn tươi cười niềm nở, hành động đúng mực, thì bên còn lại chắc chắn sẽ bị đem ra so sánh. Người trong mộng của hai chàng trai này hẳn sẽ cảm nhận được sự tự tin và sức mạnh từ chính trong hành động, cử chỉ của anh ta và tình cảm và sẽ tự nhiên nảy sinh.

Về cạnh tranh, cha có vài lời khuyên muốn chia sẻ cùng con, ấy là làm một đối thủ cạnh tranh công bằng là một yếu tố cho sự thành công của con. Chúng ta hãy lấy ví dụ nhé, cạnh tranh trong công việc, người mà bất luận trong lòng có nghĩ gì nhưng không bao giờ để lộ suy nghĩ của mình trên khuôn mặt, anh ta là người biết che giấu giỏi nhất thì khi cạnh tranh anh ta sẽ là người chiến thắng. Người Pháp rất thích dùng cụm từ “thái độ niềm nở” để nhắc nhở những người có những hành động nhỏ nhen, luôn tỏ thái độ hằn học, căm ghét trước mặt tình địch phải biết cư xử với đối phương bằng thái độ ôn hòa. Có lẽ những điều bản thân cha đã trải qua rồi sẽ là kinh nghiệm cho con. Khi ấy cha đang ở haiger, hà lan, cha đảm nhận trọng trách thuyết phục hà lan gia nhập cuộc chiến tranh của australia. Lúc đó, cha đang phải chịu trách nhiệm đàm phán về các vấn đề như số lượng quân đội. V.v... tại haiger cha quen

vị viện trưởng của viện Yuan. Cha tin là con cũng hiểu câu chuyện của ông ta. Cha đã sớm nghe nói vị viện trưởng này là người có tư duy mạch lạc và có trái tim lương thiện, là một người rất có năng lực. Nếu cha trở thành kẻ đối lập với ông ta, cha sẽ không thể tiến sâu vào lĩnh vực ngoại giao, điều này làm cha thấy vô cùng nan giải. Cha đã gửi ý nguyện của mình tới vị viện trưởng thông qua một người khác, tỏ ý mong muốn được kết giao sâu sắc hơn với vị viện trưởng. Hai ngày sau, trong hội nghị armstrong cha đã gặp vị viện trưởng ấy, cha mỉm cười và nói rằng cha quen ngài viện trưởng và nói: “Tôi cảm thấy vô cùng hối tiếc khi gặp người có ý kiến đối lập với tôi ở đây, thực tế năng lực của ông khiến tôi cảm thấy rất áp lực. Nhưng vì lợi ích quốc gia, tôi không thể vì thế mà chịu khuất phục”. Mọi người xung quanh nghe thấy lời cha nói đều cười, vị viện trưởng cũng thể hiện thái độ tán đồng với điều cha nói. Khoảng mười lăm phút sau, ông ta rời hội nghị. Cha tiếp tục phát biểu với thái độ chân thành hơn: “Hôm nay tôi đại diện cho quyền lợi của đất nước hàn lan để tới dự buổi họp này. Tất cả mọi người đều là bạn tôi. Bởi thế tôi không cần tỏ ra giả dối trước tất cả các bạn. Tuy nhiên tôi hi vọng tất cả các bạn sẽ đàm phán một cách thẳng thắn như tôi”. Cuối cùng vị viện trưởng viện tu viện nọ cũng thay đổi dự tính ban đầu, ông đã đứng về phía cha. Cho tới bây giờ cha không cần micro vẫn có thể giao lưu với ông trong các buổi họp, hỏi thăm tình hình về ông.

Khi hành xử người đàn ông cũng phải biết giữ cho bản thân mình trong sạch. Một người giỏi giang sẽ có hai thái độ khác nhau để cư xử với đối thủ cạnh tranh của họ. Hoặc là thái độ mềm mỏng hoặc là thái độ đối kháng tàn bạo. Tuy nhiên nếu đối thủ chỉ muốn nhục mạ con thì con không có lựa chọn nào khác, chỉ có thể dùng vũ lực để giải quyết vấn đề. Nếu con đánh đối phương bị thương, hãy nhớ phải tới thăm anh ta, bởi không biết chừng anh ta sẽ tìm con báo thù. Thăm đối phương sẽ có lợi cho con, hơn nữa nếu con làm như vậy cũng thể hiện con không phải đang lấn át, dọa nạt đối phương. Nếu con nhận thấy anh ta là một người có giá trị và con muốn kết giao với anh ta thì đừng để anh ta hiểu nhầm rằng con là người yếu đuối. Tuy nhiên cha cho rằng những người như thế không phải là những người đáng để ta kết giao.

Trong những buổi tụ họp, việc con giao lưu với những người thiếu lịch sự bằng thái độ ôn hòa sẽ không bị người khác chê trách. Mọi người sẽ cho rằng con đang cố gắng giảng hòa để tránh xung quanh nảy sinh cảm giác căm ghét. Chúng ta không thể vì những điều bản thân chúng ta ghét hay yêu thích mà làm rối loạn cuộc sống của người khác, đây là quy ước chung của xã hội, nếu con bị cười nhạo vì con vi phạm quy ước này, thật không đáng để cha đồng tình chút nào. Trong xã hội của chúng ta không thiếu những điều hiểm ác, âm mưu, thủ đoạn và vòng xoáy căm dỗ. Tuy có những người kiên trì nỗ lực nhưng cũng có không ít người ôm cây đợi thỏ, sử dụng thủ đoạn lừa gạt để đạt được mục đích. Cuộc đời của những người này lúc chìm lúc nổi, ngày hôm nay

ta vẫn thấy họ nổi trên mặt nước nhưng ngày mai có lẽ họ đã chìm xuống đáy rồi.

Trong cuộc sống của chúng ta, lẽ nghi có tầm quan trọng biết nhường nào. Nếu thiếu sự ôn hoà, và không có sự chu đáo, chúng ta khó mà tiếp tục sinh tồn. Sự giao lưu giữa người với người trong xã hội luôn biến hóa khôn lường, không biết lúc nào bạn bè sẽ trở thành kẻ thù và cũng không biết lúc nào kẻ thù trở thành bạn bè. Dù trong lòng con nghĩ gì con vẫn phải mỉm cười để sống cùng mọi người và phải biết yêu thương trân trọng mọi người.

62. Thành công không phải luôn là sự chiến thắng

Con thân yêu!

Từ trước tới nay, cha luôn cho rằng thành công là nền tảng của niềm vui, bởi thế trong cuốn sách này, cha đã nói rất nhiều về sự thành công. Khi cha sắp xếp lại suy nghĩ cùng với ngòi bút đang lên của mình, cha nhận ra rằng cha đã định nghĩa thành công khái niệm “sự thành công”. Thành công thực sự không phải là một chủ đề đơn giản, cha đã từng nói với con cần nỗ lực không ngừng để học hỏi. Cảm ơn trời đất! Trước đây mấy tháng cha thấy mình đã học được bài học đắt giá nhất về sự thành công.

Khi ấy cha tham dự một cuộc họp năm, không khí buổi họp thoải mái tới mức làm cha cảm thấy vô vị. Nhưng cha đã bị làm kinh ngạc bởi nhà diễn thuyết nổi tiếng ấy. Ông cũng giống như biết bao nhà diễn thuyết khác đều rất có tài trong việc khơi dậy tình cảm của người nghe. Ông đã đưa ra quan điểm mới trong quá trình tự bản thân chúng ta trải nghiệm. Không cần thiết phải trèo lên lưng của người khác để tiến lên, không cần thiết phải kiếm được mấy triệu đô-la để bản thân được nổi tiếng, được toả ánh hào quang, thành công cũng không phải chỉ là một từ “chiến thắng”. Quan điểm mới mẻ này khác hoàn toàn với quan điểm trước đây của cha. Sau đó ông đã kể câu chuyện về một cô gái trí tuệ chậm phát triển, từ đó ông đã mô tả một cách tinh tế sâu sắc về chân lý của sự thành công.

Một thành phố nọ, tổ chức giải thi đấu thể thao cho những người khuyết tật. Cuộc thi này cũng giống như cuộc thi được tổ chức cho những người bình thường, cũng có sự cạnh tranh rất lớn, loại bỏ đối thủ cũng rất tàn khốc. Có hai cô bé cạnh tranh rất quyết liệt, tới cuối cùng cuộc thi trở thành cuộc so tài của hai người. Trên đường chạy, hai cô gái đã nhanh chóng bỏ lại phía sau những đối thủ khác. Trong một trăm mét cuối cùng, hai cô gái dường như chạy song song với nhau, không phân định ai trước ai sau. Trong giờ phút quan trọng đó, một trong số họ chạy không vững nên khụy chân ngã xuống. Trước mắt đã phân định thắng thua, nhưng khi đó đã xuất hiện một tình huống mà không ai ngờ tới. Cô gái đang dẫn đầu cúi xuống đỡ đối thủ dậy, phủi bụi bám trên người đối thủ, khi ấy một đối thủ khác đã vượt qua họ và cán đích.

Hai cô gái đó không giành được phần thắng của giải đấu, nhưng cuối cùng ai mới là người chiến thắng? Cha tin rằng mọi người đều hiểu. Những cô gái ấy đã đem năng lực lớn nhất của mình - đó là tình bạn phát huy tới cực điểm. Một người thích sự cạnh tranh như cha hi vọng cô gái ấy cũng giành được chiến thắng. Trước tiên cha phải khẳng định rằng niềm vui của tình bạn đã vượt qua cảm giác chiến thắng, nhưng nếu con có được cả tình cảm, cả sự chiến thắng, thì theo cha, con đã trở thành siêu nhân rồi đấy.

Trong đời người có rất nhiều khoảnh khắc, có lúc dường như ta đã thua nhưng chính ta lại là người chiến thắng. Một buổi chiều nọ con cùng uống trà với cô hàng xóm, cô ấy không cần thận đánh rơi cốc trà xuống đất, làm bắn tãm thắm con rất thích, nhất định con sẽ nói rằng: “Cô đừng lo, tãm thắm này dễ giặt lắm, cô đừng để ý tới nó”.

Nhưng cũng buổi chiều hôm ấy, con của con không cần thận đánh đổ sữa lên thắm, con sẽ xử xử như thế nào? Con sẽ quát lên rằng: “Con ngốc thế! Vết sữa này không bao giờ giặt sạch được đâu. Có phải con phải phá hết đồ đạc trong nhà thì con mới vui hay không? Con hãy làm những việc có ích đi nhé!”. Đó là đạo lý đối xử với người khác ư? Con phải biết rằng con cái cũng là khách trong gia đình chúng ta, chúng sẽ không vĩnh viễn sống trong ngôi nhà của chúng ta. Tới một ngày nào đó, khi trưởng thành chúng cũng sẽ chuyển đi để xây dựng gia đình của riêng chúng. Vì sao chúng không thể nhận được sự khoan dung tôn trọng như chúng ta đối đãi với khách hay hàng xóm? Tuy việc làm này không thể khiến con thu hoạch được những lợi ích hữu hình, cho dù con dốc lòng cũng không nhận được sự báo đáp về mặt tiền bạc, nhưng con sẽ có được điều quý giá nhất - tình yêu của “vị khách”, đó là tình yêu thương, sự ấm áp, tôn trọng. Hơn thế nữa, tương lai những đứa con của con cũng sẽ kể câu chuyện này cho hậu thế của chúng ta.

Trong một bi kịch của gia đình khác có những câu nói rằng: “Sao cô không nhanh lên một chút, vì sao lần nào cô cũng để tôi phải chờ đợi thế?”, “Cô muốn mặc những bộ đồ ấy ra ngoài sao? Trời ạ! Chẳng ra thể thống gì cả!”. Vì sao chúng ta không thể nhận ra ưu điểm của vợ hay chồng mình như trước khi lấy nhau? Dường như thời gian là hung thần giết chết tình yêu và là nắm mồi chôn chặt hôn nhân. Chỉ cần chung sống vài năm, ta sẽ thấy vợ hay chồng mình chỉ toàn khuyết điểm, tất cả những điều đẹp để đều tan biến hết. Thực tế, khen ngợi người khác là biểu hiện của lòng khoan dung. Dù khen ngợi một người trưởng thành không phải là điều dễ dàng, nhưng khi con đối diện với những thành quả tình cảm mà con đã vất vả nuôi dưỡng bao lâu, thì hãy vượt quá chướng ngại trong tư tưởng để nói lên lời khen ngợi những người bạn của con. Lời khen ấy sẽ giúp các con xích lại gần nhau hơn. Chiến thắng chính mình là chiến thắng không gì có thể thay thế được.

Ánh mắt của cha đã từng chỉ chú ý tới những mục tiêu đời thường, nhưng tới ngày hôm nay cha cũng đã thử trải nghiệm những điều mới mẻ của cuộc sống. Càng gần đạt được mục tiêu trong sự nghiệp, cha càng chú trọng tới khả năng thể hiện tình cảm. Cha hi vọng trong hai mươi năm tới đây, cha có thể âm thầm giúp đỡ người khác, học được cách giữ cân bằng trong lòng, đồng thời đón nhận những định mệnh trong cuộc sống bằng thái độ biết ơn cuộc đời.

Ngày hôm nay, cùng với những suy nghĩ tiến bộ hơn, khoan dung hơn, cha nhận ra rằng kiến thức của mình còn quá hạn hẹp. Cha đã từng kiên quyết khẳng định chỉ cần điều ta muốn làm là đúng thì hãy cứ hành

động theo cách ta. Nhưng khi cha ngắm bầu trời qua kính viễn vọng, cha thấy ngôi sao Vast xa vời biết bao. Nếu con biết được rằng vũ trụ đã có lịch sử một trăm năm mươi triệu năm, mà tương lai sẽ còn kéo dài bốn trăm năm mươi triệu năm nữa, khi ấy con có cảm thấy bản thân mình nhỏ bé hay không? Con có cảm thấy kiến thức của chúng ta còn quá hạn hẹp hay không?